

SHARON MAAS

FIICA LUTIERULUI

Să lupți pentru ceea ce crezi,
chiar dacă îți va sfărâma inima.

CORINT
FICTION

O POVESTE CAPTIVANTĂ ȘI SFÂȘIETOARE DESPRE DRAGOSTE, CURAJ ȘI SACRIFICIU, ÎN PLINĂ TEROARE A RĂZBOIULUI.

1 NOIEMBRIE 1940. Naziștii mășăluiesc pe străzile pietruite din Colmar. Josef, un lutier evreu, își strânge la piept soția și fiicele, liniștindu-le că totul va fi bine. După numai un an însă, trei bătați puternice la ușă în miez de noapte îi răstoarnă lumea fiicei sale, Sarah, în vârstă de șaptesprezece ani. Fiind cea mai mare dintre surori, ea trebuie să fugă prima, părăsindu-și familia și străbătând Franța până la Paris, pentru a ajunge apoi la Poitiers. Ca să fie în siguranță, este nevoită să-și ascundă identitatea. Dintr-o evreică franceză, Sarah devine o fată germană și speră, în pofida sortii neprielnice, că îi va revedea pe cei dragi la sfârșitul războiului.

Traversând munții, Sarah se confruntă cu primejdiile nebănuite, dar reușește să se salveze datorită unui dezertor german, Ralf, întâlnit pe drum. Ea își continuă călătoria alături de acesta, păstrându-și secretă identitatea. Însă când Ralf va fi capturat, va plăti Sarah prețul suprem, dezvăluind cine este ea cu adevărat?

„O scriitură frumoasă și inteligentă. O poveste minunată, fascinantă, care te prinde de la prima până la ultima pagină...

Chiar nu-mi amintesc să-mi fi plăcut atât de mult o carte.”

LESLEY PEARSE

„Sharon Maas nu dezamăgește niciodată! Este una dintre autoarele mele preferate, iar cu această poveste remarcabilă și teribilă despre curaj și dragoste în fața unor primejdii de neimaginat, și-a consolidat locul printre cei mai buni scriitori de ficțiune istorică de astăzi, alături de Anthony Doerr și Kristin Hannah. Recomand cu căldură acest roman extraordinar.”

RENITA D'SILVA

Partener media:

C·A·T·C·H·Y
like a woman

CORINT
FICTION

www.edituracorint.ro

„O ficțiune istorică atrăgătoare, copleșitoare, dar fermecătoare, bazată pe fapte reale despre Colmar, Alsacia și Lorena, ca și despre Rezistența franceză și germană... O poveste crudă și emoționantă, dar necesară... O lectură excelentă.”

goodreads.com

„Din clipa în care am deschis-o, am fost complet fermecat de această carte, concepută și scrisă profesionist. N-am putut-o lăsa din mână. Cu adevărat o lectură grozavă și de abia aștept să citesc și alte romane ale acestei autoare!”

Being Perry

„Este prima carte de Sharon Maas pe care am citit-o și, din momentul în care am deschis-o, nu m-am putut opri până la sfârșit. Este tristă, emoționantă și înălțătoare – povestea lui Sarah, fiica unui lutier evreu, care fuge de acasă pentru a scăpa de naziști... O lectură memorabilă.”

netgalley.com

SHARON MAAS

s-a născut în 1951, într-o familie cu un rol politic proeminent în Georgetown, Guyana. A studiat în Anglia, Guyana și, ulterior, în Germania. După terminarea studiilor, a lucrat ca reporter la *Guyana Graphic* din Georgetown și, mai târziu, a scris articole pentru *Sunday Chronicle*.

Of Marriageable Age, primul ei roman, a fost publicat în 1999 de HarperCollins. Din 2014, Sharon a publicat zece romane, care poartă cititorii pe continente diferite, în culturi și epoci variate. De la plantațiile de zahăr din Guyana Britanică, la frontul francez din al Doilea Război Mondial, până la bordelurile din Mumbai și orezăriile din India de Sud, Sharon nu rămâne niciodată fără povești pentru cei cărora le place să călătorească lecturând.

Mai multe despre autoare puteți citi aici:

<https://www.sharonmaas.com>

SHARON MAAS

FIICA LUTIERULUI

Traducere din limba engleză și note de
CARMEN ION

CORINT
FICTION

Redactare: Mihaela Sofonea
Tehnoredactare: Mihaela Ciufu
Design copertă: Dan Mihalache
Ilustrație copertă: © Stephen Mulcahey / Trevillion Images

THE VIOLIN MAKER'S DAUGHTER by Sharon Maas

Copyright © Sharon Maas, 2019

All rights reserved.

First published in Great Britain in 2019 by

Storyfire Ltd trading as Bookouture

Aceasta este o operă de ficțiune. Numele, personajele, locurile și evenimentele sunt produs al imaginației autoarei sau fictive și nu pot fi considerate reale. Orice asemănare cu locuri reale, organizații sau persoane, în viață sau decedate, este în întregime întâmplătoare.

Toate drepturile asupra ediției în limba română
aparțin CORINT FICTION,
un imprint al CORINT BOOKS,
str. Mihai Eminescu nr. 54A, București.
www.edituracorint.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MAAS, SHARON

Fiica lutierului / Sharon Maas; trad. din lb. engleză de
Carmen Ion. - București: Corint Fiction, 2021

I

1943, COLMAR

1

— **C**um aş putea să îmi înghesui toată viața într-o valiză? Vocea lui Sarah se frânge; e aproape un bocet. Lacrimile pe care încearcă să le țină în frâu îi înțeapă ochii. Îi închide strâns pentru a-și aduna forțele, după care îi deschide din nou și își privește aprig tatăl, hotărâtă.

— N-o să vă părăsesc, Papa.

Celelalte fete s-au dus deja la culcare; în mica încăpere de la etaj pe care ei o numesc salon, lungă și îngustă, așa cum este toată casa, nu se află decât Sarah cu părinții. Mama, care stă lângă ea, pe canapeaua cu spetează tare, își așază o mână pe genunchiului fetei, și este de ajuns. Sarah izbucnește în hohote de plâns și își aruncă brațele în jurul ei, iar Leah o strânge la piept și o mângâie pe spate, șoptindu-i vorbe alinătoare.

— N-o să vă părăsesc! Nu pot!

— E în regulă, scumpa mea. Nu e decât o măsură de precauție. Vom fi din nou cu toții împreună, curând.

— Ar trebui să nu ne despărțim! Să plecăm cu toții. Doar suntem o familie.

Acum Josef este cel care ia cuvântul. A terminat de acordat vioara, pe care o lasă cu grijă din mână și o așază cu dragoste în cutia de pe masa din salon.

— Trebuie să pleci, Sarah. Te vom urma și noi când vom putea. Altă cale nu există.

Însă și vocea lui se sparge. Se străduiește să ascundă ce simte: trebuie să fie curajos și puternic, de dragul lui Sarah, de dragul lui Leah. Numai el știe cât de distrus este în adâncul său.

Închide cutia viorii, se ridică și o pune deoparte. Nu își aduce niciodată munca sus, la etaj; își lasă uneltele și instrumentele la parter, în atelier – însă această jumătate de vioară este a lui Sofie, cea mai mică dintre fete. Își țin instrumentele proprii aici sus, în salon. Câte o vioară pentru fiecare fată, cinci de acum, că Sofie a început să învețe și ea să cânte, plus vioara lui prețioasă și violoncelul lui Leah. Un sextet de coarde, și Sofie. Deși acum nu mai cântă decât rareori împreună. Ar face prea mult zgomot și ar fi prea periculos. Și totuși, cum ai putea crede că o familie care cântă împreună într-o seară reprezintă un pericol? Doar e cea mai nevino-vată și mai plăcută ocupație de pe lume, nu-i așa? Până și nemții ar înțelege asta.

Numai că aceștia nu sunt nemți obișnuiți. Nu sunt nemți adevărați. Din 1940, de când au intrat mărșăluind în Colmar, Josef și familia lui au înțeles foarte repede că de acum totul s-a schimbat. Totul, până și cele mai mărunte lucruri, cum ar fi limba pe care o vorbesc și numele pe care le poartă. Din punctul ăsta de vedere s-ar zice că au avut noroc: numele lor de familie este Mayer, unul tipic nemțesc, iar Josef e un nume deopotrivă german și evreiesc. Nici Sarah nu a trebuit să-și schimbe numele, care e, din fericire, franțuzesc, nemțesc și evreiesc. Dar Amélie, Thérèse, Manon și Sofie au fost obligate să și le schimbe.

Acum cele patru fiice mai mici ale familiei se numesc oficial Amelia, Tanja, Inge și Sigrid. Josef continuă însă să le

strige, în mod deliberat, pe numele lor reale. Iar Leah îl dojenește; ea folosește noile nume germane. Întotdeauna.

— Ar trebui să ne obișnuim cu ele, repetă ea întruna. Atât cât va dura. Pentru orice eventualitate.

— Pentru ce fel de eventualitate, mai exact? răspunde Josef. Crezi că o să ne trezim într-o bună zi cu o ceată de friți care să ne spargă ușa și să le întrebe pe fete, sub amenințarea puștii, cum le cheamă? Și ce limbă vorbesc?

„Câtă nesimțire!” se înfuriase el la început. Numele este fără îndoială lucrul cel mai intim pe care îl posedă o persoană; cum de îndrăznesc nemții să li-l ia? În ultima vreme a fost însă forțat să-și tempereze retorica și, în afara celor patru ziduri ale casei, nu aduce niciodată subiectul în discuție. Pentru că acum Josef știe – așa cum știi cu toții – că ar putea să-și piardă mult mai mult decât numele. În zilele acestea, când au început să circule în secret zvonuri despre ceea ce pierd evreii din Germania, a-ți pierde numele a devenit un fel de glumă.

Aici, în Alsacia, s-au înfășurat la început cu toții într-un soi de vâl de automulțumire. Chiar dacă Hitler le anexase provincia, care era acum germană în loc de franceză, Alsacia mai fusese germană și înainte, și apoi franceză, și din nou germană, și din nou franceză, ca un băț predat într-o cursă de ștafetă. Cui îi păsa, atâta timp cât viața continua să se desfășoare la fel ca înainte? Acum germana a devenit limba oficială, în locul francezei. Josef le vorbește fluent pe ambele, la fel și soția sa; cât despre fete, care nu se născuseră în perioada când Germania stăpânise ultima dată Alsacia, ele au fost nevoite, la fel ca toți ceilalți copii din zonă, să învețe noua limbă, noile cuvinte pentru toate lucrurile. Și au învățat foarte repede, așa cum fac copiii. Iar acum sunt toate cinci bilingve.

Numele străzii a fost și el, desigur, schimbat, plăcuța fiind ruptă și îndepărtată, înlocuită cu una nouă: acum îi zice *Gerechtigkeitsgasse*, adică Aleea Justiției, și nu *rue des Géraniums*, un nume mult mai potrivit. Mica lor casă, la fel ca toate din șirul de clădiri alsaciene tradiționale, asimetrice și cu lemnărie aparentă, care flanchează aleea, este doar una dintre nenumăratele astfel de construcții care pe timpul verii au la ferestre jardiniere cu mușcate ce se revarsă în cascade de inflorescențe de un roșu aprins, îngrijite cu dragoste de Leah. Alte neveste așază ghivecele pline de flori în fața caselor și pe treptele scărilor ori fixate pe pereți. În zilele acestea, când steagurile și afișele cu svastică au împânzit orașul, această stradă lăaturalnică a scăpat cumva desfigurărilor provocate de noile reglementări: naziștii nu au dibuit-o, din câte se pare – nu încă, cel puțin –, așa că florile rămân atotstăpânitoare.

Unul dintre primele lucruri pe care naziștii le-au făcut după ce au intrat în oraș, pe 1 noiembrie 1940, a fost să-i deporteze pe toți evreii. Au fost imbarcați în trenuri și transportați la Vichy, în așteptarea unei sorți incerte. Măcar nu au fost duși în Germania, au comentat localnicii. Și li se permisesse să ia cu ei o valiză cu obiecte personale și câte o sută de franci fiecare.

Josef Mayer refuzase însă să li se alăture, considerându-se apărat de numele său cu rezonanță cât se poate de nemțească, precum și de faptul că nu era un evreu practicant, nu mergea niciodată la sinagogă, nu avea decât puțini prieteni printre evreii din oraș și nu era decât un lutier din Colmar, fericit să-și câștige traiul din fabricarea de viori, să-și mențină casa în bună regulă, să-și plătească dărilor, să-și iubească nevasta și să-și crească ficele. Ce altceva și-ar mai

putea dori un bărbat și de ce l-ar băga în seamă naziștii? Îi lua în răs pe prietenii care îl sfătuiau să plece. Refuza să fugă. Unde ar fi putut să meargă? Viața lui era acolo. Atelierul lui era acolo, plin de cele mai alese instrumente, fiecare dintre ele unic în felul său, făcut de mână, de neînlocuit.

Era adevărat că și în anii de dinainte de război cererea de instrumente lucrate cu mare finețe scăzuse drastic, însă familia se descurcase. Josef avea o bună reputație și era cunoscut până în nord, la Strasbourg și până în est, la Freiburg, în Germania. Îi era absolut imposibil să o ia de la zero în cine știe ce țară îndepărtată, imposibil să-și ia cu el uneltele de mare precizie sau să le lase în urmă.

Așa încât se mulțumise să-și strângă familia în jurul său mai mult ca oricând și le sfătuisese pe soție și fiice să păstreze o prezență discretă în oraș, să stea în casă cât de mult posibil, să-și țină capetele plecate, iar viața avea să continue neabătută, exact la fel. Nici nu erau evrei propriu-zis. La urma urmei, ce era un evreu dacă nu un om ca oricare altul? Josef nu putea concepe că viața lui avea să se înrăutățească în Colmar, cu toate steagurile și afișele cu svastică și cu nemți mișunând peste tot. Își schimbase firma din vitrina atelierului, de la Lutierul Mayer la *Geigenbauer*¹ Mayer. Do vada asta de supunere nu era de ajuns?

Ei, nemții, nici că puteau pretinde mai mult.

---

¹ „Lutier” (în germ. în original).

Și totuși au pretins. Un an mai târziu, totul se schimbă. Poveștile venite dinspre Germania îi înghețau sângele în vene. Acea teribilă *Reichskristallnacht*¹ – să fie oare adevărat că naziștii devastaseră orașe și spărseseră vitrinele magazinelor deținute de evrei? Că evreii fuseseră obligați să poarte stele galbene în piept, că fuseseră alungați din casele lor, luați pe sus și duși Dumnezeu știe unde? Greu de crezut. La început, Josef a refuzat să dea crezare zvonurilor. Era de părere că prudența și tăcerea aveau să-i protejeze, la fel ca inofensivul nume Mayer.

— Țineți-vă capetele plecate. Nu discutați politică niciodată, cu nimeni. Pierdeți-vă în mulțime, le-a spus el fetelor, și pentru o vreme tactica funcționase.

Colmar era de acum, în mod oficial, *Judenrein*, eliberat de evrei. Nimeni nu aflase de situația lor.

Până când...

---

¹ Noaptea de Cristal se referă la pogromul din noiembrie 1938, când casele și sinagogile evreilor din Germania și Austria au fost devastate, iar străzile au fost acoperite cu cioburi de la geamurile sparte (de unde și denumirea), câteva sute de oameni fiind uciși în bătaie și alți aproximativ 30 000 duși în lagăre de concentrare (n. red).

Până când, într-o dimineață devreme, cu puțin timp în urmă, Josef s-a trezit în zgomot de sticlă spartă, urmat de pași care se îndepărtau în fugă. S-a grăbit să coboare în stradă, unde a strigat în gura mare: *Merde!*¹

Cioburi din geamul făcut țândări zăceau împrăștiate pe pietrele de pavaj din fața atelierului, iar în vitrina spartă se căscase o gaură imensă. Sufletul lui Josef s-a făcut și el fă-râme la vederea dezastrului. În clipa aceea a înțeles: răgazul luase sfârșit, familia lui nu mai era în siguranță.

Leah și-a făcut apariția lângă el.

— *Josef, j'ai peur*, a șoptit ea.

Și, pentru prima oară de la începutul războiului, Josef a trăit și el senzația de spaimă: o spaimă cât se poate de reală pentru familia lui, pentru viețile lor.

Prin comparație cu această spaimă, cât valora cea mai prețioasă vioară? Absolut nimic. Roadele muncii lui, cu ajutorul cărora își câștiga existența, nu valorau laolaltă absolut nimic. Spaima pe care o resimțea era viscerală, un lucru viu, un șarpe veninos încolăcit în interiorul ființei lui, unde-și împrăștia otrava. Viața liniștită pe care o duseseră el și ai lui se încheiase.

Cine făcuse asta? Nu aveau să afle niciodată. Cine știa că Mayerii erau evrei? Și nutrea o asemenea ură față de ei? Câțiva prieteni apropiați erau la curent, însă Josef nu își putea imagina ca vreunul dintre ei să fie capabil de o asemenea faptă. Dar oamenii sunt oameni; vorbesc între ei, bârfesc, și uneori o vorbă necugetată sau două pot ajunge la urechile cui nu trebuie. Oricum, nu mai conta, le venise vremea.

A curățat locul împreună cu Sarah cât de bine a putut. Câțiva vecini au ieșit din case ca să le dea o mână de ajutor:

¹ „Rahat” (în fr. în original) (n. red.).

Yves Girard, prietenul lui, cizmarul care locuia la două case mai încolo, și familia Petit, negustorul de mărunțișuri cu nevasta lui. Șopteau între ei, șocați și increduli și exprimându-și ura față de naziști și față de felul în care orașul lor se transformase. Alți vecini, care nu ieșiseră afară, îi urmăreau din spatele perdelelor trase. Oare erau de acord cu atacul ce avusese loc? Ștuseră de el dinainte? Ori poate că unul dintre ei...? Sentimentul de încredere și bunătate, ce făcuse din mica alee pietruită, cu casele sale pitorești cu lemnărie aparentă și ghivece cu flori, un refugiu în bastionul nazist în care fusese transformat Colmarul, se sfărâmasese și el odată cu geamul atelierului lui Josef.

— Eu te-am prevenit, i-a spus Yves lui Josef.

Yves era prietenul său cel mai bun, un văduv trecut de șaptezeci de ani, căruia Sarah și surorile ei îi spuneau „unchiul”. Luptase în ultimul război și reușise să supraviețuiască. Într-adevăr, Yves îl sfătuisese să plece de la bun început, împreună cu ceilalți evrei. Totuși nu îl certa acum, nu rostise acel „Eu te-am prevenit” cu infatuare. Acum, în timp ce mătura ultimele cioburi prinse între pietre, Yves i-a spus:

— Te pot ajuta. Vorbim diseară.

În seara aceea, Yves sosise la ei acasă cu o sticlă de Riesling primită de la o „prietenă” și, în timp ce o goleau – un lucru necesar după șocul de dimineață –, îi povestise cu exactitate în ce fel îi putea ajuta.

— Trebuie să plecați cu toții, unul după altul, a decis el. Dar mai întâi spune-mi ceva – mi-ai zis o dată că ai un frate în America. Crezi că te poate ajuta? Vă poate adăposti la el?

Josef a dat aprobator din cap.

— Da. Karl m-ar ajuta. Dar cum aș putea să ajung la el? Suntem șapte, și cinci dintre noi sunt copiii! Cum am putea scăpa de aici?

— Există o cale – și am prieteni care vă pot ajuta. Lângă Ribeaupillé locuiește o femeie care îi ascunde pe evrei. Cunoaște oamenii potriviți. Evreii sunt duși peste Munții Vosges în Zona Interzisă și de acolo, din ascunzătoare în ascunzătoare, traversează Franța și ajung în Spania sau Elveția. Trebuie să plecați cât mai repede cu putință. Crede-mă, asta n-a fost decât începutul. O să-l trimit pe Jacques la tine.

Peste câteva zile, Jacques și-a făcut apariția, înarmat cu mai multe informații și sfaturi. Era un conducător al Rezistenței de undeva din nordul țării, care se străduia din răsuputeri să-i înfrunte și să-i învingă pe naziști. Nu vorbea mult despre el însuși, însă Yves i-a oferit ulterior lui Josef mai multe detalii.

La fel ca toți bărbații alsacieni sub treizeci și cinci de ani, Jacques fusese recrutat de armata germană, Wehrmacht, ceea ce însemna că ar fi fost forțat să lupte pentru al Treilea Reich, deci împotriva Franței. Bărbații nu aveau dreptul să refuze să se prezinte la datorie; cei care o făceau erau trimiși în lagăre și, probabil, chiar executați. Iar dacă dezertau, familiile le erau persecutate. Jacques constituia o excepție, și asta pentru că tatăl său era unul dintre cei mai buni și mai cunoscuți podgoreni din regiune, iar vinul ales era comoara Alsaciei și reprezenta tocmai motivul pentru care Franța și Germania se bătuseră pe ea de-a lungul istoriei.

Jacques îi vorbește lui Josef fără ascunzișuri.

— Va trebui să plecați cu toții, dar nu veți putea călători împreună. Totul trebuie planificat în cel mai mic amănunt. Am nevoie de două săptămâni pentru pregătiri și pe urmă mi-o vei trimite pe fata cea mai mare – cea care are șaptesprezece ani. Cum o cheamă?

— Sarah.

— Sarah va pleca prima. Și apoi următoarele două fete. Ce vârste au?

— Thérèse are paisprezece ani și Amélie doisprezece.

— Ele două trebuie să plece cât de curând posibil după Sarah. Sarah va pleca prima, însoțită de cineva. Deja am în cap o anumită persoană. Și pe urmă va trebui să găsim o altă însoțitoare pentru celelalte două fete.

— Dar nu se poate ca ele trei să meargă împreună?

— Nu. Și este imposibil să ne descurcăm cu un grup de patru. Ar fi o responsabilitate prea mare pentru însoțitoare, care va fi și ea tot o evreică obligată să fugă: la mijloc e și siguranța ei.

— Dar cum aș putea să le trimit pe fetele mele singure în lume? Sunt doar niște copile, trebuie să stea cu părinții!

— Nu avem loc în adăposturile noastre pentru familii de șapte persoane. Ar fi prea dificil și prea periculos. Ai dreptate, fetele tale sunt mici, dar o să le dăm însoțitoare demne de încredere, femei între două vârste care se vor purta cu ele ca niște mame. Câți ani au fetele cele mai mici?

— Manon are șapte ani, iar Sofie, numai cinci.

— Ele două vor putea merge cu tine și soția ta. Trebuie să înțelegi cât de greu este să aranjezi plecarea unei întregi familii. Greu și periculos. O să ne descurcăm, însă va trebui să reducem cât putem de mult numărul de membri ai familiei care se deplasează împreună.

— Cum să dau drumul în lume unor fete atât de tinere? Propriilor mele fiice? Cum să le trimit într-o călătorie atât de riscantă fără noi? Le-am protejat întotdeauna, am avut mereu cea mai mare grijă de ele...

— N-ai cum să le mai protejezi, și aici nu mai sunt în siguranță. Niciunul dintre voi nu mai e. Cu cât întârziți

mai mult plecarea, cu atât va fi mai riscant. Ar fi trebuit să plecați mai devreme.

— Da, acum știi și eu asta.

— Bine. Trebuie să plec. Pregătește-o pe Sarah, o să vin să o iau mai încolo.

— O să o însoțești chiar dumneata?

Jacques ridică din umeri.

— O să încerc, dar nu-ți promit.

— N-am cum să-mi trimit fata cu niște străini! Ar fi îngrozită, și noi la fel! Înțelege-mă, te rog, ea fost întotdeauna ocrotită și e foarte apropiată de noi. Abia dacă iese din casă.

— Nu-ți spun să-ți dai fiica pe mâna unor străini – o să mă ocup eu de asta. Dacă nu voi putea s-o însoțesc eu însumi, o să trimit pe cineva demn de toată încrederea. Mai mult de atât nu pot promite.

— Dar unde o să meargă? Și cum...?

Atât de multe întrebări, atât de multe incertitudini. Pericolul pândește peste tot – cum ar putea să îl ignore?

— Mai întâi va fi dusă la casa conspirativă din Ribeauvillé. Femeia care locuiește acolo este un om bun și curajos. O s-o însoțesc eu, dacă voi putea. Dacă nu, voi trimite pe altcineva, care va veni cu o parolă.

Jacques cade câteva clipe pe gânduri, apoi zice:

— Parola va fi așa – tu vei întreba însoțitoarea „Cum a fost producția de vin anul acesta?”, iar ea va răspunde: „Nu la fel de bună ca în 1917. Anul acela a fost cel mai bun”. Ține minte cuvintele astea și nu uita să-i pui întrebarea.

Discută și mai în detaliu despre traseul pe care Sarah îl va parcurge prin Munții Vosges, până în provincia vecină, Lorena. Jacques îl liniștește pe Josef spunându-i că drumul

e sigur; l-a făcut și el de mai multe ori, a însoțit fugari peste munți până în Lorena.

— Odată ajunși acolo, fugarii sunt duși la Metz, unde se vor întâlni cu alte ajutoare, și pe urmă vor merge din adăpost în adăpost până în sudul Franței. Unii fugari traversează Pirineii spre Spania și de acolo mulți ajung în Americi; alții, mai puțini la număr, preferă Elveția. Sigur că există riscuri, dar mult mai mici comparativ cu pericolul rămânerii în Colmar. Și după ce veți fugi cu toții, vă veți putea reîntâlni pentru a începe să vă construiți o viață nouă.

Jacques vorbește calm și liniștitor. Între timp, Josef se luptă cu temerile sale. E singura cale de a merge mai departe. Știe asta în mintea lui. Însă inima refuză să accepte realitatea. Clatină din cap.

— Nu pot s-o fac. Nu pot să le trimit singure în lume pe Sarah a mea, pe Amélie, pe Thérèse. Ele sunt viața mea!

După toate discuțiile purtate, după asigurările date de Jacques cu mare calm, încă nu se simte în stare să o facă.

Așa încât a doua zi, un alt vizitator îi bate la ușă de trei ori, așa cum fusese stabilit, iar când Josef strigă de sus de la fereastră „Cine e?”, o voce nerăbdătoare îi răspunde:

— Recolta de struguri a fost bună anul ăsta, Monsieur Mayer, și acum ai face bine să-mi dai drumul înăuntru.

Vocea e una femeiască, iar când Josef coboară în lumina difuză de pe scara din spatele casei pentru a deschide ușa, vede că nu s-a înșelat: vizitatorul este o femeie. De vârstă mijlocie, îmbrăcată cu o fustă neagră lungă, o bluză și o pălărie de aceeași culoare, dar cu fața palidă și trasă și părul strâns la ceafă în coc. Îi întinde mâna. El i-o strânge.

— Margaux Gauthier. Iar dumneata ești tatăl lui Sarah, presupun. Cred că Jacques ți-a spus câte ceva despre mine. Și știu că ai gustat din vinul meu.

Este femeia aceea din Ribeaupillé despre care i-a vorbit Jacques. O persoană altfel decât Jacques. Care nu vorbește cu calm, liniștitor, și nu încearcă să convingă. Ci se exprimă într-un mod dramatic.

— Monsieur Mayer, zice ea. Imaginează-ți că te afli într-o casă cu trei caturi. Jos a izbucnit un incendiu și tot parterul e cuprins de flăcări. Dumneata ești blocat, cu întreaga familie, la etajul cel mai de sus. Nu aveți cum să coborâți. Fumul începe să se strecoare pe sub uși; deja îl trageți în piept. Copiii plâng. Soția dumitale e înspăimântată. Te duci la fereastră, o deschizi, și jos, în stradă, zărești siluetele întunecate ale vecinilor și prietenilor voștri. Țin în brațe un cearșaf; este o plasă de siguranță solidă și fermă, ținută strâns de toți. Ei strigă la tine să sari. Ce faci: aștepti ca focul să vă cuprindă, sari doar dumneata sau îți împingi mai întâi primul născut să sară?

După aceasta, Josef nu prea mai are cum să obiecteze. Acceptă să o trimită mai întâi pe Sarah, apoi pe celelalte două fete cât de curând posibil.

— Mulțumesc, îi spune el lui Margaux. Nu ne cunoaștem, și totuși ești dispusă să riști totul ca să mă ajuți. Nu-ți pot mulțumi îndeajuns.

Rostește toate acestea cu ochii aproape scăldați în lacrimi, însă răspunsul lui Margaux este complet lipsit de sentimentalism.

— O fac pentru Alsacia, pentru libertate. Trebuie să ne eliberăm pământul natal de pacostea asta. Dacă totul va merge așa cum trebuie, vei putea să te întorci aici într-o zi. Asta sper eu, și pentru asta mă rog: ca Alsacia și întreaga Franță să fie din nou libere.

3

Cele două săptămâni dintre spargerea geamului de la atelierul lui Josef și plecarea planificată a lui Sarah sunt încărcate nu doar de sentimente de teamă în fața pericolelor așteptate, ci și de suferință și tristețe.

Josef și Leah înțeleg, în sinea lor, că este absolut necesar să fugă și că Sarah, cea mai mare dintre fiice, va trebui să plece prima. Că trebuie să o trimită în lumea largă, plină de primejdii; că nu vor ști timp de luni întregi, dacă nu ani, nimic despre ea. Rațiunea, simțul realității le dictează toate acestea. Numai că inimile sunt uneori străine de simțul realității, iar inimile lor nu vor înțelege niciodată, nu vor accepta niciodată. Inimile lor se agață de Sarah mai mult ca oricând, refuză să o elibereze din îmbrățișare, la fel cum ea refuză să plece; și, în același timp, ei încearcă să o convingă că *trebuie* să se despartă. Cum să-și calce pe inimă, cu toții? Cum ar putea să o împingă în acel necunoscut teribil, și cum ar putea *ea* să îi lase *pe ei* în urmă, pradă poate unui necunoscut încă și mai îngrozitor? Cum ar putea să supraviețuiască toți acestei despărțiri, acestei distrugerii a unei entități atât de strâns sudate, a acestui întreg viguros care este familia lor completă?

Sarah este primul lor născut, copilul care le-a schimbat viața – așa cum o fac întotdeauna primii născuți –, de la cea încă în formare, viața unor post-adolescenți cu speranțe și vise și o lume întreagă deschisă în fața lor, la cea de adulți maturi, cu responsabilități, griji și o legătură de nezdrunct, nu numai cu o fărâamă de om plângăcios, ci și cu un loc, un cămin, cu bani și muncă și necesitatea procurării hranei de zi cu zi.

Odată cu nașterea ei, Josef și Leah au descoperit acel lucru teribil pe care toți proaspeții părinți îl realizează pentru întâia oară: că în viețile lor a pătruns ceva, cineva mai prețios decât ei înșiși, mai prețios decât sunt unul față de celălalt; ceva, cineva a cărui pierdere i-ar distruge, i-ar zguduia la fel de tare ca ochiul de geam spart. În mod ireparabil. A o lăsa pe Sarah să plece ar echivala cu aruncarea unui diamant într-un râu în speranța că apele l-ar purta mai departe în siguranță, pentru a fi cules în aval de cineva demn de încredere, care să li-l returneze mai apoi intact. Imposibil de conceput așa ceva, și totuși trebuie să o facă. În noaptea aceea, Jacques i-a convins la o sticlă de Riesling și cu ceva ajutor din partea lui Margaux. Jacques, el însuși atât de tânăr, însă așa de experimentat, de pasional, de credibil. Le vorbise până târziu în noapte și reușise cumva să le domolească temerile, să-i facă să-i acorde încredere și să-și găsească în inimi puterea de a face imposibilul. De a arunca diamantul. Pentru că nu au încotro.

Însă nu numai spectrul pierderii și teama pentru destinul lui Sarah le-au tulburat viețile în acele două săptămâni. Un alt lucru s-a petrecut atunci, un lucru care i-a înspăimântat de moarte pe Josef și Leah. S-a întâmplat în urmă cu doar o săptămână.

*

Josef și Sarah se aflau împreună în atelier și lucrau în tăcere la singura comandă pe care o primiseră în tot acel an. Era pentru flica cea mai mare a unui cetățean de vază din Strasbourg, un om de afaceri înstărit care se descurcase de minune, și chiar prosperase de când naziștii preluaseră controlul asupra Alsaciei. Astfel de oameni erau singurii care își permiteau să le ofere copiilor cadouri atât de prețioase precum o vioară. Erau cunoscuți drept *collaborateurs*¹, fiind urâți de cetățenii alsacieni loiali Franței. Fiica acelui om dovedise un talent muzical atât de remarcabil de la o vârstă foarte fragedă, încât acum trebuia să capete un instrument pentru adulți, perfect, confecționat manual special pentru ea. Pe Josef îl îndurerase acceptarea comenzii de la un asemenea individ, dar adevărul era că nu avea de ales. Trebuia să-și întrețină familia și comenzile deveniseră foarte rare, și, în plus, cine-și putea permite să refuze să lucreze pentru naziști și susținătorii acestora?

Doar nu era vina viorii că avea să ajungă pe mâna unui *collaborateur*; lutierul avea să îi acorde chiar și așa întreaga sa atenție și să reverse asupra ei aceeași dragoste pe care ar fi revărsat-o asupra unei viori destinate celui mai mare virtuoz. Josef învățase de la tatăl lui că până și cea mai banală dintre munci trebuie făcută cu pasiune. Acesta era secretul unei vieți bune și fericite. Tatăl lui învățase, la rândul său, secretul de la tatăl său, ultimul dintre bărbații Goldberg, maeștrii lutieri. Acum, pe linie masculină, și numele Mayer era pe cale să se stingă și, din acest motiv, Sarah, și nu un fiu inexistent, îi devenise ucenică.

---

¹ „Colaboraționiști” (în fr. în original) (n. red.).

Sarah îl urmărise la lucru în atelier, bombardându-l cu întrebări, de când avea cinci ani. Ascultase vocile viorilor de la bun început, de când nu erau decât niște simple bucăți de lemn, până ce putuse ține în mână instrumentul finisat peste ale cărui strune să-și treacă arcușul, ascultându-i vocea finală. Crescuse în sunet de vioară. Dar, mai presus de orice, Sarah învățase să îi confere viorii voce, cea mai bună voce posibilă.

Niciun fiu nu ar fi putut fi un ucenic mai capabil. E ca și cum degetele ei, inima și sufletul său ar fi moștenit înțelepciunea colectivă a tuturor strămoșilor săi lutieri, pe care ar fi concentrat-o și amplificat-o de la Goldberg la Mayer și de la Mayer la ceva în plus și inefabil. Sarah posedă o sensibilitate pe care Josef nu a întâlnit-o decât rareori printre colegii săi, o sensibilitate ce o întrece în mod cert pe a sa. Ea e mai mult decât un meșteșugar, este o artistă.

Josef a știut dintotdeauna că pentru a fi creativ trebuie să dai dovadă de modestie supremă; că aroganța și lăudăroșenia nu au ce căuta atunci când creezi o operă de artă, că *eul* trebuie să dispară pentru a lăsa loc liber geniului să zboare. Însă Sarah se pricepe mai bine decât el la asta.

În acea după-amiază, lucrau împreună, ca de obicei, în atelierul lui Josef, o încăpere îngustă din spatele magazinului care dădea în stradă. Pe toată înălțimea pereților stăteau atârdate uneltele și dichisurile meșteșugului lor: rindele de diferite mărimi, dălțițe folosite la incrustarea lemnului, șei, prăgușuri, călușuri, eclise, șabloane, acordoare, cordare și, desigur, prețiosul lemn, tăiat în prealabil în blocuri din molizii din pădurile Munților Vosges.

Sarah primise sarcina construirii viorii pentru odrasla colaboraționistului din Strasbourg; îi spunea Adrienne,

după numele fetei. Adrienne avea să fie prima vioară făcută în întregime numai de Sarah, de la început până la sfârșit, fără niciun sfat din partea tatălui. Iar ea își promisese că aceasta urma să fie la fel de bună ca orice vioară creată de lutierii veterani din Alsacia, Franța sau Germania; avea să i se dăruiască total, pentru că era prima ei realizare și pentru că avea să încapă pe mâinile unei fete la fel ca ea, o muziciană care, spera ea, avea să o prețuiască veșnic, așa cum ea își prețuia propria vioară. Alesese ea însăși lemnul, ținând blocul brut aproape de ureche, bătându-l ușurel cu degetele pentru a-i auzi vocea interioară; de acum era capabilă să recunoască pe loc potențialul fiecărei bucăți de lemn.

După ce alesese cele mai bune plăci de rezonanță, îmbinate la mijloc și aplatizate, folosise ansamblul de eclise așezate pe spatele viorii, pentru a desena conturul final al instrumentului. A decupat conturul, sculptând curbura pe lungime, apoi transversal, după care a așchiat și netezit cu rindeaua semirotondă, trecând la cea cu lamă zimțată, pentru o șlefuire și mai fină, iar ca să desăvârșească finisarea, a ales o rindea subțire, de răzuit.

A îndepărtat șablonul de pe eclise, apoi a lipit spatele și fața pentru a obține corpul viorii.

Odată încheiată construirea corpului viorii, a urmat partea cea mai incitantă a întregului proces: ciocănitul cu încheieturile degetelor, ascultând rezonanța corpului și imaginându-și sunetul viorii după ce avea să fie gata. Aceasta era adevărata muncă de maestru, punctul culminant în care lutierul își demonstra iscusința, iar Sarah dovedise de la bun început că avea instincte bune, o mână sigură și o ureche fină.

Apoi a balansat fundul viorii pe degetul mare. Acesta a rămas perfect drept, perfect echilibrat. Satisfăcută, a

verificat modelele Chladni făcute de frunzele de ceai: a presărat frunzele în curbura ușoară a dosului instrumentului, a ajustat frecvența plăcilor sub vioară, urmărind legănarea frunzelor de ceai și dansul lor până ce s-au așezat într-un tipar anume, apoi a studiat tiparul pentru a decide dacă totul era în regulă și dacă vioara își găsise adevărata voce. În acel moment, frunzele de ceai au făcut o săritură neașteptată când ușa prăvăliei a fost trântită de perete și doi soldați au dat buzna în mica încăpere, zdrobind așchiile de lemn și rumegușul așternute pe podea cu cizmele lor înalte, rămânând apoi încruntați în picioare, cu brațele în sold.

Amândoi soldații erau înalți, arieni până în vârfurile degetelor lungi și osoase, până în adâncul ochilor de un albastru rece și până la firele de păr galben-pai ce se șteau răzlețe de sub chipiele negre, singura diferență dintre ei părând a fi vârsta, ca și numărul și tipurile de însemne prinse pe reverele uniformelor. Unul dintre ei avea în mod cert peste cincizeci de ani, în timp ce celălalt era un flăcău abia trecut de douăzeci de ani. Soldatul cel vârstnic fu cel care vorbi, cel tânăr mulțumindu-se să rămână tăcut. Josef și-a zis că cei doi puteau fi tată și fiu.

— Herr Mayer, a spus tatăl, avem motive să credem că sunteți evrei. O familie de evrei care a reușit să se sustragă cumva de la evacuarea obligatorie din urmă cu doi ani. Este adevărat?

— Bineînțeles că nu! a exclamat Josef adunându-și tot curajul.

Sigur, poate că renegarea moștenirii sale era o dovadă de lașitate, însă miza era familia sa – siguranța lor, viețile lor. Avea să nege până la sfârșitul zilelor sale, fără să simtă nici cea mai mică vină.

Tatăl a scos din buzunar o foaie de hârtie, a despăturit-o și a început să citească:

— Josef Mayer, Leah Mayer. Cinci fiice: Sarah, Amelia, Inge, Tanja și Sigrid. De ce... de ce credeți că suntem evrei? a încercat Josef să nu se bâlbâie, fără a reuși decât în mică măsură. Rostea cuvintele cu voce prea slabă; a tras adânc aer în piept și și-a adunat ultimele rămășițe de curaj și încredere. Doar avem nume nemțești! Sunt un Mayer – nici că se poate nume mai nemțesc. M-am supus tuturor măsurilor legale luate de noul regim și am schimbat prenumele franțuzești din familie în unele nemțești, creștine. Suntem oameni care respectă regulile.

— Cu toate acestea, am fost informați că sunteți de fapt evrei, deci de descendență impură. În următoarele șapte zile va trebui să prezentați un certificat de descendență ariană, un *Abstammungsurkunde*. Documente despre dumneata, despre părinții și bunicii dumitale. Trebuie să te prezinți cu hârtiile la biroul de registratură civilă, la *Einwohnerbüro*, în următoarele șapte zile. După ce vei prezenta documentele pentru dumneata și soție, veți fi scoși de pe listă.

— Ce listă?

— Nu e treaba dumitale. Asigură-te că nu te afli pe o listă cu oameni care încă ne poluează societatea. Până ce îți vei dovedi inocența, vei fi considerat vinovat. Zi bună, Herr Mayer.

Și au dispărut apoi într-o clipită, tată și fiu, pocnind din călcâiele cizmelor lor negre, la fel de lucioase precum poleiul, și la fel de înșelătoare. Dispăruseră din atelier, dar nu și din viețile lor. Josef știa acum că zilele îi erau numărate. Răgazul se încheiase.

După această vizită nu mai putea fi admisă nicio scuză; nicio întârziere nu mai era acceptabilă. Până și Josef se convinsese de acum: Sarah trebuia să plece, iar ei trebuiau să se pregătească pentru propria lor plecare. Existau mai multe probleme în calea acestui plan, și cea mai mare dintre ele era timpul; timpul și documentele.

Documentele. Cum putea obține un *Abstammungsurkunde* de descendență ariană pentru el, pentru părinți și bunici, atâta timp cât era sută la sută evreu? Și în numai șapte zile? Dacă nu reușea să aducă documentele, era sigur de consecințe: avea să fie cu toții deportați în cel mai îndepărtat colț din Germania. Toată lumea auzise de lagărele nemțești: lagăre de muncă de unde nimeni nu se mai întorcea. Evreii și alte persoane indezirabile duse acolo dispăreau fără urmă; nu avea să se afle ce destin avuseseră decât după încheierea războiului. Nimeni nu știa ce se petrecea în acele lagăre, însă circulau multe zvonuri care îți ridicau pur și simplu părul măciucă în cap, și nimeni nu se îndoia că ele erau echivalentul iadului pe pământ, locuri de unde odată ajuns, nu te mai întorceai, găuri negre unde dispăreai cu totul, te cufundai în întuneric.

Yves, prietenul și vecinul lui Josef, devenise în ultima vreme musafirul lor în fiecare seară, omul care îi sfătuia, îi liniștea și-i consola.

— Este destul de ușor să obții documentele acelea, le-a spus el. Avem un falsificator bun aici, în Colmar. Poate face ca totul să pară autentic. Însă pentru asta va avea nevoie de informații suplimentare. Numele tău, cel al părinților și așa mai departe. Și asta va lua ceva timp. Dar spune-mi ceva, fiindcă am și eu o curiozitate: cum ai ajuns să porți un nume de familie atât de nemțesc?

Josef a ridicat din umeri.

— E o poveste lungă, o poveste de *Geigenbauer*. Presupun că nu ai auzit de viorile Goldberg-Mayer. Erau celebre în secolul trecut; viori frumoase, cu sunet perfect. Atât Goldberg, cât și Mayer proveneau din Bubenreuth, un mic oraș bavarez, capitala breslei lutierilor din Germania. Amândoi erau extrem de pricepuți la meșteșugul lor și se aflau în competiție, însă la un moment dat un Mayer neamț s-a căsătorit cu o domnișoară Goldberg evreică și cele două companii au fuzionat, devenind mai puternice ca oricând. Dar descendența evreiască se transmite pe linie maternă, iar ea era ultimul membru feminin din familia Goldberg. Cum era femeie, iar meșteșugul se transmitea din tată în fiu, lutierii Goldberg au dispărut. Așa că Herr Mayer a renunțat la numele Goldberg din firmă, iar viorile au fost numite de atunci doar Mayer. Poate că acela a fost momentul când familia ar fi putut deveni ariană. Însă copiii Mayer – trei băieți, și anume bunicul meu și cei doi frați ai săi – s-au căsătorit cu femei evreice, și așa se face că am rămas evrei, însă cu nume nemțesc. Având în vedere antisemitismul care începuse deja să se manifeste în Bubenreuth și întreaga Bavarie, decizia păstrării numelui

Mayer s-a dovedit a fi una inspirată, însă, din alte puncte de vedere, eu consider că au comis o greșeală: Mayer este un nume prea comun pentru instrumente atât de extraordinare! Goldberg-Mayer sună cu mult mai bine.

— Și tu cum ai ajuns în Colmar?

— Unul dintre frații Mayer s-a căsătorit cu o doamnă din Strasbourg, fiica unui lutier. Și a preluat atelierul socrului său. Colmar e la o aruncătură de băț de Strasbourg și saltul l-am făcut prin intermediul lui Leah, soția mea, care nu este evreică. Tatăl ei e tâmplar în Colmar și proprietarul acestei clădiri, pe care i-a dăruit-o ei atunci când ne-am căsătorit. Este un om bun. Vezi masa asta superbă? a întrebat Josef trecându-și degetele drăgăstos peste suprafața mesei la care stăteau așezați. Era o piesă de mobilier fabuloasă, făcută din stejar solid, cu picioare frumos rotunjite și sculptate, terminate în labe de leu. Socrul meu a confecționat manual masa asta, i-a explicat el lui Yves, și ne-a făcut-o cadou la nașterea primului nostru copil, Sarah. A gândit-o pentru o familie mare, și acum, că suntem șapte cu toții, se dovedește a fi cu adevărat utilă!

Josef a întins brațul și a mângâiat partea de sus, frumos ornamentată, a scaunului pe care stătea Yves.

— Și scaunele sunt frumoase, tot el le-a confecționat manual. Yves, este așa de îngrozitor! Ce o să fac cu toate bunurile mele, cu instrumentele, uneltele, cu mobilierul nostru, atunci când vom pleca? Ce o să se aleagă de casa noastră?

— Te-aș sfătui să procedezi așa: cum Leah nu este evreică, iar casa i-a fost dăruită de tatăl ei, un arian, trece-o în întregime pe numele ei. Așa va fi în siguranță până vă întoarceți. Cât despre instrumente, ele sunt ușor de ascuns. Câte sunt?

— Un violoncel, o violă și cinci viori, o parte dintre ele de dimensiuni mici, pentru copii. Violoncelul, viola, vioara mea și cea a lui Sarah sunt extrem de valoroase. Mai am o vioară deosebită, făcută pentru un client din Strasbourg care nu a venit să o plătească și s-o ridice. În ultimii ani, afacerea a mers foarte prost. Pe vremuri, oamenii veneau tocmai din Strasbourg și chiar din Freiburg ca să îmi cumpere viorile, dar nu și acum. Nimeni nu mai are bani pentru un instrument făcut la comandă și nimeni nu mai are bani nici măcar pentru o vioară oarecare, pentru a cânta la ea sau a le oferi copiilor lecții de muzică. Muzica a devenit un lux. În ultimii ani, nu aș fi reușit să-mi întrețin familia ca lutier – socrul meu este cel care mi-a dat de lucru. Ce o să mă fac, Yves? Cum vom supraviețui dacă fugim din Colmar? Cum...?

— Nu-ți mai face griji, nu e momentul, ia fiecare zi așa cum e. Acum ar trebui să începi să-ți ascunzi instrumentele. O să iau una dintre viori și o voi ascunde la mine în pod. Cunosc oameni de încredere care vor fi dispuși să-ți pună la păstrare celelalte instrumente. Cu violoncelul va fi un pic mai greu, dar o să-l ascundem și pe el și o să-l găsești în bună stare atunci când te vei întoarce. Dar bagă de seamă, Josef, hârțogăria e mult mai urgentă. Trebuie să notezi tot ce mi-ai povestit mie, toate numele, începând cu amintirile cele mai îndepărtate în timp: unde s-au născut strămoșii tăi și unde pot fi găsite documente privitoare la viața lor. Știi ce mult le place nemților documentația! Voi avea nevoie de toate datele acestea pentru a obține falsurile. Mâine te vei duce la registratură și-i vei ruga să-ți acorde un răgaz mai lung: o lună. Spune-le că o săptămână e prea din scurt pentru că trebuie să-ți parvină documente de la Bubenreuth, și asta necesită timp. Că poate vei fi nevoit să te deplasezi în persoană până acolo. Și, cum

pretinzi că ai descendență ariană, îți vor accepta cererea. Și vei obține o amânare de o lună; va fi suficient.

Și astfel Josef și prietenul său Yves au stat împreună făcând planuri pentru un viitor care era în realitate doar o gaură neagră. Dar așa era în război. Oameni care mureau și dispăreau, și nimeni nu avea cum să garanteze un final fericit. Însă Yves a reușit să le insuflă speranță lui Josef și Leah.

— Dreptatea va învinge, a spus el. Dreptatea și bunătatea vor avea câștig de cauză în final. Trebuie să ne păstrăm speranța, încrederea și curajul.

Dar asta era tot ce îi putea oferi el lui Josef, care stă acum pe buza prăpastiei, cu fiica sa cea prețioasă față în față, și el e cel care trebuie să-i dea imboldul final, în speranța că în fundul prăpastiei se vor găsi prieteni – în fapt, niște străini – gata să o prindă, așa cum i-a promis Margaux. Este cel mai îngrozitor lucru pe care a fost nevoit să-l facă în toată viața lui.

Yves a sosit într-o seară în vizită, aducând o pereche de bocanci.

— Sunt niște bocanci de munte buni, foarte solizi, pentru Sarah. Bocanci nemțești care te țin o viață. Un bărbat din Freiburg mi i-a adus ca să îi pingelesc în urmă cu câțiva ani – mi-a spus că erau ai soției lui. Că obișnuiau să facă drumeții în Munții Vosges. Nu s-a întors niciodată ca să îi ia. I-am trimis o scrisoare ca să îi amintesc de bocanci. Mi-a răspuns că soția lui murise și că nu-i mai voia – că puteam să-i păstrez și să-i vând, căci lui nu-i mai erau de trebuință. Dar nu i-am vândut. Sunt niște încălțări scumpe, chiar dacă au fost purtate, și nimeni în Colmar n-ar fi dispus să plătească o sumă atât de mare pentru ele. Așa că, poftim. Sunt niște bocanci deosebiți. Poate un pic prea mari pentru Sarah, însă cu o pereche de șosete groase...

Fata i-a probat: îi veneau perfect.

Si acum răgazul a luat sfârșit. E ultima noapte pe care o vor petrece împreună și valiza lui Sarah stă încă goală la ea pe pat, în micul dormitor de sub streășină, pe care îl împarte cu Amélie și Thérèse. Sarah a refuzat pur și simplu să își împacheteze lucrurile. Zice că nu se simte în stare. Că nu poate alege ce să ia cu ea. Nu-și poate lăsa vioara în urmă, cu toate că aceasta a dispărut deja de o săptămână din casa lor, depozitată într-un dulap vechi din podul lui Yves.

Ce se va întâmpla dacă, atunci când vor veni să o ia, Sarah va refuza să plece? Are în ea o oarecare doză de încăpățănare, care a ieșit la iveală în forma sa cea mai puternică în ultima săptămână, după ce i s-a spus ce urma să facă.

Trebuie să plece. Singură, însoțită doar de o străină oarecare, să dispară în noapte, la țară, în munți, în Franța; și pe urmă să ajungă cumva în America, la un unchi pe care nu l-a văzut în viața ei și de care nu o leagă nimic, într-un loc pe nume Connecticut, pe care nici măcar nu-l poate pronunța. Însă părinții au forțat-o să învețe pe de rost adresa. Pentru orice eventualitate.

— Ce eventualitate?

— În eventualitatea că îți pierzi... Știi tu, lucrurile. Documentele, agenda cu numere și adrese.

Sunt foarte evazivi cu toții. Nimeni nu știe nimic. Nu-i spun decât că trebuie să plece în seara asta; că va veni cineva să o ia, o persoană necunoscută, un bărbat sau poate o femeie.

Cel mai rău e când se așază la masă pentru cină, la o masă care nici măcar nu e a lor. Au schimbat frumoasa lor masă din lemn de stejar, cu picioare curbate și suprafața minunat texturată, ce trădează arta ascunsă în fibrele lemnului, cu un obiect ieftin cu patru picioare care arată ca o ușă veche, fixată în cuie pe niște resturi de lemn dintr-un gater; masa lor a fost pusă bine la păstrare pentru când se vor întoarce. Ceea ce vor face cu certitudine, într-o bună zi, o asigură părinții ei. Trebuie să fugă din Colmar, însă vor reveni cu toții la casa lor.

— Când? zice Sofie, cea mai mică dintre fete, de doar cinci ani, mereu debordând de întrebări.

— Nu știm, scumpa mea. Acum fii cuminte și termină de mâncat supa.

— Nu e supă, e doar varză cu apă.

— Sofie! Cum îndrăznești! Ai idee cât de mult muncesc mama și tata ca să ne hrănească, cât de greu este să faci rost chiar și numai de câteva legume? Așa e în război! Și noi suntem în război! În mijlocul lui!

Thérèse e cea care vorbește acum. Thérèse are paisprezece ani și știe o groază de lucruri despre orice. Thérèse citește tot timpul: dacă nu reușește să pună mâna pe o poveste bună, citește ziare vechi, cărți de istorie, cărți despre descoperirea civilizației incașe din Peru – orice găsește la bibliotecă. Poate citi în germană și franceză. Zilele acestea însă este forțată să citească numai în germană, căci toate cărțile în franceză de la bibliotecă au fost aruncate și înlocuite cu volume în limba germană, așa cum profesorii francezi au fost trimiși în Germania pentru a fi reinstruiți, fiind înlocuiți de profesori nemți care îi obligaseră pe copii să învețe niște litere oribil de încurcate, să scrie și să gândească în germană. Thérèse fiind

cea mai citită din membrii familiei, știe cele mai multe lucruri, și de aceea toți o ascultă atunci când vorbește.

— Nu-mi pasă de războiul ăsta stupid, zice Sofie.

— Ei bine, ar trebui să-ți pese, din moment ce ne aflăm în el, la fel ca toată Franța, care e plină de soldați nemți, răi și cruzi.

— Serios? Toți sunt așa?

— Da. Toți. S-au născut răi, omoară oameni și violează femei și...

— Ce înseamnă violează?

— Hai, terminați-vă supa și nu mai trăncăniți, fetelor. Și tu, Sofie, să știi că are dreptate Thérèse: chiar dacă nu e decât o supă de varză, tot e mai bună decât nimic, și altceva oricum nu avem, așa că e supă de varză sau nimic.

— Mă întreb ce gust are nimicul.

— Nu e deloc bun, spune Manon, fiica de șapte ani. Nimicul are gust de nimic. Te face să flămânzești tot mai tare, până ce, într-un final, mori de foame.

— Ia nu mai vorbești așa! E înspăimântător! Totul e înspăimântător și Sarah trebuie să plece și nu știm când o s-o vedem din nou!

— Dar de ce trebuie să plece? De ce nu putem să plecăm sau să rămânem cu toții?

— Pentru că așa e în război, *ma petite*, și naziștii sunt acum aici, în Colmar, și ei vor să ne vadă plecați.

Cel care vorbește este Josef, care consideră că a venit vremea ca fiica lor cea mai mică să înfrunte realitatea. Sofie nu a reușit să se adapteze prea bine la restricții, la secreto-manie, la spaima care stă la pândă în umbrele din casa lor, odinioară atât de sigură.

— Dar dacă nu vrem să plecăm? De ce să facem ce ne spun ei, de ce să îi lăsăm să aibă ultimul cuvânt?

— Pentru că sunt nemți și Alsacia este acum parte din Germania. Germania e o țară rea, și nemții sunt oameni răi, și în Germania este un om pe nume Adolf Hitler care e cel mai rău dintre toți și el vrea să plecăm. Ne urăște și vrea să ne alunge de aici, se aude din nou vocea a lui Thérèse. Și dacă refuzăm să plecăm, probabil că ne va ucide, continuă ea.

— Nu vorbi așa, Thérèse!

— Dar e adevărat, tată, nu-i așa? Hitler vrea să-i omoare pe toți evreii.

— Nu să-i omoare, *chérie*, exagerezi. Nu vrea să ne omoare, dar e adevărat că îi alungă pe evrei. Josef se întoarce cu fața spre Sofie. Thérèse are dreptate, în Germania e un om rău, un fel de rege. Știi că regii conduc țări și că nimeni nu iese din cuvântul lor? Ei bine, așa e cazul și cu el și lui nu-i plac evreii.

— Dar de ce? Ce i-am făcut noi?

Josef ridică din umeri. Au purtat această conversație de multe ori și Sofie încă nu pricepe. E dificil, dacă nu imposibil, să faci un copil care n-a cunoscut decât dragostea și bunătatea să înțeleagă ce înseamnă ura și cruzimea.

— Dar noi nu am greșit cu nimic. El ne urăște însă, asta-i tot.

— E un om foarte prost! Cum de a ajuns un om prost rege peste o țară?

— Se pare că poporul german l-a vrut rege.

— Dar de ce? Nemții sunt și ei oameni răi?

— Nu cred că sunt toți răi, *chérie*. Dar poate că s-au gândit că el e omul potrivit pentru ei și pentru țara lor și de aceea îl urmează.

— Dar cum de nu știi că omul pe care îl urmează este rău?

— Poate că nu și-au dat seama cât de rău este.

— Nu o mai minți, tată! Sigur că știu! Știu foarte bine și sunt de acord cu el și îi urmează ordinele. Gândește-te

la *Reichskristallnacht*. Nu Hitler a fost cel care a spart vitrinele, ci nemți obișnuiți. Așa cum ne-au făcut și nouă. Îi urăsc pe nemți! Îl urăsc pe Hitler! Toți germanii sunt răi!

Și cu asta Thérèse sare de pe scaun și iese în fugă din încăperea. Îi aud pașii bocănind sus pe scară, până în pod, spre micul dormitor pe care îl împarte cu surorile mai mari.

— Așa e, tată? Mă minți? Nu e frumos să minți.

Sofie își privește tatăl cu ochi mari atât de inocenți, încât propriii lui ochi înoată în lacrimi. Le șterge cu mâneca hainei, își recapătă cumpătul și rostește pe cel mai ferm ton cu putință:

— Nu mint, draga mea, doar încerc să-ți explic cât pot eu de bine. Deși nici eu nu înțeleg. Nicio ființă omenească cumsecade nu ar putea pricepe un asemenea comportament. Și tocmai de aceea cred că cei mai mulți nemți nu realizează cât de rău este acest om și de ce lucruri îngrozitoare este în stare.

— Ce fel de lucruri? Să ne alunge din casele noastre?

— Exact. Îmi place să cred în ce au oamenii mai bun în ei, să cred că toți oamenii sunt intrinsec buni...

— Ce înseamnă *intrinsic*?

— Înseamnă că în adâncurile ființelor noastre suntem în realitate buni, numai că această bunătate poate fi ascunsă, și astfel nu o mai vedem.

— Deci până și omul acela rău, regele acela rău, ar putea fi bun la suflet?

Josef e pus în încurcătură. Dacă răspunde da, ar fi o minciună, căci, din câte știe el, nu există nicio fărâmbă de bunătate în Hitler. Dar dacă răspunde nu, s-ar contrazice singur.

— Păi, îmi amintesc că am citit undeva că lui Hitler îi plac câinii, intervine Manon. Și ție, Sofie, îți plac câinii, și ai spus o dată că cei care iubesc câinii sunt oameni buni.

— Dar nu și el. El nu.

Manon ridică în aer două degete, între care ține o bucățică de cartof. Își lipește degetele, turtind cartoful.

— Uite, asta vrea el să ne facă. Spune-i adevărul, tată.

Leah icnește oripilată și Josef îi aruncă lui Manon o privire care îi spune clar „Ajunge!”.

Sarah nu a scos o vorbă pe tot parcursul conversației. E ca și cum nici nu ar fi prezentă. Numai părinții îi remarcă tăcerea și îi aruncă din când în când câte o privire îngrijorată. Numai ei știu prin ce trece ea, pentru că și ei trec prin asta. E ultima lor noapte cu Sarah; chinul e imposibil de îndurat, și totuși trebuie să îl îndure.

— Cred că e timpul să urc să-mi fac valiza, zice ea într-un târziu, ridicându-se de la masă. O să-mi iau rămas-bun acum și, vă rog, nu faceți mare caz de asta. De la Thérèse o să-mi iau la revedere sus, la noi în cameră...

Trece de la o soră la alta, îmbrățișându-le pe rând și luându-și rămas-bun. Manon se agață de ea.

— Nu pleca, te rog, nu pleca, șoptește ea.

— Trebuie. Și o să pleci și tu curând, și ne vom întâlni din nou în Franța, în America sau în altă parte. Fii sigură de asta.

Manon o strânge și mai tare, pieptul i se umflă de un ultim hohot de plâns, apoi o eliberează din îmbrățișare. Sarah se mișcă în jurul mesei spre Amélie și apoi spre Sofie.

— La revedere, surioara mea cea mică. Să fii cuminte, să ascuți de mami și de tati și să-ți mănânci supa de varză. Ne revedem curând.

Sofie, care nu poate înțelege că va fi despărțită de sora ei mai mare și dragă pentru mult, mult timp, o sărută pe amândoi obraji și îi zâmbește; e cea mai curajoasă dintre fete.

— Pa, Sarah, și călătorie plăcută! Ne vedem curând. O să vin cu mami și cu tati.

Se îmbrățișează și se uită lung una în ochii celeilalte - un rar moment de nemișcare pentru micuța Sofie, care-i ca argintul viu, incapabilă să stea pe loc sau să tacă mai mult de două secunde. Dar ochii ei se umplu brusc de lacrimi; sare

de pe scaun și se aruncă în brațele surorii mai mari, agățându-se de ea cu toată puterea, hohotind, cu inima gata să-i spargă pieptul și îngăimând printre suspine:

— Nu pleca, Sarah! Te rog, nu pleca! Te iubesc atât de mult! Mi-e teamă că n-o să te mai văd niciodată.

Sarah o îmbrățișează strâns și o lasă să plângă în voie, mângâind-o pe spate și, din când în când, pe buclele negre și răzvrătite. Și, când copila tace în cele din urmă, cu lacrimile secate, o ajută să urce înapoi pe scaun, se desprinde din îmbrățișare, îi șterge ochii cu un șervețel primit de la mama sa și îi șoptește:

— Suntem triști cu toții fiindcă sunt nevoită să plec, *mon petit chou*¹, dar o să ne revedem cândva, undeva, îți promit.

Se îndreaptă apoi de spate, își înghite propriile lacrimi, le face semn cu mâna surorilor, ale căror fețe sunt umede de plâns, și părinților, pe care are să îi vadă mai târziu în noaptea aceea, după ce fetele mai mici vor fi duse la culcare. Apoi se strecoară afară pe ușă, încercând din toate puterile să își înăbușe plânsul.

Thérèse, la cei paisprezece ani ai săi, este cea mai apropiată ca vârstă de ea, dar e probabil și cea mai sensibilă dintre surori. Sarah o găsește deja adormită în micul dormitor din pod pe care îl împart; pe sub pătură, pieptul i se ridică și coboară liniștit și ritmic. Sarah nu a apucat să-și ia rămas-bun de la ea, dar poate că e mai bine așa; nu e în stare să suporte o altă scenă emoționantă. Îi sărută obrazul cald și lipicios de la lacrimile uscate și își ia la revedere în șoaptă.

Abia când se așază pe podea, în spațiul îngust dintre cele două paturi, îngenuncheată în fața valizei goale, își amintește de povața pe care mama i-a dat-o cândva:

„Nu face niciodată promisiuni pe care nu știi dacă poți să le respecti.”

---

¹ „Micuța mea” (în fr. în original) (n. red.).

Sarah nu e în stare să își facă bagajul. Stând îngenunchată în fața valizei goale, clachează. A amânat momentul toată ziua, toată săptămâna; mama ei a tot îndemnat-o să-și facă valiza, să termine odată cu asta, dar ea a amânat până în ultima clipă, până la această noapte, ultima, și totuși nici acum nu se simte în stare. Sare în picioare, iese în goană din cameră și se repede în jos pe scări spre parter. Masa a fost strânsă între timp și Amélie spală farfuriile în chiuvetă; mama pune deoparte resturile de mâncare pentru a doua zi, tatăl șterge masa, iar Manon a dus-o pe Sofie la culcare. Sarah dă buzna în bucătărie.

— Nu pot! strigă ea. Nu pot să plec!

— Lasă farfuriile, Amélie, o să le spal eu mai târziu. Du-te la surorile tale, vezi dacă s-au băgat în pat și citește-i o poveste lui Sofie.

Mama e cea care preia acum controlul, cu felul ei de-a fi energic și pragmatic. Curând, în bucătărie nu mai rămâne nicio fată în afară de Sarah. Se mută toți trei în partea din față a salonului, lângă ferestrele ce dau în stradă, și se așază pe locurile lor obișnuite, Sarah lângă mama ei, Josef pe scaunul cu spetează dreaptă din fața lor.

— Cum aş putea să îmi înghesui toată viaţa într-o valiză? De ce mă trimiteţi departe de voi? Asta e casa mea. Tată, mamă, nu pot să plec!

— Dar trebuie, iubita mea. Nu avem de ales.

— Dar mi-e așa de teamă! O să fiu singură, fără niciun sprijin!

N-au ce să-i răspundă. Rămân cu toții în tăcere, ținându-se de mâini, transmițându-și unul altuia din puțina forță pe care o mai au, foarte puțină, care se micșorează cu fiecare clipă, pe măsură ce gânduri nepoftite se strecoară în ei prin colțuri întunecate, gânduri despre un viitor incert, într-un război care amenință să se prelungească la nesfârșit.

Într-un final, Leah rostește pe un ton șovăielnic, temătoare de reacția soțului:

— Ce-ar fi să ne rugăm împreună? Asta ajută uneori.

Lui Josef îi scapă un blestem.

— Să ne rugăm? La ce bun? Crezi că rugăciunile vor pune capăt războiului, că-l vor opri pe nemernicul de Hitler?

— Nu. Dar poate că ne vor da nouă putere.

— La ce te gândești? La o rugăciune creștină de-a ta, nu-i așa? Ai uitat că suntem evrei? Că și tu ești de acum evreică?

Leah a fost, într-adevăr, crescută creștină și s-a convertit atunci când s-a căsătorit cu Josef, însă numai cu numele. Josef este agnostic; ei nu respectă tradițiile iudaice. Nu se roagă.

— Nu, Josef, sigur că nu. Nu mă gândesc la o rugăciune creștină și nu cunosc niciuna evreiască. Însă știu câțiva psalmi. Și psalmii sunt iudaici, nu-i așa? David a fost evreu, nu-i așa? Psalmii sunt din Vechiul Testament. Am învățat

câțiva psalmi și tocmai mi l-am amintit pe cel cu numărul 22¹: „Domnul mă paște”.

— Nu e acela despre pășuni verzi și ape odihnitoare? Psalmul ăsta e o bătaie de joc.

— Mi-am amintit însă de un verset anume, care m-am gândit că ar fi potrivit acum. Că ar putea să ne ajute.

Vocea lui Leah, încă șovăielnică – știe că Josef consideră că religia nu e decât o grămadă de prostii –, devine un pic mai încrezătoare cu fiecare cuvânt rostit; e o încredere născută de undeva din adâncul sufletului ei. Numai asta le-a rămas; trebuie să se roage, nu au de ce altceva să se agațe.

— Hai să ne prindem de mâini. O să spun eu rugăciunea. Doar un verset, promit, Josef. Nu cel despre pășuni verzi și ape odihnitoare.

Josef ridică din umeri, fără tragere de inimă. Nu se mișcă, așa că Leah îi pune mâna dreaptă în mâna stângă a lui Sarah, ia mâna lui stângă în mâna ei dreaptă și mâna dreaptă a lui Sarah în mâna ei stângă.

— Să închidem ochii.

Josef pufnește, dar se conformează, la fel și Sarah. Rămân așa preț de câte clipe, tăcuți, cu ochii închiși, ținându-se de mâini, respirând. Și pe urmă Leah rostește cu voce joasă și puternică, doar un pic spartă:

— „Că de voi și umbla în mijlocul morții, nu mă voi teme de rele; că Tu cu mine ești./Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat./Gătit-ai masă înaintea mea, împotriva celor ce mă necăjesc.”²

¹ În original, Psalmul 23, conform Bibliei în versiunea Regelui James (*King James Version*), care prezintă diferențe față de traducerea autorizată a Bibliei de către Biserica Ortodoxă (n. red.).

² Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2008 (n. red.).

Nu rostește următoarele versete din psalm; cum ar putea să aducă vorba acum de cupe din care se revarsă bunătatea și mila? Dar toiagul și varga sunt cuvinte liniștitoare. Cuvinte care ajută. Deja se simte mai puternică, mai liniștită. Așa că repetă versetul iar și iar:

„Că de voi și umbla în mijlocul morții, nu mă voi teme de rele; că Tu cu mine ești. Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat.”

Și ceva ciudat se întâmplă. O simt cu toții, însă probabil că Sarah cel mai puternic. Simte acel toiag, acea vargă; sunt acolo, în ea însăși și, treptat, pe măsură ce repetă vorbele, teama i se topește și o senzație de încredere și forță o cuprinde. E ca și cum ar avea în ea un toiag, un lucru puternic și stabil și totuși nepământesc; drept acolo, în inima ei; ceva de care să se sprijine acum și în zilele ce vor urma.

Leah se oprește în cele din urmă din repetatul versetului și stau acolo, în întuneric și în tăcere, iar respirațiile lor sunt singurele dovezi de mișcare din încăpere. Într-un târziu, Sarah dă drumul mâinilor părinților și se ridică în picioare, netezindu-și fusta.

— Mă duc să-mi fac bagajul, șoptește ea.

Leah se ridică și ea.

— Vin cu tine ca să te ajut.

Precum se stabilise, cineva soseşte la miezul nopţii să o ia pe Sarah. Ciocăneşte la uşa din spate de trei ori, şi încă o dată după o scurtă pauză. Uşa aceea se deschide spre o curte mare pe care o împart mai multe clădiri de pe latura aceasta a străzii Gerechtigkeitsgasse; este o zonă relativ izolată, unde vehiculele nu pot pătrunde şi unde vecinii se întâlnesc uneori pentru a schimba bârfe departe de ochii iscoditori ai altora, sau pentru a se vizita oarecum pe ascuns. Pământul e acoperit cu pietre de pavaj şi de partea cealaltă se află un hambar mare şi dosul unui alt şir de case.

Josef crapă uşa doar atât cât vizitatorul să se poată strecura înăuntru. Este o siluetă îmbrăcată în întregime în negru.

— Cum a fost recolta de vin anul acesta? zice Josef.

Răspunsul nu întârzie:

— Nu la fel de bună ca în 1917. Acela a fost anul cel mai bun.

Şi din nou, vocea e una feminină; şi din nou, este a lui Margaux Gauthier. Josef o pofteste înăuntru.

— Te aşteaptă, şi-a împachetat deja lucrurile.

— *Très bien*. Spune-i să coboare. Şi luaţi-vă la revedere repede, trebuie să ne grăbim.

Sarah este deja la jumătatea scării, urmată de Leah. Au plâns destul și s-au ținut în brațe îndeajuns peste noapte.

Margaux se încruntă la vederea valizei.

— Nu e bună, zice ea. Doar nu pleci în vacanță pe Riviera. Cum o să cari după tine ditamai valiza prin munți? Nu-ți trebuie decât un schimb de haine. În fine, lasă, ia-o cu tine. O să-ți dau eu altceva de îmbrăcat. Nu-ți fie teamă, totul va fi bine. Ai documentele la tine?

Margaux întinde mâna, în timp ce Sarah dă din cap aprobator. Jacques a decis că e mai bine să călătorească sub propriul ei nume și cu documentele originale; la urma urmei, Sarah este oficial nemțoaică după alipirea Alsaciei la Germania și va fi mai în siguranță cu documente nemțești autentice, iar călătoria îi va fi mai ușoară. Avea însă nevoie de o poveste de acoperire, pe care au născocit-o împreună: este Sarah Mayer, nemțoaică alsaciană, care călătorește la Metz, capitala Lorenei, unde urmează să locuiască la un unchi și să lucreze în băcănia acestuia. După ce va pleca din Metz, va călători spre Paris, unde va locui la un unchi și va lucra în băcănia lui. Iar după Paris, va merge la Poitiers, unde va sta la un unchi și va lucra în băcănia lui.

Margaux îi verifică documentele și dă din cap în semn de încuviințare.

— *D'accord*. Să mergem. Nu mai fi așa de neliniștită, o să am eu grijă de tine, și îi dă înapoi hârtiile, iar Sarah le vârhă în mica geantă de piele pe care o poartă pe umăr.

„Trebuie să fiu curajoasă”, își spune. „Margaux o să aibă grijă de mine.”

Dar dacă asta este tot o promisiune goală? Sarah nu spune nimic. O ultimă îmbrățișare grăbită și iese pe ușa

din spate a casei, urmând-o pe Margaux în întunericul de afară, în curte și mai departe pe străduțele lăturalnice înguste din Colmar.

În umbra fagului sub care e parcată, camioneta pare neagră, și pe ea scrie cu litere elegante, cursive, vopsite în alb, *Laroche-Gauthier, Vins de Qualité*, lângă o frunză stilizată de viță-de-vie. Sarah cunoaște marca: unchiul Yves venea deseori în vizită la ei cu o sticlă de vin din această podgorie. Familiaritatea proaspăt descoperită îi dă mai multă încredere.

— Îmi pare rău, dar n-am cum să te las să stai în cabină, zice Margaux. Va trebui să te ascunzi în spate. Mi-e teamă că pentru o vreme să stai ascunsă va deveni un stil de viață.

Deschide una dintre ușile duble din spatele camionului și Sarah urcă. Margaux aprinde o lanternă în interior și luminează un soi de coridor printre mai multe lăzi din lemn, toate purtând înscrisul în verde *Laroche-Gauthier*, toate pline cu sticle. Înăuntru persistă un miros înțepător de fermentație, de vin vechi și de altceva greu de definit, ceva vechi și mucegăit, cumva plăcut și familiar.

— Du-te în spate, îi spune Margaux cu voce joasă, insistentă, și fă-te comodă. Din păcate, spațiul este mic. Dacă auzi voci nemțești, dacă ne opresc nemții, ascunde-te cât poți de bine. Dar nu-ți face griji, mă ocup eu de ei – știu eu ce le place. Totuși, nu cumva să faci zgomot dacă deschid ușile din spate. N-au cum să te vadă dacă vei sta ascunsă în spatele lăzilor, deși nu cred că o să urce să cotrobăie. *D'accord?*

Sarah dă din cap și își croiește drum, îndoită de mijloc, pe coridorul dintre lăzi. Chiar înainte ca Margaux să stingă lanterna și să închidă ușa, lăsând camioneta în beznă, Sarah vede că lăzile din dreapta sunt pline cu sticle goale, în timp

ce sticlele din lăzile din partea stângă sunt pline. Se cuibărește în micul spațiu eliberat special pentru ea în față, unde găsește o pătură și o pernă așternute pe jos. Așa că se așază și după câteva clipe camioneta se pune în mișcare. De acum încolo, statutul ei se schimbă. Nu va mai fi Sarah Mayer, fiica lutierului, ci doar o fugară fără statut legal, care încearcă să scape din capcana unui rău atât de imens, încât mintea ei nu poate să-l cuprindă.

Nu au mers mai mult de douăzeci de minute, când Sarah aude voci care strigă imperios undeva afară și camioneta se oprește. Motorul își încetează brusc zumzetul. Inima îi buibue în piept; este probabil unul dintre controalele despre care a prevenit-o Margaux. Între cabină și partea din spate a camionului e un gol, așa că poate auzi bine ce se petrece în față: geamul care e coborât, lătratul furios al nemților, răspunsurile liniștite, aproape prietenoase ale lui Margaux.

— Actele la control!

Foșnet de hârtii răsfoite, apoi din nou tăcere pentru un timp, în care Sarah bănuiește că documentele prezentate de Margaux sunt verificate.

— Ce căutați pe drum la o oră așa de târzie?

— Ah, *mein Herr*, probabil că ești nou pe aici, altfel m-ai cunoaște și ai recunoaște și camioneta mea. N-ai auzit de vinurile Laroche-Gauthier? Niște vinuri superbe, apreciate la justa lor valoare de camarazii dumitale! Tocmai ce am livrat câteva lăzi ofițerilor nemți încartiruiți la Villa Schönblick. Fac livrări regulate acolo și oamenii voștri mă cunosc bine.

— Dar cine face livrări în miez de noapte?

Un chicotit feminin, apoi vocea lingușitoare a lui Margaux, mai întâi ușor sfioasă, apoi din ce în ce mai încrezătoare.

— Sper să nu mi-o iei în nume de rău că am profitat de ocazie pentru a-mi vizita un prieten din Colmar înainte de întoarcerea acasă. Cred că vei fi de acord cu mine că e nevoie să ne facem câte o mică plăcere, atunci când putem. Și dumitale bănuiesc că îți place să savurezi din când în când o sticlă de vin cu amicii, nu-i așa? Ai încercat vreodată acest Pinot Gris excelent? E cu adevărat remarcabil, unul dintre cele mai bune vinuri ale noastre. Poftim, poți să îl guști acum – da, păstrează sticla, cu complimentele mele. Și dacă îți e pe plac – ei bine, nu ai decât să te oprești la mica mea prăvălie de pe Wilhelm-Strauss-Gasse și să îi spui vânzătorului „Margaux se potrivește cu vinul bun la fel ca laptele cu mierea”, și îți va face un preț special... Da, păstrează sticla, e a dumitale! E plăcerea mea să-i fac pe oameni fericiți. Asta e tot, *mein Herr*? Mulțumesc. Îți urez să te bucuri de vin, deși te sfătuiesc să nu îl bei în timpul serviciului; păstrează-l ca să-l bei cu iubita; îți garantez, o să te iubească și mai mult pentru asta. Mulțumesc... *auf Wiedersehen*! Motorul revine la viață și camioneta pornește iar la drum.

Inima lui Sarah își reia ritmul normal abia după mai bine de zece minute.

Cu totul, călătoria durează aproape o oră. În cele din urmă, Sarah cedează oboselii, își întinde pătura în micul spațiu dintre lăzi și încearcă să adoarmă, dar în zadar. Mintea ei se agață de amintiri: fețe familiare, vocea mamei, mâinile tatălui, râsul surorilor. Ultimul bocet sfâșietor al lui Sofie: „Te iubesc, Sarah!” Și, în bezna adâncă din camionetă, Sarah începe din nou să plângă, mai întâi în tăcere, apoi în hohote chinuitoare. La un moment dat aude vorbele recitate de mama ei: „Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat.” Și vorbele o alină cumva.

Dar toate călătoriile au un sfârșit. Sarah alunecă într-un soi de uitare de sine, din care este deșteptată de glasul lui Margaux și de lumina din camionetă. Se freacă la ochi, își îndoaie genunchii și se ridică în picioare.

— Am reușit! Am ajuns acasă fără incidente! Ești în siguranță acum! Poți ieși.

„În siguranță, dar doar pentru moment”, își spune Sarah. Căci aceasta este numai prima noapte dintr-un șir nesfârșit de nopți, urmate de tot atâtea zile. Se târăște până la ușa camionetei și Margaux îi întinde mâna și o ajută să coboare. Sarah cască, se întinde și se uită în jur. Deasupra lor vede ivindu-se silueta masivă a unei clădiri; în stânga sunt mai multe construcții mai mici, hambare, poate; acareturi, stăule, grajduri, anexe de fermă. Face un pas în față și se împiedică, iar Margaux o prinde și o ajută să-și recapete echilibrul, după care scoate valiza din camionetă.

— Hai să intrăm.

Margaux o ia de mână și o conduce spre capătul din spațele unei clădiri, către o ușă ca de grajd, împărțită în două. Scoate o cheie neagră uriașă de la betelia fustei, o vârstă în gaură și o răsuțește. Jumătatea de sus a ușii se deschide; Margaux întinde brațul și deschide și jumătatea de jos.

— Bun, zice ea. Bine ai venit la Château Gauthier! Ești binevenită aici, Sarah, și te vom ajuta să te simți în largul tău în casa noastră. Atât cât vei sta cu noi.

— **V**rei să mănânci ceva? întrebă Margaux, iar Sarah scutură din cap.

— Nu, dar mi-e sete, zice ea, iar Margaux îi umple un pahar cu apă.

Sarah bea tot paharul cu înghițituri lacome. Margaux îl umple din nou și i-l dă.

— Poți să-l iei cu tine.

— Unde să-l iau?

— Vino cu mine.

Ies din casă și Margaux o conduce spre una dintre acele anexe pe care le-a zărit înainte în lumina lunii, clădiri masive, joase și lungi, aparent fără ferestre. Sarah a crezut că sunt staule, dar s-a înșelat. Simte din nou mirosul acela înțepător de fermentație și mucegai. Margaux apasă pe întrepunător și un bec prăfuit de deasupra capetelor lor aruncă o lumină slabă asupra locului, iar Sarah vede recipientele: un șir de butoaie uriașe, înalte aproape până la tavan, aliniat de-a lungul ambilor pereți. Fiecare butoi poartă o inscripție: *Gewürtztraminer 1942*, *Pinot Gris 1942* și așa mai departe.

— Vinurile de anul trecut, îi explică Margaux, și o conduce pe lângă butoaie într-o altă încăpere, o cameră lungă în care mirosul este mai puțin puternic.

Și aici sunt lăzi, la fel ca în camionetă, îngrămădite cu sutele lângă perete, o parte dintre ele așezate pe paleți din lemn. Margaux îi aruncă o privire, ca pentru a o întreba „Ești atentă la mine?”, după care o conduce spre capătul îndepărtat al sălii. Aici, lăzile sunt stivuite pe un soi de platformă cu roți și mâner; Margaux trage de mâner și platforma se mișcă în față și în spatele ei apare o mică ușă din lemn în peretele din cărămidă. Margaux cotrobăie pe o poliță mică de deasupra ușii, ia o cheie neagră și lungă pe care o vâră în ușă s-o descuie. Bezna e cea care o izbește prima pe Sarah, o beznă atât de deasă, încât aproape că o poate pipăi, însă Margaux aprinde o lanternă și în conul de lumină astfel ivit o ia de mână și înaintează, deschizând calea prin întunericul impenetrabil. Un sunet slab, pe care Sarah nu reușește să îl identifice, umple încăperea. Simte cum o pânză de păianjen îi atinge fața și scoate un mic țipăt de spaimă.

— Șșșt! o dojenește Margaux. Să n-o trezești pe Rebecca.

„Cine e Rebecca?” îi vine să spună lui Sarah, care își dorește acum să fi pus mai multe întrebări în bucătărie, să fi acceptat oferta de mâncare, să se fi relaxat și să fi aflat despre ceea ce se întâmplă și ce avea să se întâmple mai departe. Numai că s-a simțit, și încă se mai simte, extenuată, iar Margaux nu a părut prea dornică să-i furnizeze alte informații, așa că nu a avut ce altceva să facă decât să o urmeze.

Raza de lumină aruncată de lanternă se abate spre stânga și întrebarea lui Sarah își găsește parțial răspunsul: pe o saltea așternută pe jos, înfășurată într-o pătură subțire, doarme o femeie cu o chică de păr negru ciufulit. Un zgomot ușor, dar ritmic se aude odată cu ridicarea și coborârea pieptului ei; e sunetul blând al respirației.

Margaux o conduce și mai departe spre capătul încăperii, luminând cu lanterna o altă saltea, goală, cu o pernă și o pătură îndoită.

— Acum trebuie să te culci, zice ea. Vei dormi aici. O să vin după tine mâine dimineață.

Sarah se trezește cu greu din somn și își întinde mădularele unul după altul. Se freacă la ochi, însă când îi deschide, întunericul e tot acolo, un întuneric beznă, și tot acolo e și mirosul, acel miros înțepător de acru și mucegai care îi amintește de ceva. Și pe urmă ziua de dinainte, noaptea de dinainte îi revin în minte cu putere, și se ridică în capul oaselor.

Întunericul e foarte gros. Oare o exista vreun comutator pe acolo? Nu. Margaux i-a dat aseară o lanternă, și Sarah bâjbâie după ea pe podea, lângă salteaua pe care a dormit. Cât o fi ceasul? Nu are ceas de mână, iar pe perete nu se vede niciunul. Cât timp a dormit? Sigur s-a luminat de ziuă, deși încăperea a rămas la fel de întunecată, cu excepția micului con de lumină aruncat de lanternă. Sarah plimbă lumina încet prin cameră, după care se saltă în picioare pentru a inspecta totul mai de aproape. Îi vine să facă pipi, abia se abține. Margaux a îndemnat-o aseară să facă, înainte de a o conduce în pivniță, însă fusese prea neliniștită, prea nervoasă pentru a se putea ocupa de nevoile ei fizice. Unde ar putea să facă pipi? Nevoia e de acum disperată și se accentuează cu fiecare clipă. Trece lumina lanternei peste suprafața podelei. Nu-i vine să creadă că Margaux a lăsat două femei închise peste noapte într-o încăpere lipsită de facilități elementare. Face un pas și dă cu piciorul descălțat de un obiect metalic; îndreaptă raza de lumină în jos și vede o găleată goală. Și lângă ea un vraf de ziare vechi. O copleșește o senzație de ușurare; e sigur un soi de toaletă. Își ridică fusta, coboară chiloții și se așază pe vine deasupra găleții. Zgomotul pe care lichidul îl face la contactul cu metalul e profund liniștitor, și încă și mai liniștitoare este senzația de vezică

golită. Se relaxează, și acum, că și-a satisfăcut cele mai presante nevoi, poate respira din nou.

Alte nevoi, alte întrebări se abat însă imediat asupra ei. Unde e Margaux? Cât e ceasul? Cât a dormit? Femeia cealaltă, Rebecca...

Își pune bocancii, își leagă șireturile și pășește ezitant în față, luminându-și calea pe podeaua prăfuită, spre locul unde doarme Rebecca. Salteaua e goală, iar pătura frumos strânsă și așezată la un capăt. Deduce că Rebecca a plecat; înseamnă că *s-a luminat* de ziuă, poate e chiar spre amiază. Sarah se simte de parcă ar fi dormit un secol, cu toate că nu au trecut, cu certitudine, decât câteva ore. Însă a dormit buștean, un somn atât de profund, încât nu s-ar mira dacă ar fi după-amiază. Își simte corpul puternic și încordat, plin de o energie neeliberată, de vigoare tinerească reținută, înăbușită.

Și acum? Margaux i-a spus că o să vină după ea, dar n-a venit; sau dacă a venit, a lăsat-o să doarmă.

Unde e ușa? O fi descuiată? Aprinde din nou lanterna și caută în lumina ei ușa. O găsește și o încearcă; e încuiată. Sarah e încuiată acolo, în întunericul acela dens, e practic prizonieră. Prizoniera lui Margaux! Panica urcă treptat în ea – bezna aceasta! Îndreaptă lanterna în sus, spre acoperiș, și vede un păienjeniș întins pe tavan. Totul în jur e negru: pereții, podeaua, până și aerul. Luminează peretele îndepărtat și zărește în el o altă ușă, una îngustă. Se apropie, apasă clanța. Ușa se deschide. Folosindu-se de lanternă, trece pragul și apoi lasă să îi scape un icnet de uimire când lumina slabă dă la iveală interiorul noii încăperi. Arată ca o bibliotecă cu nenumărate rafturi. Numai că pe ele nu sunt cărți, ci sticle. Sticle cu vin. Sticle vechi și prăfuite care par să nu fi fost atinse de secole. Sarah nu știe nimic despre vinuri;

părinții nu i-au permis decât ocazional să soarbă câte o înghițitură, însă își amintește vag că vinul roșu este bun și valoros. O copleșește un sentiment de venerație, acela că se află într-o casă a comorilor, comorile nefiind bijuterii scilpitoare ori pepite de aur, ci aceste sticle vechi. Și chicotește, ghicind pe loc motivul pentru care tezaurul a fost ascuns atât de adânc. Margaux i-a dat un indiciu cu o seară în urmă, când a spus „Nemților le place vinul bun. Și de aceea iubesc Alsacia și vor să o păstreze.”

Și sigur acesta este vinul ei cel mai bun, pe care l-a ascuns de nemții pe care îi urăște. Ce femeie deșteaptă.

Se întoarce în prima încăpere, în închisoarea cea neagră; i s-a făcut sete și își amintește de paharul cu apă pe care l-a adus cu ea aici, jos, seara trecută. Se duce spre saltea, găsește paharul și bea apa.

„E plin de vin aici”, își zice, „așa că măcar nu o să mor de sete”. Chicotește la acest gând și simplul fapt că poate chicoti, poate vedea latura amuzantă a situației în starea dificilă în care se află, o ia până și pe ea prin surprindere. Caută în minte după teama, după durerea pe care ar trebui să le resimtă, însă nu le găsește – se pare că noaptea trecută a înlăturat din creierul ei toată ceața disperării. Margaux va veni cu siguranță să o ia, mai devreme sau mai târziu. Nu trebuie decât să aștepte și să-și stăpânească nerăbdarea. Acum, cel mai rău lucru pentru ea e întunericul. „Hai, vino! Vino să mă iei! Sunt trează și te aștept!” Își pune toată voința în aceste rugăminți tăcute și Margaux pare să le fi auzit, căci după numai cinci secunde un zăngănit de cheie întoarsă vine dinspre ușă și o voce amabilă strigă:

— Sarah? Te-ai trezit? Hai, scoală-te! Micul dejun e gata – cred că ți-e o foame de lup.

Margaux o duce mai întâi la etaj, în baia mare a casei, și îi pregătește o cadă cu apă caldă.

— O să te simți mai bine după ce te speli. Când termini, să cobori la micul dejun.

Vocea ei este atât de caldă, de binevoitoare. Încă un motiv pentru Sarah să nu mai plece de aici. Nu e de ajuns că a plecat din Colmar, că a lăsat în urmă svasticile și ofițerii naziști și amenințarea arestării, că a venit în acest loc fermecător, la țară, departe de toate necazurile? Privește pe fereastră și vede dealuri, și în spatele lor alte dealuri, întinse până hăt spre orizont, acoperite de șiruri ordonate de viță-de-vie. Nicio svastică. Doar verdele viei și albastrul cerului și un soare auriu, aflat acum aproape deasupra capului.

Senzația de intimitate și siguranță se amplifică în bucătărie. Este o încăpere cu atmosfera aceea de *acasă*. E genul de loc unde te așezi și nu-ți mai vine să pleci fiindcă e sigur și confortabil și nimic rău nu se poate întâmpla, și nici nu s-a întâmplat vreodată. Și în care nu vrei să te gândești că te afli doar în trecere, nu vrei să te gândești că o lume plină de pericole te așteaptă afară... Trei femei o întâmpină cu fețe zâmbitoare: Margaux, care stă în fața sobei cu un ibric în mână,

făcându-i semn să intre și să se așeze; o femeie mai vârstnică, pe care o recunoaște imediat ca fiind misterioasa Rebecca, pentru că și acum, deși pieptănat și strâns într-un coc, părul ei arată mai degrabă ca o coamă neîmblânzită decât ca o *coiffure*; și o față ce pare de vârsta ei, o față frumoasă, cu păr lung și auriu care îi cade în bucle lejere până pe umeri și ai cărei ochi sunt cu o nuanță mai întunecați decât auriul părului. Fata stă în soarele care se strecoară pe fereastră și părul ei pare să scânteieze precum focul. Iar zâmbetul ei pare să se fi aprins de undeva din interior.

— Ea este fiica mea Victoire, zice Margaux arătând spre față. Și uite, ai acum ocazia să o cunoști personal pe Rebecca!

— *Bonjour*, rostesc cele două în cor. *Comment ça va? Tu as bien dormi?*

Sarah încuviințează din cap și dă să zâmbească; ar fi cu siguranță nepoliticos să nu o faci după ce a fost întâmpinată cu atâta căldură, însă acea căldură, întreaga senzație de *intimitate* pe care i-o insuflă locul pare să îi arunce în față mai mult ca oricând singurătatea în care se găsește și o face conștientă de caracterul temporar al șederii ei aici. De faptul că nu mai are pe nimeni, că este o fugară care a pierdut tot ce a avut mai scump pe lume. Se simte fragilă, atât de fragilă...

— Da, am dormit bine, mulțumesc, le răspunde ea femeilor, după care se așază.

Margaux îi pune în față un castron cu terci aburind. E cenușiu la culoare și nu arată foarte apetisant, însă și mama ei a servit-o cu feluri de mâncare asemănătoare, cu aspect nedefinit și neatrăgător, și Sarah știe că nu are de ales.

— E dulce, zice Margaux. Am câțiva stupi de albine și așa se face că avem tot timpul miere. Strugurii încă nu s-au copt, așa că nu-ți pot oferi fructe, dar terciul să știi că are gust mai bun decât pare.

Sarah îl gustă și, într-adevăr, e delicios, așa îndulcit cu miere. Pofta îi revine și mănâncă lacom, în timp ce o ascultă pe Margot care, spre deosebire de reticenta manifestată în seara precedentă, se arată foarte volubilă acum.

— Primul lucru pe care trebuie să-l știi este că aici noi suntem permanent în alertă. Tatăl meu, un om în vârstă, locuiește într-o colibă aflată la intrarea pe domeniu, de unde supraveghează locul. Dacă va vedea că se apropie nemții, ne va alerta cu ăsta – Margaux ridică în mână un obiect asemănător cu un telefon, dar care nu e totuși telefon –, iar tu cu Rebecca veți fugi prin spate către pivniță ca să vă ascundeți acolo.

Rebecca întinde brațul și o prinde pe Sarah de mâna stângă.

— Tu și eu vom fi împreună! spune ea. Eu sunt din Winzenheim. M-am îngrijit de tatăl meu până la moartea lui. Nu am putut pleca în 1940, când s-au organizat primele transporturi pentru refugiați, așa că ne-am adăpostit în casa unor prieteni. După moartea tatei, am decis că a venit și pentru mine vremea să fug. Așa că noi două vom merge împreună.

— Când?...

— Peste o zi sau două. Când va putea Eric.

— Eric?

— Eric e tânărul care vă va conduce prin Munții Vosges în Franța, îi explică Margaux. Va veni cât de curând posibil.

— Oh, dar am crezut că Jacques...

Jacques îi făcuse pe toți din familie să creadă că *el* va fi cel care o va însoți pe Sarah la traversarea munților. Cunoștea munții și pădurile care îi acopereau ca în palmă, așa susținuse. Ba chiar se fălise cu asta. Cuvintele lui le dăduseră părinților ei încrederea de a o lăsa pe Sarah să plece. Jacques

părase atât de convingător, atât de puternic – și acum află că însoțitorul ei va fi un oarecare Eric, un străin...

— Jacques e un bărbat extrem de ocupat, spune Victoire când remarcă dezamăgirea lui Sarah. Are multe de făcut cu organizarea Rezistenței în Alsacia. Nu te poate însoți, dar Eric a făcut drumul ăsta de multe ori. O să vă fie ghid. Puteți avea încredere deplină în el.

Sarah dă din cap; oricum, nu are de ales.

Între timp, Rebecca i-a pus o întrebare lui Margaux și cele două femei, prinse acum în mica lor conversație privată, se ridică și părăsesc bucătăria, lăsându-le singure pe Victoire și Sarah. Fetele pălăvrăgesc câteva minute, după care Sarah izbucnește:

— Urăsc războiul ăsta!

— Și eu!

— Măcar tu poți să rămâi aici în siguranță, nu să fugi!

— Da, știu, sunt norocoasă. Dar Sarah, crede-mă, vei fi bine. Îți vei găsi o ascunzătoare sigură și când totul se va termina, vei putea să te întorci aici, ne vom împrieteni și vom cânta împreună.

— Mi-ar plăcea. Mi-ar plăcea mult. Îmi e așa de dor de părinți și de surori...

Și totuși, realizează ea acum, nu s-a gândit la ei nicio secundă de când s-a ridicat de pe saltea, în urmă cu o oră sau două. Faptul că a cunoscut oameni, că a discutat cu ei, a mâncat și s-a gândit la ceea ce o așteaptă a alungat trecutul din mintea ei. „Poate că tocmai ăsta e secretul”, își zice Sarah. „Să rămâi ancorat în prezent, să-ți împingi mintea către viitor, să îți aduni puterile pentru ceea ce te așteaptă, în loc să te refugiezi în trecut, în durere și în îndoieli și teamă.” Cuvintele de despărțire ale mamei îi revin în minte

cu o intensitate vie: *toiagul Tău, varga Ta...* Se trezește rostind vorbele cu voce tare.

— Ce ai spus? Păreai cu gândul în altă parte.

— Scuze... doar că mi-am amintit ceva. Familia mea...

— Povestește-mi despre ea!

Sarah o ascultă, și când termină, Victoire îi povestește despre propria ei familie.

— Suntem patru - mai am doi frați și o soră. Fratele meu mai mare, Leon, a fost mobilizat și e soldat în Wehrmacht. Celălalt frate a fost obligat să se înscrie în Tineretul Hitlerist și a fost trimis de naziști la Karlsruhe. Sora mea este cea mai mare dintre noi, însă, din păcate, mama a dezmoștenit-o. A fost o treabă foarte neplăcută, foarte tristă.

— Dar de ce? Ce a făcut?

— S-a îndrăgostit de un ofițer nazist și s-a căsătorit cu el și s-a mutat la Strasbourg. Mama a prevenit-o că, dacă se mărită cu el, nu va mai face parte din familie, dar ea nu a ascultat-o, așa că...

Victoire își flutură o mână în aer, ca și cum ar spune *c'est la vie*.

— Cred că a fost oribil pentru voi toți. Nici nu pot să îmi imaginez... se cutremură Sarah.

— Așa e, a fost groaznic. Cum poți iubi un neamț, după cât rău au făcut ei țării noastre? Cum poți să te îndrăgostești de răul întruchipat? Nici eu nu vreau să mai am vreodată de-a face cu Marie-Claire, toată povestea asta m-a dezgustat, dar închipuie-ți cum s-a simțit *maman*.

— Deci tu ești singurul copil rămas acasă.

— Da. Și voi rămâne aici, lângă *maman*. Ea muncește mult și îi este foarte greu. Pe de o parte, încearcă să-i câștige pe nemți de partea ei, mituindu-i cu vin ca să se poarte

binevoitor cu ea. Iar pe de altă parte, ajută cât poate. Ajută Rezistența și pe ai tăi.

Se holbează lung una la cealaltă la auzul cuvintelor „ai tăi”, care spuse de oricine altcineva ar suna dușmănos și ar plasa-o pe Sarah într-o categorie distinctă, diferită; însă rostite de Victoire cu atâta căldură și tristețe, vorbele acestea nu fac decât să le apropie și mai mult. Sarah își întinde ambele mâini în față, în semn de grațitudine, și Victoire i le ia într-ale sale și rămân amândouă așezate în tăcere, mână în mână, și între ele ia naștere un sentiment de camaraderie, de apartenență.

— Mulțumesc, spune Sarah după o vreme. Tu și mama ta aveți așa de mult curaj și riscați atât de mult pentru noi, și se apleacă în față și o îmbrățișează pe Victoire.

— Păi, încerc și eu să învăț de la ea, de la curajul ei și caracterul ei afectuos. E un exemplu pentru mine.

— Cât de des...?

Sarah lasă fraza suspendată în aer, dar Victoire își dă seama ce vrea să o întrebe.

— Nu foarte des. Voi sunteți al treilea grup pe anul ăsta. Anul trecut au fost patru. Drumul e lung de parcurs pe jos, peste munți, însă Jacques îl știe ca pe propriul buzunar și Eric, ei bine, Eric l-a învățat și el și o să fiți în siguranță cu el. E foarte priceput.

Roșește la aceste ultime cuvinte și Sarah pricepe imediat ce se ascunde în spatele lor.

— Îl placi mult pe Eric, zice ea, și un zâmbet îi joacă pe buze.

— Da, așa e, de fapt e mai mult decât atât. Eric e chipeș, deștept și curajos, și cred că și el mă place. Cred că îl iubesc, dar ce știu eu despre iubire? Nu pot decât să sper că într-o bună zi, când toate astea se vor termina...

„Într-o bună zi, când toate astea se vor termina.” Cuvinte pe care ei toți le repetă, ca și cum prin simpla lor repetiție le-ar face să se adeverească. Și nimeni nu pare să ia în seamă faptul că atunci când „toate astea se vor termina”, nu se știe ce va mai rămâne, ce piese vor trebui adunate și reasamblate. Și cine va mai fi atunci în viață, când totul se va fi sfârșit.

Sarah oftează cu gândul la această nedreptate.

— Îl urăsc pe Hitler.

— Da. Toți îl urâm. Mi-a distrămat familia.

— Dar tatăl tău? Nu mi-ai spus nimic despre el.

— Papa? Locuiește la Paris. E de acolo, nu din Alsacia, și toți francezii care nu sunt *alsaciens* au fost forțați să plece după ce ne-au ocupat nemții. Nu l-am mai văzut de când a izbucnit războiul – dar el nu a fost niciodată foarte apropiat de noi și nu-i duc deloc dorul. Oricum, era mereu plecat cu treburi la Paris sau Strasbourg. Nici măcar nu are idee ce face *maman*, că îi ajută pe evrei să fugă, și, dacă ar afla, nu ar fi de acord. El nu este la fel de curajos – nu e decât un om de afaceri și nu-i pasă decât de vin, de afacerile cu vin. Dar când războiul se va termina, sunt sigură că se va întoarce aici.

— Hitler v-a distrămat, într-adevăr, familia.

— Dar nu în aceeași măsură ca pe a ta. Sarah, necazurile tale îmi frâng inima. Dar să știi că după ce o să pleci, o să mă gândesc tot timpul la tine, o să-ți trimit din curajul meu prin puterea minții și o să mă rog pentru tine.

— Mulțumesc.

Eric sosește în seara aceea. E chipeș, așa cum l-a descris Victoire și, din felul cum o privește, îți dai seama că între ei e mai mult decât simpla plăcere de a se afla împreună. Sarah oftează. Până acum nu prea a avut de-a face cu bărbați tineri, căci viața ei și a familiei a fost în chip forțat una retrasă și ascunsă.

Puțini prieteni veneau în vizită la casa lor din Gerechtigkeitsgasse, iar ei, la rândul lor, rareori mergeau în vizite. Sarah nu a mai avut prieteni, fete sau băieți, din urmă cu doi ani, când a renunțat la școală pentru a-și începe ucenicia cu tatăl ei, la adăpost de lumea exterioară, în atelierul lui de luter. Prietenele de la școală pe care le-a avut, nici una dintre ele evreică, s-au topit în neant. În preajmă nu i-a avut decât pe membrii propriei familii și singurele persoane tinere cu care a venit în contact au fost surorile ei.

Dar a citit cărți; poveștile de iubire au atras-o întotdeauna, poate ca un soi de substitut al vieții reale. S-a îndrăgostit indirect de sute de ori, a experimentat acele emoții specifice, le-a trăit prin intermediul eroinelor fictive și știe să le recunoască. O scânteie, o flăcăruie s-a aprins acum undeva în adâncul ființei ei, dorința de a fi privită așa cum Eric o privește

pe Victoire, și de a privi pe cineva, la rândul ei, cu aceeași intensitate. Știe însă că o așteaptă un viitor sumbru și anost, un viitor care înseamnă doar fugă, ascundere și tăcere. În viața unei fugare nu încap loc pentru iubire, și poate că vor trece ani până când va dobândi sentimentul de libertate și siguranță care îi va permite să se deschidă în fața unui lucru atât de minunat. *Când războiul se va termina...*

— Va trebui să plecăm cu mult înainte de ivirea zorilor, zice Eric în timpul cinei, care constă dintr-o *tarte flambée* făcută dintr-un amestec surprinzător de ingrediente: baza sunt cartofii, la care au fost adăugate brânză, ouă, varză și sfeclă roșie. Și totuși Margaux a reușit, numai ea știe cum, să facă din această combinație ceva delicios.

După ce farfuriile sunt strânse, Eric întinde pe masă o hartă și împunge pe ea un loc în partea de sus.

— Aici este cabana la care trebuie să ajungem, spune el. Va trebui să fim acolo înainte de căderea nopții și, prin urmare, vom fi nevoiți să mergem toată ziua. Îi aruncă o privire Rebeccăi. Crezi că poți face față? Vreau să zic – nu că așa crede...

— Da, știu, în ochii tăi sunt o babă care vă va încetini din mers. Însă să știi că sunt într-o formă fizică foarte bună. Cât am îngrijit de tata, am lucrat zilnic în grădina din spatele casei noastre. Așa că nu-ți face griji pentru mine, o să țin pasul cu voi.

Eric zâmbeste și dă din cap.

— Drumul o să fie greu, vom urca prin pădure. Margaux, ne-ai pregătit niște provizii?

Margaux confirmă cu o mișcare din cap.

— Da. V-am pus multă brânză, o Munster foarte bună. E în rucsacul tău. Și pâine. Va râncezi peste câteva zile, dar...

— Nu contează. Tot pâine o să fie. Și când vom ajunge la cabană, vom face focul și poate că vom găti niște cartofi.

— Jacques a dus multe provizii la cabană. Mulți cartofi, câteva conserve de legume și niște mere, așa că veți putea găti ceva încă de diseară. Și veți găsi acolo și lemne de foc. Jacques s-a ocupat de toate astea.

— Dar apă? Întreabă Sarah.

— În apropiere este un izvor. Vom avea la dispoziție oricâtă apă avem nevoie. La fel și în ziua următoare, când vom porni să coborâm pe panta cealaltă a masivului.

Eric împunge pentru a doua oară un punct pe hartă.

— Asta e destinația. Orașul Clairmont din Lorena.

Sarah întreabă:

— Cât de departe e Clairmont? Și unde anume vom merge acolo? La cine o să stăm?

— La o familie din Clairmont, îi răspunde Eric. E acolo o femeie care îi ascunde pe evrei. Dar mai întâi va trebui să verificăm dacă are loc să vă adăpostească.

Margaux își plimbă privirea de la Sarah la Rebecca.

— Trebuie să știți unde trebuie să ajungeți, nu doar să-l urmați orbește pe Eric. Pentru orice eventualitate.

Rebecca dă din cap.

— Cât va dura drumul până la Clairmont? Și unde vom merge de acolo?

— În Clairmont ar trebui să ajungem poimâine seară. De acolo, familia care vă va adăposti va aranja să ajungeți la Metz, care e aici, și Eric arată pe hartă, iar Rebecca se uită la locul marcat Metz.

— Dar... Metz pare mai la nord de Clairmont. Am crezut că trebuie să ne îndreptăm spre sud, către Spania.

— Trebuie să mergeți pe ruta cea mai sigură și să vă opriți la casele noastre conspirative, unde sunt oameni care

să vă protejeze și să vă poată trimite mai departe. Există o rută a fugarilor și Metz se întâmplă să se afle pe ea. Nu știu cum continuă ruta. Când veți ajunge acolo, veți primi toate lămuririle necesare.

— Siguranța voastră este lucrul cel mai important, spune Victoire.

— Nu vă putem garanta siguranța totală, o completează Eric. Trebuie să rămâneți mereu vigilente. Să vă păziți spațele și să nu aveți încredere decât în oamenii noștri. Nu vreau să vă sperii, dar e mai bine să știți dinainte ce pericole vă așteaptă. Documentele lui Sarah sunt în regulă, sunt nemțești, dar nu numai despre documente e vorba. Dacă vă arătați agitate, iar cei din Gestapo devin suspicioși, nu le va trebui decât un telefon dat la Colmar și vor afla că sunteți probabil evreice fugare. Ceea ce va fi rău nu numai pentru voi, dar și pentru familiile voastre. Nu trebuie să uitați nicio clipă că sunteți fugare. Iar dacă veți fi prinse, o să fiți trimise în lagăre de muncă...

Sarah pălește. Știuse de pericolele călătoriei, dar când le aude prezentate în acest fel, chiar de persoana care le va fi însoțitor, totul devine și mai real și temerile îi sunt sporite. Se uită spre Victoire, care îi prinde privirea și își așază o mână peste mâna ei pe masă.

— Eric o să aibă grijă de voi, zice ea cu un glas ferm și încrezător, după care vocea i se schimbă spre un ton implorator. Eric – te rog – de data asta...?

— Nu, Victoire. Nu de data asta, și nu cu refugiați. E prea periculos. Într-o bună zi o să te iau cu mine ca să-ți arăt ruta și să poți și tu să le fii ghid. Dar nu acum. Trebuie să o facem doar noi doi, nu cu refugiați, pentru ca, în cazul în care suntem prinși, să fim doar doi alsacieni plecați în drumeție. Este mai sigur așa.

— Dar știi foarte bine că sunt cea mai îndreptățită să fiu ghid pentru refugiați. Tu ești dezertor – dacă te prind, îți pui viața în pericol!

Victoire se răsuțește cu fața spre Sarah.

— Îți amintești ce ți-am spus? Că toți bărbații alsacieni între optsprezece și treizeci și cinci de ani sunt recrutați de Wehrmacht? E ceva îngrozitor. Și din cauza asta Jacques și Eric și mulți alții au format un grup de luptători ai Rezistenței aici, în Alsacia, alcătuit numai din dezertori. Care, dacă sunt prinși, vor fi executați.

— Nu o să fim prinși nici eu, nici Jacques.

— Atunci de ce nu mă lași să vin acum cu tine?

Se ceartă un timp pe tema aceasta. Mai devreme, Victoire mormăise ceva despre conflictul nesfârșit dintre ei doi. Sarah înțelege foarte bine nevoia lui Victoire de a se implica, amărăciunea ei de a fi lăsată pe dinafară, în timp ce Eric face munca vitală a escortării refugiaților peste munți. Victoire i-a mărturisit cât de tare își dorește să facă mai mult, să fie mai activă în cadrul Rezistenței; cât de tare îi displace atitudinea protectoare a lui Jacques și Eric. Este adevărat, prezența ei e necesară la vie, și e adevărat că-i place să-și ajute mama la munci și la fabricarea vinului. Dar vrea mai multă aventură, chiar dacă asta presupune mai multă primejdie.

— Ți-am spus, Victoire. Poate data viitoare, când mă întorc. Sunt sigur că mama ta este de acord cu mine.

Se uită cu toții la Margaux, care ridică din umeri, ia sticla cu vin și umple din nou toate paharele.

— Sunt bucuroasă că măcar unul dintre copiii mei nu a încăput pe mâna nemților, zice ea. Sunt mândră de Victoire și de dorința ei de a se face utilă. Da, ceea ce facem e periculos, dar în vremurile astea pericolul nu poate fi evitat.

Simplul fapt că trăim reprezintă în sine un pericol. Așa e la război. Și suntem în război cu nemții. Dar cred că pentru unii oameni pericolul e și mai mare.

Se uită la Sarah, și de la ea își mută privirea spre Rebecca.

— Vă doresc amândurora o călătorie fără incidente și să ajungeți cu bine în America. *Santé!*

Eric își împinge scaunul în spate și se ridică în picioare.

— Bun, atunci așa rămâne. Acum, la culcare. Măine dimineață vom porni la drum devreme.

În noaptea aceea, stând întinse în beznă pe saltelele tari din păr de cal, Sarah și Rebecca discută până ce le ia somnul. Rebecca își deapănă povestea:

— La fel ca tine, noi nu eram evrei practicanți și, după anexare, nu ne-am declarat etnia și n-am fost înscriși în registru. Am crezut că o să scăpăm, nu eram decât eu și tata și locuiam la o fermă de lactate izolată, de lângă Wintzenheim. Ne-am spus că nimeni nu știa că suntem evrei și că vom supraviețui cumva nemților – că ei vor pierde războiul, așa cum l-au pierdut și pe cel de dinainte, și că vom fi în siguranță.

— Chiar ai crezut asta?

— Da. Binele trebuie să triumfe întotdeauna asupra răului și în cazul de față se știe clar cine e răul.

— Îi urăsc pe nemți! Îi urăsc din tot sufletul meu!

— Nu toți nemții sunt răi, o contrazice Rebecca blând. Naziștii sunt cei pe care ar trebui să îi urăști, ei sunt ticăloșii. Ei sunt cei care ne-au amenințat pe tata și pe mine. Au venit într-o zi la fermă și ne-au spus că am fost denunțați că suntem evrei și că trebuie să prezentăm documente care să ne dovedească descendența ariană – să demonstreze că

părinții și bunicii noștri au fost arieni puri. Și bineînțeles că nu aveam cum dovedi așa ceva. Așa că singura soluție rămasă a fost fuga.

— Și atunci unde e tatăl tău?

Vocea Rebeccăi se frânge.

— Tata era foarte în vârstă. Avea nouăzeci și unu de ani și era foarte slăbit. Mi-a spus să plec singură. Dar evident că nu puteam să-l părăsesc! N-aș fi putut face așa ceva niciodată, iar el știa. Și, într-o dimineață, când m-am trezit, am descoperit că își tăiasse venele cu o lamă. Sângele lui era împrăștiat peste tot. L-am îngropat în aceeași zi și pe urmă am fugit.

Rebecca tace acum. Sarah o aude cum își înăbușă un hohot de plâns. Își amintește de familia ei și izbucnește și ea în lacrimi.

— Te simți bine, Sarah?

Vocea Rebeccăi e spartă, dar grijulie.

— Nu, nu mă simt bine! Cum aș putea? Am fost abandonată de părinți, am fost alungată de acasă!

— Nu! strigă Rebecca adoptând o voce ascuțită și autoritară. Să nu spui asta, Sarah, nici prin cap să nu-ți treacă! Nu-ți mai plânge de milă! Părinții tăi au luat decizia asta pentru că te iubesc și vor să te protejeze.

— Nu înțeleg. De ce... de ce nu am putut rămâne împreună cu toții?

Rebecca se saltă de pe saltea cu un foșnet. Câteva clipe mai târziu, e lângă Sarah, întinsă lângă ea, și o îmbrățișează.

— Povestește-mi despre familia ta, șoptește ea. Vreau să știu totul despre tine. Vom fi mult timp împreună și trebuie să ne cunoaștem, *n'est-ce pas?*¹

¹ „Nu-i așa?” (în fr. în original) (n. red.).

Și așa se face că, pentru a doua oară în cursul aceleiași zile, Sarah vorbește despre familia ei și asta îi aduce un dram de mângâiere. Povestește despre mama ei, sufletul familiei, omul care le alină durerile, îi încurajează, îi răsfată, le dă putere și îi hrănește, și nu numai cu mâncare. Despre tatăl ei: taciturn, înțelept, aspru în aparență, dar moale ca untul pe dinăuntru.

— Papa își câștigă existența făcând viori, deși i-ar plăcea mai mult să cânte la ele, explică Sarah. Și-a dorit să fie solist sau măcar să cânte la vioară într-o orchestră, dar după nașterea mea a fost nevoit să renunțe la visurile lui ca să ne întrețină. Însă nu cred că a regretat nicio secundă. E un familist convins și își adoră toate fetele.

Sarah continuă descriindu-și surorile: Thérèse cea pasională, Amélie visătoarea tăcută, Manon cea rațională și isteță, și mica Sofie, mereu gata să dea replica, dar cu inimă de aur.

— Îmi e așa de dor de ele, oftează Sarah și se cuibărește la pieptul Rebeccăi, cuprinsă de brațul ei. Rebecca o îmbrățișează și mai strâns.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, într-o zi veți fi din nou împreună. Dar acum e vremea să ne culcăm. Mâine ne așteaptă o zi lungă.

— Mmm, murmură Sarah, și adoarme în brațele ei.

II

VOSGES, METZ

Se întâlnesc cu toții în bucătărie. Sarah ține pe umăr o mică sacoșă de pânză pe care i-a dat-o Margaux; în ea sunt documentele și un schimb de haine. În picioare are bocancii solizi din piele primiți de la unchiul Yves. O fustă veche din lână și o bluză de bumbac, ciorapi și o jachetă; și asta este tot. O invidiază pe Victoire pentru pantalonii ei – ar fi cu mult mai practici la urcușul pe munte! Totuși, o fustă bate mai puțin la ochi. O femeie îmbrăcată cu pantaloni ar atrage atenția în mod nedorit. Nu că ar fi cineva acolo sus, pe munte, care să le acorde vreo atenție...

Margaux insistă să ia un mic dejun frugal cu brânză și pâine și să bea puțin surogat de cafea. Afară este încă întuneric și până în zori mai este mult. Vorbesc cu voci scăzute. Domnește o atmosferă încordată, electrică, atât de diferită de cea de bonomie relaxată de care s-au bucurat în seara precedentă. Nerăbdător, Eric își îndeasă în gură mâncarea și soarbe în grabă toată cafeaua din cană.

— Haideți să mergem, le spune femeilor, și Sarah înghite mâncarea nemestecată și o face să alunece pe gât cu cafeaua, după care se întoarce cu fața spre Margaux.

— Îți mulțumesc mult, Margaux, a fost atât de...

Margaux o sărută pe amândoi obraji și o împinge ușor deoparte.

— Fără discursuri lungi. E cazul să o luați din loc.

Camioneta îi așteaptă, cu Victoire la volan. Sarah urcă din nou în spate și se cuibărește în spatele lăzilor, urmată de Rebecca.

Și acum totul se pune în mișcare. Începând din această clipă, Sarah e cu adevărat o fugară, o refugiată.

*

După circa o jumătate de oră camioneta se oprește. Ușile din spate se deschid și Sarah sare jos. Noaptea e la fel de întunecată, însă acum în jur sunt copaci. Se află într-un soi de crâng: porțiunea pe care au mers în ultimele zece minute a fost plină de gropi și Sarah abia dacă-și dă seama că nu este acoperită cu pietre de pavaj, ci e un simplu drum de pământ care pătrunde în pădure.

Victoire o îmbrățișează.

— *Bonne chance*¹, îi urează ea. Îți doresc să ajungi cu bine. Sunt sigură că ne vom revedea când se va sfârși războiul.

Sarah dă din cap și se abține să nu plângă. De când a devenit speranța certitudine? Pentru că nu i-a rămas altceva decât speranța. Asta e tot ce le-a rămas tuturor în războiul ăsta blestemat, până și lui Victoire. Ea una preferă adevărul iluziilor.

— Da, așa sper și eu, răspunde ea, și cele două tinere se îmbrățișează.

Victoire se apropie apoi de Eric.

— Ai grijă, spune ea. Îmi pare rău că nu m-ai lăsat să vin cu tine.

---

¹ „Noroc” (în fr. în original) (n. red.).

— Rămâne pe altă dată.

Eric o îmbrățișează. Victoire îl urmărește cât își așază rucsacul cu provizii pe umăr, după care își aruncă din nou brațele în jurul lui.

— Ai grijă. Ai mare grijă, Eric. De tine și de ele.

Eric râde și o împinge deoparte.

— Voi, femeile, sunteți atât de sentimentale și de temătoare! Sigur că o să am grijă de noi toți. Haideți, doamnelor, *on y va*¹.

Le face semn să pornească și se avântă în umbra întunecată a copacilor înalți ce mărginesc crângul. Sarah îi mai aruncă o privire lui Victoire în timp ce o ia din loc, ca și Rebecca, în urma lui Eric. Chiar înainte de a se lăsa înghițiți de copaci, se întoarce încă o dată pentru a-i face semn cu mâna lui Victoire. O vede stând lângă camionetă, ca și cum nu s-ar putea desprinde de ei. Ca și cum s-ar teme pentru soarta lor. Până și mica fluturare din mână prin care își ia la revedere de la Sarah pare cumva șovăielnică, încordată, atât de diferită de Victoire cea stăpână pe sine, relaxată și surzătoare pe care Sarah a cunoscut-o cu o zi în urmă. Ca și cum ar nutri un fel de îndoială tăcută. O premoniție.

*

Raza lanternei lui Eric taie un con de lumină în întuneric. Copacii sunt deși, dar par să urmeze un soi de potecă, iar el pășește destul de încrezător. Totuși, simplul fapt că sunt înconjurați de copaci, că sunt atât de aproape de trunchiurile lor, pe care ar putea să le atingă, creează o stare de claustrofobie, exacerbată de bezna opacă, opresivă, aproape amenințătoare.

---

¹ „Să mergem” (în fr. în original) (n. red.).

Sub picioarele lor, crenguțele pocnesc și se rup, spărgând tăcerea cavernoasă. Pământul e moale de la așternutul de frunze în putrefacție și compost, iar umezeala și mirosul nu tocmai neplăcut de scoarță, frunze și pământ contribuie la sentimentul că sunt complet absorbiți de o altă lume. Aici, orice autonomie pe care Sarah ar poseda-o ca ființă omenească este anihilată de nemișcarea întunecată, depri-mantă. Aici, natura poate părea pasivă, dar nu e în mod cert lipsită de putere.

Merg în tăcere, unul în urma celuilalt; poteca, în măsura în care poate fi numită așa, înaintează în sus, iar panta pare din ce în ce mai abruptă.

Când vorbește, vocea lui Eric pare a veni de pe o altă lume, în disonanță cu starea de spirit a pădurii.

— Cum vă simțiți, doamnelor? Sunteți bine? Întreabă el. Să-mi spuneți dacă merg prea repede.

Amândouă femeile îi răspund că totul e în regulă.

— Bine, strigă Eric. Dar să mă anunțați dacă vreți să încetinesc.

Continuă să meargă și noaptea se topește treptat în zi, dând la iveală trunchiuri de copaci: molizi, pini, brazi. Deasupra capetelor lor, razele de soare încep să se strecoare printre țepi și bucăți din cerul albastru devin vizibile printre crengile ghimpate. Înaintează de-a lungul a ceea ce pare a fi o potecă, deși este atât de îngustă, încât abia dacă se poate desluși, însă Eric pășește cu încredere înainte și cele două femei îl urmează, Rebecca în spatele său, cu Sarah încheind șirul.

Distanța dintre Eric și Rebecca se mărește și Sarah își simte și ea picioarele tot mai grele și respirația îngreunată, în timp ce își croiesc drum în sus pe deal, cotind uneori brusc la stânga sau la dreapta, în zigzaguri largi. Sus, tot mai sus. Sarah are de partea ei vigoarea tinereții, însă nu se află în cea mai bună formă. În ultimii ani, acasă la mama și la tata, nu a avut prea multă libertate de mișcare: a urcat și a coborât scările, în jos și în sus, de multe ori pe zi, de la camera ei din pod până la pivnița cu cărbuni, și cam la asta s-a redus efortul ei fizic. A stat în casă în cea mai mare parte a timpului, aventurându-se afară doar pentru mici cumpărături la băcănie sau pentru a transmite mesaje. În casă. Acasă.

Pe vremuri era altfel. Obişnuia să meargă cu bicicleta la şcoală, iar duminicile, cu surorile ei, pentru a vizita pitorescul cartier al Miciei Veneţii, cu aleile sale de pe malurile râului, fiiful negustorilor de peşte şi locul unde se întind micile grădini de zarzavaturi şi fructe. Erau vremuri când încă se mai râdea, când viaţa era o bucurie şi viitorul părea roz. Acele zile au trecut de mult. Cele trei biciclete au fost adăpostite de ceva vreme în pivniţă şi pe ele s-a aşternut praful.

Sarah se întreabă acum ce s-a ales de ele: oare tatăl ei le-a mutat, le-a pus deja la păstrare în altă parte? Dar violonchellele, dar uneltele muncii lor? Au fost împărţite prietenilor de încredere, aşa cum hotărâse Papa? Şi ce or mai fi făcând ai ei? Sunt oare bine, le e dor de ea? Când are să-i revadă?

Astfel de gânduri neliniştite i se învâlmăşesc prin minte, în timp ce urcă cu paşi greoi, şi îi distrag atenţia, ba chiar o încetinesc, aşa cum se întâmplă întotdeauna atunci când îţi faci griji. Rebecca a încetinit şi ea ritmul în mod considerabil, şi Eric e acum la o distanţă destul de mare în faţa lor. Le-a permis să facă o singură oprire până acum, lângă un mic izvor cu apă rece şi proaspătă, unde au mâncat ceva pe fugă, după care au pornit din nou la drum. Fără răgazul de a-şi recăpăta energia.

Rebecca se împiedică; Sarah reuşeşte să o prindă înainte să cadă şi o ajută să se echilibreze.

— Eşti bine?

— Da, da. N-am nimic, doar că m-am împiedicat de o piatră. Dar ştii...

— Da, ştiu. Sarah strigă după Eric: Eric! Opreşte-te! Eric nu numai că se opreşte, dar se întoarce la ele.

— Vă simţiţi bine? E ritmul prea alert pentru voi?

— Da, suntem bine, dar da, ritmul e prea alert. Niciuna din noi nu e obișnuită să urce pe munte, ca să știi!

— Scuze, ar fi trebuit să-mi dau seama mai devreme și să fiu mai atent la voi.

— Nu-i nimic, însă panta se pare că devine tot mai abruptă de acum și ne-am cam pierdut răsuflarea amândouă. N-am putea să facem o pauză?

— Ba da. Un pic mai departe e un zid dărăpănat și un câmp deschis. Un loc bun de odihnă. Chiar într-acolo mă și îndreptam, dar poate că prea în grabă. Puteți să mai faceți un efort vreo douăzeci de minute? Promit să merg mai încet.

Cele două femei se declară de acord și își continuă toți drumul, mai lent acum, în pas aproape lejer. Dacă totul ar fi normal, își zice Sarah, dacă ar fi pe timp de pace, și nu în vremuri în care viața îți este în pericol, excursia aceasta ar fi putut fi o zi superbă de drumeție cu întreaga familie. Acum nu e decât o fugă. Dar măcar o fugă lentă pentru moment; cu pasul încetinit, acum poate respira și ea în voie.

Ajung la un câmp împrejmuț de un zid, deși cu greu poate fi numit zid, fiind mai degrabă un șir de pietre dărămate, cu o gaură acolo unde a fost cândva o poartă. Oare câmpul a fost folosit mai de mult ca pășune pentru vite? Atât de sus pe munte, și în pădure? Se așază toți trei pe niște lespezi de piatră stabile și Eric le servește cu bulgări de brânză și pâine și le dă de băut apă dintr-o sticlă pe care a umplut-o din nou la izvor. E bine că pot să se odihnească, e bine că pot sta de vorbă un pic, ca și cum s-ar afla într-o excursie ca oricare alta într-o viață normală. Ca și cum nu s-ar afla în război. În jur, doar pădurea, munții, dealurile, iarba și cerul. Armonia nu este însă fără limite, se poate detecta un fin dezacord. Natura poate fi extrem de înșelătoare, ea poate promite pacea,

un lucru atât de fragil, atât de ușor de distrus de un om nebun cu ambiții de megaloman. Dominația mondială și expulzarea evreilor. Acesta este în fapt motivul pentru care ei se află acum aici. Cum să apreciezi frumusețea naturii când viața ți se poate curma în orice moment, dacă ai ghinionul să cazi în mâinile cui nu trebuie?

„Temină cu exagerările, Sarah”, se dojenește ea singură. „Nemții nu vor să te ucidă, doar să te trimită în cine știe ce lagăr de muncă. Nimeni nu vrea să-ți ia viața. Nu urmăresc decât să facă din Alsacia o zonă *Judenfrei*, liberă de evrei.”

Unchiul Yves nu fusese de aceeași părere. „E o chestiune de viață și de moarte”, așa insistase el. „Trebuie să părăsiți Colmarul.” Papa nu îl crezuse niciodată pe deplin, însă amenințarea cu lagărele de muncă fusese de ajuns pentru a-l forța să acționeze. Era preferabil să fugă din proprie voință și să încerce să ajungă în America, chiar dacă asta însemna scindarea familiei și aruncarea fetelor mai mari în necunoscut. Însă locul acesta, acest paradis bucolic, câmpul cu iarbă verde neatinsă, lacul care sclipește în depărtare, dealurile purpurii ce se întrevăd la orizont, cerul albastru de deasupra lor pe care plutesc nori pufoși ca bumbacul, soarele blând, toate fac ca întregul plan să pară acum ridicol. Nerealist. Realitatea este *aceasta*. Războiul e un lucru fabricat, un lucru artificial, o aberație. *O nenorocire*.

— Sunteți gata de plecare? le întreabă Eric. Vreau neapărat să ajungem la cabană până se întunecă și drumul e cam abrupt de aici încolo.

Așa că pornesc din nou, se întorc în pădure, înaintând mereu în sus pe o potecă pe care numai Eric o poate zări, atât de ascunsă este printre copacii care par să semene cu toții între ei. Drumul urcă abrupt, uneori în pantă domoală,

dar mereu în sus și spre vest, ca și cum s-ar lua după soare. Odată cu mirosul de pământ și lemn, dintre copaci se înalță o umezeală rece care îi înfășoară într-un văl ce pare a fi esența însăși a pădurii.

Ziua înaintează și se apropie de final. Umbrele se alungesc, lumina slăbește. Poteca devine tot mai abruptă și râpoasă, așa cum le prevenise Eric.

— Mai avem doar un pic, ciripește el vesel, încurajator.

Ajung la ceea ce pare a fi un șir de trepte tăiate în piatră, pe o coamă abruptă a muntelui, un lucru făcut de mâna omului, la fel ca zidul dărăpănat, dar mai solid, mai bine întreținut. Lângă trepte curg cu iuțeală apele unui mic izvor.

— Jacques a construit scara, ca să se poată ajunge mai direct la cabană, le explică Eric. Drumul până sus e cam abrupt și îngust. Țineți-vă de mâna mea.

Înaintează ușor pieziș și întinde brațul ca să fie prins de Rebecca. Ea urcă încet în urma lui, croindu-și drum cu grijă pe treptele înguste. Două trepte. Trei, patru, cinci.

— Ai grijă, sunt umede și alunecoase, o previne Eric, și chiar în clipa aceea Rebecca lasă să-i scape un țipăt în timp ce alunecă, se împiedică și se izbește de Sarah, aflată cu o singură treaptă în urma ei. Eric nu-i scapă mâna din strânsoare, însă greutatea ei îl trage și pe el în jos și se prăvălesc toți trei pe pătura de mușchi de la baza colțului de stâncă. Eric se saltă imediat în picioare.

— Scuze, ar fi trebuit să vă previn mai din timp. Treptele sunt foarte alunecoase. Sunteți bine amândouă? Rebecca?

Rebecca s-a desprins și ea imediat de lângă Sarah și e acum în șezut, îndoită de mijloc, cu glezna prinsă între mâini și o grimasă de durere întipărită pe față.

— Glezna mea, zice ea. Cred că...

— E ruptă?

— Nu știu. Însă mă doare rău...

— Ar fi un dezastru dacă s-a rupt, spune Eric pe un ton sumbru, întunecat.

— Știu. Poate că nu-i decât o entorsă. O să încerc să pun piciorul jos. Ajută-mă să mă ridic.

Eric se apleacă, îi întinde brațul și o trage în sus cu blândețe. Sarah, care s-a săltat și ea în picioare, își așază mâinile în jurul femeii mai vârstnice pentru a o ajuta. Rebecca își lasă piciorul drept pe pământ și încearcă să-și mute, cu mare grijă, greutatea pe celălalt picior. Grimasa pe care o face spune totul.

— Nu știu dacă e rupt sau nu, zice ea. Tot ce știu e că mă doare rău de tot! Nu îndrăznesc să mă sprijin cu toată greutatea pe piciorul stâng.

— Nici nu ar trebui să încerci. Totuși nu putem să rămânem aici.

— Dar cum să urc treptele? Nu pot!

— Există și o altă potecă până sus, e mai lungă, durează cu vreo douăzeci de minute mai mult ca să ajungi acolo. Scara nu e decât o scurtătură – pe care n-ar fi trebuit din capul locului să o încerc. Dar dacă te sprijinim noi doi, poate că vei reuși să șchiopătezi până sus.

— Cât de departe e cabana?

— Pe drumul cel lung, la vreo nouăzeci de minute de mers normal.

— Deci pe scurtătura cu scara nu ne-ar lua decât o oră?

— Mda, cam așa ceva, dar va dura mai mult pentru că tu nu poți să mergi cum trebuie.

— Poate c-ar fi mai bine să mă cațăr mergând în patru labe.

— Vrei să încerci?

— Da, sigur că da. S-ar putea să fie mai ușor așa decât să topăi într-un picior o jumătate de oră în plus.

— Bine, atunci așa facem. Te vom ajuta noi.

Așa încât, încet și cu atenție, pornesc să urce treptele, cu Rebecca cățărându-se în genunchi, pas cu pas. Cincisprezece trepte, cu mâini care o ajută și vorbe încurajatoare, și în final ajunge sus. Aici, pădurea e, din fericire, mai puțin deasă, iar poteca mai lată. Pot înainta pe ea toți trei în linie, cu Eric și Sarah sprijinind-o de ambele părți pe Rebecca cu brațele înlănțuite în jurul mijlocului ei, în timp ce topăie într-un picior.

Și, în cele din urmă, iată și cabana. Este ascunsă într-un crâng, o construcție mică din piatră, cu acoperișul din olane înecat în mușchi și ferestre ca niște găuri căscate.

— Jacques a găsit-o aici în ruină în urmă cu niște ani, spune Eric. Era înainte de război. La vremea aceea, abia ieșise din adolescență și îi plăceau drumețiile în zona asta. A reparat cabana cu mâinile lui și uite că acum a devenit folositoare pentru fugari. Putem rămâne aici o zi sau chiar două, dacă va fi nevoie. Ca să vedem dacă te vei simți mai bine cu glezna.

— Și dacă nu? Dacă e ruptă ce vom face?

— Dacă e ruptă... chiar n-am idee. Niciuna. Aici sus, nu sunt doctori, și de întors n-ai cum să te întorci, și chiar dacă ai putea, n-ai cum să te prezinți, pur și simplu, la spital, din motive evidente. În cazul ăsta, va trebui să vă las pe amândouă singure și să plec să caut ajutor. Nu avem ce altceva să facem decât să ne păstrăm speranța și să ne rugăm ca glezna să se vindece singură, ca să ne putem continua călătoria.

— Și ce o să facem cu mâncarea?

— Avem provizii. Cartofi și apă din belșug. Și câteva conserve. Ne vor ajunge pentru o vreme.

— Dar ce se va întâmpla cu cei care ne așteaptă sosirea? întrebă Sarah.

— Vor aștepta mai mult. Sunt obișnuiți cu întârzierile, nu e ceva ieșit din comun.

Sarah își simte inima grea. Chiar și în cazul cel mai bun, tot vor fi nevoiți să aștepte câteva zile în plus pentru ca glezna Rebeccai să se refacă; nu-i place să aștepte. Fuga e și așa rea, însă să stai degeaba, fără să faci nimic, fără să înaintezi cu planul până la o dată oricum nedefinită, asta nu face decât să sporească senzația de amenințare, de țintă luată în vizor de un dușman necunoscut.

„Te rog mult, Doamne, fă să nu se întâmple așa”, se roagă ea la Dumnezeu în care nu a crezut niciodată, care nu i-a ascultat niciodată rugăciunile și care a dezamăgit-o groaznic de-a lungul timpului, pe ea și familia ei, și pe toți evreii.

O oră mai târziu, sunt instalați în cabană și focul pâlpâie vesel în soba din fontă, căci aici, la înălțime, este răcoare. Stau așezați în jurul unei mese de lemn, pe niște scaune șubrede, mai potrivite ca vreascuri, și se bucură de o cină simplă cu cartofi fierți la focul de lemne – Jacques a aprovizionat cabana și cu multe buturugi – și brânză, când se aude un ciocănit și, simultan, ușa se deschide și o voce voioasă rostește:

— Nu vă speriați, sunt eu. Am mers pe urmele voastre. Este Victoire.

— **L**a o oră după plecarea voastră a venit Jacques, spune Victoire. El e cel care m-a trimis după voi. Mi-a spus să vă anunț că e posibil să fiți nevoiți să anulați călătoria. Din cauza pericolului. Nemții au instalat o tabără la mai puțin de zece kilometri de ruta noastră spre Clairmont și locul mișună de ei. Eu m-am grăbit să vă ajung din urmă ca să vă transmit mesajul. Cabana este probabil un refugiu încă sigur, dar călătoria nu poate continua în siguranță. Așa mi-a zis Jacques. Așa că nu e cazul să plecați, cel puțin nu acum. Este mai bine să faceți cale îtoarsă.

Sarah se încruntă.

— Dar dacă e așa, cum vom fugi? Și oricum, Rebecca nu poate pleca de aici.

Eric îi explică lui Victoire situația în care se găsește Rebecca – faptul că nu poate merge și că au stabilit să se odihnească la cabană preț de câteva zile.

— E o idee bună oricum să vă odihniți și să vedeți cum evoluează glezna, spune Victoire. Se răsuțește cu fața spre Rebecca. Îmi pare rău pentru ce ai pățit – te doare rău? Mă lași să arunc o privire? Am făcut un curs la Crucea Roșie

anul trecut și s-ar putea să-ți fiu de folos. Și în cabană există o trusă de prim ajutor. N-ai scos-o, Eric?

Eric are bunul simț să roșească.

— Am uitat, zice el, și oricum, n-aș fi știut cum să...

— Dar *eu* știu, spune Victoire. Hai să arunc o privire. Să ne mutăm acolo, pe pat – stai să te ajut.

Rebecca se sprijină de umărul lui Victoire și țopăie spre unul din cele două pătuțuri lipite de peretele cabanei. Pe unul dintre ele găsiseră două saltele de rezervă, pe care Eric le așezase pe podea, pentru a fi folosite mai târziu. Victoire o ajută pe Rebecca să se întindă pe un pat și-i ia glezna rănită în mâini. O ține cu blândețe și o mișcă ușor, cu mare grijă.

— Doare? întreabă ea. Dar acum? Rebecca tresare la fiecare mișcare. Nu trebuie să pui deloc presiune pe ea, continuă Victoire. În caz că e ruptă. Trebuie să te transportăm înapoi la *maman* – ea cunoaște un doctor care nu te va denunța nemților. Ideal ar fi să faci o radiografie, dar cred că e posibil doar dacă mergi la spital. Va trebui să așteptăm și să vedem ce se întâmplă.

— N-am cum să țopăi în jos până la *château*, obiectează Rebecca.

— Da, știu că n-ai cum. O să cobor eu și o să caut ajutor. Bănuiesc că doi bărbați cu o targă vor fi de ajuns.

— Dar pot avea încredere în ei?

— Poți avea încredere în toți cei în care are încredere *maman*. Dar pentru moment nu-ți poți continua călătoria.

— *Merde*.

— Povestește-mi mai multe despre tabăra aceea a nemților, spune Eric ceva mai târziu. Cum de a aflat Jacques de ea? Și de ce crede că ar trebui să anulăm călătoria?

— Unul dintre cercetașii lui i-a zărit și l-a informat. E o tabără mică, se pare că la nord de Clairmont, însă în munți.

— Nu mi se pare că pericolul ar fi prea mare. Dacă tabăra e la nord de Clairmont, înseamnă că se află destul de departe de poteca noastră –, care e oricum bine ascunsă, deci cum ar putea să o găsească nemții?

— Jacques e prudent, se consideră responsabil pentru viețile voastre.

— Și chiar a spus că ar trebui să ne anulăm călătoria?

— E doar o părere. A zis că rămâne la latitudinea voastră dacă vreți sau nu să vă asumați riscul. Dar dacă decideți că da, mi-a spus să-ți dau asta.

Scoate din rucsac un pistol și i-l întinde lui Eric.

Eric îl ia și îl răsuțește în mâini.

— Știi cum să-l folosești, nu-i așa? Este pistolul lui Jacques...

— Da, l-am recunoscut. Ni l-a arătat o dată și ne-a spus că îl puteam folosi în caz de nevoie. E singura armă pe care o avem.

— ... și i-a fost dat de un soldat francez care a dezertat din Wehrmacht. Jacques ține mult la pistolul ăsta. Mi-a spus să îl iei cu tine dacă decideți să vă continuați călătoria.

— Mi-a împrumutat arma lui cea prețioasă?

— Cred că a știut că veți hotărî să nu anulați călătoria. Nu încerc să iau decizia în locul vostru, însă...

Sarah o întrerupe:

— Dacă anulăm, cum și când vom mai putea fugi?

— Veți putea rămâne acasă la *maman* cât timp va fi nevoie și vă veți duce cu următorul grup de refugiați.

— Dar asta poate fi abia peste câteva săptămâni! scânțește Sarah.

— Dar surorile tale? Nu urmează să vină și ele în curând? Te vei putea alătura grupului lor. Veți fi cu doar un om în plus, și Rebecca va putea să vă însoțească.

Sarah cântărește în minte posibilitățile. Propunerea e cu siguranță tentantă. Să le aștepte pe Amélie și Thérèse și să continue drumul împreună cu ele și cu Rebecca. Și până atunci, să stea în casa încântătoare a lui Margaux, alături de Victoire. În siguranță. Și în confort, deși încuiată într-o pivniță întunecată. Și Rebecca le-ar întovărăși; ar fi împreună cu o femeie pe care a ajuns să o placă și să o respecte: o influență maternă în perspectiva călătoriei care le așteaptă.

Pe de altă parte, ideea inactivității forțate o aduce în pragul disperării. Acum, că a pornit pe ruta eliberării, o nouă energie a cuprins-o; e ca o forță ce se ridică înăuntrul ei, transformând-o, topindu-i temerile, supărările și nesiguranțele. Lacrimile vărsate cu o noapte în urmă au fost șterse de acest flux și tot ce simte acum e îndrăzneală, sentimentul că e capabilă să facă orice, să se confrunte cu orice, să învingă totul. Este o altă Sarah, o Sarah nouă ce trebuie să înfrunte provocări care o împing înainte pentru a crește și mai mult, pentru a deveni mai mult decât a fost. Necesitatea de a sta nemișcată, de a rămâne pe loc s-a revărsat peste acest nou descoperit simț al aventurii precum o găleată cu apă rece, dar fără a-l stinge. Tremură de dorința de a înainta, nu de a da înapoi. Poate că Château Gauthier o atrage cu imaginea unor seri tihnite în jurul acelei mese din bucătărie, în compania unor prieteni, desfătându-se cu poveștile lui Margaux, sorbind vin în siguranță, atât cât e posibil acum în Alsacia și, lucrul cel mai important și mai grozav dintre toate, așteptându-și surorile. Însă întreaga sa ființă respinge ideea.

Pentru că are alta.

— Dar asta ar însemna să fim patru, cu tot cu Rebecca, și nu știm dacă nemții nu vor coborî și mai în sud și ne vor pune într-un pericol și mai mare, captive în Alsacia. Nu, am o propunere mai bună. Să ne despărțim.

Se holbează cu toții la ea.

— Să ne despărțim? Cum așa? se încruntă Victoire.

— Rebecca trebuie să rămână oricum aici, nu se știe până când. Poate că pentru mai mult de câteva zile. Și acum, că ai venit tu, Victoire, poți să rămâi ca să ai grijă de ea, dacă e cazul, și să-i chemi ajutoare, așa cum ai spus. Așa că Rebecca poate să stea aici și să le aștepte pe surorile mele. În timp ce eu pot să continui călătoria cu Eric, care are acum un mijloc de apărare, un pistol! Dacă nemții sunt într-o tabără la zece kilometri spre nord, ce șanse sunt să ne găsească când pornim pe potecă spre Clairmont? Nu ai spus tu că pe latura aia a muntelui e numai pădure, ca peste tot în Vosges? Ce șanse sunt să dea peste noi? Tu ce crezi, Eric?

— Mi-ar plăcea să duc treaba la bun sfârșit.

— Nu, strigă Rebecca. Ce e în capul tău, Sarah? N-ai decât șaptesprezece ani, ești minoră! Nu poți să traversezi de una singură Franța! De-asta mi-ai fost repartizată mie, ca să-ți fiu însoțitoare.

— Am aproape optsprezece ani, nu mai sunt un copil – de ce să nu pot merge singură dacă Eric îmi explică ruta?

— Din cauza pericolelor! Și fiindcă ești lipsită de experiență! Și ruta nu se oprește la Clairmont, acolo e abia începutul. Va trebui să ajungi în sudul Franței. N-ai cum să reușești de una singură.

— Dar cum pot căpăta experiență dacă nu sunt lăsată să încerc? N-ai cum să înveți decât dacă te străduiești să răzbești singur!

Rebecca scutură din cap.

— Nu în condițiile astea, Sarah. Tu poate că-ți închipui că ești suficient de matură, însă în ochii mei nu ești decât o copilă. Îmi pare rău, dar așa stau lucrurile.

— Eu nu aș fi așa de sigură, spune Victoire. Da, Sarah e tânără, dar va primi toate informațiile și nu se va adăposti decât în case sigure și va întâlni oameni care o vor ajuta. Până la urmă, nu-i vorba decât de un șir de călătorii cu trenul, nu-i așa? Ce-i atât de periculos în asta?

— De acord, zice Eric. Cea mai periculoasă parte a rutei e prin pădure, până la Clairmont. De acolo nu va călători decât cu trenul, și cum documentele ei sunt în ordine...

— Este mai bine ca surorile mai mici ale lui Sarah să fie însoțite de tine, îi spune Victoire Rebeccăi. Ele sunt cele care chiar au nevoie de o persoană mai în vârstă lângă ele.

— Cred că Sarah e perfect capabilă să facă drumul singură, spune și Eric.

— Tatăl ei nu ar fi de acord. Și nu așa a fost planul...

— Nici faptul că te-ai rănit la gleznă nu făcea parte din plan, Rebecca. Te rog, lasă-mă să merg singură! Surorile mele au mai multă nevoie de tine.

Rebecca dă din cap, în timp ce Victoire și Eric se uită în crunțați unul la celălalt.

— Să știi că avem oricum probleme să găsim o însoțitoare pentru surorile ei mai mici, zice Victoire. Chiar am discutat asta deunăzi cu Jacques.

Sarah, Victoire și Eric se privesc unul pe altul, apoi ochii le fug către Rebecca, rămasă la fel de încruntată.

— E trei la unu, Rebecca! zice Sarah. Asta înseamnă că s-a decis: voi merge singură. Sunt convinsă că pot face față. Mă simt foarte puternică acum!

— Faptul că te simți puternică nu..., dă să spună Rebecca, însă Eric o întrerupe, ca și cum subiectul ar fi fost închis.

El ridică o mână și se întoarce cu fața spre Victoire.

— Chiar așa a zis Jacques, că pădurea mișună de nemți sau ai înflorit tu povestea, Victoire? Ce anume a spus cu adevărat Jacques?

Victoire scoate un chicot jenat, de om prins cu minciuna.

— Mă cunoști așa de bine, Eric. Recunosc, partea asta am născocit-o eu - Jacques nu mi-a spus decât că nemții și-au instalat acolo o tabără și că riscul este acum mai mare. Și că, dacă decideți să continuați călătoria, să-ți dau pistolul lui. Că decizia vă aparține. Deși, desigur, nu avea cum să știe ce a pățit Rebecca.

— Nici tu nu aveai cum să știi. Probabil ți-ai închipuit că o să te luăm și pe tine cu noi, pentru mai multă protecție. Ia spune, la asta te-ai gândit?

Victoire se înroșește din nou.

— Bine, uite, recunosc. M-am gândit că nu veți vrea să anulați și am sperat să fie ceva - tu, Eric - care să propună să vin și eu cu voi.

— Of, nebunatic!

Se uită unul la celălalt și mai că își zâmbesc. Eric redevine însă imediat serios.

— Ei bine, varianta asta iese acum din discuție. Va trebui să rămâi aici ca să ai grijă de Rebecca. Deci, ce să înțeleg: că, dacă Sarah va pleca și eu o voi însoți și voi avea la mine pistolul, riscul e mare, fără ca pericolul să fie unul extrem?

— Nu am avut impresia că Jacques ar crede că pericolul este extrem, însă a vrut ca voi să fiți informați în privința taberei.

— Dar cum a aflat, de fapt, de ea?

— A fost zărită de niște prieteni din Rezistență mai la nord, pe panta de munte dinspre Clairmont. Și unul dintre ei

ne-a trimis un mesaj de avertizare. În ultimul război, pe partea aceea a masivului s-au dus lupte grele între armata franceză și cea germană, așa că partizanii o țin sub supraveghere și ne informează și pe noi. Jacques nu vrea decât să vă protejeze.

— Ce tipic pentru el! Jacques este câteodată exagerat de prudent.

— Așa e. Totuși, eu aș lua în serios avertismentul. Când te întorci, am putea să facem împreună un plan pentru următoarea grupă de refugiați, și aș putea să fiu și eu de ajutor...

— Pentru că exact asta ți-ai dori, *n'est-ce pas?*

— Știi bine cât de mult vreau să lucrez cu tine, Eric, să fac parte și eu din Rezistență. Și greșești când mă refuzi doar fiindcă sunt femeie.

— Dar nu de-asta te refuz. Știu cât de capabilă ești. Te refuz pentru că te iubesc și vreau să te știu în siguranță.

— Și eu vreau ca tu să fii în siguranță. Dar, din moment ce am decis să mergem pe un drum periculos, ar trebui să fim lăsați să o facem. A fost decizia noastră. Cunoaștem riscurile și am hotărât să ni le asumăm și să ne punem în slujba libertății. N-ar trebui să ni se refuze această șansă. Aici nu-i vorba de mine, ci de însăși libertatea țării noastre.

Sarah și Rebecca schimbă între ele priviri pline de semnificație. Este conflictul nesfârșit dintre Victoire și Eric și discuția s-ar putea prelungi ore în șir. Rebecca ia cuvântul.

— Sunt obosită și aș vrea să dorm. Hai să lăsăm pe mâine decizia. Pot să mă culc pe patul ăsta? Și-mi dați o pătură, vă rog?

Eric se ridică și ia două pături din mormanul aflat într-un colț al cabanei, o învelește cu una pe Rebecca, iar pe cealaltă i-o întinde lui Sarah, care s-a ridicat și ea în picioare, pregătită să meargă la culcare.

— *Bonne nuit*, zice Eric. Vom lua decizia mâine.

Sarah o îmbrățișează din nou pe Victoire.

— La revedere, zice ea. Sunt sigură că ne vom revedea.

— Și eu sunt sigură, șoptește Victoire. *Bonne chance.*

Rebecca încă doarme; nu au trezit-o. Sarah se întoarce și pornește în urma lui Eric; debordează de acea forță nouă resimțită cu o zi în urmă, de vioiciune, de sentimentul că are un scop în viață. Nu ar fi putut să îndure o așteptare lungă, pe o perioadă nedeterminată, pentru a doua tentativă de a trece munții. Se simte ca un cal de curse la start, tropăind de nerăbdare să pornească, și este plină de o încredere pe care nu a cunoscut-o până acum în viața izolată pe care a dus-o. E o Sarah nouă, renăscută, pregătită să înfrunte orice pericole care-i apar în cale.

Când s-au trezit de dimineață, nici nu s-a mai pus problema luării unei decizii, pentru că vigoarea din sângele ei era la fel de puternică precum în ziua de dinainte, așa că Eric, care nu își dorea decât să-și ducă misiunea la îndeplinire, să continue așa cum au plănuit, nu a mai ridicat obiecții. Dacă Sarah se simțea capabilă să călătorească singură, atunci așa să fie. Și, din moment ce Victoire era acolo ca să se îngrijească de Rebecca, nu aveau niciun motiv să mai întârzie,

indiferent dacă nemții reprezentau sau nu un real pericol pentru ei. Pistolul lui Jacques, cea mai de preț avere a lui, n-a fost decât imboldul final și hotărâtor. Acum, și Eric și Sarah se întorc pentru a-i face pentru ultima oară cu mâna lui Victoire, după care se afundă în pădure.

Sarah realizează că între corpul și mintea ei armonia nu este tocmai perfectă; și-ar dori să zburde, să zboare peste munți, însă toți mușchii din picioare o dor de la eforturile fizice din ziua precedentă și protestează la fiecare pas pe care îl face, forțându-l și pe Eric să încetinească.

— Îmi pare rău, zice ea. Este așa un chin!

— Nu-ți face griji, replică Eric. O să vezi, o să te simți mai bine după o oră sau două.

Așa și este. Poteca pe care coboară acum este reversul celei pe care au urcat-o ieri; înaintează lată, în zigzag, printr-o pădure deasă de pini, spre valea aflată mai jos. După un timp, Sarah simte că mușchii coapselor i se destind și se acomodează cu un ritm mai alert, așa încât cei doi merg acum cu o viteză care ieri le-a fost imposibilă – și cu o nouă nepăsare, în ciuda avertismentelor lui Victoire. Aerul este atât de proaspăt, culorile așa de vii, păsările care ciripesc în copaci creează o stare de abandon și lipsă de griji, încât cei doi lasă deoparte orice prudență și sporovăiesc în voie, în timp ce își continuă drumul.

Și, drept urmare, au un șoc atunci când doi bărbați îmbrăcați în uniforme Wehrmachtului le apar brusc în față și unul dintre ei – cel mai solid, mai puternic și mai în vârstă – latră „*Halt! Stehen bleiben! Hände hoch!*”¹ în timp

---

¹ „Stop! Stop! Măinile sus!” (în germ. în original) (n. red.).

ce îi amenință cu arma îndreptată mai întâi spre Eric, apoi spre Sarah, și înapoi spre Eric.

Și, în clipa aceea, orice strop din curajul proaspăt dobândit se scurge din mintea lui Sarah, din inima și din sângele ei și ajunge în pământ. Totul nu a fost decât bravadă. Teroarea absolută pune stăpânire pe ea. Cu nepăsarea asta a lor au căzut direct în mâinile nemților. Și totul din vina ei, pentru că a insistat să plece azi, să nu mai aștepte nicio secundă. Își saltă mâinile sus, și la fel face și Eric, căci pistolul lui Jacques a devenit acum complet inutil.

Doi soldați, unul mai vârstnic, celălalt mai tânăr („Oare numai așa se deplasează ei?”, își zice Sarah, amintindu-și de nemții care dăduseră buzna în atelierul tatălui său în urmă cu ceea ce îi pare acum a fi un secol). În cazul de față, soldatul vârstnic are fața roșie, de la vasele de sânge sparte, de parcă ar bea pe ascuns, iar ochii mici și sclipitori îi sunt îngropați în obraji cu fălci grase, care îi atârnă și se leagănă în timp ce vorbește. Tânărul este exact opusul lui: totul la el pare îngrijit și bine proporționat, fața frumos conturată, cu trăsături echilibrate. Este înalt și drept, și totuși postura sa pare aproape defensivă; îi lipsește bravada și agresivitatea nestăpânită a tovarășului său mai vârstnic și stă în spate, în timp ce celălalt gesticulează și dă ordine.

— O să îi ducem pe prizonieri în tabără ca să-i interogăm acolo, zice soldatul vârstnic. Uite, ține-mi tu arma cât timp îi percheziționez.

Îi dă arma tânărului, apoi îl percheziționează mai întâi pe Eric, îndepărtându-i pistolul și rucsacul, iar mai apoi pe Sarah; mâinile lui o pipăie insistent, apasă, strâng acolo unde nu ar trebui, zăbovind pe trupul ei. Sarah își închide strâns pleoapele, scrâșnește din dinți ca să nu izbucnească în plâns

și-și face curaj să-i înfrunte gesturile necuviincioase, în timp ce corpul ei se încordează, plin de scârbă.

Celălalt soldat stă deoparte tăcut și urmărește scena, mutându-și arma ezitant cumva de la Eric, care a rămas cu brațele ridicate în aer, la Sarah. Este extrem de tânăr, cu o față ca de bebeluș, poate chiar de vârsta ei, își spune Sarah. Nu e decât un adolescent, deși unul înalt și bine făcut. Este surprinsă că acest tânăr, foarte probabil un proaspăt recrutar, în fapt doar un băiețandru, primește sarcina de a-l însoți pe Eric cu arma înfiptă în spinarea lui, în vreme ce soldatul mai vârstnic și mai experimentat o escortează pe ea. I se pare foarte ciudat. Și greșit. Însă o presimțire urâtă o cuprinde...

Merg mai puțin de cinci minute printre copaci, înaintând nu pe o potecă, ci ghidându-se după o serie de marcaje scrijelite pe trunchiuri, care indică drumul pe care au venit soldații. Tabăra germană – care constă în realitate numai dintr-un cort pentru două persoane, ridicat într-un luminiș foarte mic – se dovedește a se afla periculos de aproape de traseul lor. Probabil că nu a fost decât o joacă de copii pentru cei doi soldați să-i găsească: Sarah și Eric au sporovăit atât de liber, cu atâta neglijență, uitând complet de grijile pe care și le făcuseră cu o seară înainte. Cum de *au putut* fi atât de nepăsători? Cum se face că precauția și suspiciunea pe care un fugar le simte în mod normal într-un oraș, fie el mare sau mai mic, este abandonată în clipa când se trezește singur în natură? Mă rog, nu singur în acest caz, ci amândoi parcurgând etapa cea mai ușoară a traseului, în josul dealului, doi tineri păcăliți de propriul lor pas vioi? Doar fuseseră preveniți de Jacques, și totuși nu îi luaseră în seamă avertizarea. Zidurile au urechi – dar și copacii. Și neglijența îi pierduse.

— *Papiere!* Documentele! urlă la ei soldatul cel vârstnic imediat ce ajung în tabără. Cei doi își lasă încet brațele jos și

scot actele ținute în haine, cât mai aproape de corp: cărțile de identitate, cartelele de rații.

— Sarah Mayer! spune soldatul cel vârstnic în timp ce o măsoară din nou, tacticos, din cap până în picioare. Privirea îi zăbovește pe sânii ei. Mă bucur să te cunosc, *Fräulein* Mayer. Sunt sergentul Kurt Krämer. Și tânărul meu prieten este *Obergefreiter*¹ Ralf Sommer. Deci, *Fräulein*, spune-mi ce căutai acolo, în pădure, atât de dimineață?

Vorbește rar, cu voce cleioasă, la fel de moale și lascivă ca privirea.

— Sunt în drum spre Metz, unde voi locui la niște neamuri, răspunde calm Sarah.

— Și mergi pe jos? De ce nu ai luat trenul?

— Fiindcă așa ajung mai repede, explică ea. Lasă să-i scape printre buze cu mare ușurință, ca și cum ar fi ceva real, povestea de acoperire pregătită împreună cu Rebecca și Margaux cu o zi înainte. Sunt un cetățean alsacian onest. Locuiesc la o fermă de lângă Riquewihr. Tatăl meu este sărac; nu avem mașină, doar o căruță trasă de cai și niște biciclete. Ne-ar lua prea mult să ajungem la Colmar cu căruța sau bicicleta, și de acolo până la Metz ar trebui să schimb trenul de câteva ori. Iar trenurile merg încet și nu respectă orarul. Așa că am hotărât să merg pe jos până la Clairmont și de acolo să iau trenul spre Metz. Așa e mult mai ușor. Vărul meu, aici de față, mă însoțește; el cunoaște potecile de peste munte. Nu aveți motive să ne rețineți. Nu am făcut nimic rău.

— Poate că tu nu, dar cum rămâne cu „vărul” tău? rostește sergentul cu dispreț cuvântul, pe un ton batjocoritor. De ce, așa de tânăr și în putere fiind, nu este el în Wehrmacht?

---

¹ „Caporal” (în germ. în original) (n. red.).

Îi dă înapoi documentele.

— Leag-o! îi strigă soldatului Ralf Sommer, și acesta se supune ascultător și aduce din cort un colac de sfoară subțire. Strâns! îi poruncește sergentul. O privește din nou apreciativ pe Sarah și coboară vocea: Și pe urmă leag-o de copacul ăla. Păcat că nu avem cătușe, dar nu ne-am așteptat să facem arestări, și cu atât mai puțin să dăm peste femei frumoase care se plimbă prin pădure.

Sommer se apropie de Sarah cu pași ușor șovăielnici și o prinde de încheieturile mâinilor. Le leagă cu sfoara și face un nod, însă un nod larg, și în acest timp o privește în ochi ca și cum ar vrea să îi transmită ceva. Pare cumva să-și ceară scuze, fiind chinuit de remușcări.

Sarah îl înfruntă cu o expresie hotărâtă. „Cum îndrăznești?” spun ochii ei. Soldatul își ferește privirea și-și termină treaba, legând-o de unul dintre pinii mai subțiri și făcând din nou un nod larg. În chip absurd, având în vedere circumstanțele, Sarah îi remarcă mâinile: sunt lungi și subțiri și, deși îi simte pielea aspră atunci când o atinge, senzația e aproape blândă. Sunt mâini de muzician, îi vine brusc în minte, însă alungă gândul. Nu, nu-i așa, sunt mâinile unui ticălos. Mâinile de ticăloși sunt de toate felurile și mărimile, și toți germanii sunt niște ticăloși, își repetă Sarah.

Între timp, Krämer a luat la puricat documentele lui Eric.

— Ține-ți mâinile sus! strigă el. Și nu încerca să fugi, că tragem!

Se încruntă, își ridică privirea și repetă, de data aceasta pe un ton mai războinic:

— Exact așa cum bănuiam. Ești alsacian, prin urmare cetățean german, obligat prin lege să fii înrolat în forțele armate. De ce umbli haihui prin munți cu o fată drăguță, în loc să lupți pentru Führer? Ești dezertor?

— Nu, sigur că nu. Am o boală de rinichi și sunt scutit de serviciul militar.

— Și unde sunt actele care dovedesc asta?

— Ăăă... le-am pierdut.

— Nu te cred și nu cred nici că ești vărul ei. Cred că voi doi ați pus ceva la cale. Cred că ai regulat-o azi noapte și că intenționezi s-o faci din nou.

Își vâără fața sub nasul lui Eric.

— Habar n-ai ce te așteaptă, domnule Eric Bäcker. Astăzi o să ai parte de o tratație specială, pentru că, în loc s-o regulezi, o să te uiți la mine cum o regulez eu, și pe urmă camaradul meu, soldatul acela chipeș de acolo. N-am mai avut de luni de zile o femeie; de fapt, cred că el nici nu a cunoscut femeia – o mică virgină, vai, ce plăcere pentru el! Suntem amândoi hămesiți, dar nu după mâncare. Bun, deci uite ce vom face: adu sfoara, Ralf; o să te legăm frumuseț și pe urmă eu și colegul meu ne vom distra de minune, savurând plăceri carnale, iar tu o să te uiți la noi. După care te vom însoți înapoi la cazarmă, acolo unde îți este locul. Cât despre fată, ea nu a greșit într-adevăr cu nimic, așa că n-o s-o arestăm – după ce ne vom face mendrele cu ea, o să-i dăm drumul să plece la Metz. Dar tu îți vei primi pedeapsa meritată ca dezertor. Ai auzit de lagărul de la Natzweiler-Struthof, de lângă Strasbourg? Bănuiesc că da. Acolo sunt duși dezertorii, așa ca tine, și cel mai probabil sunt executați cu toții. Führerul îi detestă pe lași și pe bărbații care se sustrag de la îndatoririle lor. Ei trebuie eliminați din Reich, la fel ca evreii ăia jechoși. Ralf, ce stai acolo ca o momâie, cu sfoara în mână? Leagă-l ca pe fată, însă mai strâns.

— Nenorocitele! strigă Eric, și îl lovește cu piciorul pe soldatul Ralf, care încearcă să-i încolăcească sfoara în jurul mâinilor.

Sarah își închide ochii strâns, ca să nu lase să-i scape vreo lacrimă. În minte îi strigă lui Eric: „Nu te opune, că o să-ți înrăutățești situația. Stai cu capul plecat, nu te mai zbate!” Este sfatul repetat de tatăl ei de multe ori în ultimii ani, din ce în ce mai insistent. „Cu cât opui mai multă rezistență”, le explica el, „cu atât devin mai violenți. De ce să sfârșești mort doar pentru că mândria ți-a fost rănită? Ține-ți capul plecat și fă ce ți se spune.”

— Cum i-ai spus colegului meu? sare Krämer, întorcându-se spre Eric, după ce se apropiase inițial de Sarah.

— Nu cu el vorbeam, ci cu *tine*, nazist împuțit! urlă Eric. Krämer se îndreaptă drept spre el și îl pocnește peste față.

Eric reacționează imediat, instinctiv. Un proiectil de scuiptat îi zboară de pe buze și aterizează pleoscăind în mijlocul feței sergentului.

Reacția lui Krämer e tot imediată și instinctivă. Scoate pistolul, țintește cu grijă și trage în Eric.

Sarah țipă. Țipă încontinuu și se zbate ca să se elibereze, însă sfoara, deși legată de mântuială, nu are nodurile suficient de largi.

— Ticălosule! țipă ea și urlă insulte, uitând să-și țină capul plecat. Nemți nenorociți ce sunteți! Vă urăsc! Vă de-test! Să putreziți în iad cu toți, porcilor!

Atât de tare țipă Sarah, și așa de mult se zbate și se zvârcolește cu ochi sălbatici și orbi ca să scape de sfoara cu care e legată, încât îi ia un minut ca să remarce că nu e singura care urlă. Și Eric urlă; Eric e în viață! Nu urlă de furie ori de teamă, ci de durere, și Sarah își vine în fire în cele din urmă, iar Krämer, care stătuse cu spatele la ea în timp ce îl interoga pe Eric, se îndepărtează acum și-și lasă deoparte arma, și Sarah vede că Eric este aproape îndoit de mijloc, atât cât îi permite sfoara cu care e legat de copac. Unul din cracii pantalonului este acoperit de sânge, care se scurge încă dintr-o rană ascunsă din coapsă.

Văzând asta, Sarah țipă și mai tare:

— Nu îl lăsați așa, aveți grijă de el! Are nevoie de doctor, porcilor! Opriți-i sângerarea, altfel o să moară!

Dar Sommer se ocupă deja, dezleagă sfoara din jurul mijlocului lui Eric, iar când îl eliberează, îl prinde în brațe și îl așază cu atenție pe pământul acoperit cu un strat de mușchi.

— Are dreptate fata, domnule, îi spune el încet lui Krämer. Trebuie să oprim sângerarea. Mă duc să iau trusa de prim ajutor. Se ridică în picioare și se grăbește să ajungă la

cort, de unde se întoarce cu o cutie metalică verde, având pictată pe capac o cruce roșie încadrată într-un cerc alb.

Krämer stă deoparte și râde.

— Ai de gând să-ți pierzi vremea cu dezertorul ăsta? De ce-ți bați capul? Oricum o să-l execute. Lasă-l să sângereze, nu merită atenție. Eu am alte treburi mai interesante de făcut.

Se răsuțește cu fața către Sarah, care încă se zbate și încearcă să-și elibereze mâinile din sfoara cu care a fost legată, și se îndreaptă spre ea.

— Bună, iubito, se prosteste el cu un glas pofcios, plescăind din buze și trecându-și degetele prin păr, ca pentru a-i arăta cât de chipeș e.

Sarah își ridică ochii, în care picură atâta ură cât poate să transmită.

— Pleacă din fața mea! Să nu îndrăznești să te apropii de mine, scursură nenorocită ce ești!

Dar Krämer râde, își scoate haina, o aruncă pe jos și începe să-și desfacă de la pantaloni cureaua.

— Ha! O tipă temperamentală! Îmi place, va fi cu atât mai distractiv.

Se apropie, mai are doar puțin până s-o poată atinge. Sarah dă furioasă din picioare, care nu i-au fost legate, și încearcă să-l lovească în vintre, însă ratează când el se ferește, râzând de neputința ei.

— O mică tigroaică. Exact așa cum îmi plac mie femeile!

Și cu asta se repede brusc spre ea și îi pironeste picioarele de copac. Bâjbâie cu mâinile la fusta ei, îi rupe betelia, după care își desface pantalonii și-i lasă să alunece în jos peste fund.

— Ador să reglez pisicuțe sălbatice! Haide, iubito, dă-mi un pupic, sau mușcă-mă, sau...

Nu apucă să-și termine fraza, căci un pocnet asurzitor despică aerul, iar sângele țâșnește dintr-o gaură zimțată din capul lui și Sarah țipă de oroare când corpul se prăvălește peste ea și cade la pământ, rana lăsând o dâră de sânge, creier și alte materii scârboase pe corpul și pe hainele ei. Sarah urlă și se zbate, copleșită de silă și ură. Scuipe printre țipete, căci la momentul împușcăturii avea gura deschisă și urla, și o parte din sângele lui Krämer i-a intrat în ea și trebuie să-l scuipe afară. Poate că a și înghițit un pic din el, iar gândul o face să vomite.

Trupul lui Krämer zace lăbărțat la picioarele ei și în locul capului se întinde o masă diformă de sânge, creier și țesut alb. Sommer stă deasupra lui cu o expresie uluită pe față, părând în stare de șoc, și se holbează la pistolul care încă îi fumegă în mână. Sarah continuă să țipe și să se zvârcolească neputincioasă, legată cum e de copac.

Sommer se trezește din reverie și se repede spre ea. Un cuțit îi apare ca din neant în mână și începe să cresteze și să taie sfoara cu care i-a legat încheieturile mâinilor și mijlocul. Sarah țipă, se smucește și trage de hainele îmbibate cu sânge, dar nu se poate dezbrăca, nu încă; trebuie totuși să scape de ele, așa că își smulge bluza de pe ea, dând la iveală maioul subțire și sutienul, înmuiate și ele în sânge.

— Poți să te dezbraci și să mergi să te speli, zice Sommer. Ai haine curate la tine?

Sarah se cutremură de scârbă și scâncește de ură. Arată spre geanta de umăr, pe care Krämer a aruncat-o mai de vreme pe jos. Sommer o ridică, merge la cort și se întoarce cu o bucată mică de săpun și un prosop verde și ros.

— Îmi pare rău, prosopul nu este curat, își cere el scuze, după care gesticulează spre un luminiș din pădure. E un

izvor într-acolo. Poți să mergi să te speli în el. Ți-aș arăta eu drumul, dar trebuie să...

Arată în jos spre Eric. Deși copleșită de silă, Sarah înțelege: Eric, care geme întins pe pământ, are nevoie de îngrijiri.

— E doar la câteva minute distanță, spune Sommer, și îi vâra în mână săpunul și prosopul.

Sarah le înșfacă și se împleticește spre potecă, încă plângând, străbătută de convulsii de oroare și greață, cu sângele toxic al lui Krämer arzându-i fața și mâinile, și hainele, și tot ce altceva atinge, o monstruozitate.

Nu trebuie să meargă decât cinci minute, și iată-le: un izvor și un mic iaz din care apa limpede se scurge mai departe într-un pârâiaș ce se revarsă în jos pe deal, printre copaci și mușchii de pădure. Este cea mai ademenitoare imagine pe care a văzut-o vreodată.

Acum se poate dezbrăca, în sfârșit, de hainele îmbibate de sânge. Le aruncă departe; nu poate suporta să le mai vadă. Goală și gata să pășească în micul iaz, un gând îi vine nepoftit în minte: dacă Sommer a urmărit-o, dacă l-a lăsat pe Eric să sângereze de moarte și acum o privește de undeva, dintr-o ascunzătoare? La urma urmei, și el este tot neamț, capabil de orice... Însă acum e prea târziu și nu-i rămâne altceva de făcut decât să intre în iaz.

Apa e foarte rece, și totuși este baia cea mai minunată pe care a făcut-o vreodată. Ia o mână de mușchi, freacă bucata de săpun de el și-și spală fața, brațele, pieptul; își spală părul și restul corpului până ce fiecare porțiune o furnică. Cu ochii minții revede iar și iar scena oribilă a exploziei capului. Cu toate că apa e rece ca gheața, se întinde în albia presărată cu pietricele a pârâului și se lasă scăldată în timp ce-și freacă trupul cu mușchii de pădure pentru a-și scoate sângele de

neamț din pori, din toată ființa. Sângele și otrava continuă însă să se prelingă în ea, umplând-o de mânie, de ură și de dezgust. Dacă neamțul ar fi reușit să o violeze? Cum ar fi putut să trăiască mai departe? Ura o copleșește, o ură indistinctă și irațională, o ură în forma ei cea mai pură. Nu va mai fi curată niciodată, nu va scăpa nicicând de pângărire.

Și pe urmă își amintește de Eric. În mijlocul ororii trăite, l-a uitat complet. Trebuie să se întoarcă la el. Sommer a rămas singur cu el și Dumnezeu știe ce e în stare să-i facă – e neamț totuși, și Eric e rănit și neputincios. Se grăbește să iasă din apă, ia prosopul în mâini – ba nu, nu-l poate folosi, un neamț s-a șters cu el. Îl azvârle deoparte, lângă hainele însângerate, și cotrobăie prin geanta de umăr după lenjeria curată, maioul, bluza și fusta vârate acolo, pe care le îmbracă repede.

„Bocancii!” Zac acolo unde s-a descălțat, acoperiți de sânge și de bucăți de creier. Nu-i poate arunca – nu și-a adus încălțăminte de rezervă. Nu are de ales, trebuie să-i curețe și să-i încălțe. Ia o mână de frunze, se întoarce la pârâu și freacă, îndepărtând grosul mizeriei de pe partea de sus a bocancilor, însă nu și pata de pe unul și picăturile de sânge de pe celălalt. Va trebui să-i poarte așa cum sunt, murdari de sânge nemțesc. Se abține să vomite în timp ce se încălță și își leagă șireturile, după care se grăbește să se întoarcă pe potecă, spre luminiș.

Eric și neamțul stau pe jos împreună, Eric sprijinit de copac, neamțul bandajându-i coapsa. Își ridică amândoi ochii când Sarah se apropie. Ea nu îl ia în seamă pe neamț și se uită direct la Eric.

— Cum te simți? E gravă rana? Încă mai sângerezi?

— Am făcut un garou, îi răspunde Sommer. Sângerarea s-a oprit și deocamdată totul e bine. I-am schimbat bandajul. Nu e decât o rană superficială, glonteale i-a zgâriat pielea

de pe coapsă. Eric este așa de slab, încât glonțul nu a pătruns în mușchi. Are însă nevoie urgent de îngrijiri medicale. La spital de preferință sau măcar să-l consulte un doctor. Am dezinfectat rana cu iod, își ridică el palmele îngălbenite ca să-i arate, dar nu avem decât un singur bandaj. Trebuie să-l ducem undeva unde să-i fie schimbat și să-i fie curățată rana.

— Asta-i cam dificil aici, în vârf de munte, zice Eric, care își mușcă buzele de durere.

— Știu. Sommer își îndreaptă acum privirea către Sarah. Va trebui să mergi la Clairmont ca să-i aduci un doctor. Eu nu mă pot arăta la față. Nu pot să merg nicăieri după ceea ce am făcut - mi-am omorât superiorul. Și sunt un fugar din Wehrmacht. Un dezertor.

— O să te împuște, zice Eric.

„Foarte bine. Un neamț mai puțin”, își spune Sarah. Încă tremură pe dinăuntru după încercarea grea prin care a trecut, încă mai țipă de spaimă, de o teamă copleșitoare, irațională. Nemții! Nemții sunt o calamitate care trebuie ștearsă de pe fața pământului. Dacă ar ști cum, l-ar împușca pe loc, cu pistolul lăsat acolo, pe pământ, pe neamțul care-i stă acum în față.

„Să n-ai încredere în nimeni”, așa îi spusese Jacques, așa îi spusese Margaux, și Sarah nu-i poate acorda încrederea. Așa că nu se uită la el, ci doar la Eric. Care crede că vorbește și în numele ei.

— Ești un erou, îi spune el germanului. Îmi pare rău că vei avea neazuri din pricina mea.

Sommer zâmbește strâmb.

— *Necazuri* e prea puțin spus. O să mă împuște, așa cum bine ai zis. Nu am nicio scăpare după asta.

Arată cu bărbia spre trupul lipsit de viață al lui Krämer, acoperit acum cu o pătură, remarcă Sarah. Se bucură - nu ar fi suportat să vadă iar acel cadavru dezgustător, plin de sânge.

— Mulțumesc, spune Eric. Sarah simte că ea ar trebui să fie cea care să rostească acel cuvânt, numai că nu poate. Își coboară ochii pentru a nu-i întâlni pe cei ai neamțului și-l ia de mână pe Eric, care se uită însă în continuare la Sommer și nu a terminat de vorbit. Dar mai întâi trebuie să te prindă, zice el. Vino cu noi. Ai salvat-o pe Sarah, în ciuda necazurilor pe care știai că o să le ai; ți-ai pus viața în pericol pentru ea. Țasta-i un lucru extraordinar. Totuși, nu ar fi trebuit să-l ucizi. Ar fi fost de ajuns o lovitură în cap și ai fi scăpat de o grămadă de probleme.

— Crede-mă, o lovitură în cap nu ar fi rezolvat nimic, chiar dacă voi ați fi izbutit să fugiți. Krämer ar fi alertat garnizoana sunând de pe telefonul de companie și soldații ar fi mișunat pe aici cât ai clipi din ochi. Ar fi fost mai rău pentru noi toți. Din punctul meu de vedere, este mai bine așa, pentru că am timp să fug. Nu ne vor observa lipsa cel puțin o săptămână, când ar fi trebuit să ne întoarcem din misiunea de recunoaștere. Nu am niciun regret. Sommer ridică din umeri și continuă: Uciderea lui Krämer n-a fost decât imboldul pentru o decizie pe care aș fi luat-o oricum. De săptămâni bune, dacă nu de luni de zile, mă tot gândeam să dezertez. Dintotdeauna am știut că războiul ăsta e ceva rău și mereu mi-am dorit să fug. Însă, în clipa asta, tu ești cel care are o problemă. Înțelegi acum de ce nu pot să plec să caut un doctor. Pot însă să te ajut să coborâm muntele, dacă te simți în stare să mergi. Și când ne vom întoarce la civilizație, va trebui să fug. Fiindcă de acum încolo, asta voi fi: un fugar.

„Ca mine”, își zice Sarah.

— Am o idee mult mai bună, spune Eric. Va trebui să merg, așa șontâc-șontâc cum pot, dar nu atât de departe. O să ne întoarcem la cabană.

Eric îi povestește lui Sommer despre cabană. Neamțul nu îl întreabă ce au căutat la o cabană, în creierii munților, doar dă din cap și este de acord că mersul acolo e cea mai bună variantă.

— Trebuie să plecăm cât mai repede. Mă duc să împachetez câteva lucruri.

Sarah i se adresează acum direct lui Sommer pentru întâia oară.

— Tu n-ai decât să mergi pe drumul tău, zice ea.

Nu îl privește în ochi și îi vorbește concis și tăios; nu este vocea cuiva care a fost salvat dintr-o situație îngrozitoare. E însă singurul mod prin care-și poate masca teama. Trebuie să scape de acest intrus, de acest neamț, acest dușman.

— O să-l conduc eu singură pe Eric până la cabană. Nu mai avem nevoie de ajutorul tău. Poți să stai în picioare, Eric? Ține-te de brațul meu.

Eric protestează, însă o prinde totuși de mâna întinsă care îl trage în sus. Dar nu e de ajuns; picioarele lui, prost poziționate, nu rezistă și are nevoie de mai mult sprijin. Sommer întinde și el brațul și-l trage, iar Eric reușește în cele din urmă să se salte de jos. Sommer s-a plasat pe partea cu

picioarul lui rănit, așa că Sarah se interpune la mijloc, între el și Eric, și așază brațul acestuia în jurul umerilor ei.

— Sprijină-te de mine, zice ea. Poți?

Eric o împinge însă ușurel deoparte.

— Îmi pare rău, Sarah, dar ești prea scundă. Am nevoie de cineva mai înalt, de care să mă sprijin.

— Nu cred că ar trebui să îl lăsăm să vină cu noi la cabană, zice ea în franceză, gesticulând spre Sommer. În definitiv, este...

— Nu fi ridicolă. Ne-a ajutat. Și te-a salvat! Încearcă să te porți mai prietenos cu el. Și acum, lasă-mă – dă-te la o parte.

Sarah ridică din umeri și se îndepărtează, cedându-i locul lui Sommer. Cei doi bărbați sunt aproape de aceeași înălțime, dar Eric este mult mai slab și mai puțin musculos. Se prinde cu brațele de umerii lui Sommer, care îl ține pe după mijloc, și pornește să meargă șchiopătând.

— Vezi, așa e mult mai bine, îi spune el lui Sarah, care clatină din cap și-și ferește privirea. Observă cele două pistoale rămase pe iarbă, unul în apropierea mâinii lui Krämer, celălalt în locul unde l-a lăsat să cadă Sommer. Le ia, vără unul în geantă, iar pe celălalt îl păstrează în mână.

„Pentru protecție”, își spune ea. „Pentru că nu se știe niciodată.” Este confuză, disperată, înspăimântată și neputincioasă. A căzut în mâinile unui neamț; nu are de ales! Valuri de teroare se ridică înlăuntrul ei, viziuni cu fața pofticioasă a lui Krämer i se ivesc în minte, și pe urmă sângele, sângele! Trebuie neapărat să scape de neamțul ăsta, dar n-are soluție, acum depinde de el. Poate că va fi nevoită să-l împuște. Trebuie să se descotorosească de el.

Aruncă o privire spre corpul lui Krämer, întins cu fața în sus și acoperit de pătură și arată cu bărbia spre el.

— Și cu el ce ai de gând să faci? Să te întorci ca să-l îngropi?

— Nu merită să fie îngropat. O să las natura să-și vadă de treabă. Animalele sălbatice, viermii – orice; nu-mi pasă. Omul ăsta a fost un monstru. A făcut niște lucruri..., se cutremură Sommer. O să-l las aici, în plata Domnului. Peste o săptămână sau două, când ne vor remarca absența, vor veni după noi și vor găsi cortul și cadavrul lui. N-au decât să creadă ce vor. N-o să se schimbe nimic dacă-l îngrop.

Sarah ridică din umeri și rămâne tăcută. Cadavrul e cea mai mică dintre problemele lor: sunt la cheremul unui neamț. Eric pare să-și fi revenit un pic și nu mai sângerează, însă are dureri mari, vizibile, și își reprimă gemetele cu murmure strecurate printre dinții încleștați.

— O să te ducem noi cumva până la cabană, Eric. E la mai puțin de o oră distanță de aici. Slavă Domnului că e și Victoire acolo.

Eric dă din cap în semn de încuviințare și țopăie sprijinit de Sommer, întorcând capul pentru a-i răspunde.

— În ritmul ăsta, o să ne ia două ore. Dar mă descurc. Tu, Sarah, ești bine?

Ea dă din cap. Deși nu e deloc bine. E o furtună de emoții. Frică și ură, și neputință, și confuzie totală. Dar nu le poate afișa, ci trebuie să se prefacă.

— Bun, atunci haide să mergem.

Bărbații pornesc la drum pe potecă, târșâindu-și picioarele, încercând să-și găsească un ritm comun. Sarah vine în urma lor, din ce în ce mai disperată din motive destul de vagi la început, care devin însă tot mai clare pe măsură ce timpul se scurge. Cu cât momentul salvării ei se îndepărtează în trecut, cu atât crește în ea spaima de neamț, de acel dușman detestabil, și senzația unui pericol iminent o roade.

E ca și cum toată angoasa pe care a simțit-o vreodată față de dușman, tot acest sentiment rămas nerostit în inima ei de atâta amar de vreme, toate crimele nerăzbunate comise vreodată de un neamț împotriva poporului ei și-au găsit acum, în fine, ținta, și-au găsit un paratrăsnet, iar spaima i se transformă într-o furie fierbinte ca focul. Gestul acela de bunăvoință nu poate șterge muntele de crime rămase nepedepsite comise de poporul lui. Vina tuturor nemților este de acum doar vina *lui*. Nu și-a spălat păcatele salvând-o pe ea de la viol ori ajutându-l pe Eric.

Curând, bărbații, care înaintează încet, umăr la umăr, cu brațele înlănțuite, încep să discute între ei ca doi vechi prieteni. Sarah, care merge în urma lor, îi ascultă fără să vrea. Conversația dintre ei este ciudată, discontinuă; deși tatăl lui Eric e alsacian și bilingv, mama lui este din Metz și este francofonă, iar acasă ei nu vorbesc decât franceza. Eric înțelege germana, dar nu știe s-o vorbească. Cu Ralf situația stă exact invers: vorbește o franceză stricată, în maniera în care vorbesc copiii, dar nu înțelege ce i se spune, așa că amândoi amestecă limbile, folosind acele cuvinte pe care le cunosc, în speranța că celălalt va înțelege.

— Eu forțat la Wehrmacht, rostește Sommer în franceza lui stricată. Vrut studiu medicina, dar nu posibil.

— Vorbește în germană, îi răspunde Eric, și o să încerc să pricep ce zici.

Așa că Sommer își spune povestea în limba germană. Eric dă din cap, ca și cum ar înțelege tot, deși Sarah se îndoiește că așa stau lucrurile, însă ea, mergând puțin în urma lor, aude tot ce se vorbește și înțelege perfect. Sommer a fost înrolat cu un an înainte, dar n-a fost niciodată implicat activ în luptă, lucru care îl bucură.

— Am fost întotdeauna împotriva acestui război îngrozitor, susține el. Am fost mereu împotriva lui Hitler. La fel și familia mea, și prietenii apropiați. Numai că nimeni nu-și poate exprima dezaprobarea cu voce tare. Te poți trezi oricând denunțat la SS. Ne ținem capetele plecate, pentru că altfel familia ar suporta consecințele.

— De unde ești? rostește Eric întrebarea fără grabă, în limba franceză.

— Am crescut în Freiburg. Părinții mei, fratele și sora mea locuiesc și acum acolo. Nu mi-am dorit niciodată să devin soldat, am vrut să studiez medicina. Tatăl meu este doctor. Tot ce am vrut cu toții e să trăim în pace. Dar uite unde am ajuns. În loc să salvez oameni, tocmai am ucis pentru întâia oară.

— Dar ai spus că era un monstru.

— Așa e. L-am urât. Krämer a luptat pe Frontul de Est. Se lăuda mereu cu evreii pe care i-a ucis; râdea pe chestia asta, era tare mândru! Un individ dezgustător. De o mie de ori mi-a venit să-l omor. A fost un animal, nu un om.

— Ei bine, adio și n-am cuvinte! Și nu uita, ai salvat-o pe Sarah.

— Îmi pare rău că am fost nevoit să te leg, zice Sommer uitându-se în spate la Sarah. Și-mi pare rău pentru ce cuvinte ți-a adresat Krämer.

Sarah se mulțumește să ridice din umeri, dar Eric intervine:

— Nu a fost vina ta. Ești soldat, trebuie să urmezi ordinele.

— Crede-mă, totuși, în viața mea n-aș fi făcut... lucrul acela. Niciodată.

Eric chicotește.

— Sigur că nu. Presupun că ți-a venit mai ușor să ucizi.

— Da. Însă regret că verișoara ta a fost nevoită să vadă și să audă ce s-a întâmplat. Îmi pare foarte rău...

— Nu îți mai cere scuze pentru ceva de care nu ești vinovat. Ești un erou. Și Sarah nu e verișoara mea, este...

Sarah tușește tare.

— Te rog să nu vorbești despre mine de parcă nu aș fi de față. Sunt chiar în spatele tău și îți aud fiecare cuvânt.

Rostește fraza pe un ton tăios și vorbele își ating ținta: bărbații se opresc din conversație.

După o jumătate de oră de mers, poteca se îngustează și urcă din ce în ce mai abrupt.

— Știi ceva? zice Sommer. Ar fi trebuit să fac asta de la bun început...

Se apleacă, îl prinde pe Eric de sub genunchi – evitând însă cu grijă să-i atingă piciorul rănit în locul unde l-a bandajat –, îl saltă de jos ca și cum n-ar cântări nimic și îl aruncă pe un umăr.

Eric scoate inițial un urlet de durere, dar după ce se sucește un pic, în căutarea unei poziții mai comode, spune:

— Este mai bine acum. Dacă vei putea să mă cari tot drumul, vom ajunge mult mai repede.

— Ești ușor ca un fulg. Și eu sunt un soldat bine antrenat... *fit wie ein Turnshuh!* În mare formă.

Au dublat acum ritmul. Sommer se răsuțește cu fața către Sarah.

— Ești bine, *Fräulein* Mayer sau merg prea repede? Poți ține pasul?

— Sigur că pot! îl repede Sarah în franțuzește.

A luat o decizie: pentru a-și arăta disprețul absolut față de orice este nemțesc, de acum încolo îi va vorbi lui Sommer

numai în franceză. E o manifestare meschină, copilărească poate, de încăpățânare, o mică și inutilă rebeliune care nu este în beneficiul nimănui, iar ea este conștientă de asta. Dar care simbolizează un lucru important. Reprezintă o minusculă rezistență numai a ei, într-o lume în care adevărata rezistență pare zadarnică. E o reacție de respingere, de ținere la distanță, și ea trebuie să păstreze distanța. Chiar dacă el salvat-o de la viol, rămâne violul pe care poporul său îl comite asupra poporului ei. Ura nemților față de evrei rămâne. Iar Sommer este neamț. Dacă descoperă că ea este evreică? Dacă...

Poate că e capabil de lucruri groaznice, lucruri pe care i le-ar putea face *ei*. Trebuie să-l țină la distanță, și limba franceză reprezintă o barieră. O barieră fragilă, nu încape vorbă, dar are oare de ales? Este la cheremul lui, la chere-mul acestui neamț. Trebuie să ridice toate barierele pentru a nu se lăsa acaparată complet de frică. Pentru că frica este încă prezentă; spaima copleșitoare că acest bărbat este la fel ca toți nemții. Periculos. Și rău.

Le ia mai mult timp ca să ajungă la cabană decât la coborâre, însă până la urmă reușesc. O găsesc pe Rebecca afară, așezată pe o bancă, cu fața îndreptată în sus, spre soare. Trezirea la vederea lor, sare în picioare și pălește când se uită mai bine la ei: un soldat, în mod cert german, care îl cară pe umăr pe Eric, urmat la o oarecare distanță de Sarah, cu o expresie posacă întipărită pe față.

— Ce e... ce se întâmplă? strigă ea în timp ce soldatul îl așază pe Eric jos. Rebecca remarcă bandajul, cu pata de sânge în mijloc, însă atenția îi e distrasă de uniforma Wehrmachtului și se trage instinctiv înapoi.

Eric ridică brațul ca să o calmeze.

— E în regulă, Rebecca. E prietenul nostru.

Sarah pufnește pe nas la auzul afirmației și intră cu pași apăsați în cabană, însă se întoarce imediat și rămâne în prag.

— Unde e Victoire? întreabă ea.

— S-a dus după apă... e...

În clipa aceea Victoire își face brusc apariția printre copaci și se holbează și ea încruntată la bărbatul neamț.

Tânărul stă nemișcat lângă Eric, cu brațele atârinate pe lângă corp și cu aceeași expresie vinovată pe care a afișat-o mai devreme.

Eric se îndreaptă șchiopătând spre el, își așază un braț pe umerii lui și-i spune pe un ton liniștitor Rebeccăi:

— Ți-am spus, ne e prieten. A dezertat din Wehrmacht și e fugar, la fel ca tine și ca Sarah. A salvat-o pe Sarah. Dacă nu te mai uiți urât la el, o să-ți povestesc totul.

— Ești rănit! exclamă Victoire, care abia acum a observat piciorul rănit al lui Eric; până atunci a stat cu ochii fixați pe Sommer.

— Rana face și ea parte din poveste.

— Intră, întinde-te pe pat și lasă-mă să mă uit la ea.

— Nu e nevoie, cel puțin pentru moment. S-a ocupat el de rană. Bandajul va trebui însă schimbat. E doar o rană superficială, făcută de un glonț. Nimic grav, nu a pătruns adânc.

— Ar trebui să te vadă un doctor.

Eric scutură din cap.

— Toate la timpul lor. Lasă-mă să-ți explic...

Îl ajută să intre în cabană și să se întindă pe un pat. Sommer rămâne în prag, nesigur dacă e binevenit.

— Intră, te rog, *Herr Sommer!* spune Eric, făcându-i semn cu mâna.

Sommer se apropie șovăielnic și se așază pe scaunul indicat de Eric. Sarah, care stătea la masă, sare în picioare și se îndepărtează cât poate de mult de Sommer, însă e prea curioasă ca să plece, așa că rămâne în picioare și stă acolo tremurând, pregătită parcă să o ia la fugă.

— Ce e cu tine, Sarah? o întreabă Victoire.

O cuprinde cu brațul și fata se lipește de ea. Victoire o ajută cu blândețe să se așeze.

— A trecut printr-o experiență îngrozitoare, zice Eric, și cred că e în stare de șoc. Ne-au prins nemții și ea a fost aproape violată și pe urmă... dar hai s-o iau cu începutul.

Victoire și Rebecca încuviințează dând din cap, cu fețele încă încruntate și suspicioase, însă când Eric le relatează despre tentativa de viol și uciderea atacatorului de către Sommer, expresiile lor se îmblânzesc. Mai mult decât atât, Victoire merge să-i strângă mâna neamțului și să se prezinte. Pe urmă se răsuțește cu fața către Eric:

— Să înțeleg că ați fost amândoi neglijenți în pădure, că ați trâncănit în gura mare?

— Sarah era atât de entuziasmată, de... Eric clatină din cap; știe că era de datoria lui să păstreze tăcerea în pădure, indiferent de toanele lui Sarah.

Rebecca dă și ea din cap.

— Am știut din capul locului că nu a fost o idee bună să te trimitem pe tine cu Sarah. Sarah ar fi trebuit să aștepte. Iar eu ar fi trebuit să îmi ascult instinctele, să insist pe lângă ea să rămână aici și să aștepte.

— Acum e prea târziu pentru regrete, Rebecca, zice Victoire. Sau pentru reacții de genul „Ți-am spus eu”. Se întoarce iar cu fața către Eric, în timp ce Rebecca, redusă la tăcere, clatină din cap și mormăie: „Tinerii ăștia...”

— I-ați spus... știe că...? arată cu bărbia spre Sarah și Rebecca.

Sarah se împleticește spre Victoire, o prinde de braț și se apleacă spre ea.

— Nu știe nimic, șoptește ea, și așa trebuie să rămână. Când ai de-a face cu un neamț, nu știi niciodată. Nu vreau să aflu că sunt evreică... nemții sunt niște ticăloși.

Cei patru se strâng și șoptesc între ei pentru a nu fi auziți de Ralf.

— Dar, Sarah, omul ăsta te-a salvat. Este de partea ta!

— Dar nu știe că sunt evreică. Poate că nu m-ar fi salvat dacă ar fi știut. Doar nemții îi urăsc pe evrei, nu-i așa? A crezut că sunt nemțoaică – o alsaciană plecată în vizită la rude. Hai s-o lăsăm așa.

Eric, care s-a apropiat și el, aude ultimele cuvinte.

— Liniștește-te, Sarah. Ești în siguranță acum. E bine să fii grijulie și să nu te încrezi în nimeni, însă de data asta te înșeli, te înșeli amarnic. Încă de când m-a pansat, Sommer mi-a spus că o să aibă grijă de tine și că voia să dezerteze. Mă pricip la oameni. E necesar, având în vedere ceea ce fac. Și tânărul ăsta este un om de ispravă.

— De acord, zice Rebecca. Cred că e demn de încredere.

— Și eu am aceeași impresie, spune Victoire. Știți ceva, mi-a venit o idee...

Rebecca dă din cap; Eric rânjește.

— Bănuiesc despre ce este vorba, zice el. Și eu m-am tot gândit la asta. Dar cred că ar fi bine să aflăm mai întâi mai multe despre el.

Se așază cu toții, cu excepția lui Sarah, care se postează din nou lângă ușă, și de Eric, care rămâne întins pe pat, proptit într-un braț.

Îl supun pe Sommer unui interogatoriu: Rebecca, Victoire și Eric îl bombardează cu întrebări concise și tăioase. Răspunsurile sunt la fel de scurte și la obiect.

— Cum te numești?

— Ralf Sommer.

— Unde te-ai născut?

— Freiburg.

— Câți ani ai?

— Optsprezece.

— De când ești în Wehrmacht?

— De un an.

— Ce crezi despre evrei?

— Sunt oameni ca toți oamenii.

— Au ei dreptul la o viață normală în Germania?

— Sigur că da.

— Ce părere ai despre faptul că Hitler îi hărțuiește pe evrei? Despre ura față de ei, despre persecuțiile la care sunt supuși? Ce crezi despre *Reichskristallnacht*?

— E ceva înspăimântător, o mare ticăloșie. Mă face să-mi fie rușine că sunt german.

— Ce ai face dacă ai întâlni un evreu?

Sommer ridică din umeri.

— Nimic deosebit. Cunosc evrei, am avut prieteni evrei. Înainte de... înainte de... Face o pauză, apoi continuă: Acum aș face probabil un efort special sa fiu amabil cu ei pentru că mă simt vinovat pentru ceea ce le-a făcut și ce le face țara mea. E pur și simplu înfiorător și mă face să mă simt așa de vinovat ca german.

Sommer se uită de la unul la altul în timp ce rostește aceste vorbe și ochii săi, sclipind de candoare, îi privesc rugători.

Interogatoriul devine mai relaxat. I se permite să adauge explicații: povestește că a fost mobilizat împotriva dorinței lui; că voise să-și continue studiile și să devină medic, la fel ca tatăl său, chirurg ortoped. Războiul îi zădărnicișe planurile. Mama lui este profesoară de istorie și el provine dintr-o familie de *Bildungsbürger*, așa cum li se spune în Germania cetățenilor cultivați; îi place să citească, în special autori

clasici și cărți de istorie. Iubește muzica, Bach și Beethoven; știe să cânte un pic la pian. Practică unele sporturi: tenis și înot. Prietenii lui sunt ca el: urăsc războiul, sunt anti-Hitler, tineri oripilați de ideologia nazistă, dar incapabili să se ridice împotriva ei.

— De ce l-ai împușcat pe Krämer?

— Nu e limpede? Era pe cale să facă ceva oribil. Cum aș fi putut să stau cu mâinile în sân și să mă uit la el?

— Nu ți-ai dat seama că împușcându-l vei fi forțat să dezertezi, că ți-ai riscat astfel viața?

Sommer ridică din umeri.

— N-am avut timp să mă gândesc la asta, să cântăresc lucrurile. Am simțit că trebuie să reacționez. Nu m-am gândit la consecințe și nu regret că l-am împușcat. Și aș face-o din nou ca s-o salvez pe ea. E ceva normal, nu-i așa – cum ar putea orice om cumsecade să stea deoparte și să privească așa ceva?

Dă din cap în direcția lui Sarah, care stă în continuare lângă ușă, ca și cum ar fi gata să o ia la fugă.

— Bun, și ce planuri ai acum?

— Să fug în sudul Franței, să rămân ascuns și să încerc să supraviețuiesc până la terminarea războiului.

— Ar putea dura câțiva ani buni!

— Asta e.

— Dar cum crezi că o să reușești ca neamț, și dezertor pe deasupra?

Sommer ezită.

— Știu că va fi dificil. Va trebui să-mi distrug actele și să-mi iau un alt nume. Să intru poate în contact cu un falsificator de documente.

— Dar nu te-ai gândit înainte la toate astea?

— Drept să vă spun, de mult m-am gândit să dezertez și, când am fost trimis aici, în Alsacia, mi-am spus că voi găsi eu o ocazie – din fericire, nu am fost trimis pe Frontul de Est, ca majoritatea prietenilor mei de școală. Știam că-mi va fi greu să mă ascund în Franța, și tocmai de aceea nici nu am încercat. Și pe urmă – s-au întâmplat toate astea, care mi-au forțat mâna. Krämer a fost un porc și a meritat să moară. De fapt, dacă stau bine să mă gândesc, ar însemna să îi insult pe porci, care sunt niște creaturi inteligente.

Eric, Rebecca și Victoire chicotesc.

— Trebuie să-i spunem, zice Eric.

— Nu! strigă Sarah. Nu am încredere în el.

— Eu am, intervine Rebecca. Îi miros pe oamenii răi de la o poștă – pentru că put. E o calitate care se dobândește odată cu vârsta. Se ridică în picioare, se apropie de Sarah și o bate pe umăr: Ai dreptate să fii suspicioasă – în felul ăsta te vei proteja când vei porni la drum. Însă de tânărul acesta n-ar trebui să te temi, e un băiat bun. Există oameni buni și printre nemți, Sarah. Trebuie să înveți să ai discernământ. Vino și așază-te lângă noi ca să stăm de vorbă.

— Dar... dă Sarah să protesteze, tot mai panicată.

Rebecca se răsuțește cu fața spre Sommer, care bea apă dintr-un pahar primit de la Victoire.

— Eu și Sarah suntem evreice, spune ea. Vrem să fugim din Alsacia pentru că nu am plecat la evacuare, la început, și acum situația a devenit periculoasă pentru noi. Evreii sunt exterminați și suntem obligate să fugim de naziști, la fel ca tine. Vom merge mai întâi în nordul Franței și de acolo spre sud, apoi spre o țară care să ne primească. Ea, în America. Iar eu sper să-mi găsesc refugiu în Spania, până o să mă stabilesc undeva. Suntem amândouă fugare.

— La fel ca mine, zice Sommer.

Eric, Rebecca și Victoire schimbă din nou priviri pline de semnificații.

— Da, este soluția perfectă, declară Rebecca.

— Care e soluția perfectă? Întrebă Sarah. Și de ce vă uitați cu toții la mine așa? Nu înțeleg.

— Nu pricepi, Sarah? zice Victoire așezându-i o mână pe umăr. În felul ăsta, totul va fi mai ușor pentru noi. Tu și prietenul tău erou veți călători împreună...

— Nu! strigă Sarah, însă Victoire nu o bagă în seamă.

— Ralf te va însoți - știi că *nu poți* călători singură, așa cum s-a dovedit astăzi cât se poate de limpede -, iar Rebecca nu poate merge cu tine pentru că are nevoie de timp ca să se refacă. La fel și Eric. Așa că vom proceda astfel: *Herr Sommer* o va însoți pe Sarah în Franța cât de departe va fi posibil. Pe drum vor fi ajutați de diverși oameni, care vor face rost de documente noi pentru el.

— Dar eu nu vreau să...

Victoire continuă să-i ignore rugămințile.

— Nu îți dai seama de situație, Sarah? Rebecca și Eric sunt răniți și deocamdată nu se pot deplasa. De cum vor putea, ne vom întoarce toți trei la *maman*. Rebecca va sta cu noi la *château*. Peste o săptămână, sau două, sau trei, le va însoți pe cele două surori mai mici ale tale. Este cea mai bună soluție, și oricum aveam dificultăți să găsim o persoană potrivită pentru ele - o femeie suficient de matură cât să poată avea grijă de două fete. Nu sunteți de acord cu mine?

Toată lumea încuviințează. Sarah e singura care strigă „Nu!”

Toate capetele se întorc către ea.

— Ce ai de obiectat, Sarah? o întreabă Rebecca blând.

Sarah îi răspunde în franceză vorbind încet, aproape în șoaptă:

— E neamț, e un om rău. *Maman* mi-a spus că toți germanii sunt brute! Se răsucește spre Rebecca și îi șoptește cu disperare în ochi: Te rog, nu mă forța să plec cu el! Mi-e... mi-e frică de el! După toate câte s-au întâmplat... a fost ceva îngrozitor, nici n-ai idee... au încercat să... și sângele, sângele ăla peste tot pe mine, și el e neamț și...

Tremură. Rebecca o ia în brațe.

— *Ma petite*, te înțeleg, să știi. Sunt sigură că a fost o experiență înfiorătoare. Dar nu vezi, în toată povestea asta, el este omul *bun*, e cel care te-a salvat!

Sarah clatină din cap.

— Sângele ăla, sângele... după ce l-a împușcat... peste tot pe mine!

Rebecca o strânge și mai tare la piept.

— Da, așa e, a curs sânge pentru că bestia aia a fost împușcată în cap! Sângele a fost un lucru bun, *chérie*! Tânărul acesta este un erou. Dacă n-ar fi fost el... sângele ar fi fost floare la ureche față de ce s-ar fi putut întâmpla! Poți avea încredere în el.

— Jacques a spus să nu am încredere în nimeni!

— Dar în mine ai încredere?

Sarah rămâne câteva clipe pe gânduri. Răspunsul este însă clar.

— Da. Sigur că am încredere în tine.

— Atunci ai încredere în ceea ce-ți spun. E important. Suntem în război, și în război trebuie să învățăm să ne depășim temerile. Cu toții. Vedem moartea cu ochii, vedem sânge, în jurul nostru sunt uciși oameni – poate chiar dintre

cei care ne sunt apropiați. În război se varsă mult sânge și trebuie să fim cu toții puternici. Războiul ne pune la încercare, este testul suprem. Nu ne mai putem ascunde în spatele spaimelor noastre și nu ne putem permite să cedăm slăbiciunilor, trebuie să fim puternici în interior. Altfel, spaimile ne vor domina și vom rămâne slabi și neputincioși, victime ale circumstanțelor. În război, suntem supuși celor mai teribile încercări. Trebuie să fii curajoasă, *ma petite*. Trebuie să-ți înfrunți spaima, să-ți întărești inima și să-ți ții capul sus, să stai dreaptă și mândră, și astfel vei trece peste toate. Nu înțelegi? Toate astea sunt nimic față de ce au alții de îndurat. E o slăbiciune să te complaci în spaima în astfel de momente. Nu fi slabă de înger, micuțo! Dacă ai încredere în mine, atunci ascultă-mă: există nemți buni, oameni nobili, și tânărul acesta se numără printre ei. Și să știi că nu iau în glumă un cuvânt precum „nobil”. Dar unor oameni li se aplică. În ochii lor vezi adevărul. Uită-te în ochii lui, Sarah! Nu vezi ce văd și eu?

Sarah riscă o privire spre Sommer și îl scrutează. Nu-i poate susține însă privirea, profund sinceră, imploratoare, și e forțată să și-o ferească. Acum *ea* este cea care se simte vinovată pentru că a spus despre el că este un neamț împuțit. Rebecca își continuă discursul:

— Ideea lui Victoire este bună și ar rezolva o grămadă de probleme. Cât despre mine, m-aș bucura să-ți însoțesc surorile – sunt sigură că sunt la fel de încântătoare ca tine și le voi trata ca pe propriile mele fice.

Lui Sarah i se pune un nod în gât la auzul cuvântului „încântătoare”. Știe că nu e nici pe departe încântătoare – e supărăcioasă, irascibilă, tristă. Și lașă în acest moment. Poate că a fost sarcastică Rebecca? Prinde privirea femeii

mai vârstnice și o studiază ca să vadă dacă își bate joc. Însă ochii ei sunt sinceri și calzi; ia mâna lui Sarah și o strânge, iar tânăra înțelege cât de serioasă a fost afirmația ei; Rebecca o consideră încântătoare. Cum e posibil? Acum se simte ca un copil și decide să fie mai atentă la stările ei de spirit. Dacă Rebecca poate fi puternică, la fel poate fi și ea.

Rebecca vorbește acum tare și în germană, pentru a fi înțeleasă și de Sommer:

— Asta înseamnă că vom putea pleca repede, imediat ce fetele vor ajunge la *château* și glezna mea se va fi vindecat. Deocamdată șchiopătez rău și am tot piciorul umflat. În privința călătoriei cu acest tânăr, cred că și-a dovedit din plin curajul și că nu va profita de tine. Vei fi în siguranță cu el. O fată care traversează singură Franța nu e în siguranță. Știu că erai dispusă să o faci, dar eu nu am avut niciodată preșimțiri bune în legătură cu asta; era însă un caz de urgență. Acum mă simt ușurată. În lipsa părinților tăi, sunt răspunzătoare pentru tine, și asta este decizia mea finală.

Este un discurs lung și, pe parcursul său, ascultătorii, cu excepția lui Sarah, dau din cap în semn de încuviințare. Sarah se mulțumește să se uite în jos. E încordată și se luptă cu ceva dinăuntru, deși nu știe cu certitudine cu ce anume. Simte totuși cum zidul de teamă și respingere pe care l-a construit în interiorul ei se prăbușește, se dizolvă sub influența rațiunii și a imaginii ochilor candidi ai lui Sommer. Adânc în sufletul ei știe că Rebecca are dreptate. Ridică din umeri.

— *D'accord*, zice într-un final. Voi merge cu el.

D deja s-a făcut târziu; decid ca Sarah și Sommer să plece a doua zi în zori pentru a profita din plin de lumină. După o cină simplă cu cartofi fierți, brânză și vin, analizează ultimele detalii, așezați cu toții în jurul mesei. Eric întinde din nou harta pe masă și le arată traseul lui Sommer și Sarah.

— De aici ruta nu e dificilă, spune el. Mergeți pe poteca pe care am mers ieri – asta e partea cea mai grea, pentru că nu e ușor de găsit. Însă odată ce veți ajunge la drumul mai lat spre Clairmont, nu mai aveți cum să vă rătăciți.

Trasează ruta cu degetul.

— Când veți ajunge la poalele masivului, drumul va trece pe lângă două ferme. Trebuie s-o căutați pe cea cu un hambar dărăpănat aproape de potecă, n-aveți cum să-l ratați. Va trebui să săriți peste un pârleaz și să traversați câmpul ca să ajungeți la fermă. Familia se numește Delauney și așteaptă două femei. Așa că, Ralf, va trebui să te grăbești să le explici ce-i cu tine.

În timpul prânzului, fiecare s-a prezentat lui Ralf cu numele mic. Victoire a luat de pe dulap o valiză veche și ponosită. Înăuntru erau diverse haine vechi, inclusiv o pereche de pantaloni bărbătești mototoliți din bumbac, o cămașă

și o jachetă. Nu îi veneau deloc bine lui Sommer; hainele îi aparținuseră lui Jacques, care era puțin mai scund și mult mai slab, însă nu avea încotro, trebuia să le poarte, deși toate îi erau mici. Cămașa pocnea pe el în dreptul nasturilor și betelia era prea strâmtă pentru a putea fi legată.

— O să îți ard uniforma și actele militare, a spus Eric. De acum încolo vei avea o altă identitate. Va trebui să-ți alegi alt nume și să născocoști o poveste de acoperire.

Sommer a ales numele unui văr ucis pe frontul din Rusia.

— Karl. Karl Vogel. Cât despre poveste... Cade un timp pe gânduri. Cred că cea mai bună poveste ar fi cea inițială a ta – că sunt vărul lui Sarah. Asta dacă ești și tu de acord, zice el, aruncându-i o privire fetei. Suntem amândoi alsacieni vorbitori de limba germană și încercăm să ajungem la rudele din sudul Franței. Cum sună?

— Franceza ta nu e atât de bună cât să treci drept alsacian, îi răspunde Eric. E bine să minți cât mai puțin cu putință. Da, ești vărul ei, dar te-ai născut la Freiburg, ceea ce e adevărat. Și poți folosi și cealaltă parte din povestea mea; ai fost scutit de serviciul militar din cauza unei probleme medicale. O afecțiune la rinichi. Apropo, chiar sufăr de boala asta.

— Și atunci de ce nu ai prezentat scutirea la control?

Eric ridică din umeri.

— Pentru că n-am așa ceva. Au considerat că afecțiunea mea nu este suficient de gravă.

— E o poveste bună. Deci, de acum încolo voi fi Karl.

Eric le explică ce urmează să facă în continuare.

— Când Madame Delauney va deschide ușa, îi veți spune o parolă. O veți întreba dacă are fructe conservate. În franceză, bineînțeles. Tu vei fi cea care va vorbi, Sarah. „*Avez-vous*

*des pruneaux conservés?*¹, iar ea va răspunde: „Nu, dar am un lichior de prune foarte bun. Vreți să-l gustați?”. Pe urmă o să vă invite să intrați. Și o să vă spună ce aveți de făcut mai departe. O să dormiți și o să mâncați la ea până când va veni vremea să plecați. Veți călători cu trenul până la Metz. Acolo e cineva care îți va face documentele falsificate de care ai tu nevoie, Karl, și poate că va veni cu o poveste mai bună pentru tine. Până atunci nu vei avea niciun act de identitate asupra ta. Sarah, documentele tale sunt în ordine, așa că vei călători sub numele tău. Din fericire, nu ai nevoie de documente noi – cele pe care le ai nu poartă ștampila *Jude*.

— Ce facem dacă suntem opriți în drum spre Metz?

— Asta ar fi într-adevăr o problemă, cel puțin pentru Ralf. Am stabilit inițial ca Sarah să ia trenul împreună cu Rebecca, însă vor fi controale peste tot, așa că e posibil să fiți nevoiți să căutați alte mijloace de deplasare, poate chiar pe jos. Asta e calea cea mai sigură pentru a evita controalele.

— Țineți minte ce a spus Jacques, că pe panta vestică a Munților Vosges germanii sunt foarte activi, zice Victoire. Va trebui să aveți mare grijă.

Ralf intervine.

— De fapt, ați avut deja de-a face cu activitatea germană de acolo. Cu Krämer și cu mine, mai precis. Unitatea din care făceam parte e staționată la o distanță destul de mare spre nord-vest, iar cele mai aspre controale sunt cele pe care le facem și mai departe spre nord, în linie cu Strasbourg. Noi doi am fost singurii trimiși în apropiere de Clairmont.

Eric mijeste ochii; se uită la Victoire, care înțelege ce vrea de la ea. Eric vorbește în franceză și Victoire traduce întrebările în germană.

---

¹ „Aveți prune conservate?” (în fr. în original) (n. red.).

— Ești sigur? Și știi ce alte unități Wehrmacht se mai află în zonă?

— Sigur. Am grad foarte mic în armată, dar cunosc o parte din pozițiile noastre din Alsacia și Lorena. Motivul prezenței noastre, a mea și a lui Krämer, acolo în munți, a fost tocmai cartografierea regiunii în cazul unei invazii a Aliaților și al mutării frontului în Vosges, așa cum s-a întâmplat în ultimul război. Așa am dat peste voi. Am fost singuri acolo și tabăra noastră principală e la douăzeci de kilometri distanță. Cercetăm cu precădere regiunea aflată la nord de aici, înspre Strasbourg și Ardeni.

— Atunci, când ajungi la Metz, să iei neapărat legătura cu celula noastră din Rezistență care adună informații pentru Franța Liberă. Le-ar fi de folos.

Ralf dă din cap.

— Așa o să fac. Dar cum o să îi gălesc? Unde anume vom merge în Metz? Unde o să stăm?

— Nu știu. Madame Delauney o să vă dea detaliile. Cu cât fiecare din noi știe mai puțin, cu atât mai bine. Pas cu pas și fără a da nume, dacă e posibil. Totul cât mai simplu cu putință. *D'accord?* Înțelegeți ce spun?

Sommer dă din cap. Dar după aceea începe să se scarpine în cap, încurcat, se foiește și tușește stânjenit. Așa că Eric îl îndeamnă:

— Ce este, Ralf?

— Am o mare problemă și nu știu cum s-o rezolv. Sunt lefter. N-am niciun ban. Niciun *Pfennig*¹.

Eric chicotește și răspunde în franceză, iar Victoire traduce în germană pentru Ralf.

---

¹ „Bănuț”, „lețcaie” (în germ. în original) (n. red.).

— Banii sunt întotdeauna o mare problemă. Avem însă un fond special constituit pentru refugiați. Margaux contribuie la el, la fel și unii dintre prietenii ei mai cu dare de mână. Ruta eliberării este finanțată de niște evrei americani bogați.

— Eu am niște bani la mine, spune Rebecca, și cum nu o să plec acum, pot să i-i dau lui Ralf...

— ... și *maman* o să ți-i înapoieze din fond. Da, e o idee bună. Totuși, să știți că mai devreme sau mai târziu o să rămâneți fără bani, și atunci va trebui să vă puneți mintea la contribuție. Sarah, tu ai bani la tine?

Sarah dă din cap.

— Papa a vândut o vioară chiar înainte să plec și mi-a dat câțiva *Reichmarks*¹. Dar nu știu dacă îi voi putea schimba în Franța.

Vorbește din nou în franceză. Rebecca i se adresează pe un ton tăios:

— De ce te porți ca un copil? Oaspetele nostru nu înțelege franceza. E foarte nepolitic să o tot dai pe franțuzește.

— Dar nici Eric nu vorbește germana, așa că...

Eric o întrerupe.

— Dar o înțeleg destul de bine. Și are dreptate Rebecca, ar trebui să vorbești numai în germană, iar dacă nu înțeleg ceva, o să întreb. *D'accord?* E foarte urât să discuți în franceză despre planul vostru comun.

Sarah se înroșește și se bâlbâie.

— N-am întrebat decât dacă voi putea schimba *Reichmarks* în franci. Nu am crezut că trebuie și el să afle.

---

¹ „Mărci germane” (în germ. în original) (n. red.).

Eric îi răspunde pe un ton mai blând.

— Da, vei putea să schimbi mărcile, cu condiția să poți dovedi că ești din Alsacia. Și poți.

Rebecca se întoarce spre Ralf și îi traduce. El dă din cap.

— Mulțumesc, spune el, și mulțumesc tuturor pentru ajutorul bănesc. Nu vreau să fiu o povară pentru Sarah și îmi cer scuze pentru...

Acum Rebecca e cea care îl întrerupe:

— Nu ai de ce să-ți ceri scuze și Sarah are toate motivele să-ți fie recunoscătoare. Spune-mi, Sarah, i-ai mulțumit lui Ralf?

Sarah clatină din cap, se înroșește și rostește, cu ochii plecați și voce foarte joasă, în limba germană:

— Îți mulțumesc pentru ceea ce ai făcut pentru mine.

— Orice om cumsecade ar fi făcut la fel, spune Ralf privind-o direct. Sarah ezită, indecisă, și în cele din urmă își ridică ochii spre el. S-a întâmplat să am o armă și să fiu un bun țintaș, nimic altceva, continuă el.

Sarah dă din cap și își mută din nou privirea.

— Ba e un lucru foarte mare, spune Eric în germana lui stricată. Și m-ai ajutat și pe mine, probabil că mi-ai salvat viața. Fără tine, aș fi sângerat de moarte.

E rândul lui Ralf să se înroșească.

— Ei bine, știi, înainte să izbucnească războiul am vrut să mă fac doctor, așa că a fost o experiență utilă.

Victoire chicotește.

— Să ucizi un om și să salvezi un altul într-o singură zi! Așa o fi la război, mă gândesc.

Sarah furișează o privire spre Ralf în timpul acestui schimb de replici. Tânărul arată cam ridicol în hainele civile:

între manșetele de la cămașă și încheieturile mâinilor e un gol de câțiva centimetri, la fel și între partea de sus a bocancilor și tivul pantalonilor. Soldatul dichisit a fost înlocuit de un băiat cu un aer ușor jenat, care a crescut prea repede pentru ca mama lui să țină pasul cu el. Pare mai tânăr, lipsit de experiență, stângaci.

„E cam greu să te temi de cineva atât de bleg în aparență”, își zice Sarah, care nu se poate abține și se întoarce cu spatele pentru a-și înăbuși un surâs. Ralf e încălțat tot cu bocancii de armată – în cabană nu există încălțăminte de schimb. Nici ea nu are de ales, trebuie să rămână în picioare cu vechii bocanci pătați cu sânge; a frecat cât a putut ea de bine sângele lui Krämer și a lăsat bocancii să se usuce la soare, însă petele nu vor dispărea niciodată. Speră ca într-o zi să-și poată cumpăra alții noi, nepângăriți.

S-a întunecat și s-a făcut destul de rece. Eric aprinde focul în soba pântecoasă din fontă și curând flăcările prind să pâlpâie în spatele sticlei și umplu încăperea de o lumină plăcută. Victoire aprinde câteva lumânări pe care le plasează strategic în cameră. Întinde apoi brațul și ia de pe dulap o cutie de chitară.

— Hai să sărbătorim ultima seară petrecută împreună, îi îndeamnă ea dându-i chitara lui Eric. Hai să cântăm.

Eric se dovedește a fi un chitarist talentat, posesor al unui repertoriu bogat de cântece populare alsaciene, în majoritate cu versuri în dialect. „Victoire are o voce de înger”, își spune Sarah; deși și ea cântă bine, sora ei Amélie are cea mai bună voce în familia lor. Cântecele îi amintesc brusc de familie și lacrimile i se adună în ochi. Le șterge cu furie.

Ralf, care nu știe cântece alsaciene, nu li s-a alăturat. Eric se întoarce acum spre el.

— Dar tu? Nu ai putea să ne cânți și tu ceva?

Ralf ezită, apoi dă aprobator din cap.

— Ba da, dar nu știu să cânt la chitară.

— Nu-i nimic, Cântă din gură și o să improvizez eu un acompaniament.

Așa fac. Ralf cântă „Kein Schöner Land”¹, un cântec nemțesc puțin cam sentimental, dar frumos și foarte potrivit acum, consideră Sarah. Are o voce de tenor pură și rezonantă, plină de simțire și de alean, iar Sarah simte cum i se face pielea de găină.

*Kein schöner Land in dieser Zeit,
als hier das unsere weit und breit,
wo wir uns finden
wohl unter Linden
zur Abendzeit, Abendzeit.
Da haben wir so manche Stund'
gesehen wohl in froher Rund'
und taten singen;
die Lieder klingen
im Eichengrund.
Daß wir uns hier in diesem Tal
noch treffen so viel hundertmal,
Gott mag es schenken,
Gott mag es lenken,
er hat die Gnad'.
Nun, Brüder, eine gute Nacht,
der Herr im hohen Himmel wacht!*

---

¹ „Nu-i țară mai frumoasă” (în germ. în original) (n. red.).

*In seiner Güten
uns zu behüten
ist er bedacht.¹*

Când se termină cântecul, toată lumea e în lacrimi; Sarah are și ea ochii umezi și se simte cuprinsă de o senzație vindecătoare de pace. Este ultimul cântec al serii, cel mai frumos, de neîntrecut.

— Cred că e timpul să mergem la culcare, zice Eric. Mâine ar trebui să porniți în zori.

— Ca de obicei, spune Sarah.

Rebecca îl trage pe tăcute deoparte pe Ralf și-i spune să iasă afară cu ea; are ceva să-i spună. E o noapte luminoasă și pare că deasupra poienii luna navighează pe cer, în timp ce norii plutitori subțiri aruncă un vâl fantomatic peste albastrul întunecat al bolții. Copacii ce înconjoară poiana își înfig degetele ascuțite în sus, părând a-și șopti unul altuia într-o tăcere scăpărătoare. Rebecca îl conduce pe Ralf afară către un buștean care servește drept bancă. Îi face semn să se așeze, apoi se așază și ea.

— Am spus mai devreme că am încredere în tine să nu profiți de situație, să nu profiți de ea, spune Rebecca. Mai am însă câteva lucruri de zis, am niște gânduri și temeri pe care vreau să ți le împărtășesc. Și vreau să mă ascuți.

---

¹ În traducere literală: „Nu-i țară, aproape sau departe,/ Mai frumoasă decât a noastră în astă clipă,/ Când ne strângem/ În preajma teilor/ La lăsarea nopții.//Stat-am acolo multe ore/ În veselă adunare/Și cântam/ De răsună crângul de stejari/ De voieșie.//Să ne-ntâlnim din nou în astă vale/ De alte sute de ori/ Așa să dea Dumnezeu/ Pentru că El are har/ Și poate.// Mă culc acum, fraților/Domnul veghează din cerurile-nalte!/ Să ne țină-n pază/ În bunătatea lui.” (în germ. în original) (n. red.).

— Te ascult.

— Trebuie însă să mă ascuți nu numai cu urechile, pentru că ceea ce-ți voi spune e vital. Trebuie să absorbi cuvintele mele cu toată ființa ta. E important. Veți fi doi tineri care călătoresc împreună și e foarte posibil ca, având atâta timp de petrecut împreună, între voi să se înfiripe anumite sentimente. Sarah e tânără, timidă și trece printr-o perioadă când se simte singură. Este complet lipsită de experiență cu bărbații și are probabil fantezii romantice. Se află la vârsta la care mamele își îndrumă fiicele în această privință, ele sunt cele care trag linia între realitate și fantezie, numai că Sarah e pe moment lipsită de ajutorul mamei. Așa că tu va trebui să tragi linia și să nu treci dincolo de ea, să ai maturitatea și puterea de a o face.

Ralf zâmbeste și ridică o mână, ca pentru a o opri.

— Înțeleg la ce faci aluzie, dar cred că-ți faci griji de po-mană. Sarah nu mă place și, cu atât mai puțin, nu nutrește sentimente romantice față de mine.

Rebecca pufnește.

— Se pare că n-ai experiență cu fetele tinere. Nu ai surori?

— Ba da, am o soră de zece ani. Și doi frați, unul mai mare și celălalt mai mic decât mine.

— Atunci vei învăța de la Sarah cum sunt fetele în creștere. O să vezi că Sarah are emoții adânci pe care le ține încuiate în ea și că nici măcar nu înțelege ce se petrece în jurul ei. Și asta fiindcă a fost protejată toată viața, și în mod special în ultimii ani. A fost extrem de apropiată de familie, din sânul căreia a fost smulsă cu cruzime. În viața ei este un gol pe care l-am simțit după numai o noapte petrecută lângă ea. În noaptea aceea, Sarah mi-a vorbit ore în șir, și-a

pus inima pe tavă, a încercat să creeze o legătură cu mine. E genul de fată care atunci când va iubi, o va face din tot sufletul. *Simte* mai mult decât gândește și nu-și poate reprima emoțiile. Știe că există iubire, că există iubiri mari, și dragostea este exact ceea ce-i lipsește acum. E o adolescentă ale cărei singure experiențe sunt cele culese din poveștile romantice nerealiste pe care le-a citit. Așa că îți închipui și singur ce se poate întâmpla. Sau poate nu, fiind și tu la fel de tânăr. Ce vreau să-ți spun este că știu cum sunt fetele de vârsta ei. Am fost profesoară de gimnaziu. La vârsta asta, fetele nu sunt decât un ghem uriaș de emoții, în căutarea unui debușeu. Credeam că, fiind tinere, iubirile lor n-au cum să fie adevărate. Dar m-am înșelat. Sunt iubiri neatinse de durere, de dezamăgire, suspiciune ori teamă – iubiri gata să se dăruiască cu totul, iubiri mari. La vârsta asta, fetele sunt dispuse să se arunce în brațele iubitului, să se lase cu totul în seama lui, să se lase posedate, să-și facă eul să dispară. O astfel de iubire e periculoasă chiar și în vremurile mai bune, de pace, pentru că astfel de trăiri mistuitoare duc la suferințe la fel de mari, căci sfârșiturile fericite sunt foarte rare la vârste atât de fragede. Și fiecare rană lasă în urmă cicatrice, până ce fetele ajung incapabile de a mai iubi, căci tot sufletul lor devine o cicatrice uriașă. Acesta e pericolul care paște iubirile adolescente în vremurile bune. Dar în vremurile rele ca acestea pe care le trăim acum, totul se amplifică! Sunt vremuri de război, când suntem cu toții în pericol, când viitorul nu e doar nesigur, ci și plin de spaime și de primejdii de moarte. Iar în situația lui Sarah, e încă și mai rău: ea este ca un pui de pasăre împins prea devreme afară din cuib, fără să știe cum să facă față lumii exterioare. Și care, în naivitatea sa, își pune încrederea în toată lumea.

— Dar Sarah nu are încredere în mine!

— Asta e numai o față a monedei. Tu ești neamț și Sarah nu știe să gândească altfel decât în termeni de alb și negru, bun și rău, iar nemții sunt prin definiție răi, sunt oameni în care nu te poți încrede și de care trebuie să te temi. După părerea ei, numai francezii sunt buni, numai pe ei te poți baza. Chiar și în vremuri bune, cât de utilă poate fi o asemenea atitudine nediferențiată? Sarah e acum o fugară, o fugară deja fragilă și vulnerabilă din cauza despărțirii de casă, de părinți și surori, o tânără obligată să se ascundă și să-și păzească mereu spatele – și pusă în situația de a depinde de un însoțitor tânăr, chipeș, puternic și viril. Nu înțelegi ce te așteaptă, aproape inevitabil? O furtună, asta te așteaptă, vei fi victima unei tornade de iubire! Și mă tem pentru ea, și pentru tine. Dacă vei permite acestor emoții să se înfiripe și să ia avânt, nu vei putea face față. Așa că uite ce vreau să îmi promiți, Ralf: că nu vei face nimic ca s-o încurajezi pe Sarah. Vei face tot ce-ți stă în putință pentru a ține la distanță toate acele emoții ale ei. Sarah va trebui să învețe să le înfrâneze. Să acționeze rațional, să nu se lasă condusă de emoții, ci de judecata sănătoasă. Iar tu ești singurul care o poate ține cu picioarele pe pământ. Și exact asta trebuie să faci. Indiferent ce se întâmplă! Indiferent cât de tentat vei fi, căci și tu vei tânji după dragoste. Acum spune-mi ceva: ai acasă o iubită care te așteaptă?

— Nu.

— Păcat. Ar fi fost mai bine. Nu sunt convinsă că te vei descurca. O tânără drăguță, inocentă, care se uită la tine ca la soare, care își pune viața și inima în mâinile tale – îți va fi greu să-i rezisti! Și totuși asta va trebui să faci. Orice altceva vă va pune pe amândoi în pericole la care nici nu vreau să

mă gândesc. Emoțiile nu au ce căuta aici și tu va trebui să le respingi cu hotărâre: călătoria pe care o vei face împreună cu Sarah trebuie să rămână una din necesitate, din obligație, iar tu trebuie să fii cel puternic, adultul, cel care să definească relația dintre voi. Trebuie să te porți cavalierește și amabil cu ea, însă rezervat; trebuie să o ții la distanță. Înțelegi ce-ți spun? Drumul în sine până în sudul Franței va fi și așa suficient de greu; dacă veți da frâu liber emoțiilor, sau și mai rău, pasiunii –, vă veți pune singuri într-un pericol de o sută de ori mai mare. Trebuie să-ți păstrezi tot timpul mintea limpede, netulburată de emoții. Înțelegi? Poți să faci asta? Pentru că, dacă nu, vom renunța în clipa asta la tot planul. Și Sarah va trebui să aștepte până ce mă voi recupera. Iar surorile ei, până ce le vom găsi o însoțitoare potrivită. Preferăm ca tu să fii cel care o va însoți, dar numai dacă îmi promiți că vei face ce ți-am spus. Ce zici, ești în stare? Te întreb pentru că știu că-ți va fi greu. În război trebuie să ne ascultăm mintea mai mult decât inima. Nu lăsa sentimentele să te copleșească și să-ți dicteze deciziile. Rămâi mereu în alertă, fiindcă vei fi răspunzător de soarta acestei fete. Trebuie să te porți cu ea ca un tată. Trebuie să înțelegi în ce situație gravă vă aflați, altfel vei pune în pericol viețile amândurora. Înțelegi ce-ți spun?

Ralf dă din cap.

— Fiecare cuvântul.

— Cât despre felul cum s-a comportat ea până acum față de tine – ei bine, având mai multă experiență de viață, înțeleg ce se petrece cu ea. Va trece de la o stare de spirit la alta. Ceea ce a început ca respingere se va transforma foarte probabil în opusul său – asta se întâmplă cu adolescentele de obicei. Fetele de vârstă asta sunt un ghem de simțăminte,

nu au înțelepciunea femeilor mai vârstnice, care știu că *ele* sunt cele care trebuie să țină sub control poftele bărbaților. Prin urmare, tu vei fi cel care va deține controlul. Sunt *in loco parentis* și ți-o dau pe Sarah în grijă. Și, pentru asta, e nevoie să am încredere deplină în tine. De aceea vreau să îmi promiți. Vreau să-mi iei mâinile și să rostești promisiunea cu toată sinceritatea.

Rebecca întinde mâinile în față și Ralf i le prinde.

— Promit. N-o să-ți înșel încrederea.

Rebecca îl privește fix în ochi, în tăcere, timp de un minut. Fața lui Ralf este scaldată într-o lumină argintie și ochii lui închiși la culoare reflectă cu claritate luna aproape plină. Prin mâinile lor împletite, Rebecca îi transmite puterea și înțelepciunea ei și încrederea pe care și-a pus-o în el, până ce, după un timp, se declară mulțumită. Într-un târziu, zice:

— Foarte bine. Aventura voastră începe mâine. E vremea de culcare. Noapte bună, Ralf.

— Noapte bună, Rebecca.

— Poate că la un moment dat vei regreta promisiunea pe care mi-ai făcut-o, fiindcă vei fi cu mâinile legate. Dar, crede-mă, e pentru binele amândurora.

— Știu.

— Războiul ăsta oribil se va termina într-o zi și atunci îți vei putea urma inima. Dar nu acum.

Pornesc la drum înainte să se crape de ziuă, cu Sarah în frunte, aproape alergând pe cărare, ca pentru a se distanța de Ralf. Tânărul ține însă pasul; e chiar în spatele ei, înaintând cu ușurință în salturi, cu picioarele lui lungi, deloc deranjat de ritmul alert. Sarah își pierde curând suflul și încetinește, adoptând un ritm mai lejer. Atunci Ralf vorbește pentru întâia oară. I se adresează direct:

— Sarah, rostește el pe un ton ferm și suficient de tare pentru a se face auzit. Sarah! Oprește-te o clipă. Îmi dai voie să îți spun așa sau preferi *Fräulein* Mayer?

În ultimele cuvinte se simte o undă de batjocură.

— Poți să-mi spui Sarah, îi răspunde ea în franceză.

După care se înroșește imediat, amintindu-și reproșurile lui Eric. Așa e, insistența cu care îi vorbește lui Ralf în franceză, mica ei rebeliune, e o copilărie, însă îi vine greu să-și înghită mândria pentru a se preface că totul e în regulă între ei. Pentru că nu e, și amândoi o știu.

Dar numai el încearcă să limpezească apele. Se apropie pe la spate de ea, întinde mâna și o prinde de antebraț.

— Oprește-te pentru o clipă, Sarah.

— Ia mâna de pe mine! strigă ea.

Ralf o retrace iute, de parcă ar fi fost mușcat, și Sarah iușteste iar pasul. De data asta, el nu încearcă să o ajungă din urmă. Rămâne pe loc și strigă după ea:

— Sarah, oprește-te, te rog! Numai o clipă.

Sarah continuă să meargă. Ralf strigă:

— Îmi pare rău. Îmi cer scuze. Te rog, iartă-mă.

Vorbele acestea o fac, în fine, să se oprească. Se răsuțește cu fața către el.

— Pentru ce îți ceri scuze? Rebecca a spus ieri, cât se poate de limpede, că nu ai făcut nimic greșit. Pentru ce să îți ceri iertare? Dar tot neamț ești – ești dușmanul nostru. Vorbește rar, în franceză, susținându-i privirea. Oare înțelege ce-i spune? Repetă: Pentru ce îți ceri scuze?

Stau unul în fața celuilalt și îi despart vreo cinci metri. Poteca e îngustă în acest loc, abia dacă are loc să treacă o singură persoană. Deasupra capetelor lor, soarele abia dacă-și împoașcă lumina printre acele de pini. Dintr-odată, realitatea situației în care se află o izbește pe Sarah drept în față: e singură cu acest bărbat, un neamț, practic un străin pe care l-a cunoscut cu mai puțin de douăzeci și patru de ore în urmă. Și care este mai solid, mai puternic și mai agil decât ea. Ea îi urăște pe nemți, se teme de ei. Fiindcă nu sunt decât niște brute violente. Ralf ar putea să-i facă orice fără ca ea să poată riposta. Ar trebui să se simtă îngrozită.

Și totuși nu așa se simte. Nu simte decât o contracție ciudată în cap, un soi de presiune supărătoare de care nu poate scăpa, deși ar vrea. I se pare că e nedreptățită, deși n-ar ști să spună precis *de ce*. Nici măcar scuza că Ralf este neamț nu sună adevărat. Ralf nu e un ticălos. A dovedit-o cu o zi în urmă și simțul dreptății înăscut îi spune că se poartă incorect cu

el. Și totuși starea de iritare e în continuare prezentă și un roi de albine, pe care nu-l poate alunga, îi bâzâie în cap.

— Scuze pentru că sunt german, răspunde simplu Ralf. Am auzit ce ai spus ieri. Și știi că ne urăști pe toți. Dar, vezi tu, nu eu am ales unde și din ce părinți să mă nasc, și singurul lucru pe care îl pot face este să-mi cer scuze. Toate celelalte nu pot fi schimbate. Rămâne tăcut preț de câteva clipe. Dar dacă aș putea, le-aș schimba. Îmi este groaznic de rușine pentru ceea ce au făcut și fac compatrioții mei întregii Europe și în special poporului tău. Și dacă există o cale de a repara lucrurile, o voi urma. Dar, pe moment, nu vreau decât să-mi accepti scuzele și... și poate că vom putea deveni prieteni. Vom fi împreună ceva vreme. Și va trebui să ne ajutăm reciproc, nu să ne purtăm ca niște dușmani. Nu e bine să pornim în călătoria asta cu resentimente. Așa că, te rog, iartă-mă.

Stau unul în fața celuilalt în tăcere. E rândul ei să facă următoarea mișcare. Trebuie să-i accepte scuzele, să-l ierte pentru un păcat pe care nu l-a comis, de care nu se face vinovat, căci nu poate schimba circumstanțele în care s-a născut, tot așa cum ea nu le poate schimba pe ale sale.

German. Evreică. Doi copii născuți la un an distanță, și nici unul din ei nu a ales eticheta pe care o va purta toată viața.

Sarah își amintește acum cu maximă intensitate cuvintele rostite cu o zi în urmă de Rebecca. Așa e, s-a purtat in suportabil, incorect, copilărește. Este momentul să termine cu prostiile și cu spaima. Să se maturizeze. Oftează și lasă umerii să-i cadă, acceptându-și înfrângerea. Albinele indignate își încetează bâzâitul. O povară i se ia de pe inimă.

Se întoarce spre el pe potecă și îi întinde mâna.

— Ai dreptate, Ralf. N-am fost corectă cu tine. Te-ai purtat foarte frumos cu noi. Îți mulțumesc din nou, de data asta cu toată sinceritatea. Eu sunt cea care trebuie să-și ceară scuze pentru că am fost foarte nepoliticoasă cu tine.

I se adresează acum, în fine, în germană. Ralf îi ia mâna și o strânge.

— Așa cum am spus, sper să ne împrietenim, zice el. Mi-ar face plăcere.

Sarah ezită un pic, cât să lase ultimul vâl de mândrie să se dizolve încet și, în final, să piară.

— Și mie, îi răspunde.

Începând din acest moment, drumul devine mai puțin dificil, atât fizic, cât și mental. Sarah își simte picioarele ușoare și mintea vioaie. Nu au de ce să se grăbească; mergând chiar și în pas lejer, tot vor ajunge la Clairmont în timp util, cu mult înainte să se însereze. La amiază fac un popas într-un luminiș însorit și se așază pe iarbă pentru a mânca ultimele bucăți de brânză și de pâine râncedă pe care Victoire le-a pregătit pentru ei și, timp de aproape o oră, discută amical. Este aproape ca și cum războiul nu ar fi prezent în jur; se află într-o bulă de pace și armonie, lipsită de pericole pentru ei și cei dragi, fără motive de teamă, de griji pentru un viitor nesigur. Nu au decât să stea și să se bucure de acel moment, de albastrul cerului, de verdele ierbii, de adierea răcoroasă a brizei montane care le mângâie fețele și de susurul plăcut al apei dintr-un pârâu din apropiere.

— Pastorală, spune Sarah, întinsă pe iarbă, cu ochii închiși pentru a se feri de soare.

— Ce vrei să spui?

— Simfonia a VI-a de Beethoven – „Pastorală”. Este exact așa. Ca și cum Hitler nu ar exista, războiul nu ar exista: doar natură, pace și armonie, așa cum ar trebui să fie. Ce bine ar fi să fie așa tot timpul și peste tot.

Începe să fredoneze câteva pasaje din melodie.

Ralf dă din cap.

— Din păcate, nu așa stau lucrurile. Nu e decât o bulă, una plăcută, ce-i drept. Îmi pare rău că trebuie s-o spun, dar se va sparge.

— Deja ai spart-o tu. Haide să mergem, zice Sarah, și se saltă în picioare.

Ajung la periferia Clairmontului după-amiaza târziu: terenurile cultivate, pajiștile, cirezile de vite, clădirile, toate arată la fel.

— Cum vom găsi ferma? se întreabă Sarah cu voce tare.

E ușor îngrijorată; s-au întors la civilizație, dacă se poate numi așa o lume dominată, controlată de regimul nazist. Idila s-a încheiat; acum sunt fugari în toată puterea cuvântului și oricine întâlnit în cale poate fi un informator. De acum încolo toată existența lor se reduce la un joc de-a șoarecele cu pisica.

— Eric a zis să căutăm un hambar dărăpănat lângă potecă.

— Dar nu văd așa ceva. Niciun hambar, dărăpănat sau nu, și nu lângă potecă.

— Înseamnă că nu am ajuns încă. Ferma se află probabil mai aproape de oraș.

După cincisprezece minute traversează un pârâu și cotesc, intrând într-un mic crâng, și acolo, în stânga, zăresc în cele din urmă hambarul, inconfundabil, cu zidurile din piatră prăbușite și cu ferestrele și ușile doar niște simple găuri. Din acoperiș nu a rămas decât o grămadă de țigle sparte și

pline de mușchi, strânse morman lângă zidul exterior dărâmat, de parcă n-ar fi făcut decât să alunece de pe structura din lemn din vârful clădirii, încă rămasă în picioare, însă pe cale să se dezintegreze.

Pe pajiștea care împrejmuiește clădirea, de care este despărțită de un zid gros de piatră, pasc vaci. Intrarea pe pajiște se face peste un pârleaz. Ce doi se opresc în fața lui.

— Ia-o tu înainte, zice Ralf, iar Sarah se cațără pe gard și sare pe pajiște, urmată de el.

Cele mai multe vaci se opresc din păscut pentru a-i privi pe intruși; câteva încep să se îndrepte către ei.

— Și, chipurile, voiam să trecem neobservați, mormăie Sarah crispată. Vacile astea practic țină că le-am călcat proprietatea.

— Măcar nu sunt vaci elvețiene, observă Ralf, dintr-acelea cu clopoței zăngănitori la gât.

— Măcar nu a trebuit să trecem Alpii. Prin comparație, Vosges nu sunt decât niște biete coline. Bun, presupun că acum vom traversa pajiștea, în câmp deschis, ca să ne vadă toată lumea.

— Dar nu e nimeni primprejur.

Într-adevăr, ferma pare părăsită. Vacile sunt nevoite să se oprească și rămân pe loc, urmărindu-i cu priviri curioase. Nu se zărește nici țipenie de om. În timp ce se apropie de mănunchiul de clădiri care formează ferma propriu-zisă, un câine pornește să latre. Imediat i se alătură un altul. Și amândoi se ivesc din spatele clădirilor și se reped spre ei, lătrând.

— Eric nu ne-a spus nimic despre câini!

Sarah se oprește din mers. Nu a avut niciodată de-a face cu câini și, de fapt, cu niciun fel de animale. Cu ani în urmă,

tatăl lor adusese în casă o pisicuță, însă se dovedise că Sofie era alergică la părul de pisică. Nimeni de pe strada lor nu are câini; casele sunt atât de înguste, încât nu există spațiu pentru animale.

Ralf însă pare a fi exact opusul lui Sarah.

— Nu te speria, spune el când îi observă reacția. Se lasă pe vine, cu fața înspre câini, și își deschide brațele ca și cum i-ar îmbrățișa, iar ei se apropie fără să mai latre, adulmecându-l cu interes; și pe urmă încep să dea din coadă, iar când Ralf îi mângâie pe cap, se gudură și sar și scot mici lătrături vesele.

— Cum ai făcut asta? Practic i-ai îmblânzit.

— Nu trebuiau îmblânziți, doar nu sunt animale sălbatice, doar niște câini care-și fac datoria. Le-am arătat că avem intenții bune. Haide, mângâie-i și tu; o să vezi că o să le placă.

Câinii o amușină acum pe Sarah și dau din coadă, cerșindu-i atenția, așa că întinde mâna șovăielnic și-i scarpină pe cap.

— Nu așa procedează spărgătorii? Se împrietenesc cu câinii de pază?

Ralf chicotește.

— Câinii au probabil un al șaselea simț. Îi pot mirosi pe tâlhari de la distanță.

O iau din loc, cu câinii sărind în jurul lor cu limbile scoase, însoțindu-i spre curtea mare, pietruită, înconjurată pe trei laturi de clădiri. Găini râcăie pământul și ciugulesc prin găurile dintre dale. În afara lor, singurul semn de viață vine dinspre mai multe cuști cu iepuri, plasate în fața unei construcții care pare a fi un grajd. Casa în sine e o clădire mare, pe două niveluri, situată în partea din spate a curții. Iar ușa din spate e deschisă.

— Intră tu prima, zice Ralf.

Sarah se strecoară pe lângă el și urcă cele trei trepte până la ușă. Aruncă o privire în interiorul holului întunecat și simultan ciocănește în ușa deschisă, strigând:

— *Madame? Madame Delauney?*

Tăcere. Sarah îi șoptește lui Ralf:

— Mă simt ca un spărgător.

— Dar nu ești. Mai strigă o dată.

Sarah îl ascultă.

— *Madame Delauney! Vous êtes là?*¹

În cele din urmă se aude bufnet de uși trântite și o voce strigă de sus:

— *Attends! Je viens!*²

Urmează zgomot de pași pe scară și, în final, o femeie solidă, cu păr grizonant, prins într-un batic în carouri, dar cu câteva şuvițe căzând pe după urechi, năvălește pe hol.

— *Bonjour!* spune ea în timp ce se apropie încruntată, suspicioasă. Ce doriți?

— *Bonjour, madame,* replică Sarah. *Avez vous des pruneaux conservés?*

Răspunsul vine prompt:

— *Non, mais j'ai un bon liqueur de pruneaux. Voulez-vous un peu?*³ Urmează un șuvoi de vorbe rostite în franceză: Bine ați venit, bine ați venit! Tu ești probabil Sarah – dar așteptam două femei. Cine e însoțitorul tău?

Scutură energic mâna întinsă de Sarah, apoi îi îndeamnă pe amândoi să intre în holul întunecat, deschide o ușă și le face semn. Se trezesc într-o bucătărie mare.

¹ „Sunteți acolo?” (în fr. în original) (n. red.).

² „Așteptați! Vin!” (în fr. în original) (n. red.).

³ „Nu, dar am un lichior de prune foarte bun. Vreți să-l gustați?” (în fr. în original) (n. red.).

— *Madame*, am fost nevoiți să schimbăm planurile. Rebecca nu a putut veni cu mine. El este Ralf... Ralf întinde mâna și, cu o ezitare aproape imperceptibilă, *Madame Delauney* o strânge. Ralf este german, adaugă Sarah. *Madame* scoate un mic icnet, însă Sarah se grăbește să-i explice și să o liniștească: Și el e tot fugar și se află în pericol de moarte fiindcă a dezertat din Wehrmacht și, dacă este prins, va fi executat. Garantez eu pentru el. S-a dovedit în repetate rânduri a fi demn de toată încrederea. Unii nemți sunt oameni foarte buni, să știți!

Schimbă un zâmbet și o otheadă cu Ralf în timp ce rostește ultimele cuvinte, iar *Madame Delauney* pare să înțeleagă că între ei doi s-a instaurat o relație de încredere reciprocă, așa că se relaxează vizibil.

— *Bon*. Presupun că sunteți lihniți de foame după ce ați traversat munții – o să vă servesc cu niște tocană de-a mea; e de iepure, nimic simandicos, dar veți vedea că este bună!

— Miroase minunat!

— Luați loc atunci – acolo, la masă. Sau poate vreți să folosiți mai întâi baia, ca să vă spălați? Mergeți pe hol, cotiți la dreapta, e ușa de pe stânga, după ce treceți de scară. Grăbiți-vă, mă duc să pun masa.

Și Sarah se simte ca și cum ar fi acasă. Din nou.

După cină, Madame Delauney îi conduce spre locul unde vor petrece noaptea, în hambar - un hambar în toată regula, intact, amplasat în fața grajdului, devenit acum doar un șopron unde se mulg vacile.

— Nu vă pot găzdui în casă, se scuză ea, cu toate că am spațiu. Dar am fost percheziționați o dată sau de două ori și de fiecare dată au început cu casa; nemții au dat pur și simplu buzna înăuntru. În plus, în hambar vă pot preveni de sosirea lor, dacă va fi cazul.

Le arată un șnur din hol, care ar fi putut trece cu ușurință neobservat, și le spune că este legat la un clopoțel aflat în hambar.

— Dacă îl auziți că sună, trebuie să fugiți imediat. Să traversați câmpul pe unde ați venit și să goniți către pădure. E calea de scăpare cea mai sigură.

Îi conduce spre hambar și le dă pături pe care să le întindă peste baloturile de fân pe care vor dormi.

— Trăim vremuri grele, se scuză ea.

— Vă suntem recunoscători - n-aveți de ce să vă scuzați. Știm ce riscuri vă asumați.

— Și știți cât de tare îi urăsc pe friți.

Îi aruncă o privire aspră lui Ralf, care se foiește, vizibil încurcat. Deși Madame Delauney folosește limba franceză, semnificația vorbelor ei a fost clară, mai ales când a apăsat pe cuvântul *friți*.

Le relatează povestea ei în timpul cinei. Soțul murise înainte de izbucnirea războiului; cei doi fii, amândoi abia trecuți de douăzeci de ani, luptaseră pentru Franța la începutul războiului, imediat după invazie; ambii fuseseră uciși. Fiica se căsătorise și locuia în sudul Franței; soțul ei făcea parte din Rezistență și îndeplinea misiuni periculoase la Paris. Era de datoria ei să încerce să-și răzbune fiii.

— Viața e foarte grea aici, le explică ea. Nemții mi-au confiscat jumătate din vaci și mi-au luat majoritatea puilor și iepurilor și toate caprele. Mi-au luat toată recolta de cartofi, nu mi-au lăsat decât un sac sau doi. Mă răzbun ajutându-i pe cei pe care nemții îi urăsc cel mai mult. Cei mai mulți fermieri de prin părțile locului gândesc ca mine. Îi urăsc pe nemți și simpatizează cu Rezistența. Totuși trebuie să avem grijă, mai sunt și trădători printre noi.

Vorbește și tot vorbește, ca și cum ar vrea să se elibereze de o povară, cu Sarah traducându-i totul lui Ralf, după care se oprește brusc, decretând că e vremea de culcare.

— Mâine vom discuta în amănunt despre călătoria voastră mai departe, zice ea. Dar pentru moment e bine să vă odihniți și să vă adunați puterile. Pentru că nu vă așteaptă o sarcină ușoară. Greul abia acum începe.

Sus, în șură, îi ajută pe cei doi tineri să rearanjeze baloturile de paie, ca să le transforme în paturi care nu seamănă a paturi, în caz că nemții vor veni și ei vor fi nevoiți să fugă; acoperă paturile cu păturile primite.

— Dacă veți fi obligați să fugiți, să atârnați păturile pe balustradă. Ca să nu bată la ochi, zice ea. *Bonne nuit*. Somn ușor.

Și, pe urmă, Madame Delauney se face nevăzută, lăsându-i singuri. O lumină difuză se revarsă din singurul bec de deasupra capetelor lor și, în acel semiîntuneric, Ralf și Sarah stau așezați față în față, pe baloturi. Nici unul dintre ei nu este foarte obosit; e încă devreme, abia a trecut de ora opt.

— Ei bine, zice Sarah, o zi s-a dus. Urmează multe altele.

— Așa cum bine a spus *Madame*, greul abia acum începe.

— Ai înțeles ce a spus?

Observă, chiar și în semiîntuneric, cum Ralf se înroșește.

— Am înțeles cuvântul *dangereux*¹, recunoaște el. Dar... trebuie să îți mărturisesc ceva. La școală am studiat franceza. Patru ani.

— Serios? Și atunci cum de nu înțelegi limba? Sau poate că te-ai prefăcut că nu o înțelegi, ca să-ți bați joc de noi?

— Am avut profesori slabi, răspunde Ralf. Nu am făcut decât teorie, și numai în scris, plus reguli de gramatică și lucruri de genul ăsta. Toți profesorii erau germani care nu cunoșteau, de fapt, bine limba, astfel că nu prea o vorbeam în clasă. Așa că auzindu-vă pe voi cum vorbeați în dialect... Ridică din umeri. Așa cum se spune în germană, *ich verstehe nur auch Bahnhof*.

Sarah se încruntă.

— Nu înțelegi decât gară. Ce-ai vrut să spui?

Raf chicotește.

— E o zicală nemțească. Despre cineva care vorbește într-o limbă străină din care nu înțelegi decât un cuvânt.

¹ „Periculos” (în fr. în original) (n. red.).

În speță, *Bahnhof*. Uneori înțeleg *friți*, alteori *dangereux*, dar cam atât. Restul îl ghicesc.

— Ei bine, zice Sarah, cred că e cazul să înveți franceza vorbită. O să te învăț eu. Pentru ca pe viitor să înțelegi mai mult decât *friți* și *Bahnhof*.

— Abia aștept lecțiile.

— *Bonne nuit*, Ralf.

— *Bonne nuit*, Sarah.

Sarah se trezește în cântecul cocoșilor. Se freacă la ochi, se saltă în șezut, se întinde și cască, apoi începe să-și smulgă fânul din păr și haine. Fânul e peste tot; pătura cu care a acoperit balotul alunecase de sub ea în timpul nopții. Se ridică și merge spre deschizătura din șură. Ferma se trezește la viață. O vacă mugește undeva și găinile au pornit din nou să scurme prin curtea acoperită cu pietre. Madame Delauney iese din hambar cărând două găleți, cu cei doi câini venind în urma ei. Este o scenă tihnită, liniștită, care se repetă în ferme din întreaga lume; în fiecare minut, în fiecare secundă, sunt ferme ce se trezesc la o zi nouă de hrănit animalele și îngrijit culturile pentru a asigura hrana populației. Fermele sunt cele care susțin lumea. E greu de închipuit că există nebuni care vor să distrugă lumea în loc să o ajute să supraviețuiască.

Sarah se întoarce și îl privește pe Ralf, încă adormit, și zâmbește în sinea ei. Ralf stă întins pe spate. În repaos, cu ochii închiși, fața lui este aproape angelică, însă pe bărbie au început să-i crească peri închiși la culoare, ceea ce îi conferă un aspect rustic, în armonie cu baloturile de paie stivuite în spatele său. Părul lui, care pare întunecat pe fundalul galben șters al fânului, e încâlcit și plin de paie. Arată ca un tânăr fermier, nu ca un soldat fugar. Sarah se apleacă și îl atinge pe obraz.

— Trezește-te, Ralf.

Ralf se deșteaptă imediat, se ridică în fund, în alertă, și bâjbâie cu mâna în jur, căutând ceva. Ce anume? *O armă?*

— Eu sunt, zice Sarah, și Ralf se relaxează în mod vizibil.

— Este destul de simplu, îi zice Madame Delauney lui Ralf după micul dejun. I-a servit cu ouă, brânză și pâine și surrogat de cafea cu lapte și fără zahăr; au devorat totul cu lăcomie. Madame Delauney se uită spre Sarah și o așteaptă să traducă înainte de a continua: N-ai cum să mergi cu trenul atâta timp cât nu ai acte. Mă rog, de putut, poți, dar ar fi ca și cum ți-ai semna singur condamnarea la moarte.

Sarah face ochii mari.

— Și atunci ce facem?

— El va trebui să meargă pe jos până la Metz. *Pas de problème*¹, nu este imposibil, s-a mai făcut. Există o rută. Însă, desigur, asta va lua mai mult timp. Așa încât... Se uită de la unul la celălalt, apoi adaugă: Așa încât tu, Sarah, vei merge cu trenul, iar Ralf pe jos. Nu ți-aș recomanda nici măcar bicicleta, cu toate că aș putea să-ți împrumut una, pentru că ar însemna să mergi pe drumuri pe care ai putea să dai de *Polizei*.

— *Polizei*, nu *gendarmes*?

— Da - nemții încearcă să ne germanizeze, la fel ca în Alsacia. Însă, desigur, noi nu acceptăm, și atunci ei încearcă să preia controlul și asupra limbii noastre, nu numai asupra țării. E o rușine, dar asta e. Mă duc acum să aduc o altă hartă, pe care o să vedeți traseele pentru drumeții.

Se îndepărtează de masa din bucătărie, pe care stă întinsă o hartă a Lorenei. Pe deasupra ei, Sarah și Ralf se uită unul la celălalt.

---

¹ „Nicio problemă” (în fr. în original) (n. red.).

— Nu vreau să călătoresc singură! spune Sarah.

— Nici eu nu vreau să merg singur – i-am promis Rebecăi că voi avea grijă de tine.

— Nu, nu despre asta este vorba! Nu am nevoie să ai grijă de mine, mă descurc singură. Nu vreau să te abandonez; ar fi o lașitate din partea mea să aleg calea mai ușoară, cu trenul. În aventura asta suntem împreună.

— Așa să fie?

— Sigur că da.

Ralf chicotește.

— Ți-ai schimbat rapid părerile. Dacă îmi amintesc eu bine, ieri susțineai exact contrarul.

Sarah se îmbujorează și-și ferește privirea.

— Nu îmi mai aminti de prostiile alea! Noi doi ar trebui să ne susținem reciproc. Dacă e periculos pentru tine să călătorești cu trenul, înseamnă că e periculos și să mergi pe jos. O să vin cu tine.

— Și la ce ar fi bună o asemenea variantă? Dacă e să mă aresteze pentru că n-am acte, o să te rețină și pe tine și o să te interogheze.

Sarah ridică din umeri.

— Actele mele sunt în regulă. Sunt o nemțoaică din Alsacia în drum spre rudele din Metz.

— Dar de ce ar călători o tânără nemțoaică din Alsacia împreună cu un tânăr neamț care nu are acte de identitate asupra sa și nu vorbește o boabă de franceză? Își vor da seama imediat că sunt dezertor. Și cu un singur telefon dat la Colmar vor afla cine ești, și tu și familia ta veți avea de suferit. Nu, cel mai bine este să iei trenul și ne vom întâlni la Metz. Să mă aștepți acolo.

Sarah are pe buze o replică isteasă, însă nu apucă să o rostească. Madame Delauney reapare și întinde pe masă o altă hartă a Lorenei, peste cealaltă. Este o hartă îngălbenită și veche, crăpată pe la îndoituri, semn că a fost utilizată de multe ori.

— O să-ți-o împrumut, zice ea. Însă te rog să o lași la Metz ca să îmi fie returnată, pentru că este singura pe care o am. Uite, vezi cruciulițele astea roșii? Indică locurile unde poți poposi peste noapte. Drumul va dura trei zile și trei nopți de mers în pas vioi, cu condiția să nu te oprească nimic în cale.

Sarah traduce simultan – a început să se priceapă.

— În timpul zilei vei traversa câmpuri și vei merge pe poteci inaccesibile mașinilor. Fermierii proprietari ai acestor pământuri cunosc aranjamentul, dar nu vor să se implice direct, așa că trebuie să eviți să discuți cu ei. O să-ți facă semn să treci mai departe, ceea ce e bine, având în vedere că tu nu vorbești franțuzește. Pentru că nu le-ar conveni deloc să te audă vorbind în germană.

— Și ce vom mânca? întrebă Sarah.

— Cum adică „vom” mânca? Tu, *mademoiselle*, vei lua trenul!

Rostește cuvântul *mademoiselle* pe tonul acela energic, autoritar, inechivoc, folosit de adulți cu copiii neascultători. Sarah simte cum crește în ea fierbinte senzația familiară de răzvrătire – amestecul de mândrie și determinare. Vorbește cu o voce ascuțită, rebelă:

— O să merg cu el pe jos, Madame Delauney. Așa am hotărât!

— Nu e treaba ta să decizi ce ai de făcut – nu ești decât o fată complet lipsită de experiență. Suntem în război și tu

ești incapabilă să iei decizii chibzuite. Eu sunt cea care ia deciziile. Dacă i-ar trece cuiva prin minte să vină la mine și să-mi spună cum să-i organizez fuga, i-aș trânti imediat ușa în nas. Tu n-ai idee pe ce lume trăiești. Nu e de glumă, și nu-i nicio distracție. Îți interzic să faci călătoria asta pe jos.

Sarah nu îi traduce discursul lui Ralf; e prea jenant, prea umilitor. Opoziția ei interioară se clatină, se poticnește. Dă să protesteze:

— Dar... eu nu...

Madame Delauney și-a pierdut toată amabilitatea. Ochii ei aruncă flăcări.

— Nu-mi pasă cine ești și ce relație ai cu băiatul ăsta și dacă ții morțiș să mergeți împreună doar ca să te culci cu el noaptea! Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie. Nu-mi pasă ce vrei tu, nu mă interesează decât siguranța ta și a celorlalți membri ai rețelei pe care i-ai putea pune în pericol. Trebuie să te ții de plan, de planul făcut de mine. Nu e nimic curajos sau nobil în a face o călătorie lungă pe jos împreună cu cineva, n-ar fi decât dovada că ești un copil răsfățat. Nu contează ce vrei tu. Vei merge cu trenul și, cu asta, basta. *Compris?*¹

Lui Sarah nu-i mai rămâne altceva de făcut decât să accepte în silă.

— Da, înțeleg.

— *Bon.* Acum, ca să-ți răspund la întrebare: o să împachetez niște provizii pentru el, cât să-i ajungă pentru trei zile. Lucruri simple, nu cine știe ce. Pe drum, va putea bea apă din izvoare și pâraie. Și... Se oprește și îl măsoară pe Ralf din cap până în picioare. O să ai nevoie de alte haine. O să căutăm prin dulapuri; cred că cele ale lui Henri al meu o să-ți vină bine – aveți cam aceleași măsuri.

---

¹ Înțelegi?" (în fr. în original) (n. red.).

Starea de spirit proastă a lui Sarah dispăre la auzul acestor vorbe. Îi traduce repede lui Ralf și spune:

— O, da, Ralf, neapărat să-ți schimbi hainele. Cele pe care le porți acum nu te avantajează deloc.

Ralf trage de manșetele cămășii, dar când răspunde, are un ton aspru și critic.

— Doar nu merg la o prezentare de modă, Sarah. Nu contează ce haine port. Sunt recunoscător că le am și pe acestea și, dacă ar fi să le schimb, n-aș face-o din motive estetice, ci ca să nu atrag atenția. Își mută privirea spre Madame Delauney, zâmbeste și rostește rar, într-o franceză cu accent puternic: *Merci, madame. Je suis très content avec les vêtements de votre fils.*¹

— O, știi franțuzește! Minunat! Bravo, asta e foarte bine. Acum haide să urci cu mine la etaj să-ți căutăm niște haine printre lucrurile lui Henri.

Îl mână afară din bucătărie. În hol, îl prinde de mână și-l trage în sus pe scări, în timp ce continuă să turuie în franceză. Sarah vine în urma lor, total șocată, rușinată. Din câte se pare, franceza lui Ralf este cu mult mai bună decât a presupus ea sau, dacă nu, s-a îmbunătățit uimitor de la o zi la alta.

---

¹ „Mulțumesc, doamnă. Sunt foarte mulțumit cu hainele fiului dumitale.” (în fr. în original) (n. red.).

— **P**oftim, ăsta-i biletul tău de tren... Madame Delauney îl vâra în mâna lui Sarah. Și nu mai fi așa de tristă. O să vă reîntâlniți peste câteva zile.

— Dar nu de asta..., dă Sarah să răspundă, însă Madame Delauney îi strânge deja mâna.

— *Au revoir!* spune ea. Sper să ajungi cu bine la capătul călătoriei.

— Vă mulțumesc m...

Madame Delauney se face însă nevăzută, ieșind pe ușa gării din Clairmont. Sarah e pentru prima oară în viața ei pe cont propriu și, trebuie s-o recunoască, îi e frică.

În zorii zilei, Ralf a plecat la drum și Sarah și-a adunat tot curajul ca să nu-și arunce brațele în jurul lui și să-l implore să nu plece, să o ia cu el sau să vină cu ea cu trenul. Știe însă de acum că rugămințile nu-și au rostul; nicio persoană de peste douăzeci de ani nu o ia în serios. Niciodată. Se pare că în vremuri de război schimbările ei bruște de dispoziție, spaimile și momentele de refugiu în fantezii nerealiste reprezintă factori de risc. Războiul o forțează să se maturizeze repede. Acum a rămas singură: aceasta este următoarea provocare pentru ea.

Primul control vine după numai o jumătate de oră. Doi *gendarmes* străbat vagonul examinând biletele, actele de identitate și cartelele de rații, punând întrebări și ascultând răspunsurile. Sarah îi urmărește pe furiș și-și simte inima cum o ia la trap și cum își pierde răsuflarea pe măsură ce ei se apropie. Își verifică de o mie de ori documentele. Îi pare rău că nu și-a luat cu ea o carte de citit, ori ceva de tricotat, orice care să-i distragă atenția, să o împiedice să-și ridice tot timpul privirea. E sigură că cei doi *gendarmes* îi vor observa starea de neliniște și vor deveni suspicioși.

Și iată-i acum în fața ei, cerându-i actele la control, holbându-se (bănuitori?) la ea, punându-i întrebări – încotro merge? De unde vine? Răspunde corect, așa cum a învățat-o Madame Delauney și, cu toate că e sigură că vocea îi tremură, cei doi nu par să remarce. Dau din cap și merg mai departe. Sarah își permite să respire din nou, ia actele din mâinile lor și le pune deoparte.

Urmează alte două controale; le trece pe ambele fără incidente și încrederea ei crește de fiecare dată când i se mulțumește politicos și documentele îi sunt returnate. Ce ușor este! De ce face lumea atâta caz? Război sau pace, nu contează, actele ei sunt în ordine și toți exagerează, fără îndoială, în legătură cu pericolele care o pândesc.

Da, documentele înseamnă totul. În vremuri de război, viața unui om poate depinde de acte. Ființa omenească redusă la o coală de hârtie.

Asta este lumea adulților, cea căreia este așteptată să i se alăture.

Simte lipsa lui Ralf. Cu disperare.

Ajunge la Metz, iese din gară și scoate din buzunarul fustei bucata de hârtie cu adresa. Madame Delauney i-a dat-o de dimineată, chiar înainte ca să plece.

— Cere îndrumări, i-a spus ea. E la vreo douăzeci de minute de mers pe jos de gară, o s-o găsești ușor.

Sarah își aruncă pe umăr geanta de pânză și se uită în jur după cineva căruia să-i ceară ajutorul. Ah, iată un șofer de taxi care se uită în direcția ei.

— Rue Chevalier? Întreabă ea. Pe unde să o iau?

Șoferul se lansează într-o descriere amănunțită: cotești la stânga, faci dreapta la florărie, dreapta din nou la statuie, și așa mai departe. Sarah dă din cap, de parcă i-ar urmări explicațiile, la capătul cărora o ia pur și simplu în direcția indicată de el; va întreba din nou pe drum.

Peste douăzeci de minute se află pe rue Chevalier, în față la numărul 62. Este o casă zugrăvită în albastru, cu tencuiala crăpată și scorojită; alături, o sonerie o invită să apese. Se conformează și așteaptă.

Într-un târziu, ușa se crapă. O față de bărbat, bărboasă și încruntată, se ițește din spatele ei.

— Bună ziua, rostește Sarah. A repetat în gând noua parolă și cuvintele îi ies cu ușurință: Nunta se va ține peste două săptămâni.

Răspunsul vine prompt:

— Nunta a fost amânată. Mireasa are gripă spaniolă.

Ușa se deschide larg și Sarah intră. Bărbatul o măsoară rapid din priviri.

— Ești singură? Așteptam două femei. Unde e cealaltă?

— Nu a putut să vină. Planul s-a schimbat. O să vă explic totul dacă mă lăsați...

— Da. Hai, vino cu mine.

Bărbatul se răsuțește brusc pe călcâie și o conduce de-a lungul unui pasaj neiluminat, până în partea din spate a casei. Trec pe lângă o scară ce duce în sus spre niște camere întunecoase și o alta care coboară către un întuneric și mai adânc. Deschide o ușă și Sarah se trezește într-o bucătărie: o bucătărie la lumi distanță de intimitatea confortabilă a casei doamnei Delauney sau de căldura maternă a casei lui Margaux. Încăperea în care se află acum e simplă, strict funcțională, și ar putea fi catalogată drept sterilă dacă nu ar fi vraieste. În mijloc e o masă din lemn pe care tronează o cafetieră ce a fost albă cândva, dar acum e plină de crăpături înnegrite de praf, precum și câteva cești desperecheate și la fel de înnegrite, unele cu farfurioare, altele fără. Printre cești stau împrăștiate firimituri, un colț de pâine și un cuțit. În partea din spate a bucătăriei e o chiuvetă plină cu cești în aceeași stare. Un vraf de farfurii cu resturi de mâncare uscate stă pe blatul de lângă chiuvetă. Robinetul picură. Pe soba cu gaz e o oală fără capac ce pare a conține resturi dintr-o supă de varză, iar lângă ea este un polonic murdar din lemn.

În jurul mesei stau așezate patru persoane. În ochii lui Sarah sunt cu toții bătrâni; au cu siguranță peste treizeci de ani. Singura femeie prezentă îi face impresia că ar avea chiar aproape patruzeci, dacă nu mai mult. O privesc cu toții încruntați, aspru, prin aerul îmbâcsit de fum. Își trec de la unul la altul o singură țigară, din care se înalță încolăcit un nor de fum alb.

— A venit singură, spune bărbatul care a întâmpinat-o. Zice că poate să ne explice.

— Bun, atunci explică-ne! Preferăm să fim informați dinainte dacă apare vreo schimbare de plan, zice femeia.

Nimeni nu îi zâmbește lui Sarah, nimeni nu se prezintă. Sunt un grup de oameni fără nume care se holbează la ea iritați, de parcă ar fi o intrusă. Și nu o invită să stea jos.

Sarah își lasă bagajul pe podea, lângă ea; se întreabă dacă ar fi cazul să se așeze pe scaunul rămas liber sau să rămână în picioare pentru a răspunde întrebărilor care îi sunt adresate pe un ton inchizitorial.

— Câți ani ai? spune unul dintre bărbați.

Au toți bărbi și ea abia dacă îi poate distinge între ei. Și părul le e, fără excepție, lung și neîngrijit, chiar încâlcit la unul. *Asta să fie celula Rezistenței din Metz?*

— Pot să stau jos? întreabă Sarah, după care ia loc fără să mai aștepte răspunsul. Am șaptesprezece ani. Însoțitoarea mea ar fi trebuit să fie o doamnă mai în vârstă. Din păcate, și-a scrântit piciorul în timp ce traversam munții și a fost nevoită să rămână în Alsacia.

— Nu ne putem asuma răspunderea pentru un copil, rostește una dintre bărbi.

Sarah îl privește acum cu mai mare atenție. Pare totuși tânăr; poate că n-are mai mult de douăzeci și cinci de ani. Are cea mai lungă dintre bărbi, una destul de stufoasă. Câteva firimituri de pâine s-au prins în ea. Îi vine să întindă mâna și să i le smulgă din barbă, așa cum a smuls mai de vreme fânul din părul lui Ralf, în timp ce râdeau amândoi de halul în care arătau. Fânul se împrăștiase peste tot și paiele mai mici și mai subțiri erau aproape imposibil de înlăturat. Însă acum nimeni nu râde. Sarah se simte ca o infractoare anchetată, și nu o fugară în căutare de ajutor.

— Chiar ești evreică? Nu prea pari.

— Dar cum ar trebui să arate o evreică? Da, nu am părul închis la culoare și pielea îmi e albă, iar ochii

albaștri, dar sunt evreică. Semăn cu mama, care e blondă. Sunt mulți evrei blonzi.

— Tot ce se poate, numai că noi trebuie să fim foarte precauți.

— Măcar puteți să-mi spuneți cum vă cheamă?

— Numele reprezintă un risc în activitatea noastră, spune femeia. Dacă e să ne spunem numele, n-ar fi oricum decât cele de cod, asta pentru cazul în care ai fi prinsă și interogată. Cu cât știi mai puțin, cu atât mai bine pentru siguranța ta.

— Și a noastră, adaugă unul dintre bărbați.

„Foarte bine, își zice Sarah, n-au decât să o țină tot așa, *bărbile* astea anonime.”

— Mie poți să-mi zici Alpha, spune femeia. Și el e Beta, adaugă arătând spre cea mai bătrână dintre bărbi. Pentru moment, asta e tot ce trebuie să știi.

Alpha și bărbile mai au o mulțime de lucruri de zis; vorbesc repede și unii peste alții, întrerupându-se reciproc și revărsând un potop de informații și de reproșuri asupra lui Sarah.

— Avem câteva instrucțiuni să-ți dăm. Trebuie să faci niște vizite unor oameni din Metz care ne-au cerut ajutorul. De asta suntem dispuși să te găzduim, dar trebuie să înțelegi un lucru: nu avem timp să stăm după fundul tău. Va trebui să te descurci singură - noi o să-ți dăm un pat și câte ceva de-ale gurii, dar nu mai mult de atât. Suntem *Gaullistes*. Și avem treburi importante de făcut pentru Franța Liberă. Importante și periculoase. Așa că nu putem să ne batem capul și cu tine.

— Oricât de mult am detesta ticăloșiile pe care Hitler le face evreilor, nu este treaba noastră să-i ajutăm pe evrei să fugă. De asta se ocupă alții. Noi doar oferim asistență. E tot ce putem face.

— De fapt, ne punem și mai mult în pericol găzduind evrei. Dacă suntem depistați...

— Așa că trebuie să stai cu capul plecat și să te ferești să fii văzută. Nu vei părăsi clădirea asta. Cineva va veni diseară ca să-ți explice ce ai de făcut mai departe. Presupun că nu va fi ceva complicat, nu trebuie decât să-ți găsească o altă însoțitoare. Nu le place ca fetele tinere să călătorească singure.

— Țsta e într-adevăr un pericol. Nemții se poartă de cele mai multe ori într-un anumit fel cu femeile, și o tânără așa ca ea n-ar ști cum să se apere.

— Va fi totuși o problemă – probabil că se așteaptă să o găzduim mai mult timp, până ce îi vor găsi o însoțitoare potrivită.

— Ce naiba o fi fost în capul celor din celula alsaciană, de au trimis-o singură la drum? Ar fi trebuit să o țină acolo până ce și-ar fi revenit femeia aia cu piciorul scrântit.

— Da, a fost o decizie de-a dreptul ridicolă – ce și-or închipui, că suntem grădiniță?

— De fapt... dă să spună Sarah, dar se întrerupe.

Treptat, grupul a trecut de la discuția *cu* ea la cea *despre* ea, ca și cum nu ar fi prezentă, ca și cum nu ar fi decât o problemă ce trebuie rezolvată, o povară de dus. Cu o asemenea primire rece, cum ar putea să le povestească despre Ralf? Din moment ce o consideră pe ea o povară și o problemă, un risc pentru ei, cum să nu obiecteze la Ralf, un dezertor din Wehrmacht fără acte de identitate? E mai bine să nu le spună nimic despre el. E mai bine să urmeze sfaturile lui Papa: ține-ți capul plecat. O să aibă suficient timp să-i pună la curent după sosirea lui Ralf. Sau poate că ceilalți oameni, oricine ar fi ei, vor fi mai înțelegători față de situația

lor dificilă? Madame Delauney a spus că îl vor ajuta pe Ralf să obțină documente noi, însă cu siguranță nu s-a referit la oamenii *aceștia*.

— De fapt ce?

— Nimic. Mă întrebam de ce nu aş putea să stau la ceilalți, cei care vor veni să mă ajute? Nu vreau să vă fiu o povară...

— Pentru că n-avem încotro. Nu poți să stai la ei, și asta e.

— Și cu cât pui mai puține întrebări, cu atât mai bine. Pe măsură ce vei înainta în călătorie, vei înțelege că în situația dată e preferabil să nu știi nimic, și doar să faci ce ți se spune.

Par să vorbească toți deodată, întrerupându-se reciproc, vorbind unii peste alții, discutând despre ea; nerăbdători, lipsiți de bunăvoință.

— O să le trimit un mesaj ca să-i anunț că ai venit – și probabil că o să trimită o persoană de contact să ia legătura cu tine mai târziu în cursul zilei.

— Hai să te conduc la camera unde o să stai. E jos, la subsol. Vino cu mine.

Una dintre bărbi se ridică de pe scaun și-i face semn să îl urmeze. Sarah se ridică și ea; în pragul ușii se întoarce pentru a se uita de la una dintre bărbile rămase la alta și la Alpha, dar nimeni nu se ostenește să-i întoarcă mica fluturare din mână în semn de rămas-bun. Nici măcar nu i-au oferit cafea – da, e surogat de cafea rece, dar chiar și așa, nu e normal să oferi ce ai unui musafir? Nu asta înseamnă ospitalitatea? Dar oamenii aceștia, își dă ea seama acum, nu sunt normali. Sunt niște proscriși care trăiesc la limită, la fel ca ea; iar ea nu este musafirul lor, ci o povară, și chiar mai mult decât atât, este un factor de risc, și nimănui nu-i

pasă ce simte și ce crede ea. Deja au trecut la un alt subiect, aparent ceva prea secret pentru urechile ei. Nici măcar nu-i aruncă o privire atunci când iese din bucătărie.

Barba o conduce jos pe scări, prin întuneric, către pivniță. Apasă pe un întrerupător în capătul de jos al treptelor și un bec chior și prăfuit începe să împrăștie o lumină dubioasă. Traversează pivnița până la una din cele două uși de pe peretele din spate; bărbatul o deschide și-i face semn să intre. Sarah se află acum într-o mică debara cu două paturi suprapuse lipite pe o latură, o masă și un scaun. O feres-truică mai mult lată decât înaltă, amplasată sub tavan, lasă să pătrundă puțin din lumina zilei, dar altfel încăperea este cufundată într-o întunecime mohorâtă și miroase a mucegai, a cărui existență este confirmată de o pată de culoare închisă de pe tavan.

— Afară, pe stânga, e o toaletă. Diseară o să primești ceva de mâncare, iar mâine dimineață un mic dejun. Dacă vrei să citești ceva ca să îți treacă timpul mai ușor, găsești câteva cărți în sufrageria de la parter. Fă-te comodă, spune barba, și astea sunt cele mai prietenoase cuvinte auzite de Sarah de când a intrat în casă.

Barba iese, lăsând-o singură cu întunericul și mucegaiul.

Și pivnița din casa lui Margaux era întunecată și mirosea distinct - a fermentație, a vin vechi și mucegai, un iz ușor îngreșător, însă măcar știa că la parterul casei erau oameni prietenoși, cărora le păsa de ea, și o bucătărie cu atmosferă caldă. Aici, nu are prieteni și nimănui nu-i pasă de ea. Se simte rănită și sentimentele o copleșesc - e dată la o parte, o povară nedorită care ia din resursele grupului.

„Nu-i pasă nimănui de nimeni”, își zice Sarah, după care se forțează însă imediat să-și vină în fire. „La urma urmei,

de ce le-ar păsa? Nu te mai purta ca un copil. Nu-ți mai plânge de milă! Termină!”

Da, comentariile lor au fost adevărate: ea este o copilă și, de când a plecat de acasă, așa a fost tratată, și asta i-a plăcut mai mereu. Mai întâi Margaux, apoi Rebecca, chiar și Madame Delauney au cocoloșit-o; chiar și atunci când Rebecca a cerțat-o, a fost cu acel gen de dragoste severă cu care o mamă îi atrage atenția copilului iubit pentru binele lui. Până și bărbății, Jacques, Eric și Ralf, cu toții au plecat urechea la vorbele ei, au protejat-o, au înfășurat-o într-un cocon. Au răsfățat-o, iar ei a ajuns să-i placă, să ia totul drept ceva de la sine înțeles. Aici, în casa asta, e ca și cum ar fi plonjat în apă rece.

Aceasta, realizează Sarah, e realitatea crudă a războiului. Dacă nu poți da o mână de ajutor, măcar ține-ți capul plecat și gura închisă. Nimeni nu dă doi bani pe sentimentele tale; durerea pe care o simți este complet lipsită de importanță și e mai bine să te ridici deasupra ei. În lume sunt oameni care au mult mai mult de suferit. „Maturizează-te, Sarah!” se dojenește ea.

Este momentul să devină o adultă în adevăratul sens al cuvântului.

În noaptea aceea totuși, ghemuită pe patul de jos din cameră, acoperită cu o pătură zgrunțuroasă, Sarah plânge în grămada de păr aspru de cal care-i servește drept pernă. Îi este foarte dor de toți. Și mai ales de familie – ce s-o fi ales de ei, și ce o să se aleagă? Speră ca Amélie și Thérèse să poată pleca în curând și ca Rebecca să le aștepte acasă la Margaux. Și după ele vor veni *papa* și *maman*, cu Manon și Sofie. Asta e partea care o îngrijorează cel mai mult – vor fi patru, iar Sofie nu are decât cinci ani! Cum va traversa ea Munții Vosges? Și vor ajunge și ei la acești membri neospitalieri ai Rezistenței? Și unde vor dormi toți patru? Când se vor reuni toți șapte?

Îi este dor de oamenii cei buni din Alsacia, de prietenii pe care și i-a făcut și i-a pierdut într-o succesiune atât de rapidă: Jacques, Victoire, Eric, Margaux, Rebecca.

Însă de Ralf îi este cel mai dor, el este cel căruia îi simte lipsa cu disperare. Însoțitorul ei în această odisee în neant, singurul ei reper în această călătorie. A devenit un element esențial în existența ei; fără el, se simte goală pe dinăuntru, singură. El este toiagul călătorului care a devenit ea.

Stai un pic. Nu, nu se poate. Cuvântul *toiag* îi trezește o amintire, iar amintirea îi evocă altceva: cuvinte. Iar cuvintele evocă un simțământ: „Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat.”

Repetă iar și iar cuvintele: „Paharul Tău adăpându-mă ca un puternic...” Iar și iar. Până ce cuvintele devin ele însele toiege și vergi, și împreună se transformă într-o ancoră care-i aduce pacea. Gaura căscată în ființa ei se umple de o senzație de liniște; furtuna de gânduri se retrage. Se ține agățată de ancoră. Se ține cu putere. Și, într-adevăr, simte alinare. Se cufundă în acea alinare.

Și adoarme alinată.

*

Este trezită de niște ciocănituri puternice în ușă. Cineva o strigă pe nume. Se ridică în șezut pe pat, cu inima bătându-i violent în piept și spaima gravată în ea ridicându-se ca o lavă fierbinte din adâncimi ascunse.

Este dușmanul... *les gendarmes* – Gestapoul! Au venit s-o salte – ba nu, e imposibil. Dacă ar fi așa, nu ar striga-o pe nume – poate că nici n-ar ciocăni la ușă – și n-ar părea să fie așa de... așa de prietenoși. Niciuna dintre bărbi, și în mod sigur nu Alpha, nu ar folosi acest ton și aceste cuvinte:

— Sarah! Pot să intru? Te-ai trezit?

— Da, da, intră! Sunt trează! strigă ea, iar ușa se deschide și intră o femeie de vreo treizeci și ceva de ani cu o față zâmbitoare.

O femeie care, spre deosebire de ceilalți din casă, nu îi transmite prin prezența ei că nu e binevenită.

— *Bonjour! Je suis Mathilde!* spune femeia, apropiindu-se de patul pe a cărui margine stă acum Sarah. Scuze că te-am trezit. Ai dormit bine?

— Da, da, dar cât e ceasul?

— E șase dimineața. M-am gândit să vin înainte să se trezească tot orașul. Avem multe de discutat. În primul rând, vreau să îți urez bun venit la Metz! Fac parte dintr-o rețea care se ocupă cu transferul evreilor în Franța. Ne numim Rețeaua Iudaico-Europeană. Pe scurt, RIE. Așa cum o sugerează numele, suntem un grup de oameni implicați în fuga evreilor din Germania și Franța și am organizat de-a lungul rutelor de scăpare adăposturi unde oameni ca tine pot poposi, case unde sunt bineveniți, unde li se oferă pat și masă pe drumul spre sud. Mi s-a spus că doamna care ar fi trebuit să te însoțească a avut un mic accident. Este adevărat?

— Da – și-a scrântit glezna în timp ce traversam Munții Vosges și nu a mai putut merge. Cel puțin așa credem, că a fost doar o luxație și n-are glezna ruptă. Așa că...

— Așa că ai venit singură. Asta nu-i bine, Sarah – ar fi trebuit să rămâi și să aștepti. Noi nu încurajăm fetele de vârsta ta să călătorească singure, și cu atât mai puțin pe tinerele atrăgătoare. Nemții pot fi foarte agresivi uneori și...

Dar Sarah își ridică acum brațul, care spune *stop* și o întrerupe.

— Dar nu sunt singură. Sunt însoțită de cineva, însă nu are documente, așa că e nevoit să parcurgă pe jos drumul de la Clairmont până aici. Am vrut să le spun asta și celor de la parter, dar m-am gândit că o să-i pun în pericol, așa că...

— Să înțeleg că este vorba de un bărbat? Cine? Presupun că tot un evreu alsacian.

— Nu. De fapt..., ezită Sarah, este german.

Mathilde se schimbă la față și icnește șocată, dar înainte să apuce să zică ceva, Sarah pornește să îi povestească

despre Ralf, despre cum a salvat-o el de la viol și l-a purtat în spinare pe Eric prin pădure și despre cum a dezertat din Wehrmacht, riscându-și viața.

— Deci, așa stau lucrurile, zice ea. El este însoțitorul meu. O să-l aștept și ne vom continua drumul împreună. Numai că el nu are acte de identitate. Ni s-a spus că îi pot fi făcute unele false aici, în Metz.

— Da, așa este. O să ne ocupăm de asta. Să știi totuși, Sarah, că vei avea probleme dacă vei călători împreună cu un neamț, chiar dacă este dezertor. Spioni sunt peste tot. Oameni care par prietenoși, dar sunt exact contrarul. Ești sigură că poți avea încredere în el?

Sarah dă din cap cu putere.

— Da, garantez pentru el. Nici eu nu am avut încredere în el la început, dar... o să înțelegi atunci când îl vei cunoaște. O să vezi, e unul dintre nemții buni.

— Ei bine, asta e, pentru moment nu ne rămâne decât să te credem pe cuvânt. Presupun că e și asta o soluție – nu ne-ar fi fost deloc ușor să îți găsim o însoțitoare potrivită. Totuși..., clatină din cap Mathilde, e riscant să călătorești pe timp de război cu un bărbat tânăr de altă naționalitate. În vremurile astea, tinerii sunt luați în armată ca să lupte în războiul ăsta stupid și să moară fără rost. Așa merg lucrurile pe lumea aceasta, asta fac bărbații – se luptă. Așa că va trebui să luăm măsuri suplimentare pentru protecția ta și a lui. Dar despre asta vom discuta mai târziu; când îți va veni însoțitorul, o să aduc pe altcineva cu care să stați de vorbă. Și acum, ce zici de un mic dejun bun? Mathilde își coboară vocea. Să nu le spui celor de sus despre mâncarea pe care ți-am adus-o – sunt tare zeloși, nu crezi, absorbiți cu totul de munca lor? Mă îndoiesc că ți-au dat ceva cumsecade de

mâncare. Ți-am adus niște pâine și brânză – mănâncă-le aici, și după asta n-ai decât să urci să bei chestia aia pe care ei o numesc cafea.

Scoate din geantă o pungă de hârtie maro și i-o oferă lui Sarah; mirosul apetisant de pâine proaspătă plutește în aer și îi gădilă nărilor. Sarah nu a mâncat nimic în seara precedentă – nu a fost poftită la masă și nu a vrut să se autoinvite – și acum, la auzul cuvintelor „mic dejun” și cu aroma ațâțătoare care se degajă din pungă, își aude și își simte stomacul chiorăind de foame. Ezită totuși.

— Da, spune Mathilde, toată mâncarea asta e numai pentru tine. De ce te uiți așa la mine? Haide, înfruptă-te!

— De fapt, am o altă urgență... trebuie să merg mai întâi la toaletă.

A folosit-o deja de două ori cu o zi înainte: e o încăpere foarte îngustă, întunecoasă și fără ferestre, cu toaleta amplasată în capătul îndepărtat. Vasul de toaletă e spart și nu are șezut, e doar un obiect de folosință în caz de urgență. Un mic vraf de ziare tăiate în pătrățele aruncate pe podeaua pardosită cu plăci vechi de gresie servește drept hârtie igienică. Fundul vasului de toaletă a căpătat o crustă maronie, iar apa e și ea tot maro, de la rugina acumulată. Când termină, trage de lanț și apa se scurge tot maronie în vas. Se întoarce la Mathilde.

— Mă întreb de ce trebuie să stau aici, să rămân într-o casă conspirativă, spune ea. De ce să nu merg la un hotel? Am documentele în regulă, nimeni nu va ști că sunt evreică. *Papa* nu ne-a înregistrat ca evrei în Colmar.

— Trebuie să fim foarte prudenți, îi răspunde Mathilde. Oricine întâlnește în cale poate fi suspect. Și tu, o tânără care

călătorește singură, ești pradă sigură pentru soldații nemți. Din fericire, nu ai ștampila aceea incriminatorie *Jude* pe acte, dar asta nu înseamnă că trebuie să renunțăm la precauții. O mică bănuială, un telefon dat pentru verificarea identității tale și, *voilà*, totul se termină și pentru tine, și pentru familia ta. Va trebui să stai aici ca să-l aștepti pe Ralf. Bun, acum nu mai vorbi, și mănâncă. Tata e brutar – pâinea e proaspătă, mare excepție! Și ți-am adus și unt, de la ferma unchiului.

Sarah oftează de încântare, scoate pâinea din pungă și mușcă din aluatul dulce și pufos.

— E raiul pe pământ!

— Mănâncă, nu mai trăncăni, o îndeamnă Mathilde.

Când termină de mâncat, Sarah se șterge la gură cu dosul palmei.

— Raiul pe pământ! repetă ea. Mulțumesc. Cred că ar trebui acum să urc la parter. Grozav aș vrea să fac o baie, însă mi-e teamă până și să întreb. Se poartă atât de ostil cu mine!

— Serios? Ostil? Nu prea cred. Poate că sunt un pic rezervați, în niciun caz ostili.

— Mi-au dat de înțeles foarte clar că prezența mea aici nu e binevenită. Că nu sunt decât o povară, o copilă prostuță pe care sunt nevoiți să o suporte.

— Of, Sarah, n-o lua așa de personal! Oamenii ăștia sunt *maquisards*¹; scopul lor principal este acela de a pune bețe în roate nemților, nu de a-i ajuta pe evrei. Își riscă viața în fiecare zi pentru libertatea Franței. Probabil că i-ai întrerupt de la o treabă importantă și au considerat problema ta ca fiind una minoră și că i-ai deranjat. Te rog să nu fii supărată pe ei, nu fi puerilă. Sunt ca niște câini care latră, dar nu mușcă.

¹ Luptători de gherilă din Rezistența franceză (n. red.).

— Dar nu m-am simțit bine primită. Nici măcar nu m-au lăsat să le explic cum stă treaba cu Ralf. M-au dat la o parte, ca și cum nu eram bună de nimic.

Sarah are un ton arțăgos. Mathilde clatină din cap. Și când vorbește, o face pe un ton sever, care și-a pierdut căldura inițială.

— Acum chiar că te porți ca o copilă prostuță! Scoate-ți din cap ideea că oamenii trebuie să te întâmpine cu bucurie oriunde ai merge. Gândește-te cât de norocoasă ești. În Germania, în Polonia, și chiar și aici, în Franța, sunt evrei persecutați pentru simplul fapt că sunt evrei. Deci nu ai fost așa bine primită cum te așteptai. Și ce dacă? Ai plecat de acasă, ți-ai părăsit familia, prin urmare, de acum încolo va trebui să te comporți ca o femeie, nu ca o fetiță răzgâiată. Oamenii aceștia fac o treabă extraordinară și scopul lor este să pună capăt unui război îngrozitor. N-au timp să te ia în brațe și probabil că apariția ta aici, fără însoțitoare, i-a bulversat. Nu crezi că ar fi mai bine ca, în loc să te îmbufnezi ca un copil răzgâiat, să le arăți că s-au înșelat în privința ta?

Sarah simte cuvintele lui Mathilde ca pe o palmă dată peste față, dar o palmă binefăcătoare, care îi alungă supărarea ce nu i-a dat pace de la primirea rece de cu o seară înainte. Îi amintește de *maman* și de lecțiile de viață cu care i-a împuiat capul: „Nu te lăsa niciodată în voia circumstanțelor!”, așa îi spunea mereu mama. „Ridică-te deasupra lor. Indiferent în ce situație te vei afla, caută să găsești soluții de a o îmbunătăți, chiar dacă schimbarea s-ar reduce doar la atitudinea ta. Atitudinea este totul.”

— Mda, presupun că ai dreptate. Sunt, într-adevăr, norocoasă.

— Bun, acum hai să urcăm împreună la parter. O să te comporți ca o persoană adultă, vei întreba dacă poți face

baie, îți vei pune pe tine haine curate și pe urmă vei întreba cu ce le poți fi de ajutor. *D'accord?*

— *D'accord.*

Sala de baie de la parter este o încăpere mică de lângă bucătărie, prevăzută cu un vas de toaletă, o chiuvetă și o cadă cocoțată pe mici picioare curbate și cu smalțul crăpat, care arată ca o pânză de păianjen. O pată maronie de pe fundul ei dovedește că nu a fost curățată în ultima vreme. Linoleumul decolorat de pe podea, și el crăpat, se scorojește în pielițe dure. Praful s-a strâns în colțuri pe podea. Pe tavan, pânzele de păianjen au format rețele negre groase. „*Maman* ar face o criză dacă ar vedea baia asta”, își zice Sarah. „Chiar dacă ești sărac, poți să ai grijă de tine și să fii curat.”

Mathilde o așteaptă în bucătărie; stă la taclale cu o barbă. Își ridică amândoi privirea la intrarea ei și barba catadicsește să-i ureze bună dimineața și să o întrebe dacă a dormit bine.

— Da, mulțumesc.

— Sarah mi-a spus că vrea să vă fie de ajutor, zice Mathilde. Nu-i așa, Sarah?

Fata dă din cap.

— Da. M-am gândit să încep cu spălatul vaselor murdare. Și poate după aceea să fac curat în casă. Presupun că n-aveți timp pentru așa ceva.

Barba se luminează la față.

— Serios? Chiar vrei să faci toate astea? Mi-e teamă că nu suntem prea harnici...

— ... când vine vorba de obligațiile gospodărești, îl completează Mathilde. Deși, la ce te-ai putea aștepta? Dar Sarah o să vă rezolve, *n'est-ce pas?*

— Da. Nu pot să stau degeaba toată ziua și să aștept...

Sarah se întrerupe brusc și îi aruncă o privire lui Mathide, care dă din cap și ridică o mână ca să o liniștească.

— E în regulă. I-am spus de prietenul tău, dezertorul german care o să sosească.

— Asta nu va fi o problemă în sine, spune barba. Am mai avut de-a face cu astfel de cazuri. Și, dacă e soldat, ne poate chiar ajuta în multe privințe.

Sarah se îndreaptă spre chiuvetă, scoate vasele murdare adunate vraf în ea, pune dopul și deschide robinetul. Apa începe să curgă; este rece și maronie. Sarah umple o oală, se apropie de soba cu gaz și inspectează butoanele, în căutare de chibrituri. În vremea asta, oferă explicații:

— Am discutat despre asta când eram în Alsacia. Însoțitorul meu are informații despre localizarea unor unități germane și unele dintre planurile lor – și e dispus să vi le împărtășească.

— Fantastic! exclamă barba ridicându-se de pe scaun.

Răsucesce un buton al aragazului și gazul începe să sâsâie. Apropie un chibrit aprins și un cerc de foc fâsâie și prinde viață. Sarah se uită la el și îi zâmbește în chip de mulțumire. Așază oala cu apă pe ochiul aragazului. Barba zice:

— O să-l punem în legătură cu celula Francezilor Liberi din Metz. Însă... ești sigură că putem avea încredere în el?

— Absolut. Am văzut cu ochii mei cum și-a împușcat ofițerul superior. Bruta a încercat să mă violeze și Ralf nu a șovăit nicio clipă, l-a împușcat mortal. Asta în sine este o dovadă, fiindcă s-a pus astfel în mare pericol. A fost forțat să dezerteze și să fugă. Dacă va fi prins de nemți, va fi executat pe loc.

În timp ce Sarah vorbește, Alpha și Beta intră în bucătărie, ea într-o cămașă de noapte zdrențuită, el în maiou și chiloți. Fețele lor lucesc, umflate de somn. Alpha cască.

— Bună dimineața. Vai de mine, dar ce stup de albine avem noi aici! Bună, Mathilde! Și bună și ție – cum ai zis că te cheamă?

— Sarah. Bună dimineața, Alpha.

Sarah ridică un borcan de sticlă având pe fund ceva ce pare a fi o bucată vâscoasă de săpun scufundat într-o apă încă și mai vâscoasă. Toarnă substanța vâscoasă în apa pentru spălat vasele și închide robinetul. Acum nu mai trebuie decât să aștepte ca apa să fiarbă.

— Dumnezeule mare, nu-mi spune că speli vasele! Ar fi un adevărat miracol! Nici unul dintre bărbații de aici nu ridică un deget ca să ținem casa curată – toți se așteaptă ca să fac eu treburile casnice pentru că sunt femeie, uitând că sunt cea mai în vârstă dintre ei și ar trebui să fiu servită de cei mai tineri decât mine.

Alpha izbucnește în râs; e pentru prima oară când Sarah vede semne de veselie pe fața ei. Și asta schimbă totul. Zâmbeste și ea.

— Mi-ar face plăcere să ajut, Alpha.

Alpha lovește aerul cu palma.

— O, termină cu prostia asta cu Alpha! Numele meu e Claudine. Tipul ăsta e Armand, iar golanul de acolo cu păr unsuros este Raoul. Ceilalți o să coboare și ei cât de curând. Avem multă treabă astăzi.

— Și eu, spune Sarah aruncând priviri în jur prin bucătăria jechoasă.

*

După un mic dejun frugal – bucăți de pâine și brânză, mâncate în mare parte în picioare, și cești cu surogat de cafea înghițită în grabă –, cei patru *maquisards* părăsesc clădirea, mergând fiecare în treburile lui, oricare or fi fost acelea. Alpha și Beta

au slujbe în toată regula, cu normă întreagă și cu jumătate de normă, în timp ce ceilalți desfășoară activități în clandestinitate, în calitate de membri ai Rezistenței. Metz, i-au explicat ei lui Sarah, este un oraș-garnizoană, cu străzi pline de soldați în uniforme; foști soldați francezi, iar de la începutul războiului, militari în cadrul Wehrmachtului.

Sarah spală vasele, le usucă și le așază pe rafturile potrivite. Golește coșul de gunoi care dă pe dinafară – o pubelă mare, aproape plină și ea, se află la ieșirea din spate –, înlocuiește capacul unui borcan cu gem de căpșuni făcut în casă și șterge urmele de gem de pe blatul de bucătărie antic, din piatră. Curăță toate suprafețele, până ce dispare orice firimitură și orice pată. Găsește în spatele unei uși înalte o mătură, o găleată și un mop; mătură pardoseala și o spală cu mopul. Se dă în spate pentru a-și admira munca: bucătăria nu prea are cum să sclipească, având în vedere mobilierul și lucrurile învechite, dar acum este măcar curată, ba chiar primitoare într-un fel. Trăiește un sentiment profund de împlinire; a făcut un lucru extrem de necesar, a îmbunătățit un colț din lume. Se simte bine.

În același spirit face curat și în restul casei: holul, camera de zi și baia de la subsol, trei dormitoare incredibil de murdare de la etaj. După ce termină treaba, nu poate sta locului. Arde de nerăbdare să plece și să exploreze orașul; știe că Metz are o arhitectură clasică și un cartier medieval francez, o catedrală gotică, străzi și piațete italienești și germane elegante. În afara de Colmar și, o dată, Strasbourg, a văzut prea puțin din lume. Însă Claudine i-a interzis în mod expres să iasă din casă și asta i-a confirmat avertismentul și ordinul dat de *papa* de a-și „ține capul plecat”.

În restul zilei nu face decât să piardă vremea: citește o carte, apoi alege alta de pe raftul ticsit cu volume din camera

de zi. Într-un colț din aceeași încăpere dă de o chitară într-o stare destul de proastă. O ia, o acordează și încearcă să descrie niște melodii și să le acompanieze cu vocea. Însă chitara nu este vioară și, profund nemulțumită de sunetele scoase de ea, Sarah renunță curând.

În adâncul plictiselii ei pulsează un singur gând: îi este dor de Ralf. Îi simte lipsa cu disperare. Ei doi sunt împreună în aventura asta, formează o echipă. I se pare atât de nedrept că abia ce începuseră să se obișnuiască unul cu celălalt și au fost nevoiți să se despartă. Se roagă pentru siguranța lui și îi așteaptă sosirea cu nerăbdare. Pe măsură ce o zi se contopește în următoarea, fiecare mai goală decât cea de dinainte, iar curățenia este aproape terminată și nu are nimic altceva de făcut, dorul de Ralf se amplifică. E ca și cum ar avea un mădular lipsă.

Între timp, *les maquisards* îi acceptă prezența, și chiar cu bucurie: la urma urmei, Sarah le gătește și face curat și nu le deranjează viețile aparent haotice. Se întâlnesc de obicei cu toții o dată pe zi pentru a discuta despre activitățile lor și prezența ei nu e dorită în acele clipe. În cursul unei astfel de ședințe importante și-a făcut ea apariția în casă, ceea ce explică primirea antagonistă. Acum totul a fost însă dat uitării, iar Sarah a ajuns să se bucure de serile petrecute împreună în camera de zi, stând la taifas, ba chiar cântând (prost) la chitară și (la fel de prost) din gură. Neimplicată cum e în treburile lor vitale, nu îi rămânea apoi decât să se fâțâie de colo-colo prin casă ca să îi treacă timpul. În așteptarea lui Ralf.

Are coșmaruri. Aceleași în fiecare noapte. Pe timpul zilei reușește să împingă într-un colț al minții arestarea și tentativa de viol, dar nu și noaptea. Retrăiește din nou și din nou spaima, groaza, oroarea și dezgustul. Revede iar și iar fața libidinoasă a lui Krämer, și mai grotescă în vise decât

în realitate, ivindu-se amenințătoare și îndreptându-se spre ea și, pe urmă, pocnetul asurzitor al pistolului și fața explodând cu încetinitorul sub ochii ei terifiați; un vulcan de sânge și țesut care erupe și se revarsă peste ea, scaldându-i corpul, iar ea e legată și neputincioasă. În visele care o bântuie, se vede țipând, zbatându-se și vomitând de scârbă. Apoi, în toată oroarea aceea, îl vede apărând pe Ralf. Chipul lui zâmbitor, felul cum îi întinde o mână și o scoate din mocirlă, conducând-o departe, pe o potecă de pădure acoperită de mușchi și, pe măsură ce înaintează, urâciunea se estompează, iar apoi o apă rece cade peste ea și o curăță și rămâne numai ea cu Ralf, și totul e în chip miraculos curat, iar el o ia în brațe. Se trezește tremurând inevitabil, tremurând la amintirea bălții de sânge din coșmar, dar fremătând de încântare la gândul apropierii de Ralf, la amintirea brațelor care o strângeau cu putere la piept. Este același coșmar în fiecare noapte, cu mici variații. O dată degetele groase ca niște cârnați ale lui Krämer se întind să îi smulgă hainele de pe ea și Ralf le îndepărtează retezându-le cu un cuțit de măcelărie. Altă dată ea țipă stând pe pământul din pădure, cu capul plin de sânge al lui Krämer în poală, zvârcolindu-se, incapabilă să îl arunce departe, dar Ralf se ivește și o trage în sus, ajutând-o să se salte în picioare, iar capul se rostogolește departe și e din nou, în chip miraculos, imaculată și poate fugi, și fuge pe potecă împreună cu Ralf. Mereu aceleași elemente: scârba profundă, apariția ca din neant a lui Ralf, salvarea. Mereu aceeași reconstituire fantastică a celor întâmplare în realitate.

Două zile se scurg așa: plictiseală ziua, fantome noaptea. Trei zile. Patru.

Ralf urmează să apară din zi în zi. Sarah pândește ciocănitul lui în ușa, din ce în ce mai irascibilă din cauza nerăbdării și a tensiunii nervoase. Așteptarea nu face decât să îi amplifice angoasa. Are presimțiri urâte. De ce nu a ajuns încă? Ce s-o fi întâmplat? Oare a fost prins?

Acest ultim gând pune stăpânire pe ea și se dezvoltă într-o spaimă crescândă, iar mai apoi, pe măsură ce a patra zi înaintează, spre o certitudine dureroasă. Da. Ralf a fost prins, a fost arestat, întemnițat, interogat, torturat. Imaginația ei o ia razna – unde l-or fi dus? Ce-i fac? A auzit de metodele de tortură aplicate de SS. *Les maquisards* s-au distrat pe socoteala ei, delectându-o cu povești despre arestări și tehnici de interogare. Smulgerea unghiilor de la degetele mâinilor. Electrozi legați de corp – de cele mai sensibile părți – și șocuri electrice transmise prin cabluri. Capete vârate în mod repetat în apă și ținute cu forța acolo până ce plămânii aproape explodează, lipsiți de aer. Încheieturile mâinilor legate cu sfoară, corpuri atârinate de tavan. Sau chiar metoda cea mai simplă, cea a împiedicării prizonierilor să doarmă, să se odihnească, forțându-i să rămână în picioare și biciuindu-i dacă se sprijină de pereți și mobilier, obligându-i să se îndrepte de mijloc, chiar și atunci când genunchii li se îndoie și corpurile li se apleacă în față.

— Până la urmă toți vorbesc, spune Claudine. Niciun om nu poate rezista unor asemenea torturi. Așa că vorbesc. De aceea e mai bine să nu știi nimic. Dacă nu știi nimic, n-ai ce să divulgi. Dar chiar și așa, tot te vor tortura, pentru că vor să audă ce vor să audă, și chiar dacă tu nu știi nimic, se distrează cu tine. Așa procedează friții.

La finalul celei de-a patra zi, Sarah e absolut convinsă că Ralf a căzut în mâinile nemților. Madame Delauney le-a spus

că drumul va dura trei zile. Cele trei zile au trecut de mult și Ralf nu a sosit. Și de aceea Sarah nu se mai obosește să se alăture grupului pentru cină – o cină pe care a gătit-o cu mâna ei, o tocană din resturi de legume și pâine râncedă – și se retrage devreme în camera ei de la subsol ca să se scufunde în propriile spaime. Se complăce în starea de suferință, care îi aduce o oarecare alinare; își îngroapă capul în pernă – nu e deloc ușor să-ți îngropi capul în păr de cal tare, dar e ceva ce trebuie să faci pentru a-și întreține suferința în maniera consfințită de eroinele inconsolabile din cărți – și plânge, bălăcindu-se în cele mai negre gânduri și temeri. Niciun toiag și nicio vargă de acum, nicio ușurare, numai durerea puternică, neostoită, care îi mistuie fiecare atom din ființă.

Așa se face că nu aude ciocănitul la ușa din față a casei, care se află chiar deasupra ferestruicii ei deschise, și atunci când e strigată de sus, de la parter, vocile nu pătrund prin ușa închisă a camerei sale. El trebuie să bată la ușa ei, să bată tare și să-i strige numele înainte ca oricare alt sunet să pătrundă prin văicăreala dizgrațioasă; și atunci ea se panichează instantaneu la gândul că e Gestapoul, venit să o aresteze, pentru că, firește, Ralf a cedat torturilor și le-a spus unde e ea, și îi ia câteva secunde bune pentru a-și recăpăta judecata. Realizează că vocea îi e cumva familiară și că îi strigă numele pe un ton rugător, deloc în maniera în care ar fi făcut-o Gestapoul:

— Sarah, Sarah, sunt eu, Ralf!

Ușa e dată în lături chiar în clipa când ea se repede s-o deschidă. O izbește în față și aproape că se prăbușește pe podea; brațele lui sunt însă imediat în jurul ei și o trag în sus, și atunci brațele ei se aruncă din proprie voință în jurul lui și plânsetul ei sacadat nu mai e acum unul de durere, ci de bucurie triumfătoare, explozivă, o bucurie de neoprit; și

îi bolborosește numele și el râde cu capul îngropat în părul ei, pe care îl mângâie în timp ce îi repetă numele.

Și pe urmă el o împinge deoparte. Și redevine sobru dintr-odată. O ține la distanță de un braț și încetează să mai râdă. E schimbat. Are bărbia acoperită cu țepi, părul e mai lung și nepieptănat, hainele mototolite atârnă pe el și sunt îmbibate de sudoare stătută. În ochii ei, el a rămas la fel de chipeș, însă nu poate să nu-i remarce privirea precaută, rezervată, și felul cum o ține de umeri, la distanță, încruntându-se ușor, și atât, atât de serios.

— Ce este, Ralf?

— Nimic... Doar că trebuie să stăm de vorbă. Am multe să-ți spun. Haide să ne așezăm. Vreau să îmi spui tot ce s-a întâmplat și pe urmă o să îți povestesc și eu.

— Da, dar mai întâi și mai întâi vreau să îți spun cât de mult...

— Da, Sarah, dar acum te rog să te oprești din plâns. Nu ai motive să plângi. M-am întors. A fost un drum lung și dificil, dar uite, am ajuns cu bine. Hai, șterge-ți ochii, stai jos și să vorbim.

Întinde brațul spre prosopul jerpelit atârnat într-un cui și îi șterge ochii, apoi o conduce spre patul de jos boțit care i-a servit ei drept refugiu pentru a-și plânge de milă și o face să se așeze pe marginea lui. După aceea se uită în jur, vede scaunul șubred din lemn, îl trage aproape și se așază în fața ei. Îi ia mâinile în mâinile lui, un gest frățesc, și ochii care îi întâlnesc pe ai ei sunt blânzi, și nu încărcăți de emoție, ca ai ei. Sunt ochi plini de seriozitate; prea multă, pentru gustul ei. E fără îndoială un moment de mare bucurie și ușurare, dar fața lui nu îi trădează sentimentele. E foarte dezamăgitor. Înseamnă că nu i-a fost deloc dor de ea. Sau, în orice caz, nu la fel de mult pe cât i-a fost ei.

Seriozitatea lui e contagioasă, sau poate că realizarea faptului că ușurarea nu îi e împărtășită, produce un efect de deșteptare asupra ei, și Sarah simte că trebuie să își justifice reacția euforică. Pentru a-și salva mândria... Trebuie să-și explice pornirea exagerată, gestul prostesc de a-și arunca brațele în jurul lui în timp ce hohotea de ușurare.

— Am fost convinsă că ai fost prins. Am crezut că ești deja mort, că te-au torturat. Am fost așa de ușurată să te văd. Și atunci...

Ralf o strânge de mâna pe care o ține încă în mâinile lui și râde.

— Să știi că nu-s așa de ușor de prins! Am fost antrenat cum să mă furișez – doar sunt soldat! Și nu am întâlnit în drum pe nimeni, doar un păstor de capre, în depărtare. I-am făcut cu mâna și el mi-a răspuns. Harta de la Madame Delauney a fost bună, foarte precisă. Cred că m-am încadrat bine în timp – ne-a spus că va dura vreo trei zile, și n-am depășit decât cu puțin. Așa că te-ai grăbit să-ți faci griji!

Sarah își smulge o mână din mâinile lui pentru a-și șterge o lacrimă care amenință să i se scurgă pe obraz.

— Poate că am eu o imaginație prea bogată. M-am temut de tot ce e mai rău.

— Ei bine, nu s-a întâmplat, așa că iată-mă sosit de pe câmpuri cu vite și pietre. Teafăr și nevătămat, deși cam înfometat. Mi-am terminat proviziile. E ceva de mâncare prin casa asta?

Sarah reușește să scoată un mic hohot de râs.

— Nu cine știe ce și, cunoscându-i pe cei de la parter, bănuiesc că au lichidat deja tocana pe care le-am făcut-o. Dar poate că găsim o conservă. Și avem gem de căpșuni. Mult gem de căpșuni de la ferma mamei lui Claudine.

Ralf se strâmbă.

— Nu prea cred că gemul o să-mi țină de foame.

— Hai să urcăm să căutăm. I-ai cunoscut deja pe ceilalți?

— Foarte puțin. M-au expediat rapid la subsol.

— Așa își întâmpină ei oaspeții – scapă de ei cât pot de repede. Dar sunt ca niște câini care latră, dar nu mușcă. Hai să vedem ce găsim.

Urcă împreună în bucătăria lăsată goală de *maquisards*, care s-au mutat în camera de zi. Sarah deschide dulapurile și începe să scoată dinăuntru tot ce găsește: o conservă de piersici, un pachet de biscuiți vechi, o felie de brânză. Lucruri pe care le-a aranjat cu mâna ei în ultimele zile. Descoperă că gesturile mecanice, practice, o ajută să-și alunge dezamăgirea. S-a temut pentru siguranța lui Ralf, dar în același timp și-a imaginat de nenumărate ori momentul reîntâlnirii. Îmbrățișarea care avea să se prelungească la infinit și să se încheie abia cu un sărut. Murmurele și mărturisirile de iubire, promisiunile, jurămintele.

„Ai citit prea multe romane de dragoste, Sarah”, își spune atunci când cina lor simplă se termină și se întorc în subsol, pregătindu-se de culcare. „Nu așa se petrec lucrurile în viața reală. În viața reală, femeile adulte nu se aruncă în brațele unor bărbați indiferenți, așa cum ai făcut tu. Au mult mai multă mândrie.”

Își repetă în gând aceste afirmații pline de înțelepciune până ce adoarme. Perna din păr de cal nu este oricum prea potrivită pentru o îmbrățișare. În noaptea asta nu va mai avea coșmaruri.

Mathilde se întoarce în ziua următoare, de data asta împreună cu Henri. Henri face parte din celula Francezilor Liberi din Metz și e bilingv: vorbește franceză și germană și e nerăbdător să discute cu Ralf. Lui Sarah i se spune să iasă din bucătărie în timpul conversației – cu cât știe mai puțin, cu atât mai bine, asta i se repetă. Tot ce știe este că Ralf deține informații militare de importanță inestimabilă pentru Francezii Liberi și că ei îl vor ajuta în schimb cu documente false cu nume și identitate noi.

După plecarea lui Henri, îl întreabă pe Ralf:

— Cât timp va dura până ce vei avea actele, ca să putem să ne continuăm drumul?

— Am înțeles că falsificatorul are mult de lucru. Așa că îi va lua ceva timp, poate că două săptămâni. Henri mi-a promis că va încerca să-l convingă să le termine mai devreme ca să putem pleca.

Sarah își dă seama că Ralf ascunde multe informații, că are o viață nouă, plină de secrete. Dar nu e treaba ei să pună întrebări. La fel cum nu e treaba ei să-l îmbrățișeze, să-l țină de mână, să se sprijine de el atunci când stau unul lângă

altul pe covorul din camera de zi, cântând, vorbind și bând vin ieftin alături de ceilalți.

Claudine și bărbile se atașează imediat de Ralf, iar el de ei – însă continuă să aibă dificultăți de comunicare, căci nimeni dintre *maquisards* nu știe germana, iar franceza lui Ralf nu este încă așa de bună pe cât ar trebui să fie. Nu e capabil să urmărească schimburile rapide de replici, iar lor le vine greu să vorbească rar și să pronunțe clar cuvintele.

Așa cum i-a promis, Sarah face zilnic lecții de franceză cu el – ce altceva ar avea de făcut? Citesc împreună cărți franțuzești sau mai degrabă ea îi citește și îl ajută să înțeleagă franceza vorbită. Lucrează la îmbunătățirea accentului lui nemțesc stâlcit și-l corectează atunci când el confundă f-urile și v-urile. Ralf învață repede, însă zilele se scurg încet în timp ce așteaptă ascunși în camera de la subsol, fără a părăsi niciodată casa. Claudine pleacă la muncă în fiecare zi și se întoarce seara; bărbile dorm dimineața până târziu și ies din casă noaptea pentru treburile lor clandestine.

Și, pe urmă, într-o noapte, două dintre bărbi nu se întorc. Nimeni nu discută despre cei doi, nu comentează motivele absenței, însă Sarah își dă seama, judecând după starea de tulburare care i-a cuprins pe ceilalți, că absenții se află într-un soi de misiune, probabil primejdioasă.

Cele două bărbi lipsesc și a doua noapte, și a treia. E ca și cum nu ar fi locuit niciodată acolo; nimeni nu vorbește despre ei, nimeni nu pare să le simtă lipsa. Totuși o atmosferă de așteptare tensionată plutește în aer, niciodată pe deplin dezvăluită, totuși mereu *prezentă*. Sarah nu își dă seama cu exactitate despre ce ar putea fi vorba, însă o simte.

— Poate c-ar fi mai bine să plecați de aici, zice Claudine într-o zi. Ar fi mai sigur.

— Unde să mergem?

— O să vorbesc cu Mathilde să vă caute alt loc.

— Se întâmplă ceva important, îi spune Sarah mai târziu lui Ralf. Doar că nouă nu ne spun.

— Este mai bine să nu știm nimic, îi răspunde el. Dar sunt de acord c-ar trebui să ne mutăm.

— Ai idee ce pun la cale?

Ralf ridică din umeri.

— Nu vreau să știu – e mai bine așa. Nu te mai gândi la asta, o să am eu grijă de tine.

Sarah își dorește ca Ralf să facă mai mult decât să aibă grijă de ea. Tânjește nu după protecția, ci după afecțiunea lui, după brațele sale înfășurate în jurul ei, așa cum s-a întâmplat în ziua când a sosit, după căldura și iubirea din privirea lui. I se pare că, după acea primă îmbrățișare spontană, s-a îndepărtat, s-a retras în el însuși, a ridicat un zid între ei. Uneori pare să se poarte chiar rece cu ea, de parcă mintea i-ar rătăci în altă parte.

Îi vine în minte un gând neliniștitor: poate că Ralf are o iubită în Freiburg. Poate că asta e problema. Poate că este logodit cu ea. Cu o persoană mai matură decât ea, mai experimentată. Și, mai ales, nu evreică. Acolo îi fuge lui mintea atunci când privirea aceea distantă îi apare în ochi... Se gândește la ea, la îmbrățișările ei, la buzele ei lipite de ale lui.

Sarah visează și se teme și inventează scenariii, toate în încercarea zadarnică de a înțelege, de a-și explica indiferența lui Ralf, de a justifica răceala lui. Se întoarce mereu la aceeași concluzie: Ralf a fost forțat să meargă cu ea. Își va face datoria ca însoțitor, așa cum le-a promis Rebeccăi, lui Victoire și Eric. O va acompania până în sudul Franței, va avea grijă ca ea să fie în siguranță. Dar nu mai mult de atât.

Ideea că el și-ar depăși rolul de ghid și gardă de corp, că ar ține la ea, e doar un vis pueril. Iar ea e o prostuță romantică.

Și, pe urmă, într-o seară, iată-i pe cei doi, bărbile absente, ciocnind la ușa din spate a casei și năvălind în bucătărie beți de exaltare în clipa când Claudine deschide ușa.

— Ați pus mâna pe ele!

Tonul lui Claudine este triumfător.

— Da! spune una din bărbi, în timp ce își extrage brațele din curelele rucsacului uriaș și-l lasă să cadă pe podea.

— Dumnezeuule mare!

Claudine înșfacă rucsacul și trage cu ochii strălucindu-i de cataramă pentru a deschide clapa de sus. Își vâără mâna înăuntru și o retrage victorioasă. Rânjește încântată, ridicând în aer un obiect de forma unui ou, de culoare verde-închis.

— Ce este? întreabă Sarah, și toată lumea izbucnește în râs.

Bărbile clatină din cap, fără să se obosească să-i răspundă. O fac să se simtă ca o proastă.

Râde și Ralf, dar cu bunăvoință, și nu de ignoranța, ci de inocența ei.

— E o grenadă de mână, spune el. O mică bombă ușor de mânuit.

— Douăzeci! Le-am luat de la celula din Nancy, au fost aduse ca parte a unei operațiuni speciale a britanicilor. Cei din Nancy ne-au dat voie să luăm câteva. O să facem prăpăd cu ele!

O barbă își vâără mâna mai adânc în rucsac, cotrobăie înăuntru și scoate un pistol.

— Plus astea! declară el triumfător. Patru pistoale-mitralieră. Și muniție!

Învârte arma în mână, rânjind în timp ce țintește ușa.

— Acum nu au decât să vină friții! Suntem înarmați!

Îi aruncă pistolul-mitralieră lui Raoul, care îl prinde și începe să cotrobăie și să scoată alte trei din rucsac. Mâini se întind spre ele, iar el le împarte ca pe niște cadouri de Crăciun. Veselia și entuziasmul umplu încăperea; râd, se bat pe spate și se prefac că trag la țintă, toată lumea vorbind deodată; sunt ca niște copii care au primit în dar o cutie cu jucării noi.

Claudine se răsuțește cu fața spre Ralf, care face eforturi evidente pentru a urmări conversația, apoi își mută privirea către Sarah. Le explică amândurora că, din cauza poziției geografice deosebite a Lorenei în cadrul Franței anexate, una din marile lor probleme este lipsa armelor de orice fel.

— Oriunde în alte părți din Franța, rețelele Rezistenței sunt în strânsă legătură cu o organizație britanică, SOE (Special Operations Executive), care le furnizează arme și îi ajută cu strategiile. Dar nu și noi, noi suntem izolați. Așa încât armele astea sunt pentru noi aur curat.

Una din bărbi ia prețiosul rucsac și îl așază în dulapul cu produse de curățenie.

— Bun – aici va sta foarte bine.

Se retrag în camera de zi, unde cele două bărbi le relatează anecdotă după anecdotă din aventurile prin care au trecut în ultimele trei zile. Toată lumea râde și povestește. O sticlă cu vin ieftin își face brusc apariția și e trecută din mână în mână. Se bea direct din ea. O barbă ia chitara și începe să cânte, înveselindu-se și râzând, beat de fericire pentru noua realizare. Într-un târziu, ușor amețiți, se duc cu toții la culcare.

Sarah visează că Gestapoul e la ușă, că bate cu picioarele în ea și strigă „*Machen Sie auf!*”¹ Visul este atât de real, de viu,

---

¹ „Deschide” (în germ. în original) (n. red.).

însă pe urmă niște brațe o cuprind și o trag din pat, și sunt brațele lui Ralf – în sfârșit! –, numai că nu este o îmbrățișare, pentru că el o târăște ca să o salte în picioare, scuturându-o și spunându-i pe jumătate în șoaptă, pe jumătate țipându-i în ureche: „Trezește-te, Sara!” în timp ce loviturile în ușa devin din ce în ce mai puternice. Nu e un vis, se întâmplă în realitate. În clipa următoare Sarah e în picioare, trează de-a binelea.

Camera e cufundată în întuneric; perdeaua de camuflaj își face treaba. Ralf a aprins însă o lanternă și ea îl vede cum împachetează toate bunurile lor în geți. Îi vâă propria geantă în mâini, apoi smulge un cearșaf de pe patul ei și i-l aruncă gesticulând. Ea a dormit în lenjeria de corp, ca de obicei, și a sărit pe jumătate dezbrăcată din pat, uitând de pudoare. Acum se înfășoară în cearșaf.

— Ce facem?

— Trebuie să ne ascundem, îi șoptește el. Hai! Grăbește-te, nu sta acolo ca o momâie!

— Să ne ascundem? Unde? Nu e nicio *ascunzătoare* aici.

De sus, de la parter, se aude un trosnet: nemții au spart ușa. Urmează tropăit de bocanci pe scări, strigăte în germană, e o adevărată nebunie.

Deci asta a fost – sunt blocați în casa asta conspirativă, care nu a fost de fapt niciodată sigură. Nu au unde să se ascundă. Nu pot urca – e prea târziu și, chiar dacă ar reuși să ajungă la bucătărie, ușa din spate e și ea probabil păzită. Sunt prinși în capcană aici, jos, în pivniță. Zgomotul care vine de sus e puternic, pare că o întregă armată a invadat casa. E doar o chestiune de timp până ce nemții vor coborî treptele de lemn până în pivniță, bocănind cu bocancii lor. De sus se aud strigăte și înjurături; se pare că au capturat

una sau două bărbi. Claudine urlă. Trosnete, bubuituri, chiar și un pocnet de armă – dar nu e timp de spaime și de gânduri, căci Ralf a prins-o de braț și o trage și o împinge de cealaltă parte a camerei, spre ușa toaletei. „Toaleta! Ce ascunzătoare ridicolă! Ce-o fi în mintea lui?”

O împinge în camera cu toaleta. O prostie! După ce vor pătrunde în pivniță și în camera lor, prima ușă pe care o vor deschide ei va fi cea a toaletei. *Ei. Ceilalți.* Dușmanul cel temut, bestia de la periferia bulei lor de siguranță, niciodată prea departe de ei. Și acum bestia este aici și singurul loc unde se pot ascunde este toaleta. Ce răsturnare de situație. Este atât de ridicol, încât aproape că-i vine să râdă, însă Ralf întinde mâna și prinde un cârlig de pe unul din pereți, îl răsuțește și un alt spațiu se ivește miraculos în fața lor, iar el o împinge înăuntru și o îndeamnă să „urce în cadă”.

Se află într-adevăr într-o baie ascunsă, cealaltă jumătate a încăperii care conținea inițial și toaleta. Sarah vede o cadă veche și crăpată în capătul îndepărtat și se cațără în ea, în timp ce Ralf închide cu grijă în urma lui ușa secretă. Trage zăvorul ruginit și o încuie. Ar fi un gest complet inutil dacă cineva ar bănui existența unui alt spațiu, însă o ușă încuiată îți dă întotdeauna o senzație de mai mare siguranță.

Ralf se așază pe vine pe podea; adevărul este că nici nu există alt spațiu decât în cadă, iar Sarah știe că el nu vrea să stea acolo, prea aproape de ea.

Îl vede cum se răsuțește pentru a se uita la ea peste marginea căzii, îi vede ochii larg deschiși, dar calmi și liniștitori, îl vede cum își duce un deget la buze semnalându-i să tacă, de parcă ar fi avut nevoie de astfel de instrucțiuni. Zgomote răzbesc de dincolo de ușă; nemții sunt deja în camera lor. Le aude vocile tunătoare: „Cineva a dormit aici...”

salteaua e caldă... Probabil că au fugit sus când ne-au auzit... Ce-i cu ușa aia?"

Ușa toaletei se deschide; cineva strigă „*das Klo. Leer!*” Toaleta e goală. Bocanci călcând apăsas înapoi în sus pe scări. Dar bătăile inimii ei sunt asurzitoare, mai zgomotoase decât cele făcute de bocancii lor. Tunătoare. Izbindu-i-se de piept, care pare pe cale să explodeze.

Reușește să șoptească:

— Au plecat?

— Sunt sus. Cred că în bucătărie.

Așa este: de sus vin alte sunete și trosnete; pare că toată casa este acum devastată. Strigăte, țipete. Un zgomot de împușcătură; un altul. Alte țipete. Zgomotele scad treptat în intensitate. Și pe urmă se așterne tăcerea. O tăcere cumva mai amenințătoare decât larma dinainte.

— Au plecat? Ce-or fi făcut cu ceilalți? Crezi că i-au arestat? O, Ralf! Probabil că au găsit grenadele. Ceilalți or fi scăpat cu viață?

— Nicio șansă, șoptește el.

Nu e decât o umbră neagră, însă ea s-a obișnuit de acum cu întunericul și îi distinge fața palidă și albul ochilor. Vocea lui e sumbră, plină de disperare.

— Dar nu poți să faci nimic pentru ei? Nu poți să-i salvezi?

— Aș putea să încerc, îi răspunde el. Aș putea să încerc să fac pe eroul. Și să fiu prins și eu. Asta vrei să fac?

— Nu! Nu, stai aici! Te rog, nu pleca.

— Nu plec. Sarah, nu e nimic de făcut, absolut nimic. Ei știau la ce pericole se expun, au știut dintotdeauna. Și acum au fost prinși. Așa e la război. Să știi că nu sunt laș.

— Da, știu. Scuze, n-am vrut să spun că...

Și pe urmă el face gestul atât de așteptat. O ia în brațe și o trage spre el. Atât de aproape, încât ea îi aude bătăile inimii, amestecate cu ale ei. Îi simte răsuflarea.

— Știu ce ai vrut să spui. Dar, Sarah, trebuie să stăm o vreme ascunși aici. Nu vrem să fim și noi prinși. O să stau cu tine, nu vei fi singură. Ai înțeles?

Sarah se cuibărește la pieptul lui.

— Am înțeles.

— Când totul se va liniști, ne vom gândi ce să facem mai departe, unde să mergem. Pentru moment vom rămâne aici. Stai comod acolo?

Sarah răspunde râzând strâmb.

— În măsura în care statul pe vine în beznă, în cada asta veche și ruginită poate fi comod. Ralf... ce o să se întâmple cu ceilalți?

Ralf clatină din cap.

— Nimic bun.

— O să-i omoare?

— Probabil.

Atunci este momentul când ea începe să plângă. Și e momentul când el o ia în brațe și o lasă să plângă lipită de el, peste el. Dar nu pentru mult timp. După o clipă, o îndepărtează.

— Așteaptă aici.

Ralf se strecoară afară din baie și închide cu grijă ușa în urma lui. Pentru un timp, ea nu aude decât bătăile proprii inimi și propria răsuflare, zgomotoasă, panicată, iute. Un scârțâit slab de scândură de podea, sus, la parter. Și din nou nimic altceva decât inima și răsuflarea ei. Nu e pic de lumină, Ralf a luat lanterna cu el și singurul bec cu care a fost dotată baia se află dincolo de peretele despărțitor, în încăperea cu toaleta. Stând singură în întuneric, i se pare că e mai bine să închidă ochii; măcar așa bezna se reduce la corpul ei, și nu la lumea exterioară. Și așa face, strânge pleoapele.

Două activități umane sunt însă cele care, cu precădere, implică închiderea ochilor: somnul și rugăciunea și, fiindcă de dormit îi este imposibil, în ea se înalță rugăciunea, acea mică rugăciune care a însoțit-o de când a fugit din Colmar: „că Tu cu mine ești. Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat...”

Rostește rugăciunea o dată, de două, de nenumărate ori. Și, treptat, ritmul inimii ei încetinește, răsuflarea nu îi mai e la fel de iute și tăcerea redevine absolută, cu excepția cuvintelor ce se repetă înăuntrul ei. Până ce, în sfârșit, liniștea o cuprinde. Totul va fi bine, Gestapoul a plecat. Măcar ei doi sunt în

siguranță. Ceilalți însă: Claudine, Raoul și bărbile... Își strânge pleoapele la gândul celor îndurate probabil de ei și e ceva insuportabil, iar inima și răsuflarea ei reacționează din nou, pe măsură ce panica revine. „Ralf? Unde ești? Întoarce-te!”

Are impresia că e plecat de ore în șir, deși, cu siguranță, nu a lipsit mai mult de zece, cincisprezece minute. Sarah nu are ceas, nu are cu ce să măsoare trecerea timpului în afară de bătăile inimii. Și pe urmă, în fine: pași care se apropie și o șoaptă prevenitoare:

— Eu sunt, Sarah!

O împingere ușoară în ușa secretă, care se deschide. Lumina pătrunde în încăpere, iar el e acolo, în lumină.

— Au plecat, zice el. Poți să ieși, casa e goală.

Sarah iese din cadă. Lumina e acum aprinsă și poate vedea fața lui Ralf: e palidă și trasă și ochii îi aleargă de colo-colo, șocați. În răstimpul de când a lăsat-o singură în sub-sol și până s-a întors pare să fi îmbătrânit cu câțiva ani.

— Ce e? Întreabă ea. Ce ai găsit la parter?

Dă să se apropie de ușă, dar el își așază o mână pe încheietura ei; mâna lui e rece ca gheața.

— Nu, spune el. Nu... nu urca. Nu încă. Trebuie să te previn... să-ți spun... E... e groaznic.

— Dar ce ai găsit acolo? Spune-mi! Ce ai văzut? Încearcă se se smulgă din strânsoarea lui, dar el o ține ca într-un clește.

— Lasă-mă! strigă ea. Trebuie să... oh! strigă șocată la vederea manșetei de la cămașa lui, acoperită de sânge.

— Au devastat casa. Și, Sarah... Raoul e mort. Împușcat. Pe scări. Sânge peste tot... a trebuit să-l mut.

— Dumnezeu! Și ceilalți?

— Nu mai sunt aici. Așa cum ți-am spus. Au fost arestați. Presupun că Raoul a încercat să opună rezistență. Ai

auzit și tu împușcăturile – probabil că a vrut să tragă el primul, dar nu a apucat.

Sarah a rămas în picioare, cu mâinile la gură și ochii căscați de uimire.

— Trebuie să plecăm de aici, zice brusc Ralf. Nu mai putem rămâne. S-ar putea să se întoarcă, să cerceteze casa cu mai multă atenție – trebuie să plecăm. Haide, îmbracă-te repede.

Sarah își trage pe ea în grabă fusta, un pulover și bocancii. Ralf e deja îmbrăcat cu pantalonii și vesta; probabil că le-a pus pe el înainte de a se aventura sus la parter. Acum își scoate cămașa pătată de sânge, își ia una curată, un pulover, pantofii.

— Hai, vino să urcăm.

*

Ralf nu a exagerat deloc; casa a fost răscolită. În bucătărie, tot mobilierul nefixat pe perete zace acum pe podea, scaunele sunt rupte, iar masa răsturnată. Dulapurile sunt deschise și puțina mâncare rămasă este împrăștiată pe podea. Cartofi, morcovi, napi, pahare și farfurii sparte, tacâmuri – sunt toate risipite pe jos. De ani de zile Sarah și-a format instinctul de a nu risipi mâncarea, și chiar și acum, când scâncește la vederea dezastrului, se apleacă pentru a ridica de pe jos cartofii, morcovii. Și Ralf se gândește la supraviețuirea lor: se duce la chiuvetă pentru a umple o sticlă cu apă. Sarah se îndreaptă de spate, amintindu-și brusc de Raoul. Îl prinde de braț pe Ralf și îl întreabă pe un ton imperios:

— Unde-i Raoul? Unde îi e cadavrul?

— L-am găsit pe scări. L-am tras sus într-un dormitor și l-am întins pe un pat.

— Vreau să îl văd!

I se pare un lucru îngrozitor să-l lase pe Raoul în urmă. Nu l-a plăcut prea tare, dar asta nu are nicio importanță acum:

Raoul luptase pentru libertatea țării sale, luptase împotriva naziștilor atât de detestați și a-l lăsa în plata Domnului, întins pe un pat, i se pare un gest complet lipsit de respect. Ar trebui să-și ia rămas-bun de la el, să șoptească o rugăciune la căpătâiul lui.

Numai că Ralf nici nu vrea să audă.

— Nu. Sarah, Raoul a murit vitejește. A crezut că poate apăra casa de Gestapo și a plătit prețul. Nu mai avem ce face pentru el, trebuie să plecăm de aici cât mai iute.

A terminat de umplut sticla cu apă; o vârstă în geantă. Sarah mai adună câțiva morcovi de pe jos. Cartofii nu le sunt de folos pe drum; nu pot fi mâncați cruzi. Îndeesă morcovii în buzunare.

— Unde mergem?

— Nu știu. Trebuie să dau un telefon. Haide!

Deschide precaut ușa din spate. Scoate capul afară și se uită prin grădina din spatele casei. Niciun semn de viață, de soldați ascunși. Iese, ridică o mână ca să îi facă semn să aștepte. Înaintează cu atenție câțiva pași...

— Psssst!

Întoarce capul în stânga și în dreapta pentru a localiza sursa sunetului, sâsâitul repetat acum și mai tare, și o voce rostește în șoaptă:

— *Monsieur!*

Sunetul vine din stânga lui, dinspre casa învecinată, de peste un gard viu, jos, care desparte cele două curți din spate. Un cap se înalță pe deasupra lui: e un cap de femeie. Femeia se pornește să turuie în franceză și Ralf nu înțelege ce îi spune. Ridică o mână în aer ca s-o oprească și se întoarce în pragul ușii de la bucătărie, unde Sarah stă și îl așteaptă. Îi face semn să vină; ea se apropie.

— Nemții au plecat, zice vecina. Dar trebuie să vă ascundeți. Puteți să rămâneți un timp la mine acasă. Nu vă faceți griji, suntem de partea voastră.

Arată spre o poartă din capătul bucății de pământ. Sarah și Ralf trec prin ea și pătrund pe proprietatea femeii, traversează grădina din spatele casei și intră pe ușa de acolo. Sarah lasă geanta să-i cadă pe jos și prinde mâinile femeii în mâinile ei.

— *Madame!* Vă suntem foarte recunoscători. Vă mulțumim din inimă. Este îngrozitor ce s-a întâmplat.

— Suntem vecini și pereții sunt subțiri, iar ferestrele erau deschise – am auzit tot, spune femeia. Sunt Madame Brisson. Locuiesc aici de când mă știu și am fost întotdeauna o bună franțuzoaică, o patrioată. Mama lui Claudine a fost prietena mea cea mai bună. Sigur că vreau să-i ajut pe prietenii fiicei ei! Claudine este atât de curajoasă, luptă pentru libertatea Franței. O să vă pregătesc mai întâi micul dejun și pe urmă vom discuta ce aveți de făcut mai departe.

Vorbește repede, așa că Sarah îi traduce lui Ralf.

— Cel mai urgent avem nevoie de un telefon, zice el. Există vreo cabină prin apropiere?

— Da, e una în colțul străzii, răspunde Madame Brisson.

— Dar noi nu putem ieși... N-ați vrea să...?

Femeia pricepe imediat.

— Dați-mi numărul și scrieți-mi mesajul, și voi suna eu. Așază-te la masă, *mademoiselle*. Mă întorc imediat să vă fac o cafea.

Iese însoțită de Ralf. Genunchii lui Sarah se înmoaie în clipa următoare, de ușurare, și se trânteste pe un scaun. Pentru moment se află în siguranță. Poate. Și numai pentru puțin timp.

Astăzi realitatea războiului a năvălit peste ea pentru întâia oară. Până acum i se păruse ceva îndepărtat. Un coșmar și, prin urmare, ceva ireal. Despărțirea de familie, de casă. Fuga forțată, primul refugiu la podgoria lui Margaux, traversarea Munților Vosges... Totul fusese mai degrabă un vis urât involuntar și aparent fără legătură cu războiul – războiul în sine, luptele, moartea, carnajul fuseseră undeva departe, atât de teoretice, de teatrale. Un discurs la radio, voci înăbușite, avertismente despre eventualități înfiorătoare. Până și arestarea în pădure nu păruse un act de război, ci o altă scenă dintr-o piesă de groază. Nici atunci când Ralf o legase nu fusese un act de război. Nici când Krämer încercase să o violeze – nici măcar *acela* nu fusese un act de război, ci unul săvârșit de o brută; un gest individual, personal. Până și atunci când Ralf îl împușcase pe Krämer și rămășițele însângerate ale capului său o atinseseră și-i întinaseră corpul, iar ea urlase cuprinsă de o teroare absolută – nici atunci nu fusese război.

Dar ceea ce se petrecuse azi, această dramă – *acesta* era într-adevăr războiul. Războiul spărsese bula negării ei. Și acum nu mai are unde să se ascundă. Războiul este peste tot, s-a prăvălit peste ea și, de acum încolo, cu fiecare pas pe care îl va face, se va afunda și mai adânc în măruntaiele lui înspăimântătoare.

— Am vorbit cu falsificatorul, zice Mathilde. Îți va termina documentele cel târziu mâine. Și pe urmă va trebui să plecați imediat din Metz. Nu puteți rămâne aici. Îmi pare rău, dar este prea periculos pentru noi toți.

„Aici” este camera din spate a unei croitorii. Mathilde le-a căutat între timp un loc temporar de dormit la noapte. Venise imediat, îi luase din casa lui Madame Brisson, îi condusesese

prin porți ascunse și pe drumuri lăturalnice până ce ajunseră la atelierul fratelui ei, situat în cartierul cel mai sărac al orașului. În cel mai rău caz vor dormi aici, pe podeaua din atelier. Nimeni nu are paturi libere de oferit.

— Toată lumea este *très sympathique*¹, le explică Mathilde. La izbucnirea războiului, am fost evacuați în sud, dar după aceea ne-am întors cu toții, cu excepția evreilor, și fiecare casă, fiecare cameră liberă a fost rechiziționată de nemți. Metz a devenit un oraș foarte aglomerat. Și *Judenrein*, cum spun ei, adică liber de evrei, și plin în schimb de nemți. Îi preferam pe evrei.

Au acceptat consternați ideea că grupul lui Claudine reprezintă o cauză pierdută, la fel ca toți francezii prinși de friți; în cazul în speță, prin vărsare de sânge. Fără îndoială, cei arestați vor fi interogați și torturați în cele din urmă, până ce vor mărturisi cu răsuflarea întretăiată adevărul, după care vor fi uciși.

— Nu îi putem învinovăți fiindcă vor vorbi, declară Mathilde. Tot ce vor dori în acele momente va fi să pună capăt suferinței: să moară. Știu că îndată ce vor vorbi, pentru ei va veni sfârșitul. De aceea trebuie să fugiți cât mai repede.

— Dar friții îi vor întreba de noi? spune Sarah. Nu cred. Nu cred că nemții știu de noi.

— Asta mă întrebam și eu, clatină Ralf din cap. Tu ce părere ai, Mathilde?

— N-avem de unde să știm, răspunde ea. Și de asta trebuie să plecați. Nemții vor vrea să afle în principal informații despre celula Rezistenței din Nancy și de unde primesc ei arme și grenade. Celula aceea e aprovizionată de SOE, o organizație britanică, și friții vor cu disperare să afle nume

---

¹ „Foarte drăguță” (în fr. în original) (n. red.).

și adrese. Nu caută un dezertor din Wehrmacht și o tânără evreică fugară din Colmar și nu le-ar trece prin cap să pună asemenea întrebări. Totuși... ridică ea din umeri. Poate că prietenii noștri le vor divulga de bunăvoie această informație pentru a îndrepta interogatoriul în altă direcție. Pentru a distra atenția. Pentru cei din Rezistență voi sunteți mai puțin importanți decât rețeaua din Nancy. E foarte posibil să vă sacrifice deliberat. Îmi pare rău, dar asta e situația. Ar fi o trădare de mai mică relevanță, cu miză mai mică pentru Rezistență. Așa încât trebuie să fugiți – Metz a devenit un cartof prea fierbinte pentru voi.

Chiar și așa, într-un Metz devenit cartof fierbinte, Sarah tremură, și nu de frig. Ralf o ia pe după umăr, strângându-i-l, dar își lasă brațul acolo numai pentru o clipă, apoi îl retrage.

— Nu-ți fie teamă, zice el. O să am eu grijă de tine.

„Atunci lasă-ți mâna pe umărul meu”, strigă Sarah, dar doar în gând. „Îmbrățișează-mă strâns. Mi-e frică, sunt înspăimântată și singură. Te rog.”

Dar Ralf nu o cuprinde din nou cu brațul. Nu o trage spre el pentru a o liniști. În realitate, se îndepărtează; se ridică în picioare și merge să se sprijine de ușă.

„Este adevărat ce se spune”, își zice Sarah. „Nemții sunt oameni reci; până și cei prietenoși, cei care-l urăsc pe Hitler, sunt așa. Sunt reci și lipsiți de sentimente. Nu le pasă de nimeni, nu pot iubi pe nimeni. Ralf nu este altceva decât o statuie frumoasă. Își face datoria purtându-mi de grijă, dar nu dă doi bani pe sentimentele mele. Trebuie să încetez să-l iubesc. Trebuie!!! Dar ce mă fac dacă nu voi putea?”

Documentele lui Ralf sunt într-adevăr gata a doua zi. Povestea lui de acoperire e menținută cât mai aproape de realitate, la fel și deghizarea: este din nou un soldat proaspăt bărbierit, tuns scurt, curat îmbrăcat în uniformă. Un soldat neamț care se întoarce din permisie la regimentul său din sudul Franței.

— Te vei nume Karl Vogel, așa cum ai dorit, îi spune Mathilde. Dar ești cu trei ani mai în vârstă; acum ai douăzeci și unu de ani. Pentru cineva aflat în situația ta, este mai bine să fii major. Și, oricum, arăți mai matur decât ești.

Așa să fie? Sarah se încruntă la auzul acestor cuvinte și se uită mai îndeaproape la Ralf. Își întruchipează perfect rolul: un soldat bine făcut, înalt și chipeș în uniformă sa, cu firele de barbă răzlețite dispărute acum. Și, da, are dreptate Mathilde – în cele două săptămâni de când îl cunoaște, Ralf a îmbătrânit. Soldatul necălit în luptă, un adolescent cu față aproape ca de copil, nu mai există, fiind înlocuit de un bărbat. Dar ce anume s-a schimbat la el? Trăsăturile îi sunt aceleași: structura facială bine proporționată, aproape clasică și, desigur, trăsăturile individuale, părul castaniu închis, ochii căprui, urechile, toate au rămas neschimbate. Este la

fel de chipeș ca înainte și totuși... Schimbarea, realizează ea, s-a petrecut în interior.

O profunzime proaspăt dobândită se infiltrează acum prin fiecare atom de pe fața lui, din corp, din statură, din atitudine și îi conferă un soi de maturitate ambiguă, un aer de competență pură ce nu provine dintr-o schimbare exterioară măsurabilă, ci se revarsă din interior. Experiențele prin care a trecut l-au forțat să se maturizeze; s-a transformat cât ai clipi din băiat în bărbat. Noua maturitate îi sclipește în ochi; rușinea ce fremăta în soldatul care o privea implorând-o să-l ierte în timp ce îi lega încheieturile s-a evaporat.

Și iată-l acum pe bărbatul care s-a iertat pe sine, nu prin a-și scuza greșelile, ci prin a trece peste ele, înlocuindu-le cu noi forme de responsabilitate și putere. Emană încredere. Ar fi trebuit să-și dea seama de la bun început: Ralf este un bărbat aflat într-o evoluție rapidă. Ar fi trebuit să vadă acest lucru în încrederea pe care le-a inspirat-o el unor străini, începând cu Eric și sfârșind cu Mathilde. Rebecca, Victoire, Madame Delauney, până și *maquisards*, cu toții au părut să pună imediat temei pe cinstea lui Ralf când abia îl cunoscuseră și în ciuda trecutului său de soldat în Wehrmacht. Ralf posedă un fel de magnetism care pare a produce automat această impresie: că este un om cu adevărat *bun*.

Ea a fost ultima care a sesizat; a fost prea absorbită de propriile conflicte emoționale – teama animalică inițială, care a făcut-o să respingă și să nege atracția pe care el o exercita asupra ei – pentru a observa schimbarea petrecută în el. Un alt lucru se petrece cu ea, un fenomen greu de identificat: să fie o pasiune trecătoare, iubire sau poftă trupească? Nu, nu e poftă trupească. Este atrasă de el, însă atracția e mai

degrabă de ordin spiritual decât fizic, este o dorință de confort emoțional și reciprocitate mai mult decât una carnală.

E ca și cum sufletul ei, abandonat de familie și de tot ce a avut mai scump pe lume, năzuiește spre el, tânjind să fie acceptat, recunoscut, iubit – fiind însă respins cu cruzime de indiferența lui. Ciudat este că această calitate a lui de a face impresie bună, de a fi considerat demn de încredere e îmbrăcată într-o asemenea frigiditate. Dar poate că răceala face parte din noua lui maturitate. Poate că maturitatea exclude reciprocitatea; poate că maturitatea ține la distanță iubirea și inevitabila nevoie de afecțiune care vine odată cu ea – nevoia de a se contopi cu celălalt, de a fi *una* cu el. Orice ar fi, Sarah se simte singură. Atât de îngrozitor de singură..., încât dorul pe care îl simte sfârșește într-un gol iritant. Până și noile lui documente îi reflectă proaspăta maturitate.

— Bun, deci am sărit peste trei ani? Ce drăguț! zice Ralf, luând actul de identitate din mâna lui Mathilde și studiindu-l. Chiar dacă e nou, actul arată de parcă nu ar fi, cu fotografia lui ușor crăpată și cartonul pe care este tipărită tocit pe margini. Karl Vogel, douăzeci și unu de ani.

— Aș vrea și eu să devin mai bătrână! mormăie nemulțumită Sarah. Urăsc să fiu minoră, să fiu tratată ca un copil.

— O să vină și vremea ta, spune Mathilde. Trecem printr-o perioadă când istoria se întâmplă sub ochii noștri, iar asta îi forțează pe oameni să se maturizeze mai repede. Și tu te vei maturiza, ca și Karl. Numai că el a trăit mai multe decât tine. Va veni o zi când îți vei demonstra și tu curajul. Până atunci, va trebui să te mulțumești să ai șaptesprezece ani.

— Săptămâna viitoare voi împlini optsprezece, obiectează Sarah.

Dacă ar fi fost acasă, ar fi avut parte de o petrecere. *Maman* ar fi copt în chip miraculos un tort din morcovi, pudră de ou și făină de porumb, un tort care, copt fiind cu dragoste, ar fi fost delicios, iar ea ar fi fost îmbrățișată de părinți și de surori și, în ciuda războiului, ar fi răs și ar fi cântat cu toții. Aici însă, va trebui să uite de aniversarea ei. E o fugară care călătorește cu un pește rece pe nume Ralf – ba nu, *nu* Ralf, ci Karl. Va trebui să țină minte să i se adreseze așa.

Mathilde îi mitraliază cu instrucțiuni:

— Trebuie să plecați. Acum. Să luați primul tren spre Paris... Nu veți rămâne acolo, veți lua imediat trenul spre Poitiers. Parisul mișună de oameni ai Gestapoului. Poitiers e un loc mai sigur – acolo au fost evacuați cetățenii din Metz la începutul războiului. Vă veți amesteca printre ei. Să fiți precauți și să n-aveți încredere în nimeni, Nu toți francezii sunt împotriva naziștilor. În Paris operează Carlingue, o societate secretă nouă de colaboraționiști francezi ai Gestapoului, oameni mai răi chiar decât naziștii. Unii din ei sunt foști infractori nemiloși, care lucrează mână în mână cu Gestapoul și sunt mai greu de depistat fiindcă nu poartă uniformă și urmăresc oamenii, pregătiți oricând să îi denunțe. Poți da peste ei oriunde, așa că păziți-vă spatele. Stați cu ochii în patru. Să nu vă așezați unul lângă altul în tren, ca să nu fiți controlați în același timp. E mai bine așa, mai sigur. Nici la gară să nu mergeți împreună. Cumpărați-vă biletul separat. Nu mai fi atât de speriată, Sarah, spaima asta poate să te trădeze. Un singur telefon dat la Colmar și, gata, totul se termină pentru tine. Documentele tale sunt în ordine și, mai mult decât atât, sunt autentice. Să nu uiți asta. Încearcă să pari sigură pe tine și poartă-te natural. O să te însoțesc eu la gară, e mai bine

așa. Ține minte, mergi la Paris, unde vei locui la rude și îți vei căuta de lucru. Ai memorat adresa? Să te aud.

Sarah repetă adresa din Paris pe care a memorat-o. Nu va merge de fapt acolo, e doar o casă conspirativă a RIE, care au informat-o pe Mathilde de existența ei. Ralf – ba nu, Karl – a primit o altă adresă. Ei doi se vor întâlni în Paris la Gare de l'Est, de unde vor lua metroul până la Gare Montparnasse, iar de acolo se vor despărți din nou pentru a călători cu trenul până la Poitiers. Sarah își îndreaptă umerii și spatele. Aceasta este proba de maturitate pe care o aștepta.

Ralf se așază în același vagon cu ea, dar într-un alt compartiment. Mathilde insistase să nu stea împreună din motive de siguranță.

— Nu știi niciodată cine e cu ochii pe tine, spusese ea. Oamenii s-ar putea întreba de ce se poartă un soldat neamț atât de prietenos cu o simplă franțuzoaică și, dacă sunteți văzuți împreună, treaba asta ar putea da naștere la conflicte. Sunt oameni care urmăresc privirile furișe, gesturile ascunse, expresiile faciale. Nu aveți cum să știți cine colaborează cu Gestapoul. Niciodată. Stați separați până ajungeți la Paris. Încearcă să te așezi lângă o femeie mai în vârstă, o sfătuipe Mathilde pe Sarah. Stai de vorbă cu ea, prefă-te că sunteți împreună. S-ar putea să-ți prindă bine. Oricum, însă, nu ai motive de îngrijorare. Nu ai ștampila incriminatorie *Evreu* aplicată pe documente. Nimeni în Franța nu o caută pe Sarah Mayer...

— Dar dacă am fost trădată de Claudine și prietenii ei?

— Chiar dacă te vor trăda, nu o vor face imediat. Va trece ceva timp până ce poliția va fi alertată să te caute și, până

atunci, tu vei fi ajuns la Poitiers. Poate că totuși ar fi fost mai bine să nu-ți fi folosit numele real în casa aia.

— Acum e prea târziu.

— Nu contează, tu fă tot ce poți ca să ajungi la Poitiers.

La gară, Mathilde a stat deoparte în timp ce ea și-a cumpărat biletul pentru toată călătoria până la Poitiers. Sarah nu mai cumpărase niciodată un bilet de tren și acum era nevoită să se descurce singură, ca un adult.

— Bun, acum la revedere, *chérie*. Și mult noroc.

Mathilde a sărutat-o pe amândoi obraji. S-a răsucit pe călcâie și a plecat.

Și acum este aici, în compartiment. Așa cum a sfătuit-o Mathilde, și-a ales un loc lângă o femeie între două vârste care ține în poală o bocceluță. Părul femeii este destul de încărunțit și ridurile din jurul ochilor par a proveni de la răs, nu de la vârsta înaintată; este totuși o voioșie suprimată, căci atunci când se întoarce cu fața către ea, Sarah îi vede tristețea din ochi. Își zice că femeia trebuie să fi fost rotunjoară și moale, în schimb este sfrijită și osoasă. Doar pieptul generos mai amintește de o siluetă mai împlinită în vremurile bune.

Conversația se leagă cu ușurință. Tristețea din ochii femeii se explică prin pierderea a doi fii la începutul verii lui 1940, când frișii au invadat Franța. La început, vorbește cu prudență, ca și Sarah, fiecare cântărind la cealaltă atitudinea față de invazie și încercând să stabilească dacă poate avea încredere în tovarășa de drum. Sarah a descoperit că încrederea este un instinct, o senzație viscerală. Și că trebuie să înveți să ai încredere nu numai în celălalt, ci și în tine și în abilitatea ta de a discerne cui poți să-i acorzi încrederea, rămânând însă în tot acest timp conștient de faptul

că un *collaborateur* cu adevărat talentat poate stăpâni arta subtilă de a trezi, pe nedrept, bunăvoința celorlalți.

Nu e ușor s-o minți pe Madame Leroi. *Maman* i-a vârat în cap lui Sarah importanța adevărului, așa încât ideea de a înșela deliberat un prieten onest îi stă pe conștiință. Totuși, altă cale nu există. E Sarah din Colmar și se află în drum spre Paris, unde va sta la rude și își va căuta de lucru. Aceasta e acoperirea ei.

— Ce fel de slujbă îți cauți?

— Păi...

Nu-i poate răspunde „să fac viori”, deși poate că și în Paris există lutieri. De ce n-ar fi? Însă Mathilde a sfătuit-o să nu-și trădeze abilitățile. Să marșeze pe ideea de munci necalificate, mai puțin speciale. Pentru orice eventualitate.

— Orice, răspunde Sarah. Mă pricep să fac menajul, așa că m-am gândit la ceva legat de curățenie. Sau...

— Știi să tai legume?

— Da, sigur că știu! Obişnuiam să o ajut pe mama în bucătărie.

— Atunci te pot prezenta cumnatului meu. Are un mic restaurant lângă Montparnasse. Nimic simandicos, să ne-nțelegem, nu e un local gourmet, doar mâncăruri simple de prânz și cină pentru lucrătorii de la birourile din apropiere. Crezi că ai putea face față?

— Sigur că da! Doar că se poate ca unchiul să-mi fi găsit deja de lucru într-un magazin.

— Oricum, o să-ți dau adresa. Și, dacă nu te descurci, trimite-mi o scrisoare și o să încerc să te ajut. Ai grijă însă ce scrii.

Primul control are loc la ieșirea din Lorena și intrarea în *Zone Interdite*. Părăsesc regiunea anexată de Germania pentru a pătrunde în „zona interzisă”, un tampon între cea anexată și Franța ocupată. Trenul staționează aproape o oră.

Ofițeri germani în uniforme de culoare gri ardezie împânzesc vagoanele, trecând cu o lentoare chinuitoare de la pasager la pasager, verificând hârtii și scrutând fețe, punând întrebări, examinând, uneori chiar percheziționând. Când ajung la ea, Sarah își ridică ochii neliniștită, convinsă că vina i se citește pe fiecare trăsătură a feței. „Liniștește-te. Calmează-te. Respiră.” Însă mâinile îi tremură în clipa când scoate actul de identitate și bătăile inimii îi sunt probabil auzite, căci le simte cum îi bubuie în piept.

— Călătoriți de la Metz la Paris? Și care este scopul deplasării dumneavoastră, *Fräulein*?

— Mă... mă duc în vizită... adică să-mi caut de lucru...

Se bâlbâie. O ia de la capăt, însă Madame Leroi o întrerupe în clipa următoare într-o germană perfectă:

— Nepoata mea mă însoțește la Paris în vizită la sora mea, rostește ea clar și ferm. I s-a promis o slujbă la restaurantul din Montparnasse al familiei.

Ofițerul dă din cap și îi înapoiază documentele lui Sarah.

— Foarte bine. Dar dacă e așa timidă, *Fräulein* va avea probleme să lucreze cu publicul.

Madame Leroi chicotește.

— Ah, da – Sarah a noastră a fost tare răzgâiată și e încă un șoricel! Pentru început nu va lucra direct cu clienții. Însă Parisul o va oțeli. Nu-i așa, *chérie*? Cu timpul vei ajunge o tânără pariziancă perfect capabilă să-și poarte singură de grijă.

O bate cu palma pe genunchi și-i face cu ochiul, jovială. Sarah se forțează să zâmbească și dă din cap. Ofițerul dă și el din cap, fără să zâmbească, și înaintează pe culoar.

Când cei doi ofițeri se îndepărtează suficient de mult pentru a nu fi auzite, Madame Leroi se întoarce cu fața spre Sarah și rostește pe un ton energic:

— Adună-te și învață-te să minți mai bine și mai convingător. Nu-ți știi povestea, dar îți pot spune că ai dat de belea. Nu vreau să aflu amănunte, tot ce îți spun e să te aduni. Ești vai de capul tău!

Sarah încuviințează; știe că Madame Leroi are dreptate. Mâinile îi sunt umede de transpirație; le șterge de mâneci și-i mulțumește din inimă femeii mai vârstnice.

— Îmi cer scuze, șoptește ea. Sunt pentru prima oară pe cont propriu și cu numai câteva zile în urmă stăteam ascunsă și au venit și mi-au arestat prietenii și... Are o pornire nestăvilă să scuipe tot din ea, să povestească lucrurile așa cum s-au întâmplat, de la început până la sfârșit.

Madame Leroi e dintre acele prietene, dintre acele femei mai vârstnice puternice. Încă de la începutul călătoriei ea și-a dat seama de situația dificilă în care se află Sarah, i-a citit gândurile, a îmbrățișat-o spiritual, dacă nu fizic, i-a împrumutat din curajul și încrederea ei. Margaux, Rebecca, Madame Delauney – chiar și Mathilde; și acum această străină care i-a remarcat din prima clipă nesiguranța și a luat-o sub aripa ei ocrotitoare. Spre deosebire de Ralf, care o împinge mereu deoparte, care o ajută în chestiuni de ordin practic, dar nu și ca să se elibereze de temeri.

— Candoarea te dă de gol, spune acum Madame Leroi. Minciunile ți se citesc în ochi. Îmi pare rău că ai considerat că trebuie să mă minți, dar nu o să te întreb de ce – în războiul ăsta, majoritatea oamenilor au secrete. Și nu o să întreb de ce o fată atât de vulnerabilă ca tine călătorește singură. Presupun că ai motivele tale. Însă când ești singură, fă bine și exersează-ți minciunile; sunt prea străvezii.

— Sunt din Colmar, șușotește Sarah. Sunt evreică și...

— Şşşt! Ce ți-am spus eu? Nu vreau să știu nimic! Nu trebuie să mărturisești astfel de lucruri unor străini, oricâtă încredere ai avea în ei. Este periculos.

— Îmi pare rău...

— Și nu îți cere scuze! Nu ești decât o fetișcană și nu ar trebui să călătorești singură. Nu ai idee ce se poate întâmpla.

Sarah își coboară și mai mult glasul.

— Dar nu sunt singură. Călătoresc împreună cu un tânăr, un soldat, un dezertor neamț care...

— Un soldat neamț? Un dezertor? Serios? Este iubitul tău? Ai încredere în el? Sper că nu ai fugit cu el în lume sau așa ceva. Pentru că n-ar ieși nimic bun din asta.

Sarah clatină din cap cu putere.

— Nu, nici vorbă. El mă însoțește doar pentru că sunt minoră. Ni s-a spus că e mai bine să nu stăm în același compartiment de tren.

— Ah! *Vi s-a spus*. Înseamnă că ați încăput pe mâini bune, așa că o să-mi văd de treaba mea și n-o să-ți mai pun întrebări.

La următorul control, în apropiere de Paris, Sarah răspunde întrebărilor nemților fără să tremure sau să se bâlbâie. Madame Leroi o privește aprobator.

— Văd că înveți repede! zice ea. Cât de curând vei ajunge să minți la fel de ușor pe cât îți e să respiri. Minciunile convingătoare nu sunt de admirat într-o lume normală. Din nefericire, lumea în care trăim acum a înnebunit și suntem nevoiți să deprindem astfel de viclenii pentru siguranța noastră. Totuși, oferta de lucru rămâne în picioare. Probabil că ai alte planuri, dar nu se știe niciodată, *n'est-ce pas?* O să-ți notez adresa din Paris a surorii mele și adresa mea.

Scoate din sac o agendă mică și un creion și scrie.

— *Bon!* Ei bine, draga mea, la următoarea stație, la Paris, în *banlieu*¹, eu o să cobor. Va trebui să ne despărțim. Mi-a făcut plăcere să te cunosc și să stăm de vorbă și îți doresc tot binele de pe lume, ție și acelui tânăr, în aventurile care vă așteaptă. Chiar dacă nu-i iubitul *tău*, dacă e să mă iau după tine. Nu încă, așa zice. Deși bănuiesc că se va întâmpla într-o bună zi. Așa merg lucrurile în viață. Oricum ar fi, *bonne chance!*

Și cu asta pleacă, lăsând-o pe Sarah din nou cuprinsă de acea senzație de vid interior. Însă curând trenul se îndreaptă către Gare de l'Est. Pasagerii se ridică de pe banchete, își iau bagajele din compartimentul de sus, își aranjează lucrurile în sacoșe.

Și Ralf apare dintr-odată, stând lângă ea pe coridor și zâmbind cu acel surâs rezervat și impersonal care promite prietenie, dar avertizează în același timp că distanța trebuie păstrată. Sarah înțelege și-i face jocul. E una din acele minciuni de război pe care Madame Leroi le deplânge.

— Ești gata pentru etapa următoare a aventurii noastre? o întreabă el.

O, da, o aventură. Pentru el, asta nu e decât o aventură. O altă minciună, alte denaturări, alte prefăcătorii, cum că iraționalul este rațional și nebunia este sănătoasă. Ralf nu se coboară la asemenea nimicuri, nu vrea decât să ajungă la destinație, să o țină pe ea în siguranță, făcându-și totodată datoria și, după aceea, să-și vadă de viața lui.

Într-o zi o va depozita în ultimul adăpost și va porni la drum spre adăpostul lui. Nu-i pasă deloc de ea; nu îl interesează dorința ei de a fi cu el, nu-l mișcă singurătatea ei, nevoia ei de apropiere. „Ei bine – își zice Sarah îndreptându-și umerii – noroc că situația asta nu va dura mult.” Curând i se

---

¹ „Suburbie” (în fr. în original) (n. red.).

vor alătura Amélie și Thérèse, și apoi *maman* și *papa*, Manon și Sofie. Vor fi din nou o familie întreagă și va uita cu totul de existența lui Ralf.

La Gare de l'Est coboară pe peron și se uită în jur după Ralf. Nu mai e în spatele ei. A ieșit din vagon pe o altă ușă și e ascuns vederii de pasagerii care se revarsă din compartimente pe culoarul trenului, împingându-se. Și pe urmă îl zărește, iar el, la rândul său, o vede. Își face drum spre ea prin aglomerație.

— Am reușit! exultă el. Paris, orașul luminilor!

— Și al iubirii, îl completează ea.

— Da, da, așa e. Acum trebuie să vedem cum ajungem la o stație de metrou și la Gare Montparnasse ca să ne continuăm drumul.

— Ce păcat că nu putem să mai rămânem, oftează Sarah. Ce păcat că nici n-am ajuns bine, că trebuie să plecăm.

— Sarah, nu suntem în vacanță. Într-o zi, după ce războiul se va termina, te vei putea întoarce ca să vizitezi orașul. La fel și eu. Dar, pe moment, acesta este cel mai periculos loc din toată Franța, așa că trebuie să-l părăsim rapid.

— Știu. Visam și eu.

— Ce-ar fi să mergem mai întâi la o cafenea ca să mâncăm ceva? Mi-am mâncat sandvișul la prânz, dar mi s-a făcut din nou foame.

— Da, bună idee.

— Lasă-mă să-ți duc eu bagajul.

Îl ia și îl azvârle cu ușurință pe umăr, după care o iau din loc, urmând mulțimea care se îndreaptă spre ieșirea din gară. Sarah observă aproape imediat privirile încruntate. Oamenii care trec pe lângă ei se încruntă, unii mormăie cuvinte

necunoscute ei, încărcate de dezaprobare și reproșuri. Unii se îndepărtează, pur și simplu, ca pentru a isca un gol cât mai mare în jurul lor. O persoană scuipe demonstrativ pe jos. Îi este clar acum: mersul cot la cot cu un soldat neamț o poate proteja întrucâtva de Gestapo, dar nu o face iubită de francezi.

Café de la Gare, așa cum a fost neinspirat denumită, se află imediat la ieșirea din gară. Majoritatea meselor pătrate dinăuntru sunt ocupate. Sarah zărește una liberă într-un colț, lângă o ușă pe care scrie *Toilettes*. I-o arată lui Ralf și pornește într-acolo. Se bucură că poate să-și dezmoștească picioarele, să scape de spațiile claustrofobice ale unui tren în mișcare. Se așază la masă cu spatele la ușă.

— Mă duc să comand ceva, zice Ralf. Ce zici de o omletă și un croasant? Ca să ne țină un timp de foame.

— Da, și o cafea, te rog.

— O să văd ce pot face în privința cafelei. Oricum, nu va fi una adevărată.

Merge spre tejegheaua situată în partea din spate a cafenelei și discută cu o chelneriță cu șorț în carouri și batic asortat. Ea îi înmânează un meniu, dar se întoarce imediat spre alt client. Ralf încearcă să-i vorbească și ea se răsucește din nou cu fața către el, dar îi răspunde încruntată și se îndepărtează cu mers țeapăn.

Ralf vine la masă cu două cești de cafea.

— Pe viitor ar fi mai bine să comanzi tu, spune el. Nu o să primesc favoruri îmbrăcat în uniformă asta. Nu au ouă. Așa că am comandat... Se întrerupe pentru o clipă, apoi reia: Nu întoarce capul, Sarah! Niște ofițeri germani tocmai au intrat. Par să caute pe cineva... se uită în jur. Stai liniștită, nu-ți fă griji. Dacă vin spre noi, poartă-te natural. Totul e în ordine.

Ce ușor îi vine lui. Dar panica, mocnind sub suprafață, răzbește acum afară. Panica e permanent acolo, înăuntrul ei, stă la pândă, în așteptarea celui mai mărunț semn pentru a intra în acțiune, înăbușind orice alte gânduri, amenințându-i sentimentul de siguranță atât de greu dobândit. N-ai decât să repeți la nesfârșit „nu-ți fă griji, nu-ți fie teamă, totul e în regulă...”, dar repetarea unor cuvinte, chiar și crezând în ele, știind că reprezintă adevărul logic, rațional, nu le transformă în realitatea *ta*, nu le transformă ca prin magie în opusul lor. Spaima, îngrijorarea, anxietatea rămân acolo; o bestie ascunsă în umbrele minții, așteptând cel mai mic impuls pentru a sări în față, a devora orice atitudine bună și încrezătoare pe care ai clădit-o cu atâta grijă.

Sarah întinde mâna după ceașca de erzaț. Orice ca să-i distragă atenția, să o facă să nu se gândească la panică, ci la cafea. Stratagema nu funcționează însă și mâna începe să-i tremure pe masă. O ține acolo, este tot ce poate face pentru a nu se răsuci pe scaun ca să vadă, ca să știe ce fac nemții; dacă vin sau nu către ei.

Ralf își așază mâna peste mâna ei, o palmă nemișcată, fermă și atât de mare, încât acoperă cu ea dovada spaimii lui Sarah.

— Stai cuminte, spune el. Poartă-te natural, rămâi calmă.

Iată-le din nou: platitudinile. Lui Sarah îi vine să țipe la el, să urle, să-i ceară să tacă; este speriată, terifiată și nu se poate opri din tremurat, oricât de mult încearcă. Fața lui este atât de enervant de calmă, chiar zâmbitoare, în timp ce joacă rolul cetățeanului inocent care își savurează cafeaua. Sau poate că nici nu e un rol, poate că așa este el, calm, lipsit de emoții, de pasiune; atât de *german*. În clipa aceea îl urăște. Își trage mâna de sub mâna lui.

— Termină! și cuvintele zboară din gura ei prea zgomotos, mai zgomotos decât a intenționat, aproape ca un țipăt; și, pentru că au sunat atât de tare, ea se întoarce ca să verifice dacă le-a mai auzit cineva, dacă a atras atenția asupra lor.

Și uite-i: de data asta sunt chiar gestapoviști, în uniforme lor negre. Răceala care o cuprinde îi este familiară de acum. De fiecare dată când o paște un pericol, răceala o cuprinde ca o plasă și-i scurge sângele din față. În momentul când își întoarce capul, unul dintre ofițeri se uită în direcția ei și ea îi prinde privirea și se simte complet descoperită, îl vede cum se încruntă și dă să se îndrepte către masa lor. Știe că vina este scrisă în fiecare linie a feței ei.

— Sarah, uită-te la mine!

Ralf i se adresează pe un ton imperios și cuvintele lui, deși înăbușite, își ating ținta. Ea se răsuțește cu fața spre el și spatele la gestapoviști, și îl fixează cu privirea. Fața lui este o mască a calmului, însă zâmbetul îi este doar lipit pe ea și nu-i atinge ochii. Vorbește acum, și o face la fel de liniștit, trâncănind prostește despre pâinea franțuzească, cea nemțească, penuria de făină și felul în care fiecare țară își gestionează resursele. E rezervat și calm, în timp ce ei inima îi bubuie în piept și mâinile, ascunse acum vederii, ținute în poală, continuă să tremure.

Printre pălăvrăgeli, Ralf strecoară vorbe de înțelepciune:

— Nu mai fă așa, Sarah! Nu te întoarce, nu te uita. Nu pe noi ne caută. Înainte de război aveam și noi croasanți în Freiburg; erau așa de ușori și pufoși, însă acum nu mai sunt făcuți cu unt. Rămâi calmă, Sarah, respiră adânc! Germanii preferă covrigii în locul croasanților. Voi, în Colmar, ce obișnuiți să mâncați, covrigi sau croasanți? Care îți plac mai mult? Nu sunt interesați de noi, discută cu niște evrei

așezați lângă ușa de la bucătărie. Îi hărțuiesc... Nu trage cu urechea. Încearcă să mă ascuți pe mine. Uită-te la mine, nu întoarce capul.

Dar ea nu se poate abține. Se răsuțește – doar e ceva normal să întorci capul atunci când auzi că cineva țipă, adică exact ceea ce fac în clipa asta uniformele negre. Se uită la cine țipă ei. Evrei, așa a spus Ralf; cum de și-a dat seama? Îi privește și realizează imediat. Da, oamenii aceia sunt evrei.

De când au ajuns la Paris a văzut-o deja de multe ori: steaua galbenă, cusută pe mânecă. Mathilde i-a explicat că toți evreii au primit câte una și că trebuie să o poarte tot timpul. Steaua trebuie cusută cu grijă pe mânecă și, când cineva își schimbă hainele, trebuie să o descoasă și să o coasă la loc, la fel de grijuliu și frumos. Acești evrei sunt identificați prin acele stele. Ofițerii țipă la ei – un grup de patru persoane – pentru că pe mâneca unuia steaua e prinsă în ace, nu cusută. Sarah privește scena încremenită. Partea vinovată stă cocoșată la masă, în timp ce amândoi ofițerii țipă la el. O mână zboară și îl lovește cu putere în cap. Omul se prăbușește de pe scaun și aterizează pe jos, unde rămâne lat, în timp ce scaunul zgârie zgomotos podeaua în spatele lui. Unul dintre însoțitorii săi, o femeie cu steaua cusută bine la locul ei, sare în picioare, complet șocată, însă altul din grup, un bărbat brunet și deșirat, o prinde de braț și o așază înapoi pe scaun.

Ofițerii lovesc cu picioarele silueta ghemuită pe podea, îi urlă să se ridice. Omul se saltă încet în picioare. Îl împing afară din cafenea, încadrându-l și ținându-l fiecare de câte un braț, aproape târându-l pe sus. O siluetă mică, scheletică, între doi ofițeri masivi.

Nu numai Sarah, ci întreaga cafenea se holbează acum într-o tăcere împietrită la bărbatul vinovat, silit să iasă în

stradă cu brațele prinse la spate. Femeia evreică de la masa lui plânge în pumni. Însoțitorul său se apleacă spre ea; pare să încerce să o consoleze.

Sarah se răsuțește acum spre Ralf.

— Ce se va întâmpla cu el? Cu ce a greșit?

— O să îl aresteze și o să-l arunce în închisoare câteva zile sau o să-l amendeze. Nu știu... chiar n-am idee, Sarah.

— Nu știi și nici nu-ți pasă!

— Cum poți să spui așa ceva?

— Uită-te la tine! Stai și te uiți și-mi spui să fiu calmă și să nu-mi fac griji, și toate astea fiindcă ești neamț și ai documente care spun asta, în timp ce eu sunt evreică și ar trebui să port și eu steaua, și mai bine aș purta-o, fiindcă simt că îmi trădez poporul!

— Nu, Sarah! Te rog, nu mai vorbi așa de tare! Nu e momentul potrivit ca să...

— Dar când e momentul potrivit? Când e momentul potrivit să vorbim despre ceea ce simțim, despre frică și vină și despre crime? Mi-am lăsat familia în urmă, i-am părăsit pe toți cei pe care îi iubeam și nu știu ce se va întâmpla cu ei. Sunt singură pe lumea asta și n-am cu cine să vorbesc pentru că nimănui nu-i *pasă*! Cu tine nu, în niciun caz – ești ca toți ceilalți, nesimțitor, indiferent! Stai acolo și-mi spui să fiu liniștită și să mă prefac că nimic nu e în neregulă, când *totul* e greșit! Eu nu sunt ca tine, nu semănăm deloc – eu am sentimente, mie îmi *pasă*!

— Termină, Sarah!

Dar este prea târziu – ea a sărit în picioare și traversează deja în grabă cafeneaua către grupul de evrei așezați la masă. Ridică scaunul căzut, se așază pe el, se apleacă peste masă și exclamă către cei trei evrei rămași:

— Am văzut ce s-a întâmplat și-mi pare foarte rău! Și eu sunt evreică și am vrut să...

Dar oamenii din jurul mesei nu o ascultă. În clipa când cuvintele „și eu sunt evreică” îi zboară de pe buze, se ridică toți trei. Femeia îi vorbește pe un ton aspru:

— Dacă ești evreică, du-te înapoi la masa ta și taci dracului! Pentru siguranța ta, nu te cunoaștem. Ia-o de aici și fă-o să tacă!

Ultima propoziție îi este adresată lui Ralf, care a venit în urma lui Sarah. Și-a așezat un braț în jurul mijlocului ei și, dând din cap spre cei trei străini, o conduce pe Sarah înapoi la masa lor. Cei trei evrei se răsucesc greoi pe călcâie și ies din cafenea.

Odată întorși la masă, Ralf o așază pe scaun. Îi vorbește pe un ton care nu mai e deloc liniștitor și împăciuitoare.

— Sarah, nu poți să te porți așa! Nu poți să dai frâu liber furiei din tine. Nu trebuie să faci așa ceva! N-ai idee ce... trebuie să te controlezi mai bine.

— Ca tine, nu-i așa, un model de autocontrol, un om fără sentimente, o statuie umblătoare! Un *neamț* rece, gol pe dinăuntru și bățos!

Scuipă vorbele, și în special cuvântul *neamț*, insulta supremă. Îl privește încruntată și frustrarea involburată dinăuntru ei îi scapă de pe buze într-o explozie de furie nedomolită. Se ridică mânioasă de pe scaun, răsturnându-l, își ia geanta de pe jos și iese ca o furtună pe ușa cafenelei. Afară, se oprește pentru o clipă pe trotuar ca să se uite în ambele direcții după evreii cu stea galbenă care au părăsit cafeneaua cu numai un minut în urmă. Îi zărește la câțiva metri distanță și dă să se îndrepte către ei. Însă brațe puternice o încercuiesc și o rețin, învârtind-o pe loc; și vede fața lui

Ralf, mai apropiată ca niciodată, care privește în jos spre ea aspru, pasional și implorator totodată.

— Sarah! Sarah, oprește-te! Nici nu-ți imaginezi cât de periculos este. Nu putem să... oamenii se uită la noi. Îmi cer scuze, dar...

Și pe urmă buzele lui le strivesc pe ale ei și o sărută chiar acolo, în mijlocul trotuarului. Trecătorii cotesc ca să-i evite, așa cum au făcut și la gară, însă privirile lor nu trădează doar dezaprobare de data aceasta, ci și dezgust sincer, repulsie chiar, iar insultele pe care le rostesc în timp ce trec pe lângă ei nu mai sunt murmurate, ci rostite în gura mare: Sarah aude cum i se spune *putain* – târfă, și *collaboratrice, traitresse*¹! Un bărbat o scuipă și saliva nu mai aterizează acum pe jos, ci pe baticul ei. Însă Ralf nu bagă în seamă niciunul din aceste gesturi și continuă să o sărute cu blândețe, dar ferm și cu pasiune. Sarah, care inițial s-a zbatut, se înmoaie în brațele lui și, în final, într-un târziu, cedează sărutului, aleanului, dorului și dorinței. Toată setea, toată goliciunea și singurătatea și *nevoia* pură adunate în ultimele săptămâni în ea se ridică într-un singur val ce se revarsă asupra lui și Sarah știe, simte cu fiecare fibră din corp că nu mai e respinsă. Se contopește cu el și nu mai au nevoie de cuvinte, ci doar de acest sărut lung și perfect, care învinge toate chinurile și toate îngrijorările și toate neliniștile, ștergând cu buretele întreaga încordare din sufletul ei.

Ralf se desprinde din îmbrățișare în cele din urmă, sprijinind-o așa cum este acum, aproape fără vlagă, și rămân amândoi în tăcere, uitându-se unul la celălalt fără să zâmbească, fără să-și vorbească altfel decât din ochi. Și totuși Sarah știe, căci ochii au limba lor secretă, și limba aceea i

¹ „Trădătoare” (în fr. în original) (n. red.).

se dezvăluie atunci și acolo. Este o limbă care nu are nevoie de gramatică, de vocabular, de ani de studiu lungi și plictisitori; este directă și pură și spune totul fără de cuvinte. Cuvintele vin totuși, șoptite imperios, înfocat:

— Nu spune asta, zice el. Nici măcar n-o *gândi*. Nu sunt statuie, sunt bărbat. Și te iubesc. Cred că m-am îndrăgostit de tine din clipa când te-am văzut. Dar dragostea ne este interzisă, așa că totul trebuie să se termine aici și acum. Să îți totuși minte ce ți-am spus. Acum trebuie să plecăm. Ia-mă de mână și hai să mergem.

Îi dă drumul din brațe, însă ea este în continuare moale, așa că o prinde ca să nu se prăbușească pe trotuar și o ține dreaptă în picioare. Sarah își revine, își îndreaptă genunchii și zâmbește pentru că bucuria o copleșește și toată îmbâcseala din mintea ei, toate amintirile și imaginile amestecate – fața urâtă a lui Krämer, capul însângerat, arma cu care a fost luată la țintă, ascunzătorile din pivnițe, cizmele bocănind deasupra capului ei, țipetele, împruscăturile, devastările, haosul, un *maquisard* bărbos mort – s-au șters; se simte pură și eliberată. Mâna lui Ralf este întinsă spre ea. O ia și începe să meargă alături de el și din când în când se uită unul la celălalt și zâmbesc, schimbând între ei un mesaj secret, spunându-și astfel lucruri pentru care nu își găsesc cuvintele.

În cele din urmă, realitatea caldarâmului parizian și a mulțimii pariziene le străpunge bula de exaltare, mai precis bula *lui*, căci ea e încă învăluită în acea bulă și nu poate, nu vrea să renunțe la această bucurie nou descoperită, însă se mulțumește să-l urmeze, să-l lase să gândească în locul ei, să o conducă prin acea realitate neprimitoare, nedorită.

— Trebuie să ajungem la metrou, zice el. A redevenit Ralf cel stăpân pe sine și calm de dinainte. Trebuie să

mergem la Gare Montparnasse și să găsim un tren care să ne ducă în sud. Va trebui să ceri tu îndrumări; nimeni nu e dispus să discute cu un soldat neamț.

Sarah îi aude vocea, dar nu și vorbele. Îi zâmbeste.

— Sarah! N-ai auzit ce ți-am spus? Revino-ți!

Tonul lui imperios o trezește într-adevăr la realitate.

— Ce-ai spus?

— Că trebuie să ceri îndrumări – cum să găsim cea mai apropiată stație de metrou din care să ajungem la Gare Montparnasse. O să te aștept aici. Du-te și întreabă.

Sarah răsuflă adânc. Nu se mai poate ascunde în spatele autorității de conducător a lui Ralf, de data aceasta trebuie să se descurce singură. Se îndepărtează și ridică un braț în direcția unui trecător, un bărbat mai în vârstă îmbrăcat cu o haină gri prea groasă pentru vremea din ziua aceea și cu o pălărie gri pe cap. Bărbatul se oprește cu o privire întrebătoare întipărită pe chip.

— *Oui?*

— *Pardonnez-moi, monsieur... vă rog să ne ajutați. Cum pot ajunge la metrou?*

Bărbatul se lansează grăbit într-o descriere detaliată a drumului spre cea mai apropiată stație de metrou, care se dovedește a fi destul de simplu: trebuie să se întoarcă de unde au venit, la Gare de l'Est. Stația de metrou este acolo. Sarah îi mulțumește, iar el o salută ridicându-și pălăria, după care pleacă. Sarah se întoarce la Ralf, îl prinde de braț, se înalță pe vârfuri și îl sărută pe obraz. Ralf se ferește.

— Nu, Sarah! Știi bine că nu trebuie să atragem atenția.

— Atunci nu ar fi trebuit să mă săruți!

Îl tachinează jucăușă, într-o manieră complet nepotrivită.

— Nu mai flirta, Sarah! Acum trebuie să fim serioși. Trebuie să ajungem la Poitiers până la căderea nopții, după aceea circulația este interzisă.

Sarah chicotește și țopăie pentru a ține pasul cu el. Ralf are picioare lungi și face pași mari, ca și cum s-ar grăbi să se distanțeze de acel sărut trădător.

— E numai vina ta! Nu da vina pe mine! Tu ai început!

— Păi am avut de ales când tu mi-ai adus acuzele alea oribile? Când ai spus lucruri atât de îngrozitoare despre mine? Și când ai luat-o la fugă pe stradă după niște străini? A trebuit să te opresc cumva. Te comportai ca o fetiță prostuță.

— Dar *eu* am avut de ales? M-am simțit respinsă. M-ai respins tot timpul și oamenii aceia erau evrei, ca mine. N-am vrut decât să fiu cu oameni care să mă accepte. Nu cu o statuie rece.

La auzul acestui cuvânt Ralf se oprește, o prinde de brațe și o răsuțește cu fața spre el. Genunchii lui Sarah se înmoaie din nou. Se uită la el, în așteptarea următoarelor cuvinte, care vor fi alte reproșuri, e sigură de asta. Îi plac reproșurile lui – îi confirmă adevărul pe care deja îl știe. Distrug statuia lui Ralf și îi permit să își arate adevărata față.

— Să nu-mi mai spui așa! Să nu-mi mai spui! Dacă ai ști... dacă ai ști tu, Sarah... Dar ești așa de impulsivă, atât de... sentimentală – și nu se cuvine. Trebuie să termini. Se pare că nu înțelegi... că pur și simplu nu se poate. Nu... nu...

Vocea îi tremură și Sarah e cea care îi completează fraza.

— Nu se cuvine, asta ai vrut să zici? Mi-ai spus că mă iubești și în iubire nu există ceva care să nu se cuvină. Dragostea este singurul lucru care m-a ținut în viață. Am nevoie de dragoste așa cum am nevoie de aer – fără dragoste simt că mă sufoc.

— Da, dar...

— Dar trebuie să mă maturizez și să nu mă mai port ca o adolescentă îndrăgostită nebunește. Bine, Ralf, am înțeles.

— De acum înainte să-mi spui Karl.

Sarah clatină din cap.

— Nu pot, vorbesc serios. Pur și simplu nu pot. Pentru mine ești și vei rămâne Ralf. Voi evita să-ți spun pe nume.

— Câteodată îmi vine așa, să te scutur un pic...

— Pe viitor nu vei mai fi nevoit. De acum înainte voi fi o femeie foarte matură și voi face exact ce-mi spui tu.

— În afară de a-mi spune Karl?

— În afară de asta. Dar în rest îți promit că-mi voi folosi judecata.

— Bun... dar atunci ai face bine să termini cu glumele astea. Ai fi putut să ne bagi în belea acolo, la cafeneaua de la gară.

— A fost ceva necesar – ți-am forțat mâna.

— Nu e nici locul, și nici momentul potrivit pentru o astfel de discuție. Trebuie să luăm metroul și să ajungem la Gare Montparnasse. Nu te mai hlizi!

— Nu pot să mă abțin. Eram înspăimântată și deprimată, și acum nu mai sunt, așa că trebuie să sărbătoresc râzând.

— Trebuie să ne băgăm mințile în cap și să fim serioși.

— Ba nu, nu trebuie. Și vreau să te văd și pe tine râzând! Știu că și tu vrei. Uite, buzele tale zvâcnesc. Hai, râzi! Nu mai fi așa un... neamț serios și anost.

— Nu-mi mai spune așa!

— Dar așa ești: serios și anost.

— Unul dintre noi trebuie să rămână cu capul pe umeri. Tu plutești cu capul în nori!

— E ceva temporar. Și numai din vina ta. Dacă nu m-ai fi...

— Dacă nu te-aș fi sărutat, ai fi fugit în stradă ca o nebună și te-ai fi aruncat în brațele evreilor ăloră și acum am fi probabil cu toții în pușcărie. Te rog, Sarah! Fii rezonabilă!

Sarah își așază o mână peste față și și-o plimbă încet în jos, de la frunte la bărbie. Zâmbetul i s-a transformat în încruntare.

— E mai bine așa?

Buzele lui Ralf zvâcnesc din nou, dar el se menține pe poziție.

— De fapt, da. Mult mai bine.

— Să știi totuși că nu mă pot abține mult. Îmi vine să râd și să cânt și aud viori în cer. Și aș vrea să pot să cânt la ele, așa că ai face bine să mă conduci tu spre viața aceea serioasă și anostă pe care o dorești pentru mine. Ah, uite semnul de metrou!

— Bun! Hai să mergem.

O ia de mână și coboară scările spre întunericul din subteran. Pentru o miime de secundă decorul îi amintește de alte spații subterane întunecate: pivnița de vinuri a lui Margaux, subsolul casei celor din Rezistență, și Sarah se cutremură pe măsură ce amintirile sumbre încearcă să-și facă loc în conștiința ei, aruncând umbre peste proaspăt descoperita exaltare.

Nu, nu acum! S-a bălăcit prea mult timp în mlaștina disperării. Se va scâlda în aceste raze de soare, în această senzație de completă împlinire care îi cuprinde sufletul și corpul. Ralf i-a spus că o iubește și asta îi este de ajuns. Imensa iubire pe care a suprimat-o, care a scos capul nedorită, nerecunoscută

de sub pojghița sumbră a spaimelor sale, a fost eliberată, găsindu-și refugiul în Ralf, și refuză acum să se ascundă din nou. Da, trebuie să găsească o cale pentru a reconcilia iubirea cu realitatea vremurilor oribile pe care le trăiește. Dar nu acum, și nu aici. Acum, cu mâna în mâna lui, nu poate decât să se bucure.

La intrarea în stația de metrou, Ralf o cuprinde cu un braț și o trage mai aproape, însă înainte ca ea să se desfete cu această nouă apropiere, el îi șoptește insistent:

— Nu întoarce capul! Cred că suntem urmăriți. Un bărbat care era în cafenea. S-a luat după noi, e în spatele nostru. Ar putea fi un tip din Carlingue. Fii atentă la mine și fă exact ce-ți spun. Ai înțeles?

— Da.

Ciocanul din inima ei își reia bubuiturile. Arde de nerăbdare să se întoarcă și să se uite, însă rezistă impulsului și continuă să meargă umăr la umăr cu Ralf, grăbindu-se pentru a ține pasul cu el. Ralf nu o mai ține pe după umeri, ci de mână, o conduce prin mulțime și coboară în stația din subteran și își croiește drum printre oameni, trăgând-o după el. Ajung într-o porțiune unde pasajul se îngustează și îl parcurg iute unul după altul, de parcă ar fi întârziat la o întâlnire sau s-ar grăbi să prindă trenul. E o ocazie pentru Ralf să își întoarcă iute capul pentru a se uita la ea și a arunca o privire mai în spate. O înjurătură îi scapă de pe buze; ochii lui aruncă flăcări prevenitoare. Da, sunt încă urmăriți.

Lui Sarah îi vine dintr-odată o idee. Se oprește brusc și se ghemuiește la pământ.

— Ce-i? o întreabă Ralf, dar imediat pricepe și fața i se luminează în chip măgulitor pentru ea. Stă lângă ea cu un

aer protector în timp ce Sarah își desface mai întâi șiretul de la un bocanc, după care îl leagă la loc fără să se grăbească. Mulțimea din stație se scurge pe lângă ei, un fluviu de corpuri umane.

Ralf se uită în jos spre ea și rânjește.

— Ce repede ai reacționat! Individul nu s-ar fi putut opri fără a atrage atenția asupra lui. A trecut pe lângă noi. Probabil că ne va aștepta undeva mai departe. Hai să ne întoarcem. Repede!

Sarah se ridică în picioare și îi întoarce zâmbetul, bucuroasă că stratagema ei a funcționat. Ralf îi întinde mâna, ea o ia și pornesc din nou, însă în direcția opusă, pe același drum pe care au venit, de data asta înaintând împotriva curentului uman, izbindu-se din când în când de oameni, dar fără să le pese, fugind și ieșind într-un final din nou la lumină. Au scăpat de urmăritor.

— Uite, de asta trebuie să încercăm să nu ieșim în evidență, zice Ralf. Și tu ai făcut exact opusul atunci când ai alergat după evreii ăia așezați la masă în cafenea.

— Îmi pare rău, răspunde Sarah. Nu m-am gândit, doar...

— Doar ai *simțit*. Știu. Și înțeleg. Simpatie și solidaritate. Dar ai greșit. Trebuie să înveți să *gândești* mai degrabă decât să simți. Acum va trebui să dispărem o vreme.

Petrec ora următoare plimbându-se de colo-colo pe străzi lăturalnice, punând întrebări, până ce, într-un târziu, găsesc drumul spre o altă stație de metrou. De data aceasta nu întâmpină nicio problemă și curând ajung la Gare Montparnasse.

Sarah insistă ca de data asta să călătorească împreună.
 — Nu văd ce rost are să stăm separat. De ce? Am putea spune că suntem frate și soră. Sau veri. Sau..., chicoțește ea, căsătoriți. De ce nu?

— Avem nume diferite, așa că n-avem cum să fim frate și soră. Și nici căsătoriți.

— Atunci veri?

— Sarah, nu este vorba decât de o măsură de precauție. În cazul în care suntem căutați amândoi sau unul dintre noi. Amintește-ți ce s-a întâmplat la cafenea și gândește-te la ce s-ar fi putut întâmpla! Ai văzut cât de tare mă urăsc francezii din cauza uniformei pe care o port. Eu sunt un pericol mai mare pentru tine decât ești tu pentru mine. Am o acoperire bună și documente convingătoare, și totuși... Dacă au dat alarma și sunt căutat? Un tânăr german fugar aflat în libertate, un dezertor? Deci astea sunt motivele. Dacă voi fi arestat, nu vreau să fii și tu implicată. Uniforma asta nu este cea mai bună deghizare.

— Dar urăsc să fiu singură. Îți promit că o să fiu cuminte. Nu o să mai fac prostii.

— N-o să fii singură. Nu voi fi departe.

— Da, dar...

— Ajunge, Sarah! Am terminat discuția. Este ultima etapă din călătoria noastră. Totul se va termina la Poitiers.

— Ce vrei să spui? Ce anume se va termina?

— Călătoria noastră. Poitiers e ultima oprire – acolo vei fi dată în grija altcuiva.

— Și tu?

— Nu știu.

— Dar o să rămâi cu mine, nu-i așa?

— Ți-am spus că nu știu, Sarah! Chiar nu știu.

— Dar mi-ai spus că mă iubești. Mă iubești, nu-i așa?

Ralf nu-i răspunde. Sarah îl prinde de mânecă și-l oprește. Stau pe peron, față în față, însă privirea lui o evită, e fixată pe ceva vag de dincolo de ea.

— Ralf! Mi-ai spus că mă iubești... Este adevărat, nu-i așa? Uită-te la mine și spune-mi că e adevărat!

Ochii lui îi întâlnesc pe ai ei și în cele din urmă Ralf vorbește:

— Este adevărat, Sarah. Dar uite ce anume nu înțelegi: nu ar trebui să te iubesc. Nu pot, n-am voie. Și oricum, nu e un sentiment pe care să ne putem baza. N-ar trebui să-l iei în serios... te rog. Îmi pare rău.

— Cum adică?

— Sarah, trebuie să prindem trenul. Care pleacă în cinci minute. Trebuie să ne căutăm locurile. Nu putem sta aici. Hai să mergem!

Îi înlătură mâna cu blândețe de pe mânecă, o ține între mâinile lui și o trage după el de-a lungul șirului lung de vagoane. Sarah îl urmează, dar fără tragere de inimă. Vocea i se îneacă acum în lacrimi.

— Ce vrei să spui, Ralf? Hai, vorbește!

— Nu-mi mai spune Ralf – sunt Karl! O să-ți explic, dar nu aici, și nu acum.

— Atunci când? Și unde?

— Când vom ajunge la Poitiers vom sta de vorbă și vom discuta totul pe îndelete. Trebuie să înțelegi, Sarah – totul se schimbă în vremuri de război. Dragostea e altfel. Oamenii nu mai pot trăi vieți normale, totul în jur e periculos.

— Cum adică dragostea e altfel? Dragostea e dragoste! Fie există, fie nu.

— Uite trenul nostru. Hai să urcăm – tu prima.

Aproape că o împinge în sus pe scară în vagon. Sarah se uită peste umăr în jos la el și-i spune:

— Nu mă mai trata ca pe un copil, Ralf!

— Atunci nu te mai purta de parcă ai fi! Încearcă să pricepi cât de gravă este situația. Nu trăim într-un roman de dragoste! Astăzi am scăpat ca prin urechile acului – sau poate ai uitat?

Înaintează încet pe culoarul vagonului și aruncă priviri în compartimente, în căutare de locuri. Ea caută, de fapt, două locuri alăturate, așa că nu se oprește; ei doi au atât de multe de discutat, sunt atât de multe lucruri pe care nu le înțelege. Pentru ea totul pare atât de simplu. Da, sunt fugari amândoi. Da, sunt în vreme de război. Da, trebuie să fie prudenți. Dar se iubesc! Oamenii care se iubesc trebuie să rămână împreună la bine și la greu – deci, despre ce este vorba?

Însă apoi își amintește de familie. Și ei se iubesc și formează un întreg. Și totuși sunt despărțiți. Își amintește de agonia din ochii umezi ai mamei în clipa când și-au luat rămas-bun, pata de lacrimi de pe obrazul tatei, care l-a dat de gol, și buzele lui tremurânde. Au alungat-o, au trimis-o departe de casă, la fel cum o alungă acum Ralf. Războiul distruge

dragostea, distruge familiile. Prima lecție despre război pe care a învățat-o este că războiul înseamnă despărțire.

Toate lecțiile pe care le-a învățat până acum au fost brutale: a fost împinsă din coconul familial ermetic, protector, în lumea exterioară rece și indiferentă, ca să se ascundă și să se furișeze, să mintă și să se prefacă. A întâlnit deja moartea de două ori. Imaginea capului care explodea, a sângelui, creierului și a bucăților de os zburând peste tot o va bântui pentru totdeauna; și pe urmă a fost Raoul, ucis pentru că a vrut să facă pe eroul. Dar leacul este dragostea; ea este singurul remediu, singurul antidot. Și acum ea a găsit dragostea, iar el îi spune că nu se poate, că nu se cuvine. Se răsucește și exclamă:

— Nu te cred. Și nu accept ce-mi spui! Nu...

Însă în spatele ei nu este Ralf, ci un străin, un bărbat cu păr cărunt și o beretă pe cap. Sarah se uită peste umărul lui și vede că Ralf s-a strecurat deja în cel mai apropiat compartiment și s-a așezat, s-a instalat și nu se mai gândește la ea. A ocupat ultimul loc liber din compartiment.

Sarah nu are de ales. Intră în următorul compartiment și se trânteste pe banchetă, lângă o femeie tânără cu un bebeluș în poală.

*

Atunci când coboară din vagonul de tren la Poitiers, Sarah spumegă. Călătoria a fost plictisitoare: a vorbit despre nimicuri cu tânăra mamă lângă care a stat așezată, a zâmbit și l-a giugiulit pe bebeluș (îi plac copiii și ar vrea să aibă și ea, dar nu acum, nu pe acesta) și a trecut cu bine peste controalele polițienesti. Au uitat să cumpere de-ale gurii pentru călătorie, însă tânăra e drăguță și împarte mâncarea cu ea, rupând

un coltuc din bagheta ei și un colț de brânză. Sarah acceptă fără tragere de inimă; tânăra insistă. Are și o sticlucă cu cafea amară, cu gust oribil.

Dincolo de toate acestea, în Sarah începe să crească o mică sămânță de suferință: mândrie, ofensă și abandon, toate împachetate într-un sâmbure de resentiment ce supurează în beznă, așa încât, atunci când ajung la Poitiers, din el au crescut rădăcini și muguri, chiar și ramuri; iubirea a dispărut, înlocuită de această plantă urâtă și respingătoare. Dacă ar fi după Sarah, în clipa asta ar pleca și l-ar lăsa pe Ralf în plata lui, însă, din păcate, fie că-i place sau nu, ei doi sunt legați unul de altul. Cunoscut amândoi adresa la care trebuie să se prezinte, dar nu și cum să ajungă acolo, așa că trebuie să o caute împreună. Și, oricum, iată-l, o așteaptă pe peron în clipa când coboară din tren. Zâmbitor, ca și cum între ei nu s-ar fi petrecut nimic. Și poate că așa și este, din punctul lui de vedere.

Se pare că Ralf a uitat de cearta lor. Se comportă relaxat, ușurat. Au reușit! O altă etapă din călătorie s-a încheiat cu succes. Da, mai au mult de mers, însă li s-a spus că vor rămâne un timp la Poitiers. Poitiers este un loc de refugiu pentru fugarii veniți din nordul Franței – și, în fapt, din toată Europa –, așa că printre ei au o oarecare șansă să-și păstreze anonimatul. Dar, mai important decât orice: aici Sarah se va reuni cu familia ei. Mai întâi cu Thérèse și Amélie, apoi cu *maman*, *papa* și surorile mai mici. De aici vor pleca spre Spania și după aceea în America. Cât despre Ralf... Sarah se încruntă: nu îi cunoaște planul și trebuie să-l afle.

Dar și aici amenințările pândesc. În timp ce traversează gara în drum spre ieșire, ea vede deja mulți indivizi care poartă steaua galbenă a evreilor. Sângele îi îngheață în vine și

stomacul i se urcă în gât la vederea lor. Se simte vinovată; și ea ar trebui să poarte steaua, dacă nu de altceva, măcar din solidaritate! Ce au evreii atât de special încât sunt urâți în propriile lor țări? De ce? Poate că va găsi răspunsul aici, la Poitiers.

Între timp însă, mult mai presantă este situația complicată în care se află. E foarte supărată pe Ralf și trebuie să-l facă să înțeleagă asta. Numai că, în loc să se certe cu el – certurile cu el se pare că nu duc nicăieri –, alege să meargă lângă el îmbufnată, fără ca măcar să-l asculte.

— Îmi pare rău că nu m-am gândit să iau ceva de mâncare și băut pentru drum. Nu ar fi trebuit să uit. Propun să căutăm o cafenea ca să mâncăm ceva înainte de a căuta casa. Nu-i o idee bună să ne prezentăm acolo înfomețați și să așteptăm să fim hrăniți. Cred că ți-e o foame de lup – mie îmi e.

Niciun răspuns. Ralf se uită la ea. Sarah îi simte privirea, dar își ține cu încăpățănare ochii fixați înainte.

— Sarah?

Nici acum nu îi răspunde și nu-și întoarce capul către el. Îl simte cum o prinde de braț. Încearcă să se elibereze din strânsoare, dar el o apucă și mai ferm.

— Lasă-mă în pace!

— Dumnezeule mare, să nu-mi spui că te gândești și acum la prostia aia de conversație pe care am avut-o la Paris.

— Ba da, așa că presupun că sunt și eu tot proastă!

Încearcă din nou să se desprindă din strânsoare, dar el nu o lasă. Stau acum față în față, și de data aceasta ea e cu adevărat supărată și încruntată.

— Nu ești deloc proastă. Nu m-am gândit niciodată că ai fi. Dar ești capricioasă și emotivă și orice spun e un motiv de iritare pentru tine.

— Păi nu mă pot abține, nu-i așa?

— Ba da, poți. Poți dacă te maturizezi. Dacă nu lași proasta dispoziție să te domine. Ți-am spus că nu te voi mai trata ca pe un copil atunci când vei înceta să te comporți ca atare. Suntem în război și oamenii mor, iar tu nu faci decât să stai bosumflată și să te plângi. Rebecca m-a prevenit, dar nici prin cap nu mi-a trecut că...

— Rebecca te-a prevenit? În legătură cu ce?

— Cu adolescentele și nevoile lor emoționale. Mi-a spus că ești lipsită de experiență și că ai nevoie de atenție. Așa că-ți spun că trebuie să încetezi. Acum! Nu te complace în nemulțumirile tale, nu e vreme de așa ceva.

— Presupun că tu te pricepi la treaba asta mai bine decât mine.

— Știi ceva, Sarah? Da, chiar *mă pricep* mai bine. Nu mă las dominat de toane și emoții când în lume se petrec lucruri mult mai importante decât cele din căpșorul meu. Da, și eu am sentimente, dar suntem în război și războiul e lucrul cel mai important acum și trebuie să fim responsabili amândoi. Nu numai eu. N-am cum să fiu responsabil și pentru tine. Trebuie neapărat să renunți la toane și capricii!

Tace și rămân față în față, uitându-se unul la celălalt. Privirea lui transmite mai mult decât o fac cuvintele: e o privire acuzatoare, dar în același timp plină de înțelegere și rugătoare. O privire care pledează pentru pace. Și reciprocitate. O privire deopotrivă fermă și încrezătoare, dar și blândă și empatică. O privire ce are în ea tot ce-i lipsește lui Sarah: tăria de caracter. Ceva se declanșează înlăuntrul ei și fata își pleacă acum capul.

— Îmi pare rău, zice ea. Cred că ai dreptate, m-am purtat ca un copil.

— Așa e, dar poți să te schimbi. Sunt convins de asta.
O iau din nou din loc.

— Nu știi ce e cu mine, mărturisește ea. De ce nu pot să fiu puternică și statornică, așa ca tine?

— Nu e nimic în neregulă cu tine, Sarah. Lumea e în neregulă, iar tu nu ai avut timp să te adaptezi.

— Crezi că mă pot adapta? Că mă pot maturiza, că pot fi la fel ca tine?

— Sigur că poți!

— Cred că mă urăști fiindcă mă port așa prosteste.

Ralf se oprește și o prinde de ambele brațe.

— Să te urăsc? O, Sarah, dacă ai ști! Dar acum...

Îi lasă brațele să cadă și pornește iar.

Oricât de greu ar fi de crezut, Poitiers e și mai aglomerat decât Parisul, cel puțin în zona din jurul gării. Oameni forfotesc peste tot, mergând încolo și încioace, mulți din ei purtând temuta stea galbenă. Sarah și Ralf cer îndrumări și se îndreaptă încet spre adresa care le-a fost dată, spre casa unei familii de evrei din Metz care, li s-a spus, s-au stabilit aici la puțin timp după izbucnirea războiului.

— Nu pot să vă găzduiască mult timp, dar vă vor găsi alt loc unde să stați în Poitiers, îi informase Claudine. Și acolo vei putea să-ți aștepți rudele, Sarah.

Sătui de urcări și coborâri din trenuri, epuizați după lunga călătorie și dornici să se bucure de o relativă siguranță, ajung în cele din urmă la adresă. Ușa le e deschisă de o femeie între două vârste cu o față blândă. În scurt timp se trezesc în bucătăria tihnită a casei, cu cești de cafea aburindă pe masă, așezate lângă un coșuleț cu pâine și prăjituri care le fac cu ochiul. Au și unt! Și zahăr!

— Ce lux! exclamă Sarah, iar gazda lor radiază de încântare.

— Da, toate bunătățile astea ne sunt interzise; brutării nu au voie să coacă pâine și pateuri decât pentru nemți. Însă le procurăm de pe piața neagră. La fel și săpunul.

Dar cel mai mare lux este Madame Hoffmann însăși, o femeie minionă, blondă și drăguță.

— Spuneți-mi Régine, le cere ea, și căldura din ochii ei îi zice totul lui Sarah: că a dat din nou peste una dintre acele femei extraordinare care, prin simpla lor prezență, țin laolaltă lumea haotică în care trăiesc, împiedicând-o să se sfărâme în milioane de bucăți. Chiar dacă lumea pare să fi înnebunit cu totul și ura și discordia să fi pus stăpânire pe ea. Chiar dacă tineri în putere sunt trimiși să omoare, să schilodească, să distrugă, chiar dacă se ridică popoare contra popoare, nații contra nații. Chiar dacă avioanele de luptă ale Aliatilor și ale Luftwaffe se doboară reciproc, aruncă bombe, rad orașe de pe fața pământului, devastează câmpurile cultivate. Chiar dacă mii și mii de oameni fug de război în toate direcțiile. Chiar dacă masacrele și moartea sunt la ordinea zilei. În tot acest haos, Régine și surorile ei reprezintă o oază de umanitate și forță. Ele sunt temelia societății și ele o vor recrea, bucată cu bucată, cu mâinile lor, atunci când toate nenorocirile se vor termina, și vor reinstaura pacea și echilibrul în lume. Din clipa când trece pragul acestei case și se așază la masa din bucătărie, Sarah simte cum e pătrunsă de liniștea și încrederea pe care nici măcar Ralf nu i le poate oferi.

Régine s-a așteptat să găzduiască două femei, nu o tânără și un tânăr, care mai este, pe deasupra, și neamț îmbrăcat în uniformă de soldat. Totuși ia lucrurile așa cum sunt, își maschează șocul inițial, ascultă povestea lui Ralf și declară că e binevenit în casa ei.

— Este mai bine să dezertezi decât să îți sacrifici viața pentru un nebun, decretează ea. Ai procedat bine.

Studiază documentele lui Sarah și exclamă:

— Dar tu nu apari ca fiind evreică în acte! Documentele tale nu au ștampila *Jude*! Asta e minunat! Înseamnă că nu trebuie să porți steaua galbenă!

Sarah dă din cap și îi explică:

— Familia mea nu este religioasă. Suntem evrei laici. Tata nici măcar nu îl cunoaște pe rabinul din Colmar. Și cum avem un nume de familie tipic nemțesc, tata nu ne-a înregistrat ca evrei după anexare, când ni s-a cerut să facem asta. A crezut că vom putea scăpa. Dar cineva ne-a trădat, așa că suntem nevoiți să fugim din Colmar.

— Ah, da, trădarea. E un blestem, un blestem de care trebuie să ne ferim cu toții. Dar, pe moment, vei fi în siguranță aici, în Poitiers, iar actele îți conferă și mai multă siguranță. Nimeni nu trebuie să afle că ești evreică. Inițial, ideea a fost aceea ca refugiații să traverseze linia de demarcație spre Vichy. I-am ajutat; linia nu e departe de aici. Însă anul trecut naziștii au invadat și au ocupat și Zona Liberă, așa încât varianta aceea a căzut. Așadar va trebui să aștepti aici sosirea restului familiei. O să te ajutăm. Acum spune-mi câte ceva despre tine, ca să știu cum să acționez mai departe. Ar fi bine să-ți găsești de lucru ca să te poți întreține singură până la sosirea alor tăi. Ce fel de muncă știi să faci?

— Tata e lutier, iar eu am lucrat ca ucenică a lui, răspunde Sarah. Dacă se poate, aș vrea să continui cu aceeași muncă.

— Nu știu dacă îți pot găsi de lucru în domeniul ăsta. Nu este unul prea comun și mă îndoiesc că cererea de viori e mare pe timp de război. Totuși oamenii adoră muzica indiferent de vremuri și poate că o să-ți gălesc o slujbă, spune Régine. Se întoarce apoi spre Ralf: Dar tu?

— Eu sunt soldat, aste e tot ce știu să fac. Nu am putut să-mi termin studiile – am fost mobilizat. Până atunci sperasem să mă fac medic, ca tata. Nu m-a lăsat războiul.

— Ei bine, cine știe? Poate că după ce se termină totul, vei putea să-ți împlinești visul. O să mă gândesc ce ai putea face în Poitiers și unde ai putea locui. Din păcate, aici nu puteți rămâne mai mult de o noapte sau două. Dar nu vă faceți griji, o să vă găsesc locuri bune de locuit amândurora.

— Am vrea să rămânem împreună. Noi... dă Sarah să spună, însă Ralf îi aruncă o privire aspră care o face să se oprească la mijlocul frazei. Ochii lor se întâlnesc; ochii ei spun „Am înțeles. Nu trebuie să mă pun pe mine și dorințele mele mai presus de orice”. Ralf dă încet din cap și-i zâmbeste. Sarah îi întoarce zâmbetul. Régine clatină din cap.

— Imposibil să rămâneți împreună. În vremurile astea este greu să îți găsești o slujbă. Dar o să rezolv eu cumva.

Îi ajută să se instaleze, le arată camerele unde vor dormi și baia unde să se spele. Apă caldă și săpun! E un adevărat lux, și Sarah își spală pe îndelete la chiuvetă corpul, părul, picioarele și apoi hainele. Vine și rândul lui Ralf. Iar când iese din baie, Sarah abia dacă îl recunoaște. Firele de păr crescute peste noapte în barbă au dispărut. Ridică mâna ca să îl mângâie pe obraz.

— E din nou neted! zice ea. Grozav de mult îmi place. Își ridică fața ca își frece nasul de obrazul lui și își apropie buzele de buzele lui, dar Ralf întoarce capul și face un pas în spate râzând.

— Nu te mai prosti, Sarah! Trebuie să vorbim. Am ceva să-ți spun. Vrei să mergem să facem o plimbare?

Ea dă din cap.

— Sigur. Dar spune-mi, Ralf, nu te bucuri că ești aici? Că vom avea o casă unde să stăm, în loc să fim mereu pe fugă? Acum, că nu mai trebuie să privesc tot timpul peste umăr, mă simt, în fine, în siguranță. Ador orașul ăsta!

— Încă nu suntem în siguranță, spune el pe un ton sumbru. Nici măcar aici. Nu lăsa garda jos, Sarah. Mai avem amândoi mult până să ne aflăm în deplină siguranță. Și asta nu se va întâmpla decât atunci când se va termina războiul.

— Dar măcar vom fi împreună – ăsta e lucrul cel mai important.

Ralf se mulțumește să-i răspundă:

— Ești gata? Ți-ai luat geanta?

— Slavă Domnului, acum nu mai am nevoie de geanta aia blestemată.

— Ai dreptate. Dar să-ți iei actele la tine.

— Ai bani? Am putea merge la o cafenea.

Ralf se bate peste buzunar.

— Da.

Explorează un timp orașul, până ce găsesc într-un final o cafenea mică, pe gustul lor. Se numește Café Bleu și e situată într-o zonă liniștită și pitorească. Merg la tezghea și comandă prăjituri și cafea, după care se așază afară, la o masă de pe trotuar.

— Mă simt aproape ca în Colmar în vreme de pace, oftează Sarah. Acum pot să mă relaxez și eu pentru întâia oară.

— Nu te relaxa prea mult. Ține-ți garda sus, așa cum ți-am zis. Chiar și aici primejdia pândește după fiecare colț.

— Numai că de data asta eu nu o mai simt pândind, și asta face toată diferența. Mă simt liberă!

— Nu, Sarah, nu ești liberă atâta timp cât războiul face ravagii.

— Știi, știi! Vreau doar să spun că războiul pare atât de îndepărtat. Este aproape ca și cum...

— Sarah, ți-am spus mai devreme că avem ceva de discutat. De fapt, am ceva ce trebuie să-ți mărturisesc. Uite ce e: nu poți ignora războiul doar pentru că nu îl vezi ori simți. În timpul ăsta cât vorbim noi, în lume sunt oameni omorâți, persecutați, abuzați. Lupta împotriva criminalilor trebuie să continue. Țara mea e responsabilă pentru aceste atrocități și eu, în calitate de cetățean al acestei țări, trebuie să fac ceva. Să reacționez. Ca să dovedesc că sunt un om responsabil. Trebuie să ajut ca lucrurile să reentre pe făgașul normal.

— Ce vrei să spui cu asta, Ralf? Ce am putea să facem noi? Tu nu ești decât un dezertor, un soldat fără casă, fără nume și fără țară, căci dacă ar afla de tine, te-ar ucide.

— Exact. Am tăiat legăturile cu Germania, dar în inima mea am rămas german și trebuie să ajut ca să îndrept fără-delegile comise de țara mea. Sarah, o să mă alătur Rezistenței franceze.

— Ce? Nu! Nu se poate!

— Ba da, se poate, și așa voi face. Vezi tu, la Metz am întâlnit niște oameni din organizația Francezilor Liberi, armata neoficială a lui de Gaulle care luptă împotriva germanilor. Și m-au acceptat ca voluntar. Sunt soldat și am abilitățile de care au ei nevoie și pe care le vor putea folosi într-un scop nobil. Vor să colaborez cu *maquisards* din Poitiers. Mi-au dat un număr de telefon – va trebui să-i contactez, după care să mă alătur lor cât de curând posibil.

— Nu, Ralf, nu! Te rog, nu! Cum rămâne cu noi? Abia ce te-am găsit, abia ce ne-am găsit... și mi-ai spus că mă iubești. Nu poți să pleci din nou! Nu mă părăsi! Lacrimile i se adună în ochi. Ai spus că mă iubești!

Ralf se uită în jur, își așază un deget pe buze ca să o avertizeze, apoi se apleacă peste masă și îi ia mâinile în mâinile lui.

— Așa și este. Te iubesc. Nu plânge, Sarah. Nu mint. Te iubesc atât de mult, încât... Te iubesc. Te iubesc cu adevărat. M-am îndrăgostit de tine încă de când am fost forțat să te leg de copacul ăla din pădure, numai că nu am realizat atunci. Însă acum – da, așa e, ai dreptate, am încercat să-mi suprim sentimentele, să le neg, dar n-am putut. Dar tocmai fiindcă te iubesc vreau să fac ce ți-am spus. Pentru că vreau să fim împreună într-o lume liberă și sigură, într-o lume a păcii.

O chelneriță le aduce cafelele, trănestește ceștile pe masă, se uită încruntată de la unul la celălalt. „*Bon appetit!*”, le urează ea, însă în bătaie de joc. Sarah și Rolf nu-și ridică privirile, nu o bagă în seamă. O ignoră pe chelneriță, ignoră cafeaua și prăjiturile. Stau ochi în ochi; Sarah își trage nasul, își șterge lacrimile cu dosul palmei.

— Dar e periculos ce vrei să faci, Ralf. Ai putea să fii omorât! Ai văzut ce s-a întâmplat cu *maquisards* din Metz – probabil că sunt acum morți cu toții!

— Da, știi, sunt riscuri. Dar trebuie s-o fac.

— De ce trebuie bărbații să lupte? De ce trebuie să se omoare unii pe alții?

Ralf râde strâmb.

— Crede-mă, dacă aș putea să aleg, nu asta ar fi prima mea opțiune ca profesie. Nu sunt făcut pentru armată. Și nici nu vreau să fiu. Vreau să devin medic – să vindec, nu să distrug. Numai că realitatea nu ne dă de ales uneori. Și acum singura mea variantă este aceasta: să-mi desfid și să-mi înving propria țară. Dacă nu o voi face, nu-mi voi găsi liniștea.

— Dar cu *noi* cum rămâne? Își înăbușă Sarah impulsul de a urla de durere.

— Dumnezeu cu mila. Voi supraviețui și, când totul se va termina, ne vom putea face planuri împreună. Și oricum, Sarah, nu am putea fi împreună acum. Dacă aș fugi cu tine în Spania, nu aș putea decât să stau acolo ascuns sau să mă predau Aliaților; aș rămâne prizonier până la sfârșitul războiului. Alte opțiuni nu aș avea. Nu, Sarah, niciuna dintre opțiunile acestea nu-mi convine. Trebuie să nu pun dorințele personale mai presus de lucrurile care trebuie făcute. Dacă noi – dacă eu nu mă voi opune acestui rău, atunci voi fi și eu parte din el – aș fi un laș care nu se gândește decât la sine însuși.

— Dar dacă Germania va câștiga războiul? Ce vei face atunci?

— Nici nu vreau să mă gândesc la asta. Dacă aș crede că e posibil, ar însemna să accept înfrângerea. Și eu refuz să o accept.

— Dar...

— Sarah, trebuie să găsești în tine curajul de a mă susține, de a înțelege motivele pentru care trebuie să fac ce mi-am propus. A ști că am sprijinul tău ar însemna pentru mine o sursă de putere. Nu uita, nu ești singură. Gândește-te la femeile pe care le-ai cunoscut deja în călătoria noastră – femei care și-au pierdut fiii, soții, frații. Gândește-te cât de puternice sunt ele...

Sarah strigă:

— Cum poți? Cum poți să spui așa ceva? Cum poți să-mi dai drept exemplu femeii care și-au pierdut bărbații din viața lor? Ca și cum și eu ar trebui să mă aștept să te pierd!

— Nu asta am vrut să spun. Ci că trebuie să fim puternici amândoi. Și uneori a fi puternic înseamnă să înfrunți răul, chiar dacă asta înseamnă durere și sacrificiu, chiar dacă aproape că îți frânge inima.

— Nu „aproape”. Dacă o să te alături Rezistenței, chiar o să îmi *frângi* inima.

— Nu asta vreau. Dar nu am încotro, trebuie s-o fac, Sarah. Sunt hotărât. M-am decis încă din Metz. Am întors problema pe toate fețele și sunt ferm convins că asta trebuie să fac. Pentru tine ideea este nouă, așa că te-ai supărat, dar într-o zi vei înțelege și vei fi și tu convinsă.

— Am avut dreptate atunci când ți-am spus că ești o statuie. Ești omul cel mai lipsit de inimă, de sentimente, de dragoste... Un neamț bătos, ca toți nemții. Și eu, care am avut încredere în tine. Care am...

Dar Ralf nu o ascultă. Și-a acoperit urechile cu mâinile, a închis ochii – îi ține strâns închiși – și fața i se încordează. Duce o luptă cu un dușman intern, o luptă mentală, și își înăbușă hohotele de plâns, în timp ce corpul i se ridică și coboară spasmodic.

Sarah întinde brațul și își așază o mână pe capul lui.

— Ce s-a întâmplat, Ralf? Spune-mi!

Dar Ralf n-o poate auzi, are urechile acoperite. Sarah îl prinde de încheieturi și încearcă să-i îndepărteze mâinile. Ralf se relaxează, își lasă mâinile să cadă în mâinile ei, deschide în sfârșit ochii umezi și o privește elocvent.

Ea nu poate suporta intensitatea sentimentelor pe care le citește în ei, în totală antiteză cu atitudinea nemțească rece și bătoasă pe care i-a reproșat-o. E copleșită de remușcări.

— Îmi pare rău, nu ar fi trebuit să spun toate astea. Nu am știut, nu m-am gândit că...

Într-un târziu vorbește și Ralf, și o face cu o voce fermă:

— Ei bine, tocmai asta e problema ta, nu-i așa? Faptul că nu *gândești* niciodată. Tu doar *simți*, lași sentimentele să te prindă în vârtej. Ți-am spus de nu știu câte ori să te maturizezi, dar nu mă ascuți. Da, te iubesc. Te iubesc din toată inima, Sarah, dar toate emoțiile și toanele tale îmi distrag atenția. Sper ca peste câțiva ani, când vei vedea câtă suferință a provocat acest război, să înțelegi că nu ești centrul universului, nici tu și nici trăirile tale.

Se saltă în picioare.

— Hai să mergem. Toată povestea asta a devenit prea melodramatică pentru gustul meu.

Se îndepărtează. Sarah ia cele două prăjituri, aruncă câteva monede pe masă și o privire de scuză chelneriței, apoi fuge după el. Îl ajunge din urmă și îl prinde de braț.

— Îmi pare rău. Și îmi cer scuze, Ralf! Sunt conștientă că mă port prosteste. Dar nu mă pot abține – situația mă depășește... Uneori e prea mult pentru mine, războiul și toate celelalte.

Ralf își așază o mână pe umărul ei și o trage mai aproape în timp ce își continuă drumul. Traversează un parc mic, în fapt un petic de iarbă între două străzi paralele. Se așază pe o bancă sub un stejar umbros, el ținând-o cu brațul pe după umeri, ea cu capul lipit de pieptul lui.

— Atunci trebuie să fii puternică, Sarah, așa cum trebuie să fim cu toții. Dacă cedăm, bunătatea va dispărea de pe lume. Și în urma ei va rămâne o lume a răului și urii. Doar nu-ți dorești așa ceva?

— Nu, sigur că nu. Numai că, vezi tu – nu am știut, nici mi-a spus cât de îngrozitor este. Părinții mei au făcut ce au crezut că e mai bine pentru mine, m-au ocrotit,

m-au protejat și m-au ținut în casă și nu m-au prevenit cât de crud poate fi războiul. În Colmar nu prea ne-am dat seama de realitate, mare lucru nu se petrecea, erau doar soldați care mișunau peste tot și nu trebuia să facem altceva decât să stăm ascunși.

— Războiul înseamnă mai mult decât să te ascunzi, Sarah. Tineri buni și frumoși, bărbați aflați în floarea vârstei au ajuns să se ucidă unii pe alții pentru nimic. Evreii – poporul tău – sunt urcați în trenuri și trimiși nu se știe unde. Viețile le sunt furate. Împotriva unui asediator nu-i de ajuns să-ți ții capul plecat. De aceea trebuie să plec.

— Dar e așa de greu. A trecut atât de puțin timp de când te-am cunoscut și aș vrea să rămânem pe veci împreună, să nu ne despărțim niciodată. Mi-e teamă să nu te pierd.

— Și mie mi-e teamă, recunoaște Ralf. Ești cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat în viață. Dar trebuie să așteptăm, să facem ceea ce trebuie și să ne rugăm.

— Obișnuiești să te rogi?

— Da, tot timpul.

— Și eu mă rugam, dar am renunțat. Rugăciunile nu schimbă nimic, nu-i așa? Războiul tot continuă, indiferent că ne rugăm sau nu.

— Poate, dar liniștesc mintea și îți dau putere.

— Te rogi creștinește?

— Da. Familia mea este catolică.

— Tatăl meu nu crede în Dumnezeu. Spune că războiul este dovada că Dumnezeu nu există. Mama e altfel: e credincioasă și înainte de a pleca de acasă m-a învățat o mică rugăciune. E un psalm al lui David. Sună așa: „Că Tu cu mine ești. Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat.”

Ralf o completează:

— „Gătit-ai masă înaintea mea, împotriva celor ce mă necăjesc; uns-ai cu untdelemn capul meu și paharul Tău este adăpându-mă ca un puternic./Și mila Ta mă va urma în toate zilele vieții mele, ca să locuiesc în Casa Domnului, într-o lungime de zile.”

— Cunoști psalmii, chiar dacă ești creștin?

— Sigur. Psalmul acesta este așa de frumos.

— Dar și atât de neadevărat, nu crezi? Serios, e de-a dreptul ridicol. Pentru că ceea ce se întâmplă acum este exact opusul.

— Însă nu strică să-ți amintește versetele, să le rostești cu voce tare. Pentru că îți ridică moralul. Poate că tocmai de aceea ne rugăm: ca să ne ridicăm moralul și să căpătăm putere.

— Chiar dacă nu se schimbă nimic?

— *Mai ales* dacă nu se schimbă nimic. Fiindcă în vremuri de primejdie și greutăți, cel mai mult avem nevoie de putere.

— Eu una cred că dragostea e cea care ne dă cea mai multă forță.

— Adevărat. Și poate că Dumnezeu asta și este. Este puterea iubirii ce vine din inimile noastre și ne dă forța de a continua să luptăm, împotriva tuturor opreliștilor.

— Te iubesc nespus de mult, Ralf. Dragostea e singurul lucru care îmi dă putere. Mi-am pierdut familia, căminul – dar te-am găsit pe tine. Și acum tu îmi spui că trebuie să te pierd și pe tine.

— Dar o să-ți regăsești familia. Și când războiul se va termina, mă vei regăsi și pe mine.

— Dar nu am nicio certitudine că așa se va întâmpla. Am nevoie de certitudini. Urăsc războiul ăsta. Îl urăsc din toată inima.

Ralf îi dă părul de pe frunte. În întuneric, ochii ei sclipesc, privindu-l de parcă ar vrea să se topească în el.

— Toată lumea îl urăște. Eu urăsc tot ce se întâmplă, urăsc ce a făcut războiul din noi. Nu suport să te văd suferind, Sarah. Dar nu am cum să te protejez. Nu mă pot proteja nici pe mine.

— Când trebuie să pleci?

— Nu știu. Cred că îi voi contacta cât de curând. Poate chiar mâine. S-ar putea ca asta să fie ultima noastră noapte petrecută împreună.

— Deocamdată. Trebuie să adaugi *deocamdată*.

— Deocamdată.

S-a întunecat până să se întoarcă acasă la Régine, care e nemulțumită că au stat așa de târziu în oraș.

— Mi-a fost teamă să nu întârziati peste ora când e permisă circulația, spune ea. E important să nu atrageți în niciun fel atenția asupra voastră. Noi am luat deja cina, dar v-am lăsat ceva și vouă. Nu-i cine știe ce, doar o tocană. Stați jos și mâncați. Presupun că vă e foame.

Tocana este simplă, dar delicioasă; o devorează amândoi cu mare poftă, apoi Sarah cascadează. Luxul de a fi ajuns la o casă adevărată, cu o familie adevărată, o mamă care gătește și are grijă de toți ai ei, cu un pat adevărat cu cearșafuri curate și îmbietoare – totul o copleșește și oboseala acumulată în ultimele zile, în ultimele săptămâni se abate peste ea și o doboară, precum dărâmăturile unei case bombardate. Régine o bate ușurel pe spate.

— Vă conduc la dormitoare – aveți mare nevoie de somn amândoi. Tu, Sarah, o să dormi în camera fiicei mele Stéphanie, iar tu, Karl, cu fiul nostru adoptiv, Pavel –, dar te rog să mai rămâi aici un pic, am ceva de discutat cu tine. Vino cu mine, Sarah.

Sarah dă din cap și se lasă condusă la etaj. Régine o invită într-o cămăruță unde o așteaptă un pat frumos așternut.

— Fiica mea nu e acasă; a fost arestată și trimisă într-un lagăr, zice Régine.

Sarah o privește șocată și sesizează pentru prima oară angoasa din ochii ei.

— Îmi pare rău. Pentru ce a fost arestată?

— N-are importanță. Pentru o prostie. De asta vă tot îndemn eu să aveți grijă tot timpul. Dar vreau să te întreb ceva: ce e între tine și Karl?

— Karl? A, da, Karl. Nimic și totul: ne iubim.

— Să găsești iubirea în vremuri atât de urâte e un lucru minunat, dar și tragic. Vă doresc numai bine, însă te-aș sfătui să fii prudentă. Ești așa de tânără, Sarah, prea tânără ca să cunoști ce consecințe poate avea iubirea.

— Oi fi eu tânără, dar dragostea mea este puternică și așa va rămâne, indiferent de consecințe.

— Da, așa spun toți cei ce se lasă mistuiți de pasiune, dar eu nu vreau decât să te previn să nu te implici prea tare. În război, totul se poate schimba cât ai clipi din ochi. Am multe fiice și tot ce îți pot spune este să ai mare grijă.

Sarah dă din cap, hotărâtă să pună capăt discuției. Nu are chef de discursuri moralizatoare, oricât de bine intenționate ar fi și oricâte fiice ar fi fost crescute cu ele. Régine pricepe aluzia și se face nevăzută. Sarah se dezbracă, se urcă în pat și peste o clipă adoarme.

A doua zi se trezește târziu, se spală și se îmbracă în grabă și coboară în bucătărie. O găsește acolo pe Régine strângând masa – se pare că familia a luat deja micul dejun și a plecat la școală, la slujbă sau unde au ei treabă. I-a cunoscut

pe câțiva dintre ei cu o zi înainte: niște adolescente, un copilăș – o rudă de-a familiei, ai cărei părinți fugiseră din calea naziștilor – și băiatul polonez pe nume Pavel, ai cărui părinți fuseseră trimiși într-un lagăr.

— Prietenul tău s-a dus la oficiul poștal ca să dea un telefon, spune Régine. Hai, vino să mănânci. Și, după ce termini, vreau să-ți arăt ceva interesant. Uite aici...

Bate cu palma peste un ziar împăturit, așezat pe un bufet. Sarah ia loc pe un scaun și întinde mâna după o felie de pâine. Pe masă mai găsește unt și gem. Régine îi toarnă o ceașcă de cafea. La ușă se aude un ciocănit: este Ralf, care s-a întors de la oficiul poștal. O salută pe Sarah, se apleacă pentru a o săruta și se așază lângă ea.

— E totul aranjat, zice el. Astăzi urmează să mă întâlnesc cu cineva. O să lipsesc pentru o vreme, Sarah.

Sarah tocmai voia să muște din felia de pâine; lasă mâna să-i cadă și se holbează la el.

— Deja? Azi? Dar... dar este prea devreme. De-abia am ajuns aici.

— Îmi pare rău, dar asta e. Eram așteptat – cei din Metz i-au informat despre sosirea mea și vor să ne întâlnim imediat.

— Dar cu mine cum rămâne? Cum rămâne cu *noi*?

— O să fie bine, spune Ralf. Trebuie să fii puternică și totul va fi bine, ai să vezi.

— Dar ai putea să mori, obiectează Sarah disperată.

Noaptea raidului făcut de Gestapo în Metz îi revine în minte mai clară ca oricând; bocănitul cizmelor la parter, deasupra cămăruței lor, țipetele, împușcăturile.

— Și tu ai putea să mori. Moartea e întotdeauna o posibilitate, chiar și în vremuri de pace.

Sarah își înghite lacrimile.

— În regulă. O să încerc să fiu puternică.

Régine, care ieșise între timp din bucătărie pe ușa din spate pentru a merge în mica grădină a casei, se întoarce acum.

— Ah, iată-te, Karl! Ai luat legătura cu oamenii tăi?

— Da. Am..., îi răspunde el, dar Régine ridică o mână să-l oprească.

— Nu-mi da detalii. Cu cât știm mai puțin unul despre celălalt și ce face fiecare dintre noi, cu atât mai bine. Nu vreau să știu decât când vei pleca. Nu că aș vrea să te dau afară, dar pricepi și tu cum stau lucrurile.

Régine se mișcă și vorbește energic, fără a pierde vremea cu fleacuri și, în aceeași timp, e un om cald și primitiv. Asta este o casă, a ajuns Sarah să înțeleagă, unde oamenii – refugiați, evrei, fugari – vin și pleacă și sunt îngrijiți, pentru a fi apoi trimiși mai departe. Régine se întoarce acum cu fața către ea.

— Ai terminat de mâncat? Bun! Hai să-ți arăt ceva...

Deschide ziarul, caută ceva în el, îl găsește și îi arată lui Sarah.

— Vezi! Asta ar fi perfect pentru tine!

Este un anunț încercuit cu negru la rubrica de Locuri de muncă.

„Caut bonă internă pentru patru copii de 2 până la 10 ani. Se cer experiență și recomandări. Sunați la...” Urmează un număr de telefon.

— Trebuie să suni imediat. Astfel de slujbe se dau repede. Au telefon, înseamnă că sunt oameni bogați.

— Dar nu am experiență, și nici recomandări.

— N-ai ajutat-o pe mama ta la îngrijirea casei și familiei? Și am înțeles că ai surori mai mici, nu-i așa? Experiența

asta e de ajuns. Cât despre recomandări, o să-ți scriu eu una personală. Se vede de la o poștă că ești o persoană demnă de încredere, pe care te poți baza. Du-te și sună-i acum.

După mai puțin de o oră, Sarah se află în fața ușii negre masive a unei vile situate în zona cea mai bogată din Poitiers și își face curaj să apese pe sonerie. Își simte măruntaiele de parcă ar fi făcute din budincă moale, nimic stabil, nimic puternic. Ralf i-a spus să fie puternică, însă puterea nu e genul de calitate pe care să o faci să apară după bunul plac. Tremură la gândul primului ei interviu de angajare.

Trebuie s-o facă, altă cale nu există. Régine a însoțit-o la oficiul poștal și a stat în spatele ei în timpul conversației telefonice. Mâna fermă așezată pe spatele ei a ajutat-o pe Sarah cât a vorbit cu o voce feminină tăioasă și concisă, care i-a cerut să se prezinte imediat pentru interviu. E mult prea devreme; ar fi preferat să aibă mai mult timp la dispoziție pentru a-și aduna gândurile și a se pregăti mental, însă se pare că nu așa merg lucrurile. Dacă nu s-ar prezenta la interviu, cineva ar putea să-i sufle slujba. Care pare perfectă: cazare, masă și muncă într-un singur loc. Mai important decât orice, este o slujbă pe care o poate îndeplini cu siguranță, o slujbă care nu implică cunoștințe speciale. De acum încolo va fi pe cont propriu. Nu are de ales; trebuie s-o facă.

III

POITIERS

Casa care poate deveni noul ei cămin i se pare magnifică lui Sarah. Văzută de afară, pare extrem de primitoare: trandafiri înfloriți se cațără pe zidurile din cărămidă de culoarea piersicii, iar cărarea de la poarta din fier forjat până la scara din față este și ea încadrată de trandafiri care își pleacă gingaș capetele ca pentru a-i ura bun venit. Sarah ridică ciocănelul în formă de cap de leu. Îl lasă să cadă cu un bufnet răsunător.

Ușa se deschide.

Femeia aceasta între două vârste, înaltă și slabă, îmbrăcată într-o rochie neagră cu șorț alb, trebuie să fie o servitoare. Cu siguranță nu poate fi Madame Lemoins.

— *Bonjour*, spune Sarah. Am venit la Madame Lemoins, pentru slujba de bonă.

— Da, *madame* te așteaptă. Intră.

Femeia se dă la o parte pentru a-i face loc să intre în casă, care este mai somptuoasă decât orice clădire văzută vreodată de ea. Este mai mare și decât Chateau Gauthier, care a impresionat-o, însă în timp ce Chateau Gauthier are un aer intim și ușor ponosit, de parcă ar fi absorbit și asimilat iubirile și personalitățile tuturor celor care pătrunseseră dincolo

de zidurile sale, dobândindu-și astfel propria personalitate, Maison Beaulieu este de o eleganță atent cultivată, dar amenințătoare. Exteriorul primitiv e numai o fațadă, descoperă Sarah, o fațadă întru totul înșelătoare, căci odată ajuns în interior, sentimentul că ai fi binevenit dispare brusc.

Holul este mai mare decât întregul parter al casei ei din Colmar, cu tot cu bucătăria și camera de zi, și plin cu mobilier din lemn închis la culoare care creează o senzație de apăsare copleșitoare. Dar nu mobila e principala problemă. Primul lucru de care dă cu ochii în clipa când pășește pe hol este un portret din podea până în tavan al lui Adolf Hitler. Este complet șocată; trage iute aer în piept și se oprește să se holbeze la el înainte de a o urma pe servitoare spre o ușă din lemn de stejar sculptat, lăsată întredeschisă. Servitoarea ciocănește în ea, dar doar preventiv, căci dinăuntru răsună o voce nerăbdătoare:

— Da, da, intră!

Servitoarea deschide ușa larg și se retrage, în timp ce Sarah pătrunde într-o încăpere la fel de bogat mobilată ca și holul. Un grup de canapele și fotolii grele, tapițate cu catifea verde-închis, încercuiește pe trei laturi un pătrat din jurul șemineului. Iar deasupra lui, un portret al lui Hitler într-o ramă ornamentată ocupă locul de onoare.

Într-unul din fotoliile îndreptate spre ușă stă proprietara vocii cu care a vorbit la telefon, o femeie cu puțin trecută probabil de treizeci de ani, care se ridică la apropierea lui Sarah și îi întinde mâna.

— Vai de mine, dar ce tânără ești, exclamă ea în loc de bun venit. Nu mă așteptam... câți ani ai? Ai adus recomandări?

— Am optsprezece ani, *madame*, dar sunt o persoană foarte responsabilă. Am patru surori mai mici și am fost

mâna dreaptă a mamei în îngrijirea lor. Cea mai mică dintre ele are cinci ani.

— Tot cinci ani are și Collette a mea. Spune-mi mai multe despre tine. Ce te aduce din Colmar tocmai aici, în Poitiers? Și de ce ești singură? Unde îți e familia?

Sarah are răspunsul pregătit. A născocit cu Régine o acoperire care să-i explice prezența și încercarea de a-și găsi de lucru.

— Să nu spui nimănui că ești evreică, a sfătuit-o Régine. Ține minte, zidurile au urechi. Să n-ai încredere în nimeni.

Povestea pe care au inventat-o și pe care Sarah începe acum s-o depene – și care e, desigur, o minciună, iar ea n-a mai mințit niciodată în viața ei, dar cum totul a devenit o minciună din clipa când a plecat de acasă, cuvintele îi curg lesne de pe buze – e una simplă.

— Încearcă să te ții cât mai aproape de adevăr, a îndemnat-o Régine, așa încât Sarah explică acum că a venit la Poitiers pentru a-și continua ucenicia ca lutier. Fratele tatălui ei trăiește în Poitiers – sau mai precis *a trăit* în Poitiers, căci, spre marea ei durere, la sosire a aflat că murise și el, și întreaga lui familie. Casa lui, atelierul și tot cartierul de lângă gară unde locuise fuseseră bombardate și rase de pe fața pământului într-un raid aerian al italienilor îndreptat asupra trenurilor de marfă, dar care afectase și casele din împrejurimi.

— Dar asta s-a întâmplat cu mai bine de un an în urmă... cum de nu ați aflat? se îngustează plini de suspiciune ochii lui Madame Lemoins. Are o privire foarte severă: buzele îi sunt atât de subțiri, încât nu par decât două linii roșii desenate pe față; ochii ei par să o străpungă pe Sarah până în suflet, iar obrajii îi sunt supti. Însă în zilele acestea toată lumea

are obrajii supti, inclusiv Sarah, și nu-i corect să judeci pe cineva pentru că are buzele prea subțiri. Orice judecată asupra femeii și casei se va rezuma la cele două portrete ale lui Hitler. Chiar își dorește slujba asta? se întreabă Sarah. Și ar putea s-o facă? Ar putea să lucreze aici, într-o familie care îl sprijină pe omul care i-a distrus familia, țara, viața? Dar știe că nu prea are de ales: Régine a avertizat-o că mulți cetățeni simpli din Poitiers s-au resemnat cu ocupația nazistă și colaborează acum deschis cu nemții.

— N-ai cum să-i condamni, i-a spus Régine. Încearcă și ei să supraviețuiască, asemenea tuturor. Majoritatea dintre noi ar proceda la fel dacă am fi puși într-o situație de viață și de moarte și miza ar fi siguranța familiei.

— Niciodată! a declarat Sarah mândră. Nu aș colabora niciodată cu un nazist!

Régine ridicase din umeri.

— Ești tânără, așteaptă până o să ai copii. O mamă ar face orice pentru a-și proteja copiii. Orice.

Și iată-o acum pe Sarah stând față în față cu mama a patru copii, în mod clar o colaboraționistă, cerându-i de lucru. Cât de repede se întoarce roata și cuvintele rostite în grabă din mândrie sunt puse la încercare! Poate că Madame Lemoins a atârnat portretele acelea pe perete doar pentru a-și proteja copiii. Și, oricum, deocamdată cel puțin, nu i s-a oferit slujba, așa încât întrebarea dacă este în stare sau nu să colaboreze cu o colaboraționistă rămâne în discuție.

— Ucenicia mea ca lutier a fost hotărâtă în urmă cu mult timp, îi explică ea lui Madame Lemoins. Tata a considerat că mi-ar prinde bine să am un alt *Meister* decât el; cererea de viori a scăzut în Colmar aproape de zero în ultimii ani și

la Poitiers aş putea câştiga experienţă şi mi-aş putea găsi o slujbă. A schimbat scrisori cu fratele lui înainte de izbucnirea războiului şi au pus totul la cale. Desigur că i-a scris din nou în vara asta, înainte de sosirea mea, dar n-a primit răspuns. Am pus asta pe seama înrăutăţirii calităţii serviciilor poştale din pricina războiului. La urma urmei, Colmar nu mai face parte din Franţa şi poşta e acum germană. Scrisorile fac mult pe drum sau nu ajung deloc.

Madame Lemoins pare să-i accepte povestea. Oftează.

— Ah, da, războiul! Ce pacoste! A stricat vieţile tuturor... Cu toţii ne dorim să se termine şi să revenim la normal. Face o pauză. Ai recomandări?

— O scrisoare de la o prietenă. O recomandare personală. Ar fi prima mea slujbă, aşa că nu am cum să am recomandări.

Madame Lemoins citeşte scrisoarea de la Régine, care elogiază caracterul lui Sarah. Împătureşte scrisoarea, i-o înapoiază şi ridică din umeri.

— *Très bien*. Acum aş vrea să-ţi văd documentele, te rog. În vremurile acestea grele e important să ai actele în ordine – doar nu poţi angaja pe oricine. Trebuie să ştii cine e omul pe care îl primeşti să locuiască sub acoperişul tău.

— Sigur că da.

Sarah scoate actul de identitate. Madame Lemoins îşi aşază o pereche de ochelari pe nas şi îl studiază cu atenţie. Îşi ridică ochii surprinsă.

— Un act de identitate german! Eşti nemţoaică? Vorbeşti limba?

— Sigur. Toţi alsacienii sunt de acum germani, şi majoritatea cunosc ambele limbi. Aşa că eu vorbesc germana fluent, *madame*. Sunt bilingvă.

Madame Lemoins se luminează la față.

— Ah, excelent! Pe viitor, limba germană va deveni o cerință aici, în Franța. Va fi esențial să o cunoști. Evident, copiii mei au ore de germană la școală, însă un vorbitor nativ cu care să studieze acasă ar fi cireașa de pe tort. Trebuie să fim în pas cu guvernarea germană. Treptat, acest lucru va fi din ce în ce mai important.

Îi returnează documentul și cade câteva clipe pe gânduri. Se încruntă.

— Nu ai cartelă de rație?

— Nu încă. Nu am apucat să solicit eliberarea ei. Cea pe care am avut-o în Colmar nu e valabilă aici.

— Nu, evident că nu.

Femeia o cercetează din priviri încă un minut întreg, măsurând-o din cap până în picioare, ca și cum ar fi putut pătrunde dincolo de hainele, de pielea, de țesuturile din corpul lui Sarah, până adânc în sufletul ei. „Ceea ce n-ar fi imposibil”, își zice ea tăcută, lăsându-se examinată. Într-un târziu, Madame Lemoins vorbește din nou:

— Deci înțeleg că te pricepi la viori? Știi să cânti la vioară?

— Desigur! Toți membrii familiei mele cântă la instrumente cu coarde și la pian, iar unii și la flaut.

Madame Lemoins zâmbeste pentru întâia oară.

— Serios? Ca să vezi! De când caut o profesoară de muzică pentru copii! Au avut o profesoară de pian evreică, pe care am fost nevoiți s-o concediem după ce... mă rog, știi tu. Era foarte capabilă și o doamnă foarte drăguță, iar copiii o plăceau, însă, din nefericire... În fine, asta a fost. Muzica e foarte importantă; cultura nu trebuie neglijată nici măcar în vremuri de război. Pentru că ridică moralul, nu-i așa? Și eu

am cântat la pian în copilărie, dar nu am fost foarte bună, și îmi doresc mult de tot să le ofer copiilor șansa de a studia muzica.

— Sigur că aș putea să îi învăț. Deși nu sunt muzician profesionist și n-am predat până acum, cânt foarte bine și am ureche muzicală. Mi-ar face plăcere să îi învăț pe copii.

Madame Lemoins schițează un gest ca și cum și-ar da părul pe spate cu mâinile – păr în care fiecare șuviță stă la locul ei, prinsă la spate într-un coc frumos, lucios ca o țesătură de satin. Când vorbește din nou, o face pe un ton aspru și tăios; un ton care semnalează că discuția se apropie de sfârșit.

— Bun, atunci așa rămâne. Mai sunt câteva solicitante pentru slujbă, dar, sinceră să fiu, niciuna dintre cele interviuate până acum nu se ridică la nivelul necesar. Sunt doar niște fete cât se poate de comune. Când poți începe?

— Oricând doriți.

— Astăzi? Poți să te muți chiar azi?

— Sigur că da. Totuși...

— Totuși ce?

— Nu ați putea să-mi spuneți mai multe despre slujbă? Despre copii și sarcinile pe care le voi avea?

Madame Lemoins plescăie nerăbdătoare din buze.

— Copiii mei sunt la fel ca toți copiii. Julien e cel mai mare – are unsprezece ani. Pe urmă vine Jacqueline, care are opt. Și micuța Collete, de cinci ani. Și în final Michel, mezinul familiei, de numai doi ani. Cei trei copii mai mari merg la școală, așa încât pe timpul zilei va trebui să te ocupi de Michel. Deocamdată are o dădacă, dar căutăm pe cineva care să fie mai mult de atât – nu mai e bebeluș, deși noi

continuăm să-i spunem așa, fiind mezinul. Când cei mari se vor întoarce de la școală, îi vei supraveghea în timp ce-și fac temele, le vei pregăti o gustare și cina, le vei ține companie și îi vei duce la culcare. Duminica, o dată la două săptămâni, vei avea zi liberă. Camera și mesele sunt gratuite, desigur – mai precis, se scad din salariul tău, care îți va fi plătit săptămânal. Și vei vorbi cu copiii numai în germană, ca să ajungă la fel de buni ca vorbitorii nativi. Alte întrebări?

— Nu... nu, *madame*, asta e tot, mulțumesc.

— Presupun că acum vei vrea să-ți vezi camera. Madame Elise, menajera noastră, o să te conducă. Camera e mică, dar destul de confortabilă și vei avea o mică toaletă. O dată pe săptămână vei putea face baie în cada din baia copiilor. Avem apă curentă caldă. Unde îți e bagajul?

— L-am lăsat acasă la o prietenă – pot să merg să îl aduc acum, dacă vrei.

— Da, așa să faci. Bun, deci asta e treaba. Madame Elise o să-ți arate casa și după aceea te vei duce să-ți iei bagajul și te vei instala. Dacă e acum în parc cu micul Michel; când se vor întoarce, îl vei cunoaște pe băiat și vei prelua sarcinile ei. Face o pauză. Ah, mai trebuie să-ți spun ceva – părinții mei locuiesc și ei aici, într-o anexă de lângă bucătărie. Iau cina cu noi – cu mine și cu soțul meu – în fiecare seară. Copiii iau masa separat, în bucătărie, și asta va fi fiul tău. O să mănânci cu ei și îi vei învăța bunele maniere. Sora mea Monique obișnuiește să ne viziteze din când în când – e cu puțin mai mare decât tine ca vârstă. La fel și fratele meu Gaston. Ea studiază la Paris, iar el lucrează acolo ca arhitect. Asta e casa familiei unde am crescut toți trei, așa că vin deseori să stea aici. În fapt, Monique este aici acum și

o vei cunoaște probabil în seara asta. Bun, acum trebuie să te las, am alte treburi de rezolvat.

Madame Lemoins sună dintr-un clopoțel de pe o măsuță de lângă fotoliu și imediat femeia în rochie neagră cu șorț alb – care nu e servitoare, ci menajera Madame Elise – se strecoară înăuntru.

— Madame Elise, am angajat-o pe această tânără, Mademoiselle Sarah Mayer, să fie bona noastră. Te rog să o conduci prin casă, să-i arăți camera ei și pe cea a copiilor. Asta e tot. Mulțumesc, Mademoiselle Mayer. De fapt, de acum încolo îți voi spune Mademoiselle Sarah. *D'accord?*

— *D'accord.*

— **A**m primit slujba! M-a angajat pe loc!
 — Serios? Nu-mi vine să cred! Probabil că ai făcut o impresie grozavă. Bravo!

Régine este atât de încântată, încât o îmbrățișează pe Sarah și o sărută nu de trei, ci de patru ori pe obraji.

— Două lucruri au impresionat-o cel mai tare și mi-au conferit un anumit avantaj. Vrea să le fiu profesoară de muzică celor patru copii; și, lucrul cel mai important, vrea să-i învâț limba germană și să vorbesc cu ei numai în germană.

Régine se încruntă.

— Zău? Asta e cam ciudat. Cum ziceai că o cheamă pe doamnă?

— Lemoins. Numele mic nu i-l știu.

— Lemoins? Și locuiește în cartierul cel mai luxos din oraș? Trebuie să fie... da... sunt sigură... Édifices Lemoins. Nu ți-a spus cu ce se ocupă soțul?

— Nu. Nici nu prea a adus vorba de el.

— Nici despre firma lui?

— Nu, deloc.

— Dar despre asta e vorba, sunt sigură. Édifices Lemoins, cea mai mare firmă de construcții din Poitiers.

Obține toate contractele de la nemți, pentru că nimeni altcineva nu mai construiește în oraș. Ei sunt cei care au refăcut gara după bombardament. Oamenii ăștia sunt niște profitori – s-au îmbogățit incredibil după Ocupație. Sunt *collaborateurs*. Colaborează cu nemții pentru că îi consideră tabăra câștigătoare. Cred în victoria finală a Germaniei și că Franța va deveni parte a Germaniei. Sunt trădători ai Franței.

Sarah îi povestește acum despre portretele lui Hitler.

— Nu m-am lăsat descurajată la vederea lor, îi explică ea lui Régine. Tu mi-ai spus că oamenii sunt în stare de orice pentru a-și proteja familiile. Crezi că n-ar fi trebuit să accept slujba? Că sunt și eu o trădătoare? Sau că ar putea fi o slujbă periculoasă?

— Nu, nu, sigur că trebuie să accepți slujba. Faptul că vei lucra pentru ei nu te face *collaborateur* și pe tine, mai ales că nu vei munci la firma de construcții, ci vei avea grijă de copii. Copiii nu sunt vinovați cu nimic și poate că le va fi mai bine să te aibă pe tine ca bonă în loc de cine știe ce admiratoare înfumurată a nemților. Sunt sigură că familia Lemoins nu e nazistă. Totuși, e cu atât mai important să ascunzi de ei faptul că ești evreică. Madame a crezut povestea cu unchiul cu casa bombardată?

— Da, a crezut tot ce i-am spus. Am avut impresia că s-a decis să mă angajeze imediat ce a aflat că vorbesc germana fluent.

Régine dă din cap.

— Da, presupun că nu e ușor de găsit o dădacă vorbitoare de germană în Poitiers. Și, desigur, dacă Germania va ieși învingătoare din război, ar fi un avantaj pentru copii să cunoască bine limba. Ar fi un bun punct de plecare în Franța cea nouă, cucerită de Adolf Hitler. Bun, deci de acum încolo

vei trăi într-un cuib de viespi, Sarah. Foarte probabil familia Lemoins obișnuiește să aibă drept invitați ofițeri nemți, ca să se dea bine pe lângă ei, pentru a obține contracte de construcție. Așa procedează *collaborateurs*. Încă un motiv să ai mare grijă. Fă-ți treaba și încearcă să nu ieși în evidență. Altceva acum: Karl te așteaptă. A ieșit și apoi s-a întors ca să-și ia geanta cu lucruri. Mi-a spus că te așteaptă la amiază la Café Bleu ca să vă luați rămas-bun.

Sarah scoate un mic țipăt de groază.

— Rămas-bun? Deja?

— Da, draga mea. Dar ce ai crezut? Karl își face și el o viață nouă, la fel ca tine. O să-ți dea el amănunte atunci când vă veți întâlni – deși mult mai probabil nu. Nici eu nu vreau să știu amănunte. E mai bine așa. Bănuiesc cam ce are de gând să facă, dar nu vreau să știu. Dar dacă vrei să te întâlnești cu el, ai face bine să te grăbești.

— Dar Madame mi-a spus să-mi iau bagajele și să mă întorc imediat. Voi începe lucrul chiar azi, imediat după ce dădaca se întoarce de la plimbare cu bebelușul. Dacă nu mă prezint la timp...

— Ai numărul ei de telefon. Sun-o și spune-i că vei întârzia un pic, vei ajunge la ora unu sau două. Crede-mă, n-o să te concedieze. Are nevoie de tine mai mult decât ai tu nevoie de ea. Las-o pe dădacă să mai muncească în locul tău vreo câteva ore – Karl al tău te așteaptă.

După ce își împachetează lucrurile, Sarah coboară și o caută pe Régine.

— Ar mai fi ceva... ezită ea.

— Da? Ce anume, dragă?

— Familia mea. Sunt foarte îngrijorată. Mă gândesc tot timpul la ei. Au trecut aproape trei săptămâni de când am

plecat de acasă și cred că și celelalte două surori mai mari au plecat între timp. Sunt disperată să aflu vești despre ei. Mă gândesc că aş putea să le trimit o scrisoare.

— Pe ce adresă, draga mea? Nu poți să o trimiți pe adresa de acasă.

— Nu, m-am gândit că aş putea s-o trimit la...

Régine ridică un braț.

— Oprește-te! Nu vreau să știi mai mult. Dacă știi o casă conspirativă și vrei să trimiți scrisoarea acolo, nu vreau să-mi spui. Și va trebui s-o expediezi singură, fără amestecul meu.

— *D'accord.*

— Cu condiția să nu specifici la expeditor adresa mea sau pe cea a lui Madame Lemoins.

Régine deschide un sertar pe hol și scoate dinăuntru un stilou, un blocnotes și un plic.

— Poftim. Folosește ca adresă a expeditorului Post-restant, Oficiul Poștal Principal din Poitiers. Mergi cu scrisoarea acolo, cumpără un timbru și expediaz-o. Și du-te periodic să verifici dacă nu ai primit răspuns.

Sarah se așază la masa din bucătărie și cade câteva clipe pe gânduri. Trebuie să aibă mare grijă ce va scrie, pentru cazul în care plicul va fi deschis de naziști și scrisoarea citită. Nu trebuie să menționeze niciun nume. Nimic nu mai e la fel de nevinovat, de simplu și de clar ca odinioară, nici măcar o scrisoare trimisă rudelor pentru a afla noutăți. Într-un final, începe să scrie:

*Ma chère tante*¹,

Îți scriu ca să-ți spun că toată familia noastră de aici e bine și ne gândim la voi. Vara s-a sfârșit și eu am împlinit,

¹ „Dragă mătușă” (în fr. în original) (n. red.).

în sfârșit, optsprezece ani – n-a fost cine știe ce petrecere, doar un pahar de vin, însă unul de proastă calitate, care m-a făcut să-mi amintesc de inegalabilul vostru *Gewürztraminer*. Verișoara mea dragă a terminat cursurile organizate de Crucea Roșie? Dar despre băieți mai știți ceva? Știu că-ți faci griji pentru ei, așa cum își fac toate mamele cu fii care luptă pentru *Vaterland*¹.

Ce mai fac cele două nepoate ale tale și iubita mea mătușă? Sper că au petrecut o vară interesantă și tihnită alături de tine și că mătușa s-a vindecat după căzătura suferită. Sper că și rudele din Strasbourg sunt bine. Mi-e foarte dor de voi toți.

Nepoata ta cea iubitoare,
S.

PS: Te rog să îmi trimiți răspuns la adresa de Post-restaurant de pe plic, căci foarte curând ne vom muta și nu vreau să risc. E mai bine așa, știind cât de mult fac scrisorile pe drum, mai ales între Franța și Germania.

Împăturește foaia, o vâra în plicul primit de la Régine, îl lipește și îl bagă în geantă. Va cumpăra timbru cât de curând va putea. Se ridică, își ia geanta și se îndreaptă spre vestibul. Régine coboară scara tropăind.

— Ai terminat? *Bien*, atunci drum bun și *bonne chance*, draga mea! Și vino să mă vizitezi din când în când.

Sarah părăsește casa cu ochii în lacrimi. Altă casă temporară, altă mamă temporară, alt loc cu o familie caldă și binevoitoare – ultimul de acest fel de care, este sigură, va avea parte pentru mult timp de acum înainte. Știe că următoarea casă în care va locui nu îi va fi cămin, că femeile de acolo nu

---

¹ „Patrie” (în germ. în original) (n. red.)

îi vor fi mame, că familia nu o va trata ca pe una de-ai lor. Chiar dimpotrivă. Nu știe când își va găsi din nou o casă, o familie. Însă într-o zi, cu voia lui Dumnezeu, când războiul se va sfârși, își va regăsi propria familie și-și va *clădi* propriul cămin împreună cu Ralf.

Ajunge la Café Bleu la timp, după ce a informat-o pe Madame Lemoins de întârziere, sunând dintr-o cabină telefonică; nu va începe lucrul înainte de ora două. Madame Lemoins oftează la auzul veștii, însă, așa cum a prezis Régine, nu ridică obiecții. Ralf o așteaptă deja la cafenea. Și-a lăsat rucsacul umflat pe jos, sprijinit de zid, și poartă acum haine civile, primite de la Régine.

Sarah își lasă și ea jos geanta, la fel de umflată și îndesată cu multe haine – rochii, fuste și bluze de la fiicele lui Régine.

— N-o să se supere, a asigurat-o ea. Familia noastră deține o fabrică de confecții, așa că nu-i nicio problemă. Dar bocancii ăștia ai tăi! O să caut printre lucrurile fetelor, să văd dacă-ți găsesc ceva mai acceptabil. Să știi însă că pielea a devenit un obiect de lux în zilele astea și e greu de găsit încălțări de bună calitate, ca bocancii tăi. Însă pata aia de pe bocancul drept arată tare urât!

— Nu, o să-mi păstrez bocancii, i-a răspuns Sarah. Au o valoare sentimentală pentru mine și, așa cum ai zis și tu, sunt de foarte bună calitate. Nu mă deranjează că sunt urâți.

Acum se strecoară pe scaunul de lângă Ralf și se apleacă pentru a schimba cu el sărutări pe obraji. Zâmbetul lui e un amestec de bucurie că o vede și de tristețe că în curând vor trebui să se despartă din nou.

Chipul i se luminează când Sarah îi spune că a căpătat o slujbă.

— O, dar asta e grozav! Felicitări! Povestește-mi despre slujba ta – dar mai întâi să comandăm.

Îi face semn chelneriței și comandă cafea atunci când aceasta sosește înarmată cu un creion și un carnețel. După plecarea ei, Sarah îi povestește despre interviul din dimineața aceea. Ralf chicotește atunci când află că Sarah va trebui să îi învețe pe copii limba germană.

— Mă bucur că e și limba germană bună la ceva!

— Nu ai motive să te bucuri, Ralf. Asta înseamnă că voi lucra pentru niște *collaborateurs* care vor să se dea bine pe lângă ocupanții naziști. Îi relatează discuția avută cu Régine. Nu-mi place ideea de a lucra pentru oameni de teapa asta. Mai ales că ei nu știu că sunt evreică. *Madame* a concepat-o pe ultima bonă pentru că era evreică.

— Dar nu va avea cum să afle de tine niciodată. Pare o foarte bună oportunitate pentru tine. Și o să ai zile libere, nu-i așa? O să putem să ne întâlnim atunci, dacă voi fi în oraș.

Sarah clatină din cap.

— Nu prea voi avea timp liber. Doar o dată la două duminici. Iar în rest va trebui să mă ocup tot timpul de copii. Și noaptea nu putem să ne vedem din cauza restricțiilor de circulație.

— Dar copiii nu merg la școală?

— Doar cei trei mai mari. Cel mic e bebeluș, abia a început să meargă.

— Asta e! Poți să-l aduci pe bebeluș cu tine. Familia are telefon, din câte am înțeles. Să-mi dai numărul și eu o să te sun când voi veni în oraș; o să-l iei pe cel mic la plimbare și ne vom întâlni aici. *Madame* nu va afla nimic.

— Nu-mi place subterfugiul ăsta. Și ei nu i-ar plăcea ca un bărbat să mă sune. E foarte severă.

— Atunci poate că o să o anunț pe Régine, iar ea te va suna.

— Nu vreau s-o deranjez. A făcut și așa prea mult pentru noi. Și nu e cazul s-o expunem la riscuri.

— Cred că ne va spune dacă nu e de acord. Nu pare genul care să accepte lucruri care nu-i convin. Putem s-o întrebăm, iar dacă ne refuză, asta e. Nu-ți face griji, Sarah, o să găsim noi o soluție.

— Ba îmi fac griji. Mai ales în privința ta. Unde o să fii? Ce o să faci? Ceva periculos?

Ralf îi mângâie mâna.

— Prea multe nu pot să-ți spun, nu de alta, dar nici eu nu am aflat cine știe ce. Dar chiar dacă aș fi aflat, tot nu ți-aș fi spus. Tot ce îți pot promite e că voi încerca să te văd cât de des posibil.

Sarah și-a luat de multe ori la revedere din ziua când a părăsit Colmarul. Cea mai rea a fost despărțirea de familie. Dar și aceasta, despărțirea de Ralf, este aproape la fel de rea. Se luptă să-și stăpânească plânsul tot drumul spre noua ei casă, care simte că nu îi va fi cămin, știind că și-a luat rămas-bun de la ultima ancoră din viața ei.

De acum încolo va fi complet singură pe lume.

— **A** i întârziat, *mademoiselle!*
 — Am sunat ca să anunț că voi ajunge un pic mai târziu...

— În casa asta se pune preț pe punctualitate.

Sarah se strecoară pe lângă Madame Elise cu geanta pe umăr și fără a-i arunca vreo privire. Geanta e mai umflată ca oricând, plină cu lucrurile date de Régine. Nu răspunde observației menajerei, doar o privește în trecere, ca pentru a-i spune: „Dacă ai ceva de comentat, plânge-te la Madame Lemoins.”

A memorat drumul până la camera ei, aflată la mansardă. Este o încăpere mică și cu puțină mobilă, însă perfect potrivită pentru ea și mai spațioasă în fapt decât dormitorul ei din Colmar, situat tot la mansardă, dar pe care îl împărțea cu două dintre surori. Aici are chiar și propria toaletă și chiuvetă – un adevărat lux. Este camera cea mai confortabilă – cu cel mai moale pat, pe care îl încearcă acum, apreciind grosimea generoasă a saltelei – dintre toate locuințele temporare în care a stat după plecarea din Colmar; mai bună, după cum arată, decât pivnița lui Margaux și podul lui Madame Delauney, cu paturile din paie, decât subsolul

plin de mucegai de la Metz, decât compartimentul din trenul huruitor și chiar decât acea *chambre* simplă oferită de Régine. Dar casa în sine? Casa în sine este rece. Nu ca temperatură, ci ca ambianță; este o casă în care va trebui să își creeze propria atmosferă caldă pentru a contracara starea generală de răceală ce pare să plutească în aer. O stare care, este sigură Sarah, se datorează stăpânei casei, Madame Lemoins însăși.

Nu contează, va schimba ea lucrurile. Are, în fine, o ocazie grozavă de a construi un nou decor, un nou habitat, o nouă identitate, totul pornind de la zero, de la statutul ei de fugară. Își așază geanta pe măsuța din lemn de sub lucrarnă – va despacheta mai târziu. Este momentul să o ușureze pe dădacă de povară, copilul pe nume Michel care, începând de acum, va fi responsabilitatea ei. Este momentul să îl cunoască pe cel dintâi dintre cei patru copii pe care îi va avea în grijă.

Dormitoarele copiilor se află toate la etajul de sub ce al camerei ei, pe o latură a palierului. De cealaltă parte se găsește apartamentul părinților – cu acces interzis, în afara personalului de curățenie, după cum a informat-o mai de vreme Madame Elise. Spațiile sunt clar delimitate. Fiecare copil are propria cameră și, în plus, există una comună. Aici, în cele cinci încăperi, este viitorul spațiu de lucru al lui Sarah, viitoarea ei lume. Pe ușa fiecărui dormitor este fixată o tăbliță din lemn cu numele copilului vopsit în culori primare, alături de un mic simbol al copilăriei: un ursuleț de pluș, un căluț-balansoar, o păpușă, o mașină de pompi-eri. Aceste pete de culoare sunt singurul indiciu descoperit de ea până acum că nu va locui într-o casă plină cu cele mai sumbre și lipsite de umor ființe umane. Cineva, se pare, și-a

manifestat creativitatea jucăușă. Sarah se întreabă cine le-a conceput, sau cel puțin a venit cu ideea lor. Este convinsă că nu Madame Lemoins.

Ciocănește scurt la ușa cu tăblița numelui lui Michel și intră fără a aștepta răspuns, nerăbdătoare acum să-l cunoască pe băiețelul care o va ține ocupată cea mai mare parte din zi. Și-o amintește foarte bine pe Sofie așa cum era la doi ani: știe cât de curios, cât de dornic de aventură și plin de viață e un copil la această vârstă și cât de ușor te poți molipsi de energia lui! Își amintește de acea senzație că lumea este un loc magic și minunat ce freamătă de bucuria de a trăi, un loc în care fiecare clipă este o oportunitate pentru explorare, fiecare lucru nou văzut o șansă de a-ți deschide ochii și a experimenta viața proaspăt modelată de mâinile lui Dumnezeu...

Dormitorul lui Michel este de mai mult de patru ori mai mare decât al ei, însă îl găsește gol. Înseamnă că micuțul se află în camera comună a copiilor. Sarah închide ușa și se îndreaptă către cea lipsită de tăbliță de identificare, pe care intră la fel, după un scurt ciocănit.

De data aceasta are succes. Îl zărește imediat pe Michel, adormit într-un pătuț.

Camera comună este de-a dreptul enormă, judecând după standardele ei, și burdușită cu jucării: un adevărat paradis pentru copii. Cutii cu mașinuțe și alte vehicule, cutii cu păpuși de toate formele și mărimile, plus alte păpuși pe rafturi. Cutii cu animale din pluș și din lemn. Vrafuri cu jocuri de societate ambalate în cutii adunate pe rafturi. Teancuri de cărți așezate pe verticală și pe orizontală umplu un alt corp cu rafturi, înalt din podea până în tavan. Cutii cu cuburi de construcție. Cutii cu vagoane și locomotive

de tren din lemn. Cutii cu jucării atât de misterioase, încât Sarah nu poate decât să le bănuiască scopul.

Absoarbe totul dintr-o singură privire în timp ce intră în încăpere, lucrurile care o umplu distrăgându-i momentan atenția de la copilul adormit.

— Șșșt! șoptește o voce fără chip și Sarah îl remarcă pentru prima oară pe al doilea ocupant al camerei. Stă pe o canapea lipită de singurul perete pe care nu sunt fixate rafturi. Mai degrabă spus, e pe jumătate întinsă, cu capul sprijinit pe un morman de perne și ambele picioare întinse în față. Abia a adormit. Nu îl trezi; e foarte bosumflat când se scoală și se pune imediat pe urlat.

Fata lasă să-i cadă din mână revista pe care o citea, se ridică și se apropie de Sarah. Este un pic mai în vârstă decât ea, scundă și cam îndesată, cu o față albă păstoasă și o expresie plictisită întipărită pe ea. Ochii care îi întâlnesc acum pe cei ai lui Sarah sunt posomorâți și lipsiți de expresie. Îi întinde mâna.

— Presupun că ești noua bonă. Eu sunt Clara. Băiețelul învelit cu pledul e Michel. Astăzi a fost tare nesuferit și m-a pisat tot timpul, a cerut ba una, ba alta. L-am dus la o plimbare lungă, l-am lăsat să alerge prin parc și, din fericire, acum e extenuat. Te aștept de mai bine de o oră. De ce ai întârziat? În fine, trebuie să te pun la curent cu îndatoririle pe care le ai. De obicei, Michel trage un pui de somn după prânz în pătuțul din camera lui, însă azi a venit așa de obosit, că l-am adus aici și l-am lăsat să se joace în pătuț până ce a adormit. Copilul ăsta e neobosit, ai să vezi! Cele mai bune momente sunt când doarme, ca acum. Când se va trezi, va urla de se va cutremura casa. Va trebui să-l iei și să cobori cu el în bucătărie ca să-i dai să mănânce. O să vin acum cu

tine ca să-ți arăt ce anume trebuie să-i dai. Bea încă din biberon și asta e modalitatea cea mai simplă de a-l liniști: să-i îndeși un biberon în mână. Haide să coborâm. Ceilalți copii se vor întoarce în scurt timp de la școală – cât o fi ceasul? Două? Collette termină orele la două și jumătate, iar ceilalți la ora patru. Collette îi așteaptă și vin toți împreună acasă. Și sunt înfomețați, așa că va trebui să îi servești cu o mică gustare, după care să-i lași să meargă să se joace în camerele lor. Știu să se distreze singuri – sunt obișnuiți cu asta, așa că nu va trebui să-ți bați capul prea tare cu ei. Cei doi copii mai mari au teme de făcut și va trebui să îi supraveghezi. Julien e foarte studios, deci poți să-l lași să-și vadă singur de treabă. Nu are nevoie de ajutor – te vei convinge singură de asta. Și acum, fii atentă la ce ai de făcut în bucătărie. În frigider ai lapte și unt. Și aici e cutia cu pâine. Le dai câte o felie de pâine unsă cu unt și gem.

Clara continuă să turuie și Sarah nu are cum și nici de ce s-o întrerupă pentru a-i pune întrebări sau a răspunde întrebărilor puse de ea. Se mulțumește să dea din cap și să urmărească din ochi ceea ce îi arată ea în bucătărie, care e de cel puțin șase ori mai mare decât bucătăria mamei ei din Colmar, și echipată cu cele mai moderne aparate de uz casnic pe care și le-ar putea dori orice slujitoare sau bucătăreasă destoinică.

După ce primește instrucțiunile concise oferite de Clara și fiind de acum pe deplin informată asupra sarcinilor ce îi revin, Sarah rămâne, în fine, singură. Urcă în camera comună a copiilor. Se așază pe canapea, ia revista de modă lăsată de doică și începe să o răsfoiască în timp ce așteaptă fie ca Michel să se trezească, fie ca să se întoarcă ceilalți copii.

Prima variantă este cea corectă: Michel se trezește. Se așază în fund în mijlocul pătuțului și se freacă la ochi. Strigă: „Clara! Clara!”. Sarah lasă deoparte revista și se apropie zâmbitoare de pătuț. Își amintește că trebuie să vorbească numai în germană cu copiii, așa încât, în timp ce merge, i se adresează în această limbă: „Bună, Michel! Eu sunt bona cea nouă și cred că noi doi vom deveni buni prieteni. Acum ce-ar fi să...?”

Însă Michel n-o lasă să continue. Îi aruncă o privire, își răsuțește capul cu putere în față și în spate, ca și cum ar căuta din ochi pe cineva, și scoate un urlet înspăimântat. Sarah se oprește din vorbit – oricum, nu se poate face auzită – și se concentrează să zâmbească larg, cât mai amabil și drăgăstos, cu brațele întinse în față. Însă când se apleacă peste marginile pătuțului, țipetele copilului devin și mai panicate: Michel sare în picioare și se retrage în capătul cel mai îndepărtat al pătuțului, unde ea nu poate ajunge, și acolo începe să dea din brațe ca o morișcă, apărându-se. Nici dacă Sarah ar fi venit cu un cuțit în mână și cu o expresie uci-gașă pe față nu ar fi fost mai rău. Îi spune, de data asta în franceză și încercând să-i acopere țipetele: „Michel, Michel,

e în regulă! Sunt prietena ta, n-ai de ce să te temi!". Băiețelul nu se lasă convins; Sarah încearcă să-l ia în brațe, convinsă că așa trebuie procedat cu copiii care plâng, însă Michel se zbate ca să scape și ea scoate un țipăt de durere când o zgârie pe față cu unghia. Își pipăie rana cu mâna și vede că degetele i s-au pătat de sânge.

Cu mâna dusă la obraz, dă ocol pătuțului ca să se apropie mai mult de copil, însă Michel o zbughește imediat în capătul celălalt și țipetele lui se transformă în urlete de groază. Sarah se oprește, nemaștiind ce să facă; nu a avut niciodată de-a face cu un astfel de comportament. Are prea puțină experiență cu copiii care țipă; sora ei cea mai mică a fost un îngerăș. Se hotărăște să ceară ajutor – crede că menajera, Madame Elise, îi va putea da sfaturi bune. Asta înseamnă să-l lase pe băiat singur, însă nu-și face griji, va fi în siguranță acolo, în pătuț. Răspunde cu un zâmbet țipetelor lui și-i face cu mâna în timp ce se îndreaptă către ușa care dă în hol. Imediat ce iese din raza lui vizuală, țipetele încetează. Intră din nou în cameră; țipetele reîncep.

Este o criză. Închide iar ușa – țipetele se opresc – și fuge în jos pe scări, strigând-o pe Madame Elise. O găsește în camera de zi, ștergând praful din bibliotecă. A remarcat deja că îndatoririle de menajeră ale lui Madame Elise le cuprind și pe cele care revin în mod normal unei servitoare.

— Madame Elise! strigă ea. Te rog, am nevoie de ajutor. Michel s-a trezit din somn și pare speriat de mine. Nu știu ce să fac. Țipă și nu mă lasă să mă apropii de el. Cred că se poartă așa fiindcă nu mă cunoaște. Poate că dumneata... pentru că te cunoaște...

Madame Elise se oprește din șters praful și o privește încruntată.

— Sunt menajeră, nu dădacă! rostește ea pe un ton tăios. Asta e treaba ta. Pentru care ești plătită. Dacă nu te pricepi la copii, nu ar fi trebuit să vii aici ca să soliciți slujba. Acum te rog să te duci și să-ți faci treaba și să mă lași pe mine să mi-o fac pe a mea.

Acestea fiind zise, Madame Elise îi întoarce spatele și se apucă din nou de șters praful.

Sarah rămâne în prag, confuză și neajutorată. Ce ar putea să facă? Michel e îngrozit de ea. Cum liniștești un copil înspăimântat?

„Cu mâncare”, își zice, și își croiește drum către bucătărie. Se uită în jur. Pe masa din mijlocul încăperii este un bol cu mere. Ia unul în mână, caută un cuțit, îl taie în felii, ia o farfurie și pune feliile pe ea, după care iese din bucătărie și se îndreaptă spre scară. În hol, aproape că se ciocnește de Madame Elise.

— Unde te duci cu mărul ăla?

— Îl duc sus, pentru Michel. M-am gândit că o să-l ajute să se calmeze.

— Nu ți-a spus Clara? În casa asta e o regulă strictă să nu duci mâncare și să nu mănânci în camerele de la etaj. O regulă ce trebuie păstrată cu sfințenie. Pentru gustarea de după-amiază va trebui să îl aduci pe Michel la bucătărie.

— Dar... dacă nu vrea să...

— E treaba ta, problema ta. Trebuie să o rezolvi singură. Ia farfuria din mâna lui Sarah și se îndepărtează hotărâtă în direcția bucătăriei.

Sarah urcă la etaj. Camera comună e cufundată în tăcere. Poate că băiețelul s-a mai liniștit un pic și o va accepta acum. Deschide ușa și intră. Michel stă în fund în mijlocul pătuțului și își suge degetul mare. De cum o vede, scoate cel

mai înspăimântător urlet pe care Sarah l-a auzit vreodată. Sarah rămâne nemișcată; se întreabă ce ar putea să facă. Are dreptate Madame Elise; e slujba ei, problema ei. Gândește. Ce soluții există pentru a pune capăt panicii și fricii? Ce poate face pentru a-l liniști pe acest băiețel speriat fără motiv de ea?

Ideea îi vine pe loc.

Muzica.

Ignoră țipetele, se apropie de pătuț, se așază alături și începe să cânte. Cântă cel mai liniștitor cântec de pe lume, cântecul cântat de toate mamele nemțoaice pentru a-și alina și adormi copiii:

– „*Guten Abend, Gute Nacht...*”¹

Este un cântec de leagăn duios și plăcut. Închide ochii și cântă, pur și simplu, fără să ia în seamă copilul și țipetele lui. Cântă cu voce joasă și calmă, repetând versul. Știe că Michel nu înțelege cuvintele, ceea ce e în regulă, pentru că nu vrea să-l adoarmă: abia s-a sculat din somn și trebuie să rămână treaz. Melodia, vocea – asta trebuie el să asculte. O ia de la capăt cu cântecul.

La prima repetiție, deja țipetele devin mai puțin convingătoare: copilul ascultă muzica.

La a treia, țipetele încetează.

La a patra, degetul mare e înapoi în gură.

Michel se uită la ea cu ochi mari și rotunzi. Sarah se hotărăște să nu-i întoarcă privirea. Închide ochii și mimează indiferența; se mulțumește să cânte. Și, cântând, își amintește de cea mai mică dintre surori, cea căreia obișnuia să-i cânte acest cântec de leagăn. Își amintește de mama ei, care le adormea pe toate cu el – chiar dacă e german, Sarah îl

¹ „Bună seara, noapte bună” (în germ. în original) (n. red.).

consideră cel mai frumos cântec de leagăn din toate limbile pământului, nelipsit serile în casa în care a crescut. Și, amintindu-și de Sofie, ochii i se umplu de lacrimi. Îi e tare dor de toți ai ei. Toate acele ritualuri liniștitoare, mângâietoare pe care mama ei, și amândoi părinții, de fapt, le respectau, erau ziduri de apărare ridicate împotriva atrocităților unui război care, știe acum, se dezlănțuise undeva departe, dar care îi încercuia treptat, spărgând bula de seninătate în care își găsisese refugiu familia ei.

Cântă. Alte cântece, de data asta în franceză, cântece din copilăria ei, cântece pe care le cânta mama. Pierdută în mica ei lume, simțindu-se înconjurată de familie, ocrotită de iubirea mamei, a uitat complet de Michel și de urletele lui. Dar, dintr-odată, simte o atingere ușoară pe obraji. Deschide ochii; e Michel. Stă în piciorușe drept în fața ei, și-a scos mânuțele printre barele pătuțului și încearcă acum să-i șteargă lacrimile care i se scurg din ochi.

— Nu plânge, *mademoiselle!* murmură el în franceză.

Sarah îi zâmbește.

— Ah, micuțule, îi răspunde ea tot în franceză. Dacă ai ști. Ești norocos că ești așa de mic... Dar, ia spune-mi, ți-e foame?

— *Oui.* Băiețelul întinde mâinile spre ea. Sarah se ridică și îl ia în brațe. Îl duce jos pe scări și în drum el pălăvrăgește neîntrerupt, de parcă ar cunoaște-o de o viață.

Stau la masa din bucătărie și Sarah îi dă să mănânce pâine unsă cu unt și cu gem, pe care a tăiat-o în formă de bețișoare despre care îi spune că sunt mașini, iar gura lui este garajul – când ușa e dată de perete și trei copii năvălesc înăuntru trăncănind și exclamând zgomotoși și nestăpâniți, ca toți copiii.

Sarah zâmbește și se ridică de pe scaun. Copiii tac brusc și se holbează la ea.

— Bună, spune ea în franceză. Voi trebuie să fiți Julien, Jacqueline și Charlotte. Eu sunt noua voastră bonă. Sunt sigură că mama voastră v-a spus deja...

— Nu am nevoie de bonă! strigă Julien. Ia un măr din bolul de pe masă, își lasă ghiozdanul să cadă pe jos și se repede afară pe ușă.

Prin geamul de la bucătărie Sarah îl vede cum traversează în fugă peluza imaculată către tufele de rododendron din capăt. În spatele tufișurilor e ascuns ceva ce pare a fi o clădire din lemn. Probabil o căsuță de grădină.

— Nu are pic de maniere! zice Jacqueline. Se apropie de Sarah cu mâna întinsă. *Bonjour, mademoiselle*. Eu sunt Jacqueline. Bine ai venit în familia noastră.

Sarah îi scutură solemn mâna, după care se întoarce către fata mai mică.

— ... și tu ești Collette. Mă bucur să te cunosc. Cred că ne vom distra cu toții foarte bine împreună.

Collette nu îi zâmbește, doar o fixează cu o privire gravă. Este o privire pătrunzătoare care pare să îi sfredească sufletul. Și poate că așa și e. Și Sarah se simte din nou transportată înapoi la Colmar, acasă la familia ei. Sofie, care este cam de aceeași vârstă cu Collette, are și ea genul acela de privire ce pare că vede tot. E foarte deconcertantă. Își ferește ochii.

— Cred că ar trebui să mă duc după Julien, zice ea dând să se apropie de ușă.

— Nu-ți face griji pentru el, spune Jacqueline. E bosumflat, dar o să-i treacă. Dar nouă ne e foame. Bună, Michel! Ce mănânci? Ce bine arată. Îmi dai și mie?

— E o mașină, zice Michel luând un bețișor de pâine cu unt și gem. Și mașina intră în garaj. Deschide gura ca să

demonstreze, și Jacqueline îl imită. Michel împinge mașina în garaj și Jacqueline închide ușa și mestecă.

— E un Mercedes-Benz! spune Michel. Cea mai bună mașină – e germană.

Sarah observă că băiatul are un vocabular surprinzător de bogat pentru vârsta lui. Încă nu a împlinit trei ani; la trei ani, Sofie abia începuse să vorbească. Dar *maman* repeta mereu că fiecare copil e unic în felul lui și se dezvoltă în ritmul său; o mamă bună e cea capabilă să evalueze rapid și în mod natural necesitățile copilului și să le satisfacă cât de bine poate.

Acum este rândul lui Collette să vorbească:

— Madame Elise ne-a spus că și tu ești nemțoaică. Și că de acum înainte va trebui să vorbim în germană. Pentru că Franța e acum în Germania.

— Atunci așa să facem, îi răspunde Sarah în germană, și toți cei trei copii se holbează la ea de parcă ar fi vorbit în limba păsărească. Sarah realizează că va fi o provocare pentru ea să îi învețe pe copii o limbă străină. Repetă în franceză ce a zis în timp ce pregătește sandvișurile cu unt și gem pentru toți trei. Curând, conversează cu toții în ambele limbi, Sarah numind ceva în germană și copiii repetând după ea: „*Brot. Butter. Confitüre.*”¹

Își simte inima ușoară. Chiar dacă Madame Lemoins aduce cu un dragon, iar Madame Elise e neprietenoasă ca un pește rece, știe că îi va face plăcere să lucreze cu cei trei copii, și cu al patrulea, cel care s-a năpustit afară în grădină. Iese să-l caute și să-l ademenească să se întoarcă în casă.

A avut dreptate: în spatele rododendronului este o căsuță din lemn cu o mică verandă în față, care îi întâmpină

---

¹ „Pâine. Unt. Gem” (în germ. în original) (n. red.).

primitoare pe vizitatori, cu o masă și un scaun împletite din răchită. E o căsuță ca din basme, cu propria grădină în miniatură de trandafiri plantați în ghivece ce înconjoară o parcelă de iarbă. O tricicletă roșie răsturnată și o mică groapă de nisip sugerează că acesta este un loc de joacă pentru copii. Sarah traversează veranda și ciocănește în ușa vopsită în verde.

— Pleacă! se aude dinăuntru un strigăt.

— Nu! răspunde Sarah tot cu un strigăt. Nu plec până ce nu ieși ca să discutăm.

— Nu am ce discuta cu tine. Nu am nevoie de bonă!

— Te cred, zice Sarah, însă mama ta consideră că ai nevoie și m-a angajat pentru asta, așa că ea e cea pe care trebuie să o convingi. Poate că voi fi bonă doar pentru copiii mai mici, iar tu nu va trebui decât să mă suporți. Cei mici chiar au nevoie de bonă, nu pot fi lăsați singuri.

E un discurs destul de lung de rostit cu vocea ridicată, iar Sarah nu e sigură că Julien l-a ascultat sau că îi pasă de ceea ce are ea de zis. Julien îi amintește un pic de sora ei Thérèse, care avea o viziune exaltată, și nu foarte corectă, cu privire la maturitatea ei, fiind la fel de hotărâtă ca el să nu accepte nicio intervenție adultă în viața sa. „Mă descurc singură!”, așa insista Thérèse atunci când exersau la vioară o piesă nouă și ea greșea în mod repetat; și, deși auzea că greșește, în loc să-i lase pe ceilalți să-i explice cum să se corecteze, încerca să repare singură erorile. Și în final reușea. Este un mod ocolit de a-ți exercita independența și care provoacă întârzieri inutile, consideră Sarah, dar ar fi fost o pierdere de timp încă și mai mare să te certți cu ea; până la urmă, Thérèse venea singură la vorba lor. Și așa va face și Julien, crede Sarah.

Nu primește răspuns la discursul ei lung, așa încât continuă:

— Poți să mă ajuți cu copiii, spune ea omițând deliberat cuvântul „ceilați”. Ei te admiră și îți urmează exemplul, doar ești cel mai mare. Și eu sunt cea mai mare dintre surorile mele și părinții mi-au permis să le dădăcesc și să le spun ce să facă. Am fost ca un al treilea părinte pentru ele. Tu poți să le fii un soi de a doua bonă. Astăzi, de pildă, aș fi avut mare nevoie de ajutor cu Michel, care a urlat din toți rărunchii atunci când m-a văzut. A fost foarte speriat de mine! Și n-am știut ce să fac! Țipa ca din gură de șarpe, de parcă aș fi vrut să-l omor – ce păcat că nu ai fost de față ca să-mi spui ce să fac.

Pauză, apoi vocea lui Julien:

— Și ce-ai făcut până la urmă? Fiindcă părea foarte mulțumit când l-am văzut acolo, în bucătărie.

— I-am cântat.

— Și a funcționat?

— Da, a funcționat. I-a plăcut foarte mult și pe urmă a venit de bună voie la mine.

Vorbitul cu voce ridicată prin ușa închisă o umple de nervi. E timpul să schimbe tactica, să recurgă la viclenie pentru a-și impune autoritatea.

— Ei bine, Julien, ai timp să te gândești la ceea ce ți-am zis. Acum trebuie să mă întorc în bucătărie la copii; se vede treaba că tu n-ai nevoie de mine, dar ei au, și asta este slujba mea. Așa că, la revedere. N-am vrut decât să te salut. Poți să-mi spui Sarah. Și sper că vom deveni prieteni.

Se răsuțește pe călcâie și se îndepărtează. După numai câteva secunde, aude pași bocănind pe verandă și Julien apare lângă ea.

— Michel țipă într-adevăr foarte mult. Are aproape trei ani, dar plânge câteodată ca un bebeluș. *Maman* zice că e un puști răzgâiat, dar eu cred că urlă doar ca să capete ce vrea. Dacă aș fi eu tatăl lui, l-aș lăsa să plângă până nu mai poate. Clara obișnuia să cedeze mereu și cred că Michel s-a obișnuit să i se facă pe plac dacă plânge. Mi se pare o mare prostie. Singurul motiv pentru care a urlat a fost că și-a închipuit că o să vină Clara la el în fugă. Numai că n-a venit, nu-i așa?

— Nu, nici n-avea cum. Deja plecase atunci când s-a trezit el.

— Vezi, ce ți-am spus eu? I-ai cântat și s-a potolit. Fără să fie nevoie să vină Clara în fugă la el.

— Și eu ce ți-am spus? Că mă poți ajuta. Acum știi ceva mai mult despre cum să mă port cu Michel. Mulțumesc.

— *De rien*.¹ Nu-i cine știe ce filozofie. I-am spus Clarei de nu știu câte ori să nu mai cedeze atunci când se apucă el să urle, dar nu m-a ascultat.

— Ei bine, te asigur că eu n-am să cedez.

— Poți să îți spun o groază de lucruri și despre Jacqueline și Collette.

— Cred că noi doi o să facem echipă bună, Julien. Dar îmi închipui că ți-e foarte foame acum – uite, am ajuns la bucătărie. Poți să-ți prepari singur sandvișurile.

---

¹ „Pentru puțin” (în fr. în original) (n. red.).

Restul după-amiezii se scurge fără incidente. Cei trei copii mai mari își fac temele: Julien energic și fără a avea nevoie de ajutor, Jacqueline în silă, cu ochii mai mereu pe geam și numai împinsă de la spate, și Collette colorând cu zel un desen adus de la școală.

Abia mai târziu, după ce copiii își termină lecțiile, Sarah realizează că le-a vorbit doar în franceză toată după-amiaza. Mormăie dojenitor în sinea ei – trebuie să repare neapărat greșeala, *tout de suite*.¹

— Și acum, rostește ea cu o voce plină de autoritate, hai să jucăm un joc în germană. Sunteți pregătiți?

Vorbește în germană. Toți trei copiii se holbează la ea cu priviri goale. Repetă spusele în franceză, apoi din nou în germană.

— Jocul se numește *ich sehe was, was Du nicht siehst* – eu văd ceva ce tu nu vezi. Voi numi în limba germană un obiect pe care îl văd și cel care îl va ghici va avea dreptul să-l numească pe următorul. Dacă nu știți cum i se spune în germană, veniți la mine și eu vi-l voi șopti în secret.

---

¹ „Numaidecât” (în fr. în original) (n. red.).

Copiii, până și Julien, se prind imediat în joc și nu trece mult timp până să numească jumătate dintre lucrurile din camera comună. Deși e cel mai mic dintre ei, Michel se dovedește a fi foarte activ. Sarah remarcă din nou abilitatea lui lexicală uimitoare: nu trebuie să audă un cuvânt rostit decât o singură dată pentru a-l reține și a-l repeta pronunțându-l perfect.

Au trecut între timp la descrierea obiectelor, a culorilor și dimensiunilor, Sarah notând totul pe o tablă neagră, când ușa camerei se deschide. Sunt atât de absorbiți de joc, încât nimeni nu observă intrusul până ce o voce îi întrerupe:

— Măi, măi, ia te uită... Nepoții și nepoatele mele se transformă în niște mici nemți drăgălași!

Sarah tresare și își răsucește capul în direcția vocii, apoi sare în picioare pentru a o întâmpina pe femeia care s-a apropiat în tăcere de grupul lor venind pe la spatele ei. O femeie nu cu mult mai în vârstă ca ea, însă similitudinile se opresc aici. O singură privire și Sarah, a cărei încredere în sine și autoritate în noua ei casă au crescut în salturi de când i-a cunoscut pe copii, simte cum se prăbușește. Nu fizic, evident. E mai degrabă o cădere psihică: o dezumflare mentală, ca un balon din care aerul este eliberat brusc și silențios, o reducere a spiritului la originile sale cele mai umile; o indiferență totală.

Și totuși nou venita nu a făcut nimic, nu a spus nimic în afara salutului nevinovat – rostit într-o manieră suficient de amabilă – pentru a trezi o asemenea reacție. Chiar dimpotrivă. Stă dreaptă și zâmbește, ba chiar râde atunci când Collette și Michel se reped și se agață de picioarele ei, sărindu-i în brațe și strigând „*Tante Monique, Tante Monique!*”, ea îmbrățișându-i bucuroasă, ridicându-l pe Michel

cu dragoste pe șold, aplecându-se pentru a o săruta pe Collette pe obraji, privind-o în tot acest răstimp pe Sarah cu cel mai agreabil surâs pe buze și cea mai prietenoasă scîlpire în ochi.

— Bună! zice ea acum lăsându-l pe Michel din brațe. Tu cred că ești noua bonă. Eu sunt Monique, Monique Beau-lieu, sora lui Céline.

„Céline, își zice Sarah, este probabil prenumele lui Madame Lemoins.” Madame Lemoins, femeia al cărei formalism și bățosenie i s-au părut a elimina orice posibilitate a existenței unui atribut atât de familiar precum prenumele.

— O, da, răspunde Sarah. Da, Madame Lemoins mi-a spus că vă aflați aici și că... sunteți... sunteți din Paris...

Monique izbucnește în râs.

— Ei bine, nu. Nu sunt *din* Paris. Sunt din Poitiers, adică de aici, precum Céline. Dar trăiesc la Paris. Și asta presupun că mă face să fiu pariziancă, cel puțin temporar.

Da. *Parisienne*, acesta este termenul, elementul inefabil, acea *calitate de a fi*, imperceptibilă și totuși inexorabilă, magnetismul subtil emanat de Monique, care aproape că o face pe Sarah să se bâlbâie, reducând-o, cât ai clipi, la statutul de plantă târâtoare ofilită. Nu-i vorba doar de haine, de aspectul exterior: de fusta strâmtă, extrem de șic și scandalos de scurtă, care abia dacă îi atinge genunchii; de netezimea aurie mătăsoasă a picioarelor zvelte sub acea fustă („Ciorapi de mătase! De unde i-o fi cumpărat?”) și de pantofii de lac eleganți, ușori și lucioși, în care e încălțată; de țesătura delicată a bluzei bleu pal care îi învăluie partea superioară a corpului, fără îndoială perfect sculptată; nu este vorba nici de pielea imaculată, ca de porțelan, posibil neatinsă de cosmetice, cu excepția liniei de un roșu aprins trasată de ruj pe

buze; de părul negru lucios care îi cade pe umeri ca o perdea de satin; de ochii cenușii și limpezi, frumos încadrați de gene imposibil de lungi, care în clipa asta o scrutează – da, acesta e cuvântul potrivit; ochii aceia nu o privesc, ci o *scrutează* – pe Sarah, evaluându-i valoarea intrinsecă. Valoare care, se teme Sarah, nu e probabil decât un bibelou așezat pe șemineul unei fete bătrâne, prin comparație cu o vază chinezească din dinastia Ming, expusă în palatul unui împărat. Realizează instinctiv că acest element inefabil este cel care îi face pe servitori să se ploconească în fața stăpânilor. Abia se abține să nu cadă în genunchi. Ar face-o de bunăvoie și cu bucurie, dacă actuala etichetă franceză ar cere-o.

— Deci înțeleg că îi vei învăța pe copii limba germană, zice Monique. Îi pregătești pentru viitoarea Era Germanica. Nu-i o idee rea.

Este sarcastică oare? Sau vorbește serios? Greu de spus, căci pare să zâmbească sincer și zâmbetul i se oglindește până și în ochi. Acum îi întinde mâna.

— Și tu? întrebă ea.

— Ăăă...

Ce-ar trebui să spună? Ce...?

— Cum te cheamă?

— O, da, sigur. Îmi cer scuze. Sunt Sarah... Sarah Mayer.

Își strâng mâinile. A lui Monique este ciudat de rece; a ei, jenant de lipicioasă.

— Mayer este un nume nemțesc! Ești nemțoaică?

— Presupun că da. Sunt din Alsacia – din Colmar. Am documente de identitate germane.

— Când te aud exprimându-te așa, îmi faci impresia că nu-ți convine asta. De ce? Și de ce ai venit din Alsacia la Poitiers? La noi, în casa noastră?

Prea multe întrebări puse deodată, și prea complicate. Sarah decide să răspundă la ultima.

— Sora ta a dat un anunț în ziar și eu am răspuns. Am venit la un interviu și am fost angajată.

— Pe loc, din câte se pare! Aseară se plângea că a primit o grămadă de telefoane... de cereri de angajare. Și deja s-a hotărât. Mă întreb de ce.

— Bănuiesc că cel mai mult a contat faptul că știu limba germană, ca să-i învăț pe copii.

— Foarte practic, n-am ce zice. O alegere bună, dacă a fost singurul ei motiv. Așa să fie? Nu ți-a cerut recomandări și date despre experiențele anterioare cu copiii? Nu a vrut să se asigure de caracterul tău impecabil? Faptul că știi germana este singura ta calitate?

E un al doilea interviu, este supusă unor întrebări pe un ton inchizitorial mai rău decât la primul, și Sarah simte cum panica se ridică în ea în mod incontrollabil. Femeia asta, Monique, oare bănuiește ceva? Are de gând să o acuze că e impostoare? Monique s-a întors acum cu spatele ei perfect la ea și se apropie de fereastră pentru a se uita la grădina cu fundată în beznă. Își ține spatele drept, neînduplecat.

— Eu... eu... Sarah rămâne nemișcată, neajutorată; nu știe ce să răspundă, a încremenit, copleșită de un sentiment de culpabilitate.

Și pe urmă, la fel de brusc precum a dat buzna în camera copiilor, Monique se răsucește pe călcâie, își dă seama dintr-o singură privire în ce încurcătură a pus-o și izbucnește în râs atât de tare, încât aproape că se încovoiaie, ținându-se de șolduri, de burtă, fluturându-și apoi brațele în aer și pășind în cele din urmă în față pentru a prinde mâinile lui Sarah în mâinile ei și a le strânge, trăgând-o spre ea.

— O, draga mea! Ce față ai făcut! Păcat că n-ai cum să te vezi – arăți ca un iepure înspăimântat de farurile unei mașini! Îmi pare rău, mii de scuze. Sunt o persoană îngrozitoare, nu-i așa, care râde pe socoteala ta! Te rog din inimă să mă ierți. Am obiceiul ăsta prostesc... Ai părut atât de agitată când m-ai văzut, că m-am gândit să mă distrez un pic. Sunt o nesuferită, știu. Mi se tot spune, dar nu mă pot abține. Nu pune la inimă... nu sunt o diavoliță! De sora mea ar trebui să te păzești, nu de mine! O, și de socrii ei! Niște oameni periculoși! Eu sunt prietenă cu toată lumea. Vorbesc serios. Sunt cea mai bună prietenă și cea mai bună mătușică de pe lume. *N'est-ce pas, enfants?*¹

Copiii au urmărit mirați schimbul de cuvinte și l-au pus probabil pe seama acelor discuții incompreensibile și fără sens dintre adulți. Dar la auzul ultimelor vorbe rostite de Monique, cu toții – în afară de Julien, care stă deoparte, dar rânjește – se bulucesc spre ea râzând și cuprinzându-i mijlocul, cu Michel țopăind de pe un picior pe celălalt, cerând să fie luat în brațe.

— *Zut alors!*² O să-mi șifonați hainele – vă purtați de parcă nu m-ați văzut de ani de zile, când aseară v-am citit povești vreo patru ore înainte de culcare!

Îi sărută pe fiecare în parte, apoi întinde mâna spre Julien, îl trage spre ea și îl sărută pe amândoi obraji – o atenție pe care el o primește cu încântare evidentă, dar și cu un strop de jenă –, după care își ridică ochii și întâlnește privirea lui Sarah.

— Așa după cum ai remarcat, sora mea nu are prea mult timp pentru... în fine, nu contează. Dar copiii mă au pe mine,

---

¹ „Nu-i așa, copii?” (în fr. în original) (n. red.).

² „La naiba” (în fr. în original) (n. red.).

și acum te au și pe tine. Acesta e motivul pentru care m-am comportat un pic intimidant cu tine la început. Nu am vrut ca sora mea să-și aleagă bona doar pe criteriul cunoașterii limbii germane. Mă pricep însă la oameni și cred că a găsit în tine pachetul complet. Bine ai venit în familia noastră, Sarah. Să ai grijă de nepoții și nepoatele mele. Nu va trebui să-i înveți doar germana, trebuie să-i înveți să iubească, și asta va fi o lecție mult mai complicată. Acum, te rog, nu mai fi așa speriată – să știi că nu mușc și n-am de gând să te înfulec la cină. Ce-ar fi să coborâm în bucătărie ca să-ți regăsești glasul și să-mi povestești câte ceva despre tine – n-am vrut să te sperii și trebuie să mă ierți și să-mi arăți cine ești cu adevărat. Fiindcă nu cred că ești un iepure înspăimântat. Din moment ce ai străbătut tot drumul din Alsacia până aici, înseamnă că ai ceva curaj. Eu una nu am călătorit decât între Paris și Poitiers. Haideți, copii, să coborâm în bucătărie. Să vedem ce surpriză v-a pregătit azi mătușica.

— O surpriză! O surpriză! Ce este? Ciocolată? Bomboane? O jucărie? Un cățeluș?

Copiii țipă de bucurie în timp ce coboară scara – mai bine zis, adulții coboară, ei se înghiontesc, se îmbrâncesc și turuie. Monique îi explică lui Sarah că penuria de alimente din Poitiers e cu adevărat o problemă, însă ea reușește să facă rost de mici bunătăți pe care le împarte cu copiii.

— Am sursele mele. Astăzi am pentru voi... Ia să vedem surpriza.

„Surpriza” este un bol cu portocale care îi așteaptă în mijlocul mesei. Copiii țipă de încântare și se reped să le înșface. Și mai e o surpriză: o plăcintă de pui.

— Cunosc pe cineva care cunoaște pe cineva care crește pui și știe să-i și gătească, zice Monique, făcându-i cu ochiul

lui Sarah. Dar, rogu-te, nu-mi cere detalii. Este secretul meu. Pot face rost și de cârnați, mezeluri – și vin bun.

Sarah nu e familiarizată cu aragazul, așa că Monique îi arată cum să-l aprindă ca să încălzească plăcinta.

— Dar asigură-te că flacăra de veghe e aprinsă, îi spune ea, altfel poți arunca în aer toată casa și pe noi toți.

Sarah cască ochii, șocată, și Monique izbucnește din nou în râs.

— Scuze, scuze, zice ea. Trebuie să încetez cu tachinările astea. Dar și tu trebuie să încetezi cu sperieturile. Cu timpul vei ajunge să mă cunoști și nu mă vei mai lua în serios. Trebuie să iei tot ce spun cu un grăunte de sare¹. E o expresie în engleză – înseamnă să nu crezi tot ce spune cineva. Știi englezește?

Sarah clatină din cap.

— Nu, doar câteva cuvinte.

— Ah! Măcar aici am un mic avantaj asupra ta. Pentru că eu vorbesc engleza – mă rog, în măsura în care se poate spune asta despre o limbă străină învățată la școală. Acum însă se pare că a devenit o limbă inutilă. Viitorul e în limba germană. Ești o norocoasă în privința asta. Bun, acum povestește-mi despre tine, despre familia ta și motivele care țe-au adus aici.

Bucătăria s-a umplut între timp de aroma delicioasă a plăcintei cu pui. Monique o scoate din cuptor și o așază pe masă, o porționează și începe să împartă farfuriile aburinde copiilor, care se aruncă asupra mâncării savuroase, iar între timp ea smulge povestea lui Sarah bucată cu bucată; povestea de acoperire născocită cu atâta grijă despre unchiul cu casa

---

¹ Se referă la expresia englezească: *take something with a pinch of salt* (n. red.).

bombardată. Și, pe măsură ce o deapănă, Sarah realizează cât de ușor, cât de convingător îi ies minciunile pe gură...

Dar adevărul este mai tare decât minciunile, și părțile adevărate din istorie ies în evidență, ele fiind cele pe care Monique le observă cu precădere.

— O femeie lutier! Ei da, asta e o meserie neobișnuită și interesantă! Și mult mai originală decât a mea, așa zice – planul meu e să devin unul dintre acei avocați plicticoși, specializați în comerțul internațional. Dar viorile, muzica – asta înseamnă cultură! Trebuie să recunosc că sora mea a dat de o adevărată mină de aur când te-a angajat. Așadar, nepoții și nepoatele mele vor cânta toți la vioară? Grozav! Collette, din câte am observat, e singura cu ureche muzicală din familie – și-i place foarte mult să cânte, nu-i așa, Collette? Are o voce de înger și e capabilă să țină ritmul mai bine ca noi toți. Cred că-ți va face plăcere să-i predai ei. Despre ceilalți nu sunt la fel de sigură.

Se uită de la Julien la Jacqueline, care sunt amândoi prea ocupați cu mâncarea pentru a o asculta.

— O să mă străduiesc totuși, spune Sarah.

— O, dar înseamnă că toți vor avea nevoie de viori. Nu avem niciun instrument în toată casa, în afara unei pianine vechi în apartamentul părinților. Nici măcar un flaut sau o tamburină. Mă întreb dacă Céline s-a gândit la asta. Dacă nu, va trebui să-i amintesc eu. Copiii n-au cum să învețe să cânte dacă nu au instrumente. Dar cum Céline, se știe, e foarte strânsă la pungă... Hmm, vom vedea.

*

Și văd. Mai târziu în acea seară, când Sarah îi pregătește pe copii de culcare, după ce Monique s-a retras în camera ei,

la puțin timp după cină, Madame Lemoins o abordează pe coridorul de la etaj.

— Tocmai am discutat cu Monique, zice, și ea mi-a amintit de instrumentele de care au nevoie copiii. Insist pentru tot ce e mai bun pentru copii și Parisul e locul unde se găsesc cele mai bune lucruri din Franța. Așa că luni vei pleca împreună cu Monique la Paris, veți merge la cel mai bun magazin de viori din oraș și veți alege cele mai bune patru viori pe care le găsiți.

Sarah tușește.

— Cred că Michel e prea mic ca să cânte. Ar trebui să mai aștepte încă cel puțin un an.

— Nu, nu, ai înțeles greșit, spune Madame Lemoins. A patra vioară este pentru *tine*. N-ai cum să-i înveți dacă nu poți să le demonstrezi cum se cântă, arătându-le. Fiecare dintre voi trebuie să aibă propria vioară. Cultura e importantă. Insist. Desigur, vioara ta va fi, de fapt, a mea – adică, după ce vei pleca, vioara va rămâne aici. Dar atât timp cât vei sta la noi, a ta va fi.

— Da? Serios? Nu... nu știu ce să spun...

— Nu e nimic de spus. Îți vei lua luni ziua liberă în loc de duminică – Clara sau altcineva va veni să te înlocuiască pentru o zi – și Monique te va ajuta să găsești cel mai bun magazin de viori. Și, odată ajunse acolo, tu vei alege cele mai bune instrumente. Bun, revenind la seara asta, să vii să mă anunți când sunt gata de culcare copiii. Îmi place să-i învelesc și să-i sărut înainte să se culce și, uneori, dacă am timp, să le citesc o poveste. *D'accord?*

— *D'accord, madame.* Și mulțumesc.

În noaptea aceea, Sarah abia dacă pune geană pe geană. E deja prea mult pentru ea – prea multă bunătate, prea multă

perfectiune, tot ce și-ar putea dori cineva îi cade acum, pur și simplu, în poală. Această casă frumoasă, slujba ei însemnând să se ocupe de niște copii drăguți, mâncarea bună, siguranța zilei de mâine, Monique – care, în ciuda rafinamentului ei terifiant, pare să-i devină prietenă – și acum, ciereașă de pe tort, o vioară! Muzică!

E prea frumos ca să fie adevărat. Mama obișnuia să-i spună că trebuie să fii întotdeauna atent la momentele bune, pentru că după ele ajungi la punctul culminant, de unde coborârea este mult mai rapidă decât urcușul. Dar nu căderea inevitabilă o ține trează pe Sarah: e sentimentul de vină, angoasa. De ce i se întâmplă atâtea lucruri bune? Unde e Ralf? O fi în pericol? Și ce se întâmplă cu surorile ei? De ce nu au ajuns la Poitiers? Dar cel mai mult o neliniștește soarta părinților și a surorilor mai mici. Ce s-o fi ales de ei? Ei au stat întotdeauna undeva într-un colț al minții ei, o sursă de neliniște mereu prezentă, chiar dacă dramele furtunoase ale evenimentelor zilnice au încercat să-i înăbușe îngrijorările șoptite. Însă acum, în tihna dulce a unui pat cald, șoapta devine vocea culpabilității. Ocrotită în inima acestei familii, îi este dor de propria familie.

Magazinul este cam de trei ori mai mare decât cel al tatălui ei, dar similar în toate celelalte privințe. Aceleași instrumente agățate pe pereți, doar că mai multe. Viori, viole, un violoncel... Aceeași ușă în spate care dă în atelier, exact ca în Colmar; aceleași unelte, același raft plin cu blocuri de lemn, rindele, fațete, șabloane, șuruburi. Același miros, aceeași atmosferă. E ca și cum muzica, încă necântată, plutește în aer, tăcută dar puternică, și Sarah se abține cu greu să nu întindă mâna după una dintre viori și să înceapă să cânte. Își amintește de tatăl ei, de dragostea lui pentru muzică, de duetele pe care le interpretau ei uneori pentru a sărbători terminarea confecționării unui nou instrument perfect. O senzație violentă, furioasă de iubire o cuprinde și e nevoie să-și adune toate forțele pentru a nu ceda lacrimilor care par să se fi adunat nepoftite în spatele ochilor. Rămâne tăcută pentru un timp și cea care vorbește e Monique.

— Avem nevoie de o vioară pentru copii și trei pentru adulți, spune ea.

Monsieur Rousseau, lutierul, un bărbat scund și slab, cu bărbie ascuțită și mustață subțire, zâmbește și face semn cu mâna, arătând în jur.

— După cum vedeți, am aici tot ce vă trebuie. Nu vă rămâne decât să alegeți.

Sarah își găsește, în fine, glasul.

— Mai întâi, vioara pentru copii. Cred că mărimea trei sferturi ar fi cea mai bună. Nu are rost să-i luăm una de jumătate – Collette va crește foarte repede. De pildă, aceea.

Monsieur Rousseau întinde brațul și ia o mică vioară de pe perete.

— Făcută în Japonia, zice el. Eu nu confecționez viori pentru copii – nu merită.

— Da, la fel și tata. Viorile pentru copii pe care le avea în atelier erau produse de ateliere din China.

— Tatăl dumitale a fost și el lutier? De ce vorbești despre el la trecut – nu cumva...?

Lui Sarah aproape că-i scapă porumbelul pe gură. Și chiar i-ar fi dezvăluit lutierului adevărul dacă Monique nu i-ar fi stat alături. Așa însă, minte încă o dată.

— Tata trăiește în Colmar și s-a retras din afaceri. Eu am învățat meseria de la el. Însă acum predau lecții de vioară – deocamdată n-am cum să-mi câștig pâinea cu meseria mea.

Monsieur Rousseau dă din cap înțeleghător.

— Da, și eu am aceeași problemă – afacerile merg foarte prost. Cine să cumpere viori în vremuri de război? Din păcate, profesia noastră a devenit un lux. Și totuși, cum ar putea oamenii trăi fără muzică? Muzica e cea care ne ajută să rămânem sănătoși la minte în vremurile astea grele, nu-i așa?

Se lansează cu Sarah într-o conversație tehnică despre acustică. Monique dă semne clare de nerăbdare.

— Nu ai de gând să alegi viorile? îi întrerupe ea cu o întrebare pentru Sarah.

— O, sigur că da. Ce ne recomandați, Monsieur Rousseau?

— Vrem tot ce aveți mai bun, intervine Monique. Prețul nu are importanță.

Monsieur Rousseau își mângâie mustața.

— Am o vioară foarte specială, zice el, și întinde brațul pentru a da instrumentul jos din cui. Asta este. Nu am confecționat-o eu, doar am ajuns în posesia ei – în fine, e o poveste lungă. Provine din Italia – poftim, încerc-o. I-o întinde lui Sarah. Ea o acordează, strânge arcușul, fixează vioara sub bărbie, mângâie strunele cu arcușul – și ah, ce plăcere o cuprinde la auzul sunetului pur și dulce! Nimic nu se compară cu această senzație încântătoare, care îi face pielea de găină. Cântă câteva măsuri din „Salut d’Amour” de Edward Elgar.

— Foarte frumos, spune Monique bătând din palme atunci când Sarah termină de cântat. Cu cât o vindeți?

Monsieur Rousseau spune un preț. Sarah amuțește. Se așteptase la o sumă mare – cunoaște valoarea unei viori bune –, însă cea anunțată de Monsieur Rousseau i se pare nerezonabilă. Se grăbește să-i înapoieze vioara.

— Vă mulțumesc că mi-ați permis să cânt la ea, însă ne depășește bugetul. Nu ne trebuie viori pentru profesioniști – scopul e doar didactic. Vă rog să ne arătați altele.

Monique dă să protesteze, însă Sarah, care se simte de data aceasta autoritatea în domeniu, nu se dă bătută.

— Trei viori pentru învățat, vă rog – nu ne trebuie tot ce aveți mai bun.

În următoarea jumătate de oră, testează diverse viori, până ce într-un final alege trei, pentru Jacqueline, Julien și ea.

— Excelente alegeri, zice Monsieur Rousseau. Vă vor fi livrate până la sfârșitul săptămânii. Vă rog să notați aici adresa.

Îi dă caietul cu comenzi lui Monique, care notează adresa din Poitiers. Apoi completează un cec, îl semnează, rupe foaia din carnet și i-o dă lutierului. Toată lumea e mulțumită: Monsieur Rousseau a vândut patru viori într-o singură tranzacție; Sarah încă freamătă de emoția revenirii într-un atelier de lutier atât de similar cu al tatălui ei, de bucuria resimțită la cufundarea în mirosul, sunetul, atmosfera viorilor în stadiul de gestație.

— Bun, și acum? îi întrerupe Monique reveria. Ești în Paris. Ce facem?

— Trebuie să mă întorc la Poitiers, răspunde Sarah. Dacă-mi arăți cum să ajung la gară, o să mă sui în următorul tren.

— Ce prostie! Cine știe când vei mai avea ocazia să vii la Paris! Trebuie să profiți la maximum. Unde ai vrea să mergi, ce-ai vrea să vezi? Și să nu-mi spui că Turnul Eiffel!

— Dar nu pot să rămân, Monique! Am o slujbă și faptul că mă aflu aici acum face parte din obligațiile mele. Nu vreau să abuzez de generozitatea surorii tale, care mi-a permis să lipsesc o zi.

— *Zut!* Céline ar trebui să fie fericită că te are. A angajat deja o dădacă pentru o zi. Și nu a spus că asta este ziua ta liberă? N-are nevoie de tine acum. Nu-ți face griji, vorbesc eu cu ea. Haide să mergem mai întâi la mine acasă și o s-o sun ca să-ți iei piatra asta de pe suflet. Și poți să rămâi la mine peste noapte și să iei mâine primul tren spre Poitiers.

Sarah protestează cu voce tare:

— Nu, nu pot rămâne aici peste noapte! Te rog, nu încerca să mă convingi...

— Bine, cum vrei. Nu rămâi peste noapte. Dar după-amiaza cred că poți să o petreci aici, ce zici? Am putea

merge la cumpărături. Ai nevoie de câteva ținute noi, nu te-am văzut îmbrăcată decât cu hainele astea demodate de la țară. N-ai vrea să testezi șicul parizian, măcar un pic? M-am abținut să-ți fac observații până acum, nu-i treaba mea să te critic, dar zău așa, Sarah, de acum încolo ar trebui să fii ceva mai atentă la felul cum te îmbraci, căci vei lucra pentru clanul Lemoins-Beaulieu.

— N-am cum să fiu mai atentă, Monique! Poate că nu ți-ai dat seama, dar nu sunt bogată și nu-mi permit să...

— Este de datoria surorii mele să se asigure că ai ținute adecvate. Trebuie să-ți dea o alocație pentru haine. Nu te poate lăsa să te învârți prin casa ei în haine de țărăncuță – ar face impresie proastă. Lasă că mă ocup eu. Céline probabil că nici nu s-a gândit la asta atunci când te-a angajat – îi stă mintea numai la afaceri. Și aici intervin eu. Am hotărât să te iau sub aripa mea și primul lucru pe care trebuie să-l facem este să-ți schimbăm total înfățișarea.

— Dar...

— Nu vreau să mai aud niciun cuvânt. Nu e nevoie să cheltuim o avere, căci asta ar fi prima obiecție a lui Céline. Am o idee. Așa cum ți-am spus, vom merge mai întâi la mine acasă. Am câteva lucruri drăguțe pe care nu le mai port; s-ar putea să-ți vină bine. De fapt, sunt convinsă. Diseară, când te vei întoarce de la Paris, vei arăta ca o persoană complet diferită!

Își strecoară un braț pe sub cotul lui Sarah și o conduce hotărâtă spre stația de metrou.

Protestul, realizează Sarah, ar fi inutil, și oricum, doar cu jumătate de gură. Cine ar rezista unei asemenea invitații? Ea nu și-a ales niciodată hainele și nu a avut parte de lucruri drăguțe. Chiar dacă a fost cea mai mare dintre surori, mama ei a îmbrăcat-o numai cu rochii și fuste practice și

banale, adesea făcute de mână sau modificate din propriile ei haine. Nu are îndoieli că hainele lui Monique, deși purtate și poate ușor demodate, vor fi măcar elegante.

Monique joacă rolul seducătoarei, ademenind-o să exploreze lucruri noi. Din clipa când s-au cunoscut în camera copiilor, a folosit tehnica manipuloare simplă, dar irezistibilă a discursului ferm pentru a o aduce într-o poziție de acceptare supusă ce se transformă pe neașteptate într-o bravadă. Monique vorbește și ceilalți o urmează și, făcând asta, devin din ce în ce mai asemănători cu ea. Rezistența nu-și are rostul. Dar, își zice Sarah, oare chiar și-a *dorit* ea să se opună? Toate ideile cu care a venit Monique până acum s-au dovedit a fi bune, pozitive, un pas înainte, un progres pe calea devenirii ei ca ființă mai importantă, mai demnă de luat în seamă. O Sarah nouă, mai asemănătoare cu Monique. Monique e un ideal la care poate să aspire. O stea, un far călăuzitor. Fata stângace, inabilă social și imatură dintr-un umil atelier de lutier din Colmar trebuie să dispară. Și în locul ei trebuie să apară o Sarah nouă, iar soarta i-a scos-o în cale pe Monique. Aceasta îi va arăta drumul spre noua și subtila Sarah.

Dar oare va putea ajunge acolo? În timp ce merge cu pași mari pe trotuar alături de Monique, ascultându-i discursul încurajator, Sarah se simte cuprinsă de o nouă încredere. Pe măsură ce freamătul rămas de la atelierul lutierului se estompează, o nouă chemare crește în ea. Dacă Monique crede în ea, înseamnă că totul e posibil. Poate întinde brațul către stele și într-o zi chiar va ajunge acolo unde își dorește – da, este posibil chiar și în vremuri de război. „Nu trebuie decât să cred în mine”, își zice Sarah îndreptându-se de spate.

Se împiedică de o bordură. Monique râde și arată cu degetul în jos.

— Bocancii ăștia sunt mult prea urâți pentru Paris! exclamă ea. Trebuie aruncați imediat la *poubelle*. Cum ai putut să vii la Paris încălțată în bocanci de munte? Am acasă exact ce-ți trebuie – o pereche de pantofi decupați, cu toc mic, ușori și eleganți. În zilele astea nu e ușor să găsești pantofi frumoși, așa că trebuie să ne mulțumim cu ce avem. Cred însă că sunt foarte potriviți pentru tine. Și că-ți vor veni bine.

Sarah se uită în jos la bocanci, la pata întunecată a sângelui lui Krämer încă prezentă pe cel drept, și la stropii în-negriți de pe cel stâng. La început, abia așteptase să scape de aceste încălțări grele și urâte. Le detestase. Însă acum? Acum, în mod ciudat, șovăie. Bocancii ăștia poartă în ei amintiri. Sângele de pe ei, sângele lui Krämer, nu i se mai pare atât de dezgustător. Sângele acesta e rezultatul faptului că Ralf l-a împușcat pe Krämer și a salvat-o pe ea. Sângele acesta reprezintă prima lor interacțiune reală, și încă una foarte dramatică! Din acel moment, Sarah a purtat ne-întrerupt bocancii. Par un simbol al fugii lor, al relației dintre ei, născută din teroare și vărsare de sânge, trecută prin camaraderie și aventuri împărtășite, o călătorie spre dragoste. Bocancii ăștia îi înmoaie inima. Și totuși?

Și-au făcut datoria, asta e sigur. Pentru că iat-o acum la Paris în tovărășia celei mai remarcabile tinere pe care a cunoscut-o vreodată. O femeie cu care și-ar dori să semene.

Într-o zi războiul se va termina și Ralf se va întoarce, speră ea. Și va găsi o altă femeie, o femeie *adevărată*, nu o fată inocentă pe care a fost nevoit să o apere, ci o femeie în toată puterea cuvântului, încrezătoare în sine și șic. O femeie ca Monique.

Râde.

— Ai dreptate, zice. Chiar am nevoie de alți pantofi.

— **I**a te uită! zice Monique în timp ce aranjează pentru ultima oară decolteul rochiei și mătură cu mâna o dâră invizibilă de praf de pe umărul lui Sarah. Arăți de-a dreptul spectaculos. Albastrul ăsta este exact în nuanța potrivită – la fel ca aceea a ochilor tăi – și rochia îți vine perfect. O am de vreo doi ani, însă modelul ăsta nu se demodează niciodată. Ce zici, îți place?

Sarah se privește în oglindă. Aproape că nu o recunoaște pe femeia aceea – să fie oare *ea*? Din oglindă o privește o doamnă, imposibil să fie ea! Se simte deconectată de propriul eu, ca și cum ar fi încă atașată cumva fizic de vechea fustă și bluză, aproape roase de atâta purtat, care zac acum pe covorul din apartamentul lui Monique; genul de haine șterse, care nu ies cu nimic în evidență, pe care în vremuri de război le poartă orice femeie, orice femeie *normală*; orice femeie care nu dispune de mijloacele materiale pentru a-și cumpăra ținutele stilate produse de casele de *haute couture* din Paris înainte de război, deși tânjește după ele în secret. Se pare însă că Monique are prea multe asemenea haine și se bucură că i le poate dărui pe cele pe care nu le mai poartă.

— Hmmm, tivul nu e prea sus? zice Sarah în timp ce se întoarce și-și răsucește gâtul pentru a se privi peste umăr și din toate unghiurile în oglinda care o arată în întregime. Rochia îi lasă descoperită curba de sus a gambei; nici nu ajunge la genunchi. E o croială ce pare temerară, provocatoare. Timiditatea se luptă în ea cu cutezanța. Să îndrăznească oare? Ar trebui să...?

— Nu, e perfectă! Ai picioare frumoase - de ce să le ascunzi?

— Îmi place, răspunde Sarah, încă neconvinsă, dar nu e prea frumoasă pentru mine, prea elegantă? Unde aș putea eu să îmbrac o asemenea rochie superbă?

— O, ai să vezi că vei avea o mulțime de ocazii, o asigură Monique. O să te duc eu în diverse locuri. Și Céline are uneori invitați și atunci ți se va cere să-ți faci apariția împreună cu copiii. Cât despre ținutele de stradă, am vreo două fuste și pulovere pe care nu le mai port.

Se postează în fața șifonierului și începe să scoată lucruri de pe umerase și să le arunce pe covor. Sarah e oripilată de modul neglijent în care Monique își tratează hainele de calitate excelentă; se grăbește să le culeagă de pe jos imediat ce Monique le aruncă și să le așeze, aproape drăgăstos, pe pat.

— Cred că astea sunt de ajuns! decretează Monique după ce termină de ales împreună câteva haine. Închide ușa șifonierului. Lucruri simple, dar de calitate și elegante. Ce bine că avem aproape aceeași mărime.

— Dar nu pot să accept...

— Sigur că poți. Insist. Mai trebuie să-ți cauți o valiză în care să le pui.

Monique iese din cameră și se întoarce cu o valiză de piele; împăturesc și împachetează hainele împreună. Monique zice:

— *Zut!* Cât pe-aci să uit de pantofi – cred că am perechea tocmai bună pentru tine. De fapt, două perechi: una pentru ținutele de stradă și cealaltă asortată cu rochia bleu. Deschide un al doilea dulap și dă la iveală raft după raft cu pantofi. Sunt toți vechi de câțiva ani și, din păcate, demodați – penuria de piele e un dezastru pentru noi, femeile. Cine ar vrea să poarte saboți din lemn sau pantofi cu talpa din plută? Dar, uitate, pot să mă lipsesc de ăștia și de ăștia. Hai, probează-i. Vino și așază-te pe pat.

Curând, Sarah e complet echipată cu haine, pantofi, o pălărie, un pardesiu („peste puțin timp o să vină vremea rece și vei avea nevoie de o jachetă de toamnă și un palton călduros de iarnă”). Monique nu-i poate da și ciorapi – ciorapii de mătase sunt prețioși și se găsesc doar cu relații –, dar îi oferă în schimb ciorapi lichizi – fard pentru picioare. Îi arată cum să aplice lichidul și să traseze dunga *trompe l'oeil* din spate. Îi dăruiește și alte cosmetice pentru față: o cutiuță veche de pudră, un ciot de ruj de buze, o jumătate de creion dermatograf, un fard de obraz. O învață cum să le folosească pe toate.

Orele trec în felul acesta și vine vremea ca Sarah să plece pentru a prinde trenul de după-amiază târziu. E copleșită de recunoștință; a fost o zi specială pentru ea, un fel de a doua naștere, cu vizita la lutier și cumpărarea viorilor și cu valiza plină acum de ingrediente care vor crea un nou eu. Ce plăcere va fi să scape de lucrurile ei vechi! Totuși... e greu să te dezbari de vechile obiceiuri. În fusta și în bluza pe cale de a fi azvârlite încă mai pulsează viața. Cât despre bocanci...

— Nu am putea să găsim pe cineva căruia să-i donăm lucrurile astea? o întreabă ea pe Monique, care tocmai dă să le îndese în coșul de gunoi dintr-un colț al apartamentului.

— Serios? Chiar crezi că cineva ar vrea zdrențele astea?

— Absolut. Nu putem să le aruncăm pur și simplu.

— Dacă spui tu. O să i le dau cameristei. Poate că o să le aprecieze.

— Chiar o să i le dai?

— Sigur. Nu-ți face griji.

Dar Sarah încă mai ezită. Se uită aproape nostalgic la vechituri. De fapt, le-ar mai putea purta. *Maman* ar fi șocată; a cusut bluza cu mâinile ei și a fost foarte mândră de fustă, chiar așa veche cum era. Iar bocancii...

Se apleacă și îi ia.

— Știi ceva, Monique, cred că o să păstrez bocancii. Sunt elvețieni și din piele de bună calitate. Or fi ei un pic pătați, dar încă mai au viață. Poate că-i voi vopsi, și atunci vor arăta ca noi.

Monique strâmbă din nas de parcă ar fi mirosit ceva urât.

— Ei bine, dacă ai de gând să te cațeri pe munți...

— Nu se știe niciodată, spune Sarah. Lasă valiza pe podea, o deschide și vâra bocancii înăuntru. Mai e încă suficient loc în valiză. Bocancii îi amintesc de Ralf. De modul dramatic în care s-au cunoscut. De primul lor drum prin pădure.

Îi va păstra pentru totdeauna.

În clipa când ies pe poarta grădinii, de ele se apropie un tânăr îmbrăcat elegant într-un costum închis la culoare.

— Gaston! exclamă Monique, și cei doi se sărută pe obraji. Ce sincronizare perfectă! Gaston, ți-o prezint pe Sarah Mayer – e guvernanta angajată de Cécile. Sarah, el este fratele meu Gaston.

Sarah și Gaston își strâng mâinile. Gaston își îngustează ochii, care măsoară corpul lui Sarah de sus și până jos, făcând-o să se rușineze și să-și dorească să fi păstrat vechile

ei haine demodate și să fi respins oferta de pudră de față și ruj de buze făcută de Monique.

— *Très jolie!*¹ spune Gaston. Dar credeam că Cécile are deja o doică.

— Are, dar Sarah a fost promovată pe loc la poziția de guvernantă. E mai mult decât o simplă dădacă. Vorbește germana – este nemțoaică. Le va preda copiilor lecții de germană și vioară. E o fată foarte specială, Gaston!

— Văd și eu asta, replică el. Dar de ce vă grăbiți așa? Unde mergeți?

— O conduc pe Sarah la gară. Trebuie să se întoarcă astăzi la Poitiers. Dar poate că ne vedem cu toții acasă sâmbăta viitoare?

— Voi fi acolo. Mă bucur că te-am cunoscut, Mademoiselle Mayer. Ne vom reîntâlni cu siguranță.

Se înclină ușor, ridicându-și un pic pălăria, după care se strecoară înăuntru pe poarta grădinii.

Monique râde amuzată.

— Tipic pentru Gaston! Va trebui să fii atentă pe viitor, Sarah – Gaston e cel mai mare Don Juan din oraș!

O strânge de mână și își coboară vocea:

— Ar fi o *partie*² excelentă pentru tine. Și știi că e în căutarea unei soții nemțoaice potrivite. Așa încât, dacă vei ști să-ți joci bine cărțile... Îi face conspirativ cu ochiul, o prinde de braț și se îndreaptă împreună spre cea mai apropiată stație de metrou.

În noaptea aceea, în patul ei din Poitiers, Sarah nu-și poate găsi somnul. Mintea ei e ca un stup de albine și mii de gânduri îi bâzâie în cap în timp ce rememorează evenimentele

¹ „Foarte drăguță” (în fr. în original) (n. red.).

² „Partidă” (în fr. în original) (n. red.).

de peste zi. Au fost atât de multe! Și de încântătoare! Viitorul îi apare într-o lumină roz, în ciuda blestematului de război. Cât de mult îl urăște... războiul strică tot. Strânge la piept perna, pretinzând că e Ralf. „Of, Ralf! oftează ea. Ar fi grozav să fii aici cu mine...”

Trebuie să-i povestească totul. Nimic nu e mai important în viața ei decât Ralf, iar el trebuie să afle de norocul care a dat peste ea. Trebuie să-i spună!

Pe masa din dormitorul ei are un carnețel și un stilou. Se ridică, le ia, proptește perna de tăblia patului, își sprijină spinarea de ea, scoate cu dinții capacul stiloului și începe să scrie. Cuvintele se revarsă pe foaia de hârtie, sunt cuvinte care explodează fără niciun plan și fără niciun gând și sar pe pagină în clipa când îi trec prin minte:

Scumpul meu Ralf,

Am atâtea să-ți spun! Am o groază de noutăți și faptul că nu te am aproape ca să ți le împărtășesc e lucrul cel mai greu de pe lume. Unde ești? Inima mi se frânge la gândul că ai putea fi în cine știe ce tabără din munți, că poate dormi pe pământul tare cu o armă la căpătâi pentru că ești înconjurat de primejdii și te afli în mijlocul acestui război blestemat, în loc să fii aici cu mine. Te iubesc mult și vreau să știi că mă gândesc la tine în fiecare clipă și în fiecare zi. Știu că n-am cum să trimit scrisoarea asta și că nu vei citi niciodată aceste cuvinte, dar simt că trebuie să le aștern pe hârtie, chiar dacă mâine va fi să distrug scrisoarea – pentru că și eu mi-am asumat riscuri, deși nici pe departe la fel de mari ca tine. De unde să încep? Ei bine, Ralf, adevărul este că locuiesc într-o casă de *collaborateurs*! Și mă simt foarte vinovată, dar, pe de altă parte, casa e frumoasă și țin la copiii pe care îi am în grijă și care sunt, la urma urmei,

complet nevinovați. Trebuie să îi învăț limba germană și să le predau lecții de vioară – imaginează-ți! Și astăzi am fost la Paris ca să cumpăr violi! Nu pot să cred că muzica va reveni în viața mea – va fi o mare mângâiere pentru mine. Dar nu la fel de mare ca tine, iubirea mea! Mi-e tare dor de tine, e ca o durere care arde în mine. Nimic nu mi-ar stinge dorul decât prezența ta. Să mă fi văzut cum arătam astăzi!

Am o prietenă nouă, sora patroanei mele. O cheamă Monique. Este o tânără *très chic* și încearcă să mă facă și pe mine să fiu *chic*! Mi-a dat cadou câteva haine nemaipomenit de drăguțe – e foarte bogată – și mi-a arătat cum să mă fardez și să mă fac frumoasă. Frumoasă pentru tine, deși, desigur, ea nu știe de existența ta! Îmi pare rău că nu pot să-i spun. Aș vrea să pot să strig în gura mea că te iubesc, pe tine și numai pe tine, și că te voi iubi întotdeauna! Urăsc războiul la fel de mult pe cât te iubesc pe tine. Am trimis o scrisoare ca să aflu vești despre surorile și părinții mei, dar cred că vor trece câteva săptămâni până ce voi primi răspuns.

Am expediat scrisoarea pe adresa din Ribeaupillé a lui Margaux pentru că, evident, nu o puteam expedia pe adresa mea de acasă din Colmar. Iubirea mea, dacă va fi ca la un moment dat drumurile noastre să se despartă, ne vom putea regăsi prin intermediul lui Margaux. Circulă pozești îngrozitoare despre oameni pe care războiul i-a despartit și mi-e teamă să nu ni se întâmple și nouă. Dragul meu, visez că într-o zi vei decide că sunt mai importantă pentru tine decât Rezistența. Că te vei întoarce după mine aici, în Poitiers, și că-mi vei declara că tot ce îți dorești este să fii cu mine, așa cum eu nu îmi doresc decât să fiu cu tine.

Blestemat fie războiul ăsta, naiba să-l ia! Hai să fugim în lume. Să fugim de el, să mergem în sudul Franței și de acolo peste Pirinei, în Spania. Asta am plănuț să fac cu părinții și surorile mele, dar de acum și tu faci parte din familia mea! Și trebuie să vii cu noi.

Dacă nu, dacă nu vei putea părăsi Rezistența, a cărei soartă e deja pecetluită, căci duce o luptă dinainte pierdută (ăsta e adevărul, dragul meu! În jurul meu, toată lumea crede că Germania va câștiga războiul), atunci eu te voi aștepta aici, chiar de-ar fi ca rudele mele să-și facă apariția mâine în Poitiers. Nu o să fug cu ele, ci te voi aștepta – pentru totdeauna, dacă va fi cazul. De ce, de ce m-ai părăsit, iubirea mea? Plâng în timp ce scriu. Te doresc atât de mult, vreau să mă ții în brațe, vreau să-ți văd chipul, să-ți aud vocea. E o durere aproape fizică acest dor, această teamă pentru soarta ta! Te rog, iubitul meu, nu te aventura să faci lucruri periculoase. Ai grijă de tine, de dragul meu. Sau, și mai bine, lasă războiul și vino la mine!

A ta iubitoare,
Sarah

PS: Am scăpat de toate lucrurile mele vechi, însă în ultima clipă am hotărât să păstrez bocancii. Voi avea nevoie de ei pentru când vom traversa munții! Și, recunosc, am devenit un pic sentimentală în privința lor, cu tot cu petele de sânge de pe ei. La urma urmei, ei simbolizează prima noastră întâlnire. Simbolizează curajul tău. Și dragostea noastră.

Trece o săptămână, apoi încă una. Sarah a deprins rutina casei. Madame Elise este o fantomă tăcută care se mișcă discret și ține casa sclipitor de curată: lustruiește alămurile și argintăria, așază lucrurile la locurile lor, întreține focul în sobe. O servitoare vine zilnic la ora zece pentru o curățenie mai riguroasă în cele două băi și în bucătărie și ca să spele geamurile. Sarah nu are treabă cu niciuna dintre ele, așa încât se mulțumește să le salute dând din cap atunci când le întâlnește pe scări sau holuri. Și nici de discutat nu are ce discuta cu Madame Lemoins, deci se limitează la fiul ei: copiii.

Cel mai mult o îngrijorează că nu are vești de acasă și de la Ralf. Încearcă să-și îngroape îngrijorarea, senzația sâcâitoare că e singură pe lume, cufundându-se cu dragă inimă în activitățile cu copiii. A ajuns să-i îndrăgească pe toți, chiar și pe Julien, care cu fiecare ocazie vrea să demonstreze cât de matur este și cât de puțină nevoie are de ea, pentru a reveni apoi pe ascuns asupra a ceea ce a făcut cu doar o clipă în urmă ca să îi ceară sprijinul și acordul. E bun la germană și slab la vioară; Sarah plănuiește să-i sugereze mamei lui înlocuirea cu pianul. Julien este convins că vioara

e un instrument scârțâitor pentru fete și numai pentru băieții mototoli. E dispus să ia în considerare și varianta violoncelului, deși ar prefera să nu. E sclipitor la matematică, prinde repede germana și îl interesează foarte mult istoria.

— L-am auzit pe un băiat care zicea că Herr Hitler vrea să creeze un imperiu care să dureze o mie de ani. Asta înseamnă că el crede că va trăi un mileniu?

— Mă îndoiesc, Julien! Înseamnă că regimul lui va fi începutul unui imperiu milenar.

— Dar cum ar putea el să știe? O mie de ani e foarte mult. Și istoria se schimbă repede.

— Herr Hitler e un om foarte încrezător în sine, Julien.

— Ei bine, eu cred că nu-i decât un imbecil arogant! Nu suport când *maman* ne pune să-i ascultăm discursurile.

— Toate bune și frumoase, n-ai decât să gândești toate astea, dar de rostit, nu cumva să le rostești cu voce tare atunci când mama ta are musafiri. Înțelegi ce îți spun?

— Sigur că da! Doar nu sunt prost. Dar nici pe ei nu îi suport!

Germana lui Julien s-a îmbunătățit în asemenea măsură, încât Madame Lemoins îi permite uneori să ia cina cu adulții atunci când îi vin în vizită prietenii nemți: naziștii. Atunci când vin, vestibulul se umple de paltoanele lor gri ardezie agățate frumos pe umerase, toate cu însemnul svasticii cusut pe banderolele de pe mâneci, și pe chipiurile aranjate în șir pe bufet. Sarah nu i-a întâlnit niciodată, însă le aude hohotele aspre de râs, care răzbat în sus pe scară. Se cutremură la auzul lor și se ascunde în camera copiilor pentru a nu da, din greșeală, nas în nas cu vreun nazist.

Jacqueline nu e deloc genul silitor și n-are ureche muzicală. E un copil visător care preferă desenul și pictura și

face planșe viu colorate pe care Sarah le laudă și le agață pe perete. Și ea are multe întrebări legate de istorie.

— Ce e acela un evreu, Mademoiselle Sarah?

— Evreii sunt un popor care practică religia iudaică. Își au originea în populația ebraică, aceea care a existat în Israel de pe vremea lui Avraam.

— Dar Iisus a fost regele evreilor, *n'est-ce pas*?

— Așa se zice.

— Și atunci de ce sunt evreii atât de răi?

— Cine ți-a spus că evreii sunt răi, Jacqueline?

— *Maman*, când a venit aseară ca să îmi spună o poveste.

Avea cu ea o carte cu povești în limba germană și acolo scria că evreii sunt răi.

— Serios? Ți-a lăsat ție cartea?

Jacqueline dă din cap.

— Da. Mi-a zis să o citesc singură.

— Și în cartea aceea scrie că evreii sunt răi?

— Da. Că sunt un popor de oameni răi.

— Ai întrebat-o pe mama ta de ce crede că evreii sunt răi?

— Da, am întrebat-o. Și mi-a răspuns că ei l-au omorât pe Iisus. Dar Iisus a fost și el evreu, nu-i așa? Și asta nu înseamnă că nu toți evreii sunt răi?

— Jacqueline, părerea mea este că nimeni nu este rău doar fiindcă oameni de religia sau naționalitatea lui au făcut lucruri rele. Cred că fiecare om e responsabil pentru faptele sale și că ar trebui să încercăm cu toții să fim buni. Nu asta a predicat Iisus?

— Ba da. A spus că oamenii ar trebui să fie buni și milostivi. Nu crezi la fel, Mademoiselle Sarah?

— Ba da!

— Și atunci de ce nu vii cu noi la biserică?

Sarah ezită cu răspunsul. Este adevărat, nu-i însoțește duminica pe copii la biserică; s-a scuzat susținând că nu e catolică, așa cum sunt ei. Dar *madame* a întrebat-o dacă merge în schimb la biserica protestantă. S-a scuzat deja de două ori până acum – e o problemă pe care va trebui să o rezolve cumva, mai devreme sau mai târziu.

— Fiindcă nu sunt catolică.

— Dar ai putea deveni, nu-i așa?

— Da, dacă așa aș vrea. Însă să știi, Jacqueline, că acestea sunt întrebări dificile chiar și pentru un adult. Voi medita asupra lor și-ți voi răspunde cât de curând. *D'accord?*

— *D'accord.*

Collette e însă cea din pricina căreia ar trebui să-și facă griji. Collette, care îi amintește lui Sarah de sora ei Sofie, dar care este și foarte talentată la vioară, mult mai bună decât fratele și sora mai mari. La fel ca Sofie, Collette e totodată rebelă și excesiv de sensibilă, predispusă la accese de furie, încăpățânată și neascultătoare. Și totuși, aceeași Collette a urcat o dată sau de două ori scara în toiul nopții, s-a strecurat în camera lui Sarah, a pășit în vârfurile picioarelor și s-a cocoțat în patul ei, cerând să fie luată în brațe și să i se cânte cântece de leagăn ca să adoarmă.

Bebelușul familiei, Michel, este aidoma copiilor de vârstă lui: trebuie supravegheat permanent. Așa cum Sarah a observat încă din prima zi, Michel e foarte talentat la limbi. Stăpânește franceza la fel de bine ca Sofie și e aproape la fel de bun ca ea la germană, și asta după numai câteva săptămâni. Reține imediat cuvintele noi, le utilizează corect și le pronunță perfect. E liniștit și bine crescut și nu plânge nicio dată atunci când se află în grija lui Sarah; a renunțat, ca prin

minune, la istericale. Plânge în schimb seara când mama lui vrea să plece după ce i-a spus noapte bună. Atunci țipă și se agață de ea, iar Sarah trebuie să vină și să preia controlul – să-l aline, să-l calmeze, să-i cante până îl adoarme.

Sarah își iubește munca. Îi iubește pe copiii. Și-ar dori să fie ai ei. Povestește totul în scrisori, în scrisorile pe care le compune în orele întunecate și tăcute ale nopții:

Vom avea și noi patru copii cândva, nu-i așa, iubirea mea? La fel ca în familia asta: două fete și doi băieți. Și vom locui într-o casă frumoasă cu grădină și o căsuță în grădină, exact ca asta, și vom fi cu toții fericiți împreună. Sper ca visul să mi se împlinească în curând, iubitul meu. Unde ești? De ce nu am primit vești de la tine? Ești în siguranță? Mă rog să fii. Mă rog să ne vedem curând și să fugim împreună. Va trebui atunci să părăsesc această casă, să-i părăsesc pe copiii, dar dacă ăsta va fi prețul plătit pentru a fi cu tine, nu o să-mi pese. Vom fugi în sud, vom traversa Pirienei, așa cum am traversat Munții Vosges.

Of, dragul meu. Știu că toate astea nu sunt decât vise, însă sunt atât de disperată, este noapte și totul e tăcut în jur, și e momentul când demonii spaimei mă atacă, iar singurul mod pentru a-i ține la distanță este cu ajutorul acestor vise fericite. Mi-e dor de tine și tânjesc după măcar o veste de la tine! În casa asta sunt oameni absolut îngrozitori! Singura mea prietenă este Monique, care se poartă frumos cu mine. Însă fratele ei – o, la la!

Gaston Beaulieu s-a ținut de cuvânt. În weekendul trecut s-au întâlnit din nou în casa surorii lui. Sarah cobora scările cu Michel în brațe când ușa de la camera de zi s-a deschis și l-a văzut ieșind pe hol și discutând cu Madame Lemoins. Gaston a tăcut brusc în clipa când a zărit-o. Și-a

ridicat ochii spre ea și a zâmbit, un surâs mieros și scârbos care i-a dat fiori lui Sarah.

— Ah, *mademoiselle*, iată că ne reîntâlnim! Chiar speram să te revăd! Ce mai faci? Cum merge treaba cu lecțiile de vioară?

I-a prins mâna liberă și a sărutat-o. Sarah s-a grăbit să și-o retragă.

— Zău așa, Gaston! a exclamat Madame Lemoins. Ea e dădacă noastră. Te rog să te comporți cuviincios - nu mai vreau prosteli la mine în casă.

Gaston și-a dat capul pe spate și a scos un hohot de râs.

— Prosteli? Vai ce expresie, chiar nu mă așteptam din partea ta, Céline! Oricum, Monique mi-a spus că domnișoara este guvernanta copiilor, nu dădaca lor! Și ce bădărănie să sugerezi că *mademoiselle* s-ar coborî la nivelul atât de jos și de vulgar al unor *prosteli*!

— Dacă e să mă gândesc la comportamentul tău față de dădaca și de servitoarea de anul trecut... cred că așa face bine să nu mai angajez femei în casă decât dacă sunt trecute de patruzeci de ani.

— Ei, uite, ai făcut-o să roșească. Nu-ți face griji, *Mademoiselle* Sarah! În compania dumatăle mă voi purta întotdeauna ca un gentleman. Monique m-a prevenit că ești o persoană cu bună reputație.

Cu obrazii arzând, Sarah s-a grăbit să treacă pe lângă amândoi și să intre în bucătărie. Nu a îndrăznit să trântască ușa în urma ei, și nici măcar să o închidă - la urma urmei, Madame Lemoins este patroana ei -, așa că a auzit fără să vrea și restul cuvintelor strigate de Gaston după ea:

— Stai, unde te grăbești așa? Nu sunt decât umilul dumatăle servitor cuprins de o adâncă venerație! O, Doamne, a plecat. Am speriat-o.

*

Acum tocmai îi duce pe copiii mai mici la culcare, când dă din nou peste el stând la pândă pe coridoare.

— Am venit ca să-mi cer scuze, zice Gaston. Am fost cam nepoliticos cu dumneata săptămâna trecută când ne-am întâlnit. Îmi pare foarte rău...

Nu pare însă că ar regreta ceva. În ochii lui e o sclipire care nu aduce deloc cu căința, ci mai degrabă cu amuzamentul, ca și cum întregul episod n-ar fi decât o sursă de distracție pentru el.

— Vreau să te asigur că nu am avut de gând să te jignesc și că regret profund dacă te-ai simțit ofensată. N-a fost cu intenție – sora mea are dreptate, uneori mă port grosolan, dar încerc să mă dezbar. Fii sigură, *mademoiselle*, că intențiile mele față de dumneata sunt pe deplin onorabile. Doar că nu mă pot abține atunci când văd un chip atât de drăguț. Mă poți ierta?

— Sigur că da. Acum vă rog să-mi faceți loc să trec.

Gaston nu se dă însă la o parte. Sarah face un pas în lateral; maldărul de prosoape pe care îl ține în brațe îi alunecă din mâini și cade pe podea. Gaston se apleacă pentru a ridica prosoapele; la fel și ea. Nu se sincronizează și se lovesc cap în cap. Sarah se împleticește.

— Dumnezeule mare! Îmi cer scuze. Te-ai lovit? Stai să mă uit – am o căpățână tare ca nuca. Sper că nu te-ai învinețit. Să te ajut să te ridici...

Îi întinde un braț. Ea refuză și se saltă sprijinindu-se de stâlpul balustradei, după care se apleacă din nou pentru a ridica prosoapele de pe jos. Gaston o prinde de cot și o trage spre el.

— Sunt bine, mulțumesc! repetă ea, de data asta pe un ton mai insistent, dar la fel de politicos. Acum vă rog să mă lăsați să trec – am dat drumul la apă în cadă și...

Dar Gaston nu o lasă să continue, o înșfacă de mijloc, o trage spre el, își vâără capul în fața ei; îi simte buzele mângâindu-i obrazul...

Nu stă pe gânduri. Nu e o decizie conștientă, nici nu e de fapt o decizie: e pur și simplu o reacție mecanică. Mâna ei zboară și îl pocnește tare peste față, după care Sarah îl împinge deoparte, o ia la fugă și trânteste ușa băii în urma ei. O încuie și se sprijină cu spatele de ea gâfâind și tremurând de panică. Ce a făcut? L-a lovit pe fratele patroanei! După ofensa asta, va fi cu certitudine concediată. Unde va merge? Va trebui să-și ceară scuze... Nu! Nu își va cere.

O nouă atitudine prinde contur și greutate înlăuntrul ei, o afirmație categorică, o promisiune făcută ei înșiși: „Nu eu trebuie să-mi cer scuze și refuz să o fac. Voi insista ca *el să-și ceară!* Și nu voi da înapoi. Nici dacă *madame* o să mă dea afară.”

A crescut zece ani în numai cinci minute.

Se trezește agitată. De fapt, aproape nu a dormit deloc. A șapteptat un ciocănit în ușă și și-a imaginat-o pe Madame Lemoins trântind-o de perete, fierbând de furie; va fi dată afară din pat, din dormitorul ei, din casa asta, din slujba de guvernantă, va fi alungată din viața asta, din adăpostul sigur pe care abia a început să și-l clădească. Unde ar putea merge? Spaima o învăluie ca într-un cocon, și totuși de fiecare dată reușește să se smulgă din strânsoarea lui sfidătoare și neînduplecată, mai fermă în indignarea ei ca oricând. Dreptatea e de partea ei, nu a lui. Palma a fost justificată! Nu se va târî la picioarele lui *madame*, cerșindu-i iertarea!

Însă *madame* nu vine să-i bată la ușă. Dimineața se scurge la fel ca toate diminețile: sculatul copiilor, supravegherea lor la baie, spălarea și îmbrăcarea lui Michel, fuga la bucătăria de la parter pentru pregătirea micului dejun. La fel ca întotdeauna, Madame și Monsieur Lemoins au plecat deja de acasă: ziua lor începe chiar mai devreme decât a ei și se încheie mai târziu decât cea a copiilor. Sarah nu l-a întâlnit pe *monsieur* decât de câteva ori și nu au schimbat decât câteva vorbe. *Monsieur* se strecoară aproape nevăzut

în casă și afară din ea. În weekenduri, petrece ceva timp cu copiii înainte să fie expediați sus în camerele lor sau în grădină, ori înainte ca Sarah să-i ia la plimbare în parc. Ea este centrul vieților lor, astăzi ca în fiecare zi.

Nici urmă de Gaston Beaulieu. Singurul adult prezent în casă în afară de ea este, ca de obicei, Madame Elise. Sarah respiră ușurată. Abia așteaptă să vină noaptea pentru a pune totul pe hârtie, pentru a-i povesti lui Ralf cele întâmplătoare. Scrisorile zilnice către el s-au transformat într-un soi de jurnal: nu are cu cine să vorbească și cui să se confeseze, ele sunt tot ce i-a rămas. Foile de scris, stiloul, călimara... și gândurile care se golesc pe hârtie. Știe că ar trebui să le distrugă zilnic, dar nu e în stare. Tânjește după ziua când i le va putea înmâna pe toate lui Ralf.

Ziua aceasta se încheie totuși pe o notă ușor diferită. Madame Lemoins se întoarce devreme acasă. Sarah își ridică privirea mirată când ușa se deschide și stăpâna casei intră în bucătărie.

— Sarah! spune Madame Lemoins.

Sarah îi dă să mănânce cina lui Michel – omletă pe felii de pâine de secară și grâu, tăiate în mici pătrate pentru mânuțele copilului. E cu spatele întors la ușă. Tresare când aude glasul; cuțitul cade zăngănind pe podea. Sare în picioare, se apleacă pentru a-l ridica, bâiguie un salut și încearcă să-l stăpânească pe Michel, care se ridică în scaunul lui înalt, surescitat la vederea mamei, și începe să strige „*Maman! Maman!*” – toate întâmplându-se simultan. Șarpele spaimei se încolățește din nou în jurul lui Sarah – asta e, totul s-a sfârșit, nu mai are ce face. Madame Lemoins a găsit deja o înlocuitoare pentru ea. Va fi aruncată în stradă. Acum. În seara asta.

Dar, când se uită la Madame Lemoins, decoperă cu surprindere că femeia zâmbește, ceea ce i se întâmplă rar. Ochii îi sunt la fel de duri ca întotdeauna – niciodată nu i-a văzut altfel – și zâmbetul nu se întinde dincolo de buzele cu colțurile răsucite în sus, însă e totuși, negreșit, un zâmbet; pe urmă buzele se desfac și Madame Lemoins vorbește în timp ce îl ia pe Michel în brațe.

— Sarah, m-am întors mai devreme acasă special ca să-ți vorbesc. Fratele meu a plecat din Poitiers aseară și te asigur că nu va fi primit înapoi în casa aceasta până nu îți va cere scuze. Mi-a povestit versiunea lui cu privire la incidentul de aseară, dar eu îmi cunosc fratele – îl știu prea bine. L-am prevenit de nenumărate ori să lase în pace personalul feminin din casa asta, dar... ce să-i faci, așa sunt bărbații. Fii cuminte, te rog, Michel, și lasă-mă să discut cu *madoiselle* – sunt convinsă că el e cel care te-a provocat și că a meritat să fie pălmuit, și ce mai semn roșu i-ai lăsat pe obraz! Și mie mi-a venit să-l pocnesc de multe ori. Ei bine, o să îți ceară și el scuze, dar am vrut să o fac eu în numele lui chiar astăzi – nu vreau să plec de la noi. Regret nespusele incidentul și te asigur că nu se va repeta – sau, dacă se va repeta, vei avea sprijinul meu necondiționat. Te rog să-mi accepți scuzele.

Sarah rămâne mută de uimire. Dă din cap și zâmbește liniștitor și se bâlbâie:

— Desigur, *madame*, nu face nimic. Nu am de gând să plec, sunt mulțumită aici.

— Mă bucur mult! spune Madame Lemoins. Ce-ar fi să-ți iei liber în seara asta? Sunt acasă, așa că o să termin eu să-i dau de mâncare lui Michel și o să-i duc pe copii la culcare.

Rămasă din nou fără cuvinte, Sarah nu poate decât să dea iar din cap, să-l ia pe Michel din brațele mamei și să-l așeze înapoi în scaunul lui, să-l mângâie pe cap zâmbind și să iasă din bucătărie.

Dragul meu! Nu o să-ți vină să crezi ce s-a întâmplat azi! Am fost iertată! Deși nu era nimic de iertat, din moment ce nu am greșit cu nimic. Însă am aflat ceva nou azi: că sunt la fel de prețioasă pentru *madame*, pe cât e ea pentru mine...

Cu răsufierea tăiată, descrie scena cu Madame Lemoins. Încheie scrisoarea, ca de fiecare dată, cu o declarație de dragoste.

Aceasta e acum casa mea, adăpostul meu sigur. Dar, iubitul meu, în clipa când îmi vei spune că ești pregătit, că vom putea fugi împreună, că vom putea fi împreună, voi fi numai a ta, și asta vom face. Încă nu îți înțeleg decizia, dar o respect și o voi respecta întotdeauna. Deși sper ca într-o zi să mă alegi pe mine. Te iubesc.

Sarah

În sâmbăta următoare, Monique și Gaston vin de la Paris la Poitiers. Sarah e chemată în salon; se prezintă cu Michel atârnat de șoldul ei și ținând în mână o pușcă de lemn, jucăria lui preferată. Sarah se uită în direcția lui Gaston, apoi își întoarce privirea. Monique pășește în față, cu ambele brațe întinse, și îl ia pe Michel. Îl pasează pe băiețel lui Madame Lemoins și ia mâinile lui Sarah în mâinile ei.

— Ah, draga mea! Am fost înștiințată de purtarea abominabilă a fratelui meu și l-am adus aici ca să își ceară public scuze. Halde, Gaston, spune-i!

Sarah simte cum obrazii îi iau foc. S-a înroșit probabil ca o sfeclă. De ce se face atâta caz de incident? Nu ar fi fost de ajuns ca Gaston să-i scrie un scurt bilet de scuze? În schimb, este forțată să-l înfrunte, să-i privească fața prea chipeșă și prea șireată, să-i suporte rânjetul mieros și falsele regrete, să-i înghită scuzele înflorate, dar superficiale.

— *Mademoiselle*, te rog, acceptă scuzele mele cele mai profunde și umilul meu regret pentru cele petrecute duminica trecută. Așa este, am întrecut măsura, m-am lăsat dus de val și n-ar fi trebuit să-ți fac avansuri. Dar, crede-mă, n-am vrut decât să te complimentez. Nu am putut să rezist farmecelor...

Monique îi taie brusc avântul.

— Oprește-te, Gaston! Ți-ai spus replica, acum pleacă! Să sperăm că Sarah va găsi înăuntrul ei puterea de a uita și ierta – serios, ai așa un talent de a strica totul.

Madame Lemoins ridică din sprâncene și întrebă îngrijorată:

— E în regulă, Sarah? Îi accepti scuzele?

Toată lumea se holbează acum la ea, înconjurând-o într-un semicerc; Michel e singurul care se poartă normal – s-a așezat pe covor și se joacă cu pușca de lemn. Ce altceva ar putea face Sarah decât să dea din cap în semn de acceptare? Nu poate spune ceea ce crede, și anume că nu va fi mulțumită decât dacă i se va garanta că nu va mai trebui să dea ochii niciodată cu acest ticălos lingușitor a cărui înfățișare plăcută ascunde un caracter putred până în măduva oaselor. „Țineți-l departe de mine”, îi vine să strige, numai că se pare că se află în casa lui, aceasta fiind pusă pe numele lui Gaston ca unic moștenitor de sex masculin al familiei.

El este proprietarul acestei case și al apartamentului din Paris, și ăsta-i doar începutul, după cum a informat-o Monique. Firma Édifices Lemoins are un viitor strălucit. Când Germania va câștiga războiul – așa cum se va întâmpla cu certitudine –, va fi multă muncă de făcut în construcții și reconstrucții, și Gaston se va ocupa de câștigarea contractelor. Sediul afacerii se va muta la Paris, iar la Poitiers va rămâne doar o filială.

— Gaston știe prea bine dincotro bate vântul, la fel ca noi toți, îi explicase râzând Monique.

Este o recunoaștere strigătoare la cer a statutului lor de *collaborateurs* ai naziștilor și Sarah știe că, în ciuda pauzei tihnite de la ororile războiului, pentru care le este recunoscutoare, va trebui într-o zi să fugă din această casă. Care este un cuib de vipere. Pentru moment însă, e nevoită să o considere căminul ei, să își păzească spatele și să încerce să nu iasă cu nimic în evidență. Se simte brusc cuprinsă de un val de culpabilitate când își amintește de așa-zisul ei jurnal, de colecția de scrisori *verbotten*¹, unele scurte, altele lungi, compuse pentru Ralf. De ce nu a luat legătura cu ea până acum? Doar nu poate fi *atât* de ocupat. Și, oricum, ce fac luptătorii din Rezistență cât e ziua de lungă? Oare încă o mai iubește? Sau măcar se mai gândește la ea? Trebuie să-l vadă cât mai curând, să-i dea scrisorile sau, dacă nu, să le distrugă.

Și ce se întâmplă cu surorile ei, cu părinții? Au trecut șase săptămâni de când a plecat de acasă. Surorile ei ar fi trebuit să ajungă aici deja cu săptămâni în urmă. Iar părinții să fi plecat și ei din Colmar; li s-a permis un răgaz de o

---

¹ „Interzise” (în germ. în original) (n. red.).

lună pentru a prezenta documentele cu originea lor ariană, o lună, de fapt, pentru a fugi. Nu ar fi trebuit să fi ajuns și ei deja aici?

Sarah trăiește într-o nebuloasă de incertitudini insuportabile. Singurul ei refugiu este acel blocnotes, stiloul și călimara. Acolo este locul unde își găsește pacea. O pace fragilă în cel mai bun caz; amenințarea pândește, mereu prezentă, undeva în fundal. Ține ascuns teancul de scrisori sub saltea. Deocamdată sunt în siguranță acolo. E conștientă că ar trebui să le distrugă, însă nu poate. Sunt singurul ei refugiu, singura ei alinare.

Dar totul se schimbă în săptămâna următoare. Două telefoane date de Régine de la oficiul poștal. Primul vine luni seara: s-a primit o scrisoare din Germania adresată lui Sarah. Nu conține adresa expeditorului. Sarah trebuie să meargă să o ia. E prea târziu să se ducă acum; va trebui să aștepte încă o zi, încă o noapte, încă o noapte de nesomn, de frământări în agonia incertitudinilor. Ce cuprinde scrisoarea, vești bune sau rele? Surorile mai mari – și chiar și părinții – ar fi trebuit să ajungă de mult, termenul e deja depășit, deci nu pot fi decât vești rele. Au fost prinși și transportați în trenurile acelea groaznice spre Germania, către acele lagăre înfiorătoare! A auzit și ea de acum zvonurile care circulă, și care nu sunt deloc liniștitoare. Oamenii ajunși acolo dispar în neant, nu se mai știe nimic de soarta lor. Trăiesc sau au murit? Nimeni nu știe, nimeni nu va afla decât la finalul acestui război fără sfârșit. Care pare, într-adevăr, să nu se mai termine. Dacă războiul va fi de acum încolo noua normalitate? Dacă viitorul va fi acesta? Sarah plânge, se foiește, se zvârcolește în pat, se răsucește de pe o parte pe alta; încearcă să-i scrie lui Ralf, dar e prea agitată pentru o asemenea activitate, pe care o abandonează curând,

căci gândurile ei sunt prea haotice pentru a fi organizate, puse în propoziții, împinse pe hârtie de mâna care manevrează stiloul.

A doua zi dimineța, imediat ce copiii mai mari pleacă la școală, îl pregătește pe Michel de plimbare – vremea s-a răcorit deja; îi aduce căruciorul și îl împinge spre locul de întâlnire convenit, un mic parc situat la jumătatea distanței dintre cele două case. Régine a ajuns deja și o așteaptă. O întâmpină cu o îmbrățișare maternă care absoarbe o mică parte din spaimile lui Sarah. Îi întinde scrisoarea. E un plic ușor, cu adresa scrisă de mână; Sarah nu recunoaște scrisul, nu aparține nici uneia dintre surori și nici părinților. Înseamnă că veștile sunt proaste! Nu reușește să-și adune curajul pentru a deschide plicul, căci mâinile îi tremură și lacrimile au început să i se adune în ochi, lacrimi de anticipare a veștilor devastatoare.

— Nu plânge, dragă, îi spune Régine cu blândețe. Vrei să deschid eu scrisoarea, să o citesc și să-ți spun ce conține?

Sarah își înghite lacrimile și dă din cap. Régine vârstă un deget sub clapa plicului și îl deschide cu grijă. Scoate dinăuntru singura coală de hârtie. Sarah îi aruncă o privire, după care își ferește ochii, căci inima îi bubuie atât de tare în piept, încât aproape că e paralizată de spaimă. Nu poate suporta nici măcar vederea acelei foi – acelei coli de hârtie cu cuvinte care vor schimba totul. Își dorește să nu fi venit. Este cu mult mai bine să trăiești cu speranța unor vești bune decât să fii forțat să afli vești rele, veștile rele cu care e pe cale să se confrunte acum.

Régine citește scrisoarea cu fața ascunsă în coala de hârtie. Lasă apoi hârtia jos și își dezvăluie fața – și, pentru numele lui Dumnezeu, iat-o că zâmbește! De fapt, chiar

radiază. Întinde ambele mâini în față și o îmbrățișează pe Sarah și spune cu vocea înecată în lacrimi:

— Nu plânge, Sarah! Veștile sunt bune! Surorile tale sunt în siguranță! Poftim, citește și tu.

Îi dă scrisoarea lui Sarah, care o ia cu mâini încă tremurânde. Ochii lui Sarah, luminați acum de speranță și ușurare, se întâlnesc cu ai lui Régine, după care coboară pentru a desluși cuvintele ușor codificate:

Dragă Simone,

Am primit cu bucurie scrisoarea ta și vestea că ai ajuns cu bine acasă la unchiul tău. Îmi pare rău că nu ți-am răspuns mai devreme, însă nu am primit mult timp vești despre cele două verișoare ale mele și am fost nevoită să aștept. Ele și-au schimbat un pic planurile din cauza circumstanțelor, dar ieri am primit știrea că au ajuns în Elveția. Au trecut prin Basel însoțite de mătușa lor și de acolo au coborât în sud, în partea franceză, până într-un oraș pe nume Sion.

Mi-au cerut să-ți transmit și ție știrea și totodată dragostea lor.

Din nefericire, încă nu avem vești despre părinții lor și celelalte surori. O să te informăm imediat ce le primim. Noi suntem bine cu toții. *Maman* e la fel de ocupată ca întotdeauna. Eu mi-am terminat cursul organizat de Crucea Roșie și mă gândesc să devin soră medicală cu acte în regulă. Eric e și el bine și și-a revenit complet după accident. Te îmbrățișăm cu toții.

A ta,
Valérie

Sarah își ridică ochii care sclipesc, încă umezi de lacrimi, însă de data asta lacrimi de bucurie, nu de disperare. Își

aruncă brațele în jurul lui Régine, care o strânge la piept, lăsând-o să plângă în voie. Angoasa acumulată timp de săptămâni se goleşte în pieptul generos al femeii mai vârstnice, este absorbită de mâinile ei, care o mângâie pe spate cu blândețe. Ce bine e să fie din nou în brațe maternelne, să fie învăluită în senzația aceea unică de căldură și confort pe care numai un copil iubit o poate cunoaște! Ce bine e să se simtă din nou ca un copil iubit, în loc de o fugară sleită de oboseală și lipsită de viitor, prinsă în capcana spaimei permanente! Câtă siguranță, câtă libertate!

Lui Sarah toate acestea i-au lipsit mult, foarte mult. E ca și cum ar fi intrat de la frigul mușcător al unei zile geroase în căldura confortabilă a casei și a vetrei, lăsând fierbințeala delicioasă a focului să o pătrundă. Ar putea rămâne aici pentru totdeauna. Ar putea s-o însoțească pe Régine acasă la ea, să locuiască acolo. Dar nu, e imposibil. Michel începe să urle și Sarah e obligată să revină în prezent, la îndatoririle serviciului său, la un viitor incert și la ambianța rece a reședinței Lemoins-Beaulieu.

— Trebuie să plec, îi spune lui Régine eliberându-se din îmbrățișare.

— În regulă. Vrei să păstrez eu scrisoarea? Cred că ar fi mai în siguranță la mine.

Sarah ezită. I-ar plăcea să poată păstra ea scrisoarea, să o ascundă sub saltea alături de scrisorile adresate lui Ralf. În clipa asta, ea este cel mai de preț bun al său. Dar nu. Are dreptate Régine, la ea scrisoarea va sta mai bine. Nici scrisorile către Ralf nu sunt în siguranță ascunse la ea în dormitor – chiar ar trebui să le distrugă într-o zi sau două pentru că... în fine, pentru că așa e mai bine. Totuși, nimeni nu are de ce să vină să-i caute prin cameră. În plus, Ralf trebuie să

apară cât de curând, iar atunci i le va da lui și, după ce le va citi, el va putea face orice cu ele, chiar și să le distrugă. Deși a pus atât de mult suflet în ele, încât ar fi păcat... Cât despre scrisoarea aceasta, important este conținutul său, și nu scrisoarea în sine. Nu are de ce să o păstreze.

O ultimă îmbrățișare cu Régine și Sarah se îndreaptă înapoi spre casă, de data aceasta în pas mult mai vioi.

Dar, după numai două zile, primește un alt telefon de la Régine. De data aceasta nu mai petrece o noapte de angoasă, neștiind ce va aduce ziua următoare. De data aceasta vestea îi este dată la telefon și este bună – nici că se putea mai bună.

— Unchiul Louis a găsit cartea pe care o căutai, spune Régine.

Este mesajul codificat asupra căruia au convenit pentru a transmite că Ralf e în oraș și vrea să o întâlnească la cafe-neaua lor.

— Minunat! exclamă Sarah și, într-adevăr, o minune părea să fi coborât asupra ei, învăluind-o în valuri de bucurie. Când să vin să iau cartea?

— La ora trei, răspunde Régine.

— Mulțumesc. Așa rămâne.

Aproape că tremură de emoție în timp ce ridică salteaua, strânge paginile răzlețe ale așa-zisului ei jurnal și le vârstă în betelia fustei. Michel a tras un pui de somn după-amiază și tocmai s-a sculat. E agitat și astăzi Sarah nu are răbdare cu el, nu încearcă să-l convingă cu blândețe să se îmbrace, ci îi îndeasă brațele în pardesiu, îi leagă șireturile de la ghete, îl aruncă pe șold și îl cară jos pe scară. Dă să iasă din vestibul, când ușa se deschide și Monsieur Lemoins își face intrarea. Este abia a treia sau a patra oară când Sarah îl întâlnește;

el părăsește primul casa dimineța și e ultimul care se întoarce; în afara unui *bonjour* scurt, nu și-au vorbit niciodată. Este un bărbat scund, dar vânjos și, fără îndoială, puternic și musculos. Acum îi zâmbește, își ridică pălăria și își întinde brațele pentru a-l lua pe Michel.

— *Papa, papa!* strigă Michel, zvârcolindu-se de surescitare.

Monsieur Lemoins se uită la Sarah peste capul lui Michel.

— *Bonjour, mademoiselle,* rostește el cu voce calmă, politicoasă. Ați ieșit la plimbare?

— Da, *monsieur.* Mergem în parc.

— Mi-ar face plăcere să vă însoțesc. E o zi tare frumoasă și mi-ar prinde bine o ieșire la aer curat. Dar nu am cum. M-am întors devreme acasă fiindcă am făcut febră și trebuie să mă odihnesc. *Tant pis!*¹ Rămâne pe altă dată. Am auzit lucruri bune despre dumneata, *mademoiselle,* și sper că te simți bine în casa noastră. Îți mulțumesc că te îngrijești atât de bine de copiii mei.

Dă din cap și i-l înapoiază pe Michel. Sarah să grăbește să iasă pe ușă înainte ca Monsieur Lemoins să se poată răzgândi, înainte să o întârzie și mai mult. La căruciorul lui Michel de pe verandă, îl depozitează în el pe băiețel – mai agitat acum ca oricând, după ce a fost smuls într-un mod atât de brutal din brațele tatălui – și împinge căruciorul afară pe poartă și pe trotuar. Drumul până la cafenea durează în mod normal o jumătate de oră, însă ea îl parcurge în mai puțin de douăzeci de minute. Aproape că aleargă, ca și cum, dacă ar sosi devreme la locul de întâlnire, l-ar face și pe Ralf să ajungă mai repede. Ceea ce nu se întâmplă. Năvălește pe ușa cafenelei și se uită în jur plină de speranță,

---

¹ „Păcat” (în fr. în original) (n. red.).

dar își dă seama dintr-o privire că a ajuns înaintea lui. Merge la teighea și comandă o cafea pentru ea și o prăjitură cu gem pentru Michel, după care alege o masă din colț, pentru a avea un minim de intimitate. Abia dacă respiră de emoție; își ține ochii fixați asupra ușii și de fiecare dată când cineva o deschide, bătăile inimii i se întetesc, iar cicăleala lui Michel o irită mai mult ca oricând – dacă Ralf intră exact când ea îl șterge pe Michel de gem pe față? Sau când ridică sticla pe care Michel a aruncat-o pe jos tocmai pentru a-i atrage atenția?

Copiii mici par să știe cu maximă precizie momentul când cei care îi au în grijă sunt distrași, când gândurile lor nu mai gravitează în jurul nevoilor unui țânc, iar Michel nu face excepție. Se zvârcolește în încercarea de a ieși din cărucior și a i se urca în poală; îi cere să-i cânte, să-i spună o poveste. Odată cocoțat în poala lui Sarah, continuă să se zbată, să-și îndese mâinile grăsuțe în fața ei, în obraji, s-o tragă de păr... Însă măcar asta face ca timpul de așteptare să treacă mai repede. Când își ridică ochii spre ceasul atârnat pe perete deasupra ușii cafenelei, Sarah constată că s-a făcut deja trei și un sfert și începe să-și facă griji. Să fi confundat ea ora și ziua? Dacă Ralf nu mai apare? Michel a simțit ceva ciudat în jurul mijlocului ei și trage acum de bluză până ce o scoate din fustă.

— Michel, lasă hârtiile alea, nu sunt pentru tine... Michel a înșfăcat teancul de scrisori, iar ea încearcă să i le smulgă din mână și, în timp ce se luptă cu copilul, o voce le întreprinde gâlceava.

— Bună, Sarah!

În clipa următoare, ea uită cu desăvârșire de Michel. Sare în picloare, îl așază cu forța pe copil în scaun, ignorându-i urletele, și își aruncă brațele în jurul lui Ralf. El o sărută,

buzele lui sunt pe fruntea ei, pe obraji, pe buze, peste tot, și amândoi râd și plâng, încearcă să vorbească și continuă să se sărute, toate în același timp. Întâlnirea de acum este mai veselă decât cea de la Metz din casa membrilor Rezistenței pentru că acum, ei bine, acum ei doi formează un tot, s-au contopit, s-au regăsit, au spart barierele tăcerii și distanței, au traversat cu ajutorul dragostei puntea peste abisul săptămânilor în care au fost despărțiți.

Într-un final se lasă amândoi să cadă pe scaune, cu mâinile înlănțuite și încălecându-și încă vorbele.

— Povestește-mi! Spune-mi tot ce ai făcut, clipă de clipă!

— Am fost moartă de îngrijorare – tăcerea ta aproape că m-a ucis!

— Începe tu!

— Ba tu!

Sarah e cea care are câștig de cauză. Bate cu mâna peste teancul de foi de pe masă.

— Am notat totul aici, Ralf. Poți citi totul aici, așa că începe tu! Spune-mi totul! E periculos ceea ce faci? Unde ai fost?

Ralf se uită la hârtii și se încruntă, apoi își mută privirea spre ea.

— Nu pot să-ți spun prea multe, Sarah – ar fi riscant pentru amândoi. Stau cu un grup de prieteni undeva la țară, nu foarte departe de aici. Sunt prieteni buni și facem treabă bună împreună.

— Dar ce anume faceți? E periculos? Îmi fac atât de multe griji. A fost un chin să nu am vești de la tine.

— Și pentru mine a fost un chin să fiu departe de tine și să nu știu dacă ești bine.

— Dintre noi doi, eu sunt în siguranță, Ralf. Eu sunt cea norocoasă. Nu ai de ce să-ți faci griji pentru mine – dar

trebuie să știi ce anume faci. Mi-e teamă că ai putea să mori și eu nici măcar să aflu, fiindcă nimeni nu ar ști de mine și nu s-ar gândi să mă anunțe. Așadar, spune-mi ce anume faci.

— Îmi pare rău, Sarah, dar nu-ți pot spune cu precizie. Așa, foarte vag, pot să-ți spun că-i instruiesc pe *maquisards* să lucreze cu explozivi ca să aruncăm în aer lucruri de trebuință pentru naziști. Asta e tot ce pot să-ți spun.

— Ah, Ralf! Explozivi! Sună foarte periculos!

Ralf râde.

— Nu e, dacă știi ce faci. Eu am fost bine antrenat în Germania și suntem toți foarte atenți.

— Nu vreau să faci lucruri dintr-astea! De ce nu fugim împreună? Surorile mele sunt în Elveția. Am putea să mergem și noi acolo. Sau în Spania și de acolo în America, așa cum a fost planul inițial - să traversăm Pirineii! De ce trebuie să duci viața asta periculoasă? Iubirea noastră nu e importantă pentru tine?

— Cum poți să spui așa ceva? E lucrul cel mai important din viața mea! Însă pe lume există lucruri mai importante, iar înfrângerea naziștilor e unul dintre ele. Și e ceva ce putem să facem. Roata a început să se întoarcă. Nu mai e la fel de sigur că naziștii vor câștiga războiul. Pe Frontul de Est, armatele lui Hitler sunt zdrobite. Și eu vreau să contribuie la înfrângerea lor, vreau să contribuie la crearea unei lumi a păcii pentru toți, ca să avem o viață în care să nu trebuiască să trăim ascunși și să fugim. Aș vrea să mă poți înțelege...

Sarah oftează.

— Te înțeleg un pic. Dar nu suport despărțirea noastră. Mă gândesc tot timpul la tine. Mi-e greu să știu că eu duc o viață atât de tihnită și sigură, în timp ce tu lupți. Aș vrea să lupt și eu cu tine. Sunt și femei printre voi?

— Da, câteva.

— Atunci de ce nu aş veni şi eu? Ca să luptăm cot la cot, să ajut şi eu la explozii?

Ralf chicoteşte.

— Ar fi minunat să ni te alături, numai că atunci eu aş fi cel care mi-aş face permanent griji din pricina ta. Nu vreau să vii să lupţi lângă mine, Sarah. Te vreau aici, în Poitiers, în siguranţă şi aşteptându-mă. Ba chiar cred că ar fi mai bine să mergi în Elveţia la surorile tale şi să mă aştepţi acolo.

— Nu. Trebuie să rămân aici şi să-mi aştept părinţii şi pe tine. De ce femeile trebuie să stea întotdeauna acasă şi să-şi aştepte bărbaţii, care îşi pun vieţile în pericol?

— Pentru că voi, femeile, sunteţi preţioase pentru noi. Pentru că avem nevoie de puterea voastră – ea e cea care ne susţine şi ne ajută să mergem mai departe; faptul că ştim că sunteţi acolo, că vă rugaţi pentru noi şi că trebuie să ne întoarcem la voi. Voi sunteţi temelia lumii, temelia vieţilor noastre. Avem nevoie de voi.

— Dar nu e deloc drept.

— Ba da. Voi sunteţi cele care feriţi lumea de nebunie. Ceea ce facem noi luptând, omorându-ne unii pe alţii, aruncând lucruri în aer – asta e nebunie curată. Voi, femeile, ţineţi lucrurile la locul lor şi le daţi sens. Dar hai să nu mai discutăm despre asta, aşa a fost dintotdeauna şi aşa va continua să fie. Acum e rândul tău. Povesteşte-mi ce ai mai făcut.

Sarah bate din nou cu degetul peste teancul de scrisori de pe masă.

— Am notat totul aici. Noaptea îţi scriu scrisori; e felul meu de a-mi păstra mintea întreagă. Îţi povestesc în ele totul. Citeşte-le. Haide – sunt aşezate în ordine cronologică.

Îi dă scrisorile şi Ralf se încruntă din nou când le ia.

— Nu cred că... dă el să spună, dar după aceea ochii îi fug în jos și începe să citească. Citește și din când în când își ridică ochii spre Sarah, apoi îi coboară și continuă să citească. Ajunge cu lectura la jumătate, lasă scrisorile din mână și o fixează din priviri.

— Sarah, unde ții scrisorile astea atunci când nu ești în cameră?

— Sub saltea.

Ralf oftează.

— Nu-i deloc bine. Sub saltea e primul loc în care ar căuta cineva care te suspectează.

— Dar tocmai asta este, Ralf – nimeni nu mă suspectează. Sunt în deplină siguranță în casa asta, i-am câștigat pe toți de partea mea. Ai ajuns la partea unde descriu încercarea lui Gaston de a mă molesta?

Ralf clatină din cap.

— Nu. Cine e Gaston?

Sarah îi explică.

— Citește în continuare, Ralf. Și ai să înțelegi că nimeni nu mă bănuiește de nimic. Casa asta e locul cel mai sigur pentru mine.

Ralf clatină din cap, coboară ochii și reia lectura. Când termină, așază teancul de scrisori înapoi pe masă, își pune mâna deasupra și privește în gol, tăcut.

— Vezi? Toți încearcă să-mi facă pe plac; cu siguranță nu suspectează nimic în neregulă cu mine. Monique mă curtează, se dă bine pe lângă mine. Pentru că sunt nemțoaică și ei sunt convinși că Germania va câștiga războiul.

— Dar nu va fi așa. Se înșală. Iar tu, Sarah, trăiești în casa unor *collaborateurs* – și printre ei este și buna ta amicică Monique. Nu ai idee la ce pericole te expui. Vreau să nu mai îmi scrii noaptea scrisori. Promite-mi că n-o să-mi mai scrii.

— Of, vezi totul numai în negru! Îți faci prea multe griji.

— Vorbesc serios. Insist să-mi promiți.

Sarah își dă ochii peste cap. Ralf nu o înțelege; nu înțelege cât de implicată este ea în tot ce se întâmplă în casa aceea, cât de mult depind ei de ea, cât de îndatorați îi sunt. Dar Ralf insistă.

— Foarte bine. N-o să-ți mai scriu.

— Spune că îmi promiți! O promisiune e un lucru important, Sarah. Eu mi-am ținut întotdeauna promisiunile. Până și pe cele mai grele.

— Care e cea mai grea promisiune pe care ai făcut-o vreodată? Și cui i-ai promis?

Ralf nu-i răspunde pe loc; șovăie.

— Spune-mi!

— Cea făcută Rebeccăi. Înainte să plecăm spre Metz.

— Zău? Și ce anume i-ai promis?

— I-am făcut o promisiune legată de tine, Sarah. Rebecca a ghicit că ne vom îndrăgosti unul de celălalt. A știut dinainte; a considerat că era inevitabil.

Sarah râde.

— Rebecca e o femeie foarte înțeleaptă. M-a înțeles mai bine decât m-am înțeles eu însămi – mai ții minte cât m-a bătut la cap să am încredere în tine?

E rândul lui Ralf să râdă.

— Țin minte. Deși pare să fi trecut un car de ani de atunci!

— Rebecca a presimțit că spaima mea se va transforma în iubire. Bun, continuă, te rog. Deci ce anume i-ai promis?

— I-am promis că nu voi profita de tine.

Sarah se încruntă.

— Cum adică? Ce înseamnă asta?

— Înseamnă că, tu fiind tânără și eu tânăr și urmând să călătorim și să trăim practic împreună pentru o vreme, eu aș fi putut fi tentat. Și trebuia să rezist tentației, să-mi înfrânez sentimentele. Să nu... să nu te ating.

— Dar de ce?

Ralf se înroșește.

— Pentru că... pentru că – nu știu. Pentru că am fi putut merge prea departe? Și ne-am fi complicat viețile prea mult?

— Dar cum poate fi greșit să iubești pe cineva? Și cum adică am fi putut merge prea departe? Eu vreau să te iubesc cu totul! Nu asta îți dorești și tu?

— Ah, Sarah! Cum de nu știi, cum de nu ți-ai dat seama? Da! Sigur că da! Numai că trebuie să așteptăm până ce vom fi în siguranță – după război ne vom căsători și lucrurile se vor schimba atunci. Însă acum nu ne putem permite să ne lăsăm distrași de la ceea ce avem de făcut.

Întinde brațul, o mângâie pe păr, îi împinge o buclă în spatele urechii. Sarah își lasă capul pe mâna lui, ținând-o captivă.

— În călătoria noastră, am tânjit în fiecare clipă a fiecărei zile să te iau în brațe, Sarah. Și acum tânjesc. Însă mi-am respectat promisiunea, și asta a fost un lucru bun. Rebecca a avut dreptate, a trebuit să-mi țin în frâu sentimentele. Pentru siguranța amândurora.

— Deci atunci când eu am crezut că ești un bloc de gheață, de fapt a fost exact opusul?

Ralf dă din cap.

— Da, cam așa ceva.

Lacrimile se adună în ochii ei și încep să-i curgă pe obraji.

— Sunt... sunt așa de supărată pe Rebecca pentru ce ți-a spus și te iubesc totodată fiindcă i-ai făcut promisiunea

aceea. Te iubesc nespuse, Ralf. Nu voi mai iubi niciun alt bărbat, asta e promisiunea mea pentru tine. Dar trebuie să te păzești, să ai grijă, să rămâi în viață de dragul meu. Asta e noua promisiune pe care trebuie s-o faci.

— Nu-ți pot promite decât că mă voi strădui din răsputeri.

— Și nu-ți vei asuma riscuri nesăbuite?

— Da, asta îți pot promite.

— Și te vei întoarce la mine?

— Voi face tot ce-mi stă în putință ca să mă întorc la tine.

— Vreau să-mi promiți că o să te întorci la mine.

— Eu iau promisiunile în serios, Sarah, dar ce vrei tu nu depinde numai de mine. Tot ce pot să-ți promit e că voi încerca, că voi face tot ce pot.

Sarah hohotește acum de-a binelea.

— Nu-i de ajuns, Ralf. Nu este de ajuns. Trebuie să știi cu certitudine.

— Există lucruri pe care nu avem cum să le știm cu certitudine și tot ce putem face este să ne păstrăm în noi puterea. Asta trebuie să ne promitem unul celuilalt.

— O să încerc, dar nu știu dacă voi putea!

— Ne vom strădui amândoi. Mai mult de atât nu putem face.

Pe drumul înapoi spre casă, Sarah își dă seama de ceva. Nu i-a promis lui Ralf că nu va mai scrie. El nu înțelege această nevoie a ei. E un debușeu vital pentru sănătatea ei mintală. Va continua să-i scrie, dar sub formă de jurnal, și nu adunând scrisori pe care să i le dea, ci distrugându-le după câteva zile. E un compromis acceptabil, după părerea ei. El nu va afla niciodată, iar ea nu are cum să încalce o promisiune pe care n-a făcut-o.

Vine și iarna, iar războiul continuă. Sunt cu toții sătui de el. Sarah își respectă decizia: îi scrie scrisori lui Ralf, le păstrează pentru câteva zile, după care, cu regret în suflet, le arde. Faptul că-i scrie îi oferă un debușeu emoțional vital; îi permite să-și verse pe hârtie toate sentimentele, toate frustrările, singurătatea, iubirea. Acum se preface că hârtia pe care scrie *este* Ralf; că scrie direct peste inima lui și că el o ascultă, că e lângă ea, că trăiește împreună cu ea.

Iubitul meu,

Astăzi Monique m-a dus în vizită la niște amici de-ai ei; era o petrecere de ziua de naștere a cuiva. Am avut, în fine, ocazia să port rochia albastră frumoasă pe care mi-a făcut-o ea cadou în urmă cu câteva săptămâni, când am fost împreună la Paris. Îmi pare atât de rău că nu m-ai văzut îmbrăcată în ea! M-am simțit frumoasă! Aș vrea să nu mă mai consideri o fetișcană pe care trebuie s-o protejezi, Ralf. Acum sunt femeie. Ți-ai fi dat seama de asta dacă m-ai fi văzut în seara aceea îmbrăcată cu rochia albastră. Știu că încă mai sunt timidă, lucru care a ieșit în evidență la petrecere, unde toată lumea era grozav de sofisticată! Însă învăț câte ceva în fiecare zi.

Da, Ralf, învâț. M-am înscris la biblioteca publică, împrumut cărți de istorie și le citesc. Citesc și ziarele, și ascult radioul. Evident, sunt conștientă că mare parte din ce se spune și se scrie este propagandă. E greu de crezut ce mi-ai spus tu, că războiul a luat o nouă turnură și Aliații vor câștiga. Și că o invazie a lor ar putea avea loc curând. Văzute de aici, lucrurile nu par să stea deloc așa. Nu se vorbește decât despre Germania și toată lumea e convinsă că la final ea va câștiga războiul. Ei cred cu adevărat că Dumnezeu este de partea lui Hitler și că Germania e sortită să învingă. Nu-i așa că e ridicol? Eu una nu cred că Dumnezeu sprijină o tabără sau alta, dar, dacă ar face-o, El n-ar putea fi decât de partea binelui, și Hitler nu reprezintă binele în această confruntare, deci n-are cum să câștige.

Știi că la ieșirea din Poitiers este un lagăr pentru evreii străini? Monique a menționat asta în trecere zilele trecute. Și m-am simțit extrem de vinovată că, evreică fiind, trăiesc la adăpost în casa asta. Simt că-mi trădez poporul. Este corect ceea ce fac? Este moral? Da, Ralf, să știi că gândesc mult, că mă străduiesc să mă educ. Când am plecat din Alsacia eram o fată atât de neștiutoare și naivă, nu-i așa? Ca o pasăre împinsă afară din cuib și supărată că sunt forțată să-mi iau zborul. Voiam să rămân în confortul casei mele, lângă oamenii pe care îi iubeam. Dar după aceea te-am întâlnit și am învățat să te iubesc, iar tu m-ai învățat să zbor. Și mă bucur nespus pentru asta. Nu mă bucur pentru circumstanțele în care ne-am cunoscut, ci pentru faptul că ele ne-au adus împreună. Nu cred să existe pe lume un om mai bun ca tine, nu cred să existe un bărbat pe care să îl iubesc la fel de mult.

Într-un fel, încă îmi mai doresc ca noi doi să fugim și să trăim în siguranță într-o altă țară. În Elveția, cu surorile mele, sau chiar în America. Dar ai dreptate: așa se comportă doar lașii, cei care se gândesc numai la ei, la viețile lor mărunte. Îmi e rușine de lașitatea mea. Și aș vrea să-ți fiu alături oriunde ai fi, chiar și înconjurat de pericole.

Presupun că toate gândurile astea se datorează faptului că te iubesc, dar, pe de altă parte, așa cum ți-am mai spus, mă maturizez și am ajuns acum să-ți dau dreptate: pe lume există lucruri mai importante decât ființele noastre și culmea iubirii este sacrificarea ei pentru binele suprem. Te admir enorm pentru că exact asta faci tu. Ți-am purtat pică pentru decizia de a lupta împotriva naziștilor în loc de a fugi cu mine. Acum sunt mândră de tine. Îmi pare rău că nu sunt la fel de curajoasă ca tine! Mă gândesc mereu la tine și te doresc mult, dar în același timp aproape că plesnesc de mândrie pentru ceea ce faci pentru noi toți. Îi urăsc pe naziști!

Dar apropo de naziști, mai am ceva să-ți spun. Monique e încurcată cu unul! Mai serile trecute, după ce i-am culcat pe copii, am coborât la bucătărie ca să îmi fac ceva de mâncare, și atunci am văzut – ca de obicei, în sufragerie erau câțiva ofițeri care cântau din toți răunchii; însă ușa de la camera de lucru s-a deschis și Monique a ieșit împleticindu-se și hlizindu-se, în brațele unui ofițer! Și nici măcar nu era dintre aceia mai arătoși – are pe puțin cincizeci de ani, este burtos și are un început de chelie; căh! Ei nu m-au observat – erau prea ocupați –, însă i-am văzut cum se sărută și pe urmă Monique și-a luat la revedere și a plecat, iar ofițerul s-a întors în sufragerie. Și s-a șters de rujul de pe față! Așa că știi acum că ai avut dreptate – sunt cu toții *collaborateurs*, până și Monique, și asta mă face să nu mă simt deloc în largul meu.

Dar pe de altă parte, ea se poartă foarte frumos cu mine și, cum ți-am spus, m-a luat cu ea la petrecerea aceea și m-a prezentat amicilor ei. Și toți au fost drăguți cu mine. Sunt foarte derutată. Cred că Monique încearcă să facă din mine o persoană mai bună, să mă facă să am încredere în mine, ceea ce și reușește. Am ajuns să înțeleg ce viață ocrotită am dus în Colmar și cât de schimbată e acum situația – Monique m-a ajutat să înțeleg toate astea. Cred că îmi voi aduna curajul să discut într-o zi cu ea despre ofițerul neamț.

Vreau să fiu pe deplin sinceră cu tine, să nu-ți ascund nimic, așa că te rog să nu te superi și să nu-ți faci griji pentru ceea ce îți voi povesti în continuare. Monique e de părere că ar trebui să-mi fac un prieten. Sau chiar un iubit! Imaginează-ți! Eu nu am cum să-i spun că n-am nevoie de așa ceva, că te am pe tine. Și de aceea m-a invitat cu ea la petrecere – ca să cunosc bărbați. M-a prezentat tuturor drept nemțoaică. O chestie care nu mi-a plăcut. De ce trebuia să le spună asta? De ce să nu fiu franțuzoaică? M-a deranjat că am fost prezentată astfel – mai bine nu mă prezenta deloc! Oricum, nu bărbaților. N-ai de ce să fii gelos; nu sunt interesată de niciunul. Pe tine te iubesc, numai pe tine, și nicio dată în viața mea nu voi iubi un alt bărbat.

Aș vrea să știi exact ce faci și unde ești, ca să pot să mi te imaginez mai bine. Mi-ai spus că pui explozive, și asta mă înspăimântă. Te rog, ai mare grijă, dragul meu! Nu suport gândul că poți fi în pericol! Cu cât aflu mai multe despre acest război nenorocit, cu atât îmi doresc să fiu mai curajoasă ca să mă pot alătura ție, oriunde ai fi, să luptăm împreună pentru dreptate și pace. Mi-e foarte dor de tine și de familia mea. Nu am vești de la părinți și surorile mai mici. I-am scris din nou lui Margaux, dar încă n-am primit răspuns. Am auzit că scrisorile întârzie enorm de mult și că jumătate dintre ele nici nu ajung la destinație. Este așa de descurajant.

Aș vrea ca iarna să se termine cât mai curând. Am atât de multe dorințe, dar cel mai mult te doresc pe tine. Tânjesc să fiu din nou în brațele tale, chiar și numai pentru un minut. Mă simt de parcă aș fi o bucată de pământ crăpat de arșiță, care duce dorul ploii, al ploii care e iubirea ta. Când ne vom revedea? De fiecare dată când telefonul sună, tresar cu gândul că ai putea fi tu. Știu însă regulile: dacă va fi să mă suni, nu o vei face decât între orele 10 și 11, când Madame Elise e plecată la cumpărături. Știu asta, și telefonul sună rareori în acest interval, însă eu stau mereu cu urechile ciulite și mi-e greu să suport tăcerea.

E trecut de miezul nopții și simt, în fine, cum mă ia somnul, așa că pe moment o să mă opresc aici. Am o nouă ascunzătoare, dar n-o să ți-o divulg fiindcă știu că nu ești de acord cu ascunzătorile, nu-i așa? Ai grijă de tine, iubirea mea. Ai mare grijă cu explozivii ăia. Mă simt cu mult mai bine acum, că ți-am scris; e ca și cum ai fi aici, lângă mine, și ai asculta ce-ți spun. De asta știu că fac bine scriindu-ți. Totuși o să te ascult și într-o zi voi distruge ce ți-am scris.

Timpul se scurge atât de încet. Dar într-o zi vom fi din nou împreună. O știu cu certitudine.

Sarah

PS: Ai auzit povestea aceea îngrozitoare a lui Sophie Scholl? Sophie era o studentă nemțoaică; distribuia fluturași cu informații compromițătoare despre naziști. Au prins-o, au condamnat-o la moarte și au executat-o prin decapitare! Nu mi-a venit să cred când am aflat și mă cutremur și acum la gândul unei asemenea orori. Asta nu face decât să sublinieze și mai mult lașitatea de care dau eu dovadă. Mă simt nedemnă de oameni ca ea – și ca tine. Mă gândesc că ai prefera probabil să ai drept iubită o fată ca ea, nu o păsărică sperioasă, căreia abia îi crește puful, așa ca mine!

Sarah împătorește cele două pagini și se scoală din pat; traversează încăperea până la raftul cu cărți. Ia cea mai mare dintre ele – o biografie a lui Johann Sebastian Bach împrumutată de la bibliotecă – și vâra foile împăturate între pagini. Aceasta este noua ei ascunzătoare. Peste o zi sau două va arde scrisoarea și pe celelalte care s-au adunat între timp. Este un compromis; are *nevoie* să-i scrie lui Ralf. Aceasta este ancora ei.

Iarna se târăște înainte; este ianuarie 1944. Al cincilea an de război. Oare se va sfârși vreodată? Pare că nu; pare că toate amintirile lui Sarah sunt înfășurate în vălurile războiului, că vremurile bune de dinainte au fost șterse cu buretele. Și n-au rămas decât spaima, ascunderea și senzația unei lumi incomplete, destrămate, fracturate.

De două ori s-a întâlnit cu Ralf în iarna asta mohorâtă și de fiecare dată a plecat nu numai cu o energie înnoită pentru a înfrunța săptămânile pustii care urmau, ci și cu certitudinea că iubirea lor s-a adâncit, a crescut, a devenit o forță independentă în sine. O forță care îi umple fiecare celulă din corp, fiecare atom al minții. O forță înaltă și adâncă și vastă, dar, mai presus de orice și spre surprinderea ei, o forță care o împlinește, un ocean din care se poate adăpa oricând dorește. Nu trebuie decât să se întoarcă la el, să și-l amintească pentru a se simți cuprinsă de bucurie. Disperarea și deznădejdea din primele săptămâni de despărțire s-au transformat în altceva, în experiența unei iubiri atât de puternice, încât o însoțește permanent, indiferent dacă Ralf este sau nu cu ea. E însăși ființa ei.

Îi povestește toate acestea stând sprijinită de perna proptită de tăblia patului; îi permite să pătrundă în sufletul ei.

Ralf, simt acum că sufletele noastre au devenit unul – că nu suntem despărțiți nici atunci când nu ne aflăm împreună. Cum să descriu acest sentiment? E ca și cum am împărți un spațiu alcătuit din spirit în forma sa cea mai pură, care sălășluiește în amândoi tot timpul, indiferent dacă trupurile noastre sunt sau nu alăturate. Sufletele noastre se suprapun peste acest spațiu comun, așa încât suntem de fapt împreună mereu și în același timp fiecare din noi își poate duce viața separat, dar cu acces la acest spațiu comun care este dragostea ce ne unește. Și spațiul acesta comun înseamnă bucuria de a ști că oriunde ne-am afla, nu suntem despărțiți. Nu asta înseamnă iubirea adevărată?

Sigur că-mi fac în continuare griji pentru tine și mă rog pentru siguranța ta și sigur că te doresc lângă mine. Însă ori de câte ori mă clatin, gata să mă las pradă ghearelor disperării, îmi amintesc de dragostea noastră, și asta mă face să-mi revin, să fiu din nou puternică și hotărâtă. Este așa de minunat, Ralf! Sper că și tu simți la fel. O să distrug scrisoarea asta, așa cum fac întotdeauna, așa că nu vei apuca să îi citești cuvintele niciodată, dar o să ți le spun eu față în față atunci când ne vom întâlni.

Mai mult decât orice, sunt foarte mândră de tine. Lupti pentru libertatea Franței! Nu pot să nu mă gândesc că atâta timp cât oameni ca tine vor lupta de această parte a baricadei, nu se poate să nu câștigăm războiul. Bunătatea și dreptatea vor învinge pentru că ele sunt esența lui Dumnezeu. Și după ce războiul se va termina și vom fi împreună pentru totdeauna, va trebui să rezolvăm cumva chestiunea aceasta a religiei. Faptul că tu ești catolic, iar eu evreică nu pare să aibă nicio importanță; eu una am senzația că nu există nicio diferență, că e același lucru. Va trebui totuși să rezolvăm problema; poate că unul din noi se va converti și

nu m-ar deranja să fiu eu aceea – sau poate că vom rămâne așa cum suntem.

Continuă să lupti, iubitul meu; ești războinicul meu, iubirea mea, omul care se bate pentru tot ce este bun și drept într-o lume mistuită de rău și nebunie. Trăiesc într-o casă cufundată în acest întuneric, care pe mine însă nu mă atinge. Știu în adâncul ființei mele că totul va fi bine în final. Că naziștii vor pierde bătălia. *Vive la France!*

Sarah zâmbeste în sinea ei și strecoară scrisoarea sub saltea. O va ascunde așa cum trebuie mâine. Pentru moment, nu vrea decât să se cuibărească în brațele somnului.

*

A fost o zi bună; soarele s-a arătat în toată splendoarea lui, pe cer nu era niciun nor. În parc au apărut primele semne că iarna e pe ducă: ghiocerii și-au scos căpșoarele albe, iar păsările par convinse că primăvara se apropie, deși nu e decât februarie. Michel a avut și el o zi bună. S-au jucat un timp cu mingea, apoi s-au uitat la rațele de pe iaz și după aceea băiețelul s-a așezat în poala ei pe banca din parc și ea i-a citit o poveste despre cinci rățuște care se cățarau în șir pe un mal, în urma raței mamă. Pe drumul de întoarcere acasă au cântat un cântec despre o rață și Sarah i-a promis că în seara asta îi va citi alte povești cu rațe, iar acum îi scoate paltonașul și se gândește că astăzi este prea cald pentru haine de iarnă și bocanci. Zărește pardesiul lui Monique atârnat în *garderobe* – ce bine! Monique s-a întors de la Paris. Și în seara asta vor sta fără îndoială de vorbă în tihnă la un pahar de vin, iar Monique îi va povesti ce a mai făcut la Paris, ce bărbați a mai cunoscut și va încerca să o convingă pe ea, pe Sarah, să flirteze mai mult, să-i încurajeze mai mult pe **pretendenți**.

— Ești așa de drăguță când faci efortul să te aranjezi! Ți tot repetă Monique. Ai putea să-i faci pe bărbați să-ți cadă la picioare cu cea mai mare ușurință. Ce părere ai de...

Ca de obicei, Sarah va râde și va respinge tentativele lui Monique de a o cupla cu diverși bărbați. „Sunt prea tânără”, ripostează ea, sau „Aștept să cunosc pe cineva cu adevărat special”, sau „Mai vedem după ce se termină războiul”.

Monique i-a făcut confidențe despre viața ei amoroasă, despre ofițerul german care o curtează atunci când vine la Poitiers.

— Nu e nimic serios între noi, i-a spus ea lui Sarah, doar puțină distracție. Sunt franțuzoaică și trebuie să-ți țin pe nemți de partea mea. Toți trebuie să procedăm așa. Chiar dacă asta implică un pic de prefăcătorie, linguseală, de lins cizmele lor nenorocite – nu este cazul să uităm cât de brutal se pot purta nemții cu cei care își manifestă deschis antipatia...

Ridicase apoi din umeri.

— Știi ce bărbat îmi doresc în realitate, și nu este neamț. Monique este amanta unui bărbat însurat din Paris.

— Nu o să divorțeze niciodată de nevastă-sa, așa că trag și eu spuza pe turta mea, până ce voi face, în final, o căsătorie de conveniență. La fel ca sora mea.

Sarah a fost mirată să audă despre „căsătoria de conveniență” din casa în care trăiește. Se pare că familia Beaulieu întâmpinase dificultăți financiare la începutul războiului. Fuseseră extrem de bogați odinioară, cu o avere construită pe seama unui lanț de fabrici de procesare a produselor alimentare și dețineau casa în care locuiau și acum, plus apartamentul din Paris unde stăteau Monique și Gaston. Dar, după ocuparea Franței, germanii îi mobilizaseră pe toți

bărbații apti de muncă din fabricile lor și averea le fusese ciuntită. Atunci a fost momentul când Monsieur Lemoins apăruse călare pe un armăsar alb; el, îi explicase Monique lui Sarah, fusese dintotdeauna îndrăgostit de frumoasa Céline Beaulieu, însă ea îl respinsese mereu – până atunci. Chiar dacă Hervé Lemoins nu era la fel de chipeș ca alți pretendenți ai ei, familia lui deținea o afacere înfloritoare în construcții, domeniu care nu duce niciodată lipsă de comenzi în timpuri de distrugere în masă.

— Fiecare om trebuie să-și evalueze situația și să ia cele mai bune decizii pentru sine, spune mereu Monique.

Această înțelepciune de viață este în total dezacord cu noile percepții ale lui Sarah, însă ea a învățat să o accepte pe Monique așa cum este, fără să o judece. Monique e Monique: cea mai înnebunitor de amuzantă, cea mai fermecător de dulce, cea mai extravagant de generoasă femeie pe care a cunoscut-o ea vreodată.

Lui Michel îi e foame, așa că Sarah îi pregătește o gustare și-i dă un pahar cu lapte înainte de a urca în dormitorul ei, cu băiețelul sprijinit pe șold, ca să se schimbe în hainele de casă. Da, are acum haine de casă comode și mai multe haine de stradă de bună calitate și rezistente, și toate mulțumită generozității lui Monique.

Deschide ușa dormitorului ei – și icnește șocată. Monique e înăuntru, stă pe pat și citește scrisoarea către Ralf. Cea pe care a compus-o cu o seară înainte și a uitat să o ascundă, strecurând-o sub saltea, așa cum obișnuia să facă înainte. Scrisoarea cu... Sarah își stoarce creierii. Ce anume a scris aseară? Ceva ce poate părea suspect, periculos, incriminatoriu? Mintea ei este complet goală. Nu-și poate aminti

decât senzația minunată de iubire care o învăluisese în timp ce adormea. Era o scrisoare de dragoste, ca toate celelalte. Însă detaliile care s-ar fi putut strecura printre inevitabilele declarații de iubire – nu-și poate aminti nicio frântură din ele.

— Ce... ce cauți aici? bâiguie ea, în timp ce traversează încăperea către pat, unde încearcă să smulgă scrisoarea din mâna lui Monique.

Monique scoate un chicotit răutăcios și ridică brațul pentru ca Sarah să nu poate ajunge la scrisoare.

— *O, la la!* exclamă ea pe un ton batjocoritor. Ia uite ce descoperire am făcut! Micuța Domnișoară Inocența Întruchipată are un iubit! Cine ar fi crezut?

— Nu e... nu e ce pare, zice Sarah, dar vocea ei e slabă și neconvingătoare, căci știe că ceea ce se vede nu este aparență, este chiar realitatea.

Monique se ridică de pe pat, se îndreaptă spre ușă și o închide, ținând în tot acest timp scrisoarea deasupra capului.

— Atunci explică-mi tu, draga mea Sarah – ce e, dacă nu e ce pare?

Ceva se adună în Sarah, o senzație pe care nu a mai trăit-o niciodată. Indignarea.

— Dă-mi-o! E a mea – e ceva personal! Cum îndrăznești?

Îl așază pe Michel pe podea și încearcă din nou să pună mâna pe scrisoare. Însă Monique râde și se ferește în pași de dans.

— Calmează-te! Îi cerea ea în derâdere. Cine și-ar fi putut imagina că dulcea și micuța Sarah poate fi atât de vicleană! Sarah schimbă strategia.

— Te rog, Monique, dă-mi scrisoarea.

Monique se conformează imediat.

— *Bien*. Poftim. N-ai decât s-o iei – oricum, am citit-o. Ce-ai zice acum, dragă Sarah, dacă noi două ne-am așeza și am sta un pic de vorbă?

Se așază ea prima pe marginea patului, o prinde pe Sarah de încheietură și o trage în jos. Tonul vocii ei s-a schimbat. Nu mai e batjocoritor, a devenit blând, mângâietor, înțelegător. Este Monique dintotdeauna și de odinioară, prietena ei și *confidente*.

Sarah încearcă să-și înăbușe plânsul, își trage nasul, împăturește scrisoarea și o vâără în adâncul decolteului. Își șterge ochii și îi aruncă cea mai feroasă privire de care e în stare.

— Scrisoarea nu îți era adresată ție. N-ai procedat corect citind-o.

— Uite ce-i, Sarah, știu că n-ar trebui să-mi vâr nasul în treburile tale, că n-ar trebui să-ți cotrobăi prin cameră și să-ți citesc scrisorile personale. Știu că am greșit și îmi cer scuze. Îmi pare rău. Îmi accepti scuzele și vrei să mă ascuți o clipă?

Sarah pufnește iar. Îi vine să o pălmuiască pe Monique, să o ia la fugă, să facă orice, numai să nu stea acolo cu o simpatizantă a naziștilor care îi cunoaște cele mai ascunse secrete. Nu spune nimic.

— Bun, înțeleg. Ești supărată, și pe bună dreptate. Ți-e teamă și te simți vinovată. Fiindcă te-ai strecurat în casa noastră pretinzând că ești altcineva. Fiindcă, de fapt, ești evreică.

Vocea lui Monique se înăsprește când rostește ultimul cuvânt. Se uită încruntată la Sarah, care continuă să tacă.

— Ești evreică, nu-i așa? Nu te obosi să negi. Ai mărturisit negru pe alb în scrisoare.

Sarah încuviințează dând din cap.

— Îți dai seama în ce *belea* ai fi putut să ne bagi pe toți dacă secretul tău ieșea la iveală? Știi ce le fac naziștii francezilor care adăpostesc evrei?

„Dar tu știi ce le fac naziștii evreilor?” îi vine să replice lui Sarah. Se abține însă să răspundă. Și nici nu dă din cap.

— În casa noastră vin o mulțime de ofițeri germani, iar tu ești evreică. Și fără stea galbenă cusută pe mânecă. Nici nu vreau să mă gândesc la ce pericole mi-ai expus familia.

Se holbează una la cealaltă; nici una nu pare dispusă să dea înapoi.

— Se pare că nu ai de gând să-ți ceri scuze, zice Monique. Și, mai rău de-atât, iubitul tău, acest Ralf – face parte din Rezistență, nu-i așa?

Sarah se mulțumește să ridice din umeri. Nu are rost să recunoască sau să nege. Monique știe oricum adevărul.

— Deci, întrebarea care se pune acum este dacă te voi preda naziștilor. Să știi că aș putea s-o fac. Să vă predau pe tine și pe Ralf. Mai exact, să te predau pe tine, și ei vor ști cum să îți smulgă informațiile referitoare la identitatea lui. Au metodele lor, pe care nu ai vrea să le cunoști.

Sarah își mușcă buzele și tace. Se uită în continuare sfidător în ochii lui Monique.

— Sau aș putea... zice Monique, și o jumătate de surâs îi joacă pe buze. Lasă propoziția în aer, iar Sarah e forțată până la urmă să întrebe:

— Sau ai putea să ce?

Monique râde acum cu toată gura, brusc înveselită.

— Sau aș putea să îți divulg secretele mele. Termină, Sarah, nu te mai holba așa la mine. Stai liniștită, nu am de gând să te trădez. Te tachinam. Adevărul este că... Face o

pauză plină de suspans. Adevărul este, marele meu secret este că... sunt de partea ta.

Sarah nu se poate abține și icnește.

— Ce... ce vrei să spui?

— Exact ceea ce am spus. E totul cât se poate de adevărat. Și eu fac parte din Rezistență. Joc un rol, rolul unei parizience șic și superficiale, interesată doar să se distreze cu cine se ni-merește. Și fiind cunoscută pentru felul meu de-a fi, prietenos și superficial, și fiindcă sora mea face tot ce poate ca să se dea bine pe lângă nemți, când vin acasă la Poitiers, iau masa cu ei, ies cu ei în oraș, și uite așa ajung să le câștig încrederea. Și să-i determin, în mod subtil, să-mi spună tot felul de lucruri și să-mi divulge unele secrete. Sunt un fel de capcană pentru ei, o momeală sexuală. Cât despre amicul meu nazist, el e în SD, *Sicherheitsdienst*, poliția secretă, parte din Gestapo. Cea mai puternică forță din Germania. Temută și urâtă până și de *Schutzstaffel*.¹ Am reușit să-i trezesc interesul. Fiindcă, la urma urmei, el e bărbat, iar eu sunt femeie, și cunosc o mulțime de trucuri seducătoare. Bărbații mai vârstnici cad ușor în plasa unor femei ca mine, și o femeie inteligentă poate întoarce acest lucru în avantajul său. Sau, în cazul meu, în avantajul țării sale. Cu asta mă ocup eu, Sarah. Se poate spune că sunt spioană. Nici măcar sora mea nu știe. Prin urmare, nici gând să îți trădez secretul. Ba chiar am putea lucra împreună, tu și cu mine. Și cu Ralf.

Zâmbește și strânge mâna lui Sarah, apoi se apleacă și o prinde în brațe. Iar Sarah este atât de slăbită de ușurare, atât de recunoscătoare și frântă de oboseală după scena teribilă

---

¹ Sau SS – „Eșalonul de protecție” (în germ. în original), organizație paramilitară nazistă a cărei influență era la fel de mare ca a Wehrmachtului (n. red.).

în care a găsit-o pe Monique citindu-i scrisoarea, încât se prăbușește în brațele ei și lasă lacrimile să-i curgă în voie pe obraji. Monique o mângâie pe spate și o îmbărbătează.

— Îmi cer scuze. Scuze că m-am jucat cu tine ca șoarecele cu pisica. Știi că te-am înspăimântat și că n-ar fi trebuit s-o fac, dar mă știi, nu mă pot abține, sunt genul ăla nesuferit căruia îi place să ia oamenii peste picior. Te rog, iartă-mă, Sarah. Nu am avut intenții rele.

Michel a observat ceva ciudat: Sarah plânge.

Este ceva foarte neobișnuit – el este cel care plânge, iar ea cea care îl alină întotdeauna –, așa că se ridică de pe podea, unde se juca cu mașinuța lui, și aleargă spre ele două.

— Mademoiselle Sarah! De ce plângi? Nu mai plânge! spune el în timp ce încearcă să-i șteargă lacrimile cu mânuțele lui.

Sarah râde printre lacrimi și-l saltă în poală. Acum râde și el cu ea, iar lacrimile ei sunt unele de ușurare. Astăzi, lumea răsturnată cu fundul în sus a revenit la normalitate.

— Am impresia că ăsta este începutul unei prietenii și mai strânse, spune Monique. De acum încolo suntem aliate, suntem surori în lupta pentru libertate.

Sarah se simte transfigurată de emoție; spaima descoperirii lui Monique citindu-i prețioasa epistolă s-a transformat în altceva. Monique i-a încredințat secretul ei, un secret mai mare decât al ei, și din această cauză ea simte că a făcut cumva un pas în față spre lumea clandestină a Rezistenței. Un pas mic, poate, dar totuși un pas care o apropie și mai mult de Ralf.

Trec alte două săptămâni. Februarie face loc lui martie și primăvara se apropie șovăielnic. Monique vine acum la

Poitiers în fiecare weekend și au mai mult timp să se bucure de apropierea pe care Sarah și-a dorit-o dintotdeauna. E minunat să aibă și ea, în fine, o prietenă, o femeie căreia să-i poată împărtăși temerile și speranțele.

Îi povestește lui Monique despre familia ei, despre surorile ajunse acum în Elveția; despre fuga ei din Colmar în compania lui Ralf. Își deschide inima în fața ei, iar Monique o ascultă privind-o în ochi, blândă, empatică, fără s-o întrerupă, fără s-o critice, doar plină de simpatie și înțelegere, punându-i întrebări, murmurând vorbe de alinare sau de șoc autentic atunci când este cazul. Mângâind-o câteodată pe mână sau ștergându-i câte o lacrimă de pe obraz. Sarah îi povestește despre Ralf; cum a salvat-o de la viol, apoi a luat-o de mână și a adus-o la Poitiers și cum i-a câștigat inima.

— Pare un om deosebit, zice Monique. Nu știu niciun alt bărbat care să nu fi profitat de tine, mai ales după ce v-ați fi îndrăgostit. Orice alt bărbat ar fi încercat să te seducă. E foarte nobil din partea lui!

— Așa e, e un om deosebit, spune Sarah. Dar îmi fac multe griji pentru el. E groaznic să nu știu ce face și unde e!

Într-un final, Sarah e cea care vine cu propunerea:

— Mi-ar plăcea să-l cunoști pe Ralf, îi spune într-o seară, când stau în bucătărie și pălăvrăgesc la un pahar de vin. Reședința Lemoins-Beaulieu nu duce niciodată lipsă de vin. La urma urmei, continuă ea, lucrați amândoi pentru aceeași cauză, doar că în grupuri diferite și în alte moduri.

Monique clatină din cap.

— Nu-i o idee bună. Facem parte din celule diferite. Fiecare din noi are rolul său, iar misiunile noastre nu seamănă deloc, dar ambele sunt secrete și nu ar trebui să știm unul de celălalt.

— Dar sunteți amândoi importanți pentru mine. Am atât de puțini prieteni. Nu e normal să vrei ca prietenii tăi să se cunoască între ei?

Monique cade câteva clipe pe gânduri.

— Da, înțeleg ce vrei să spui. La urma urmei, tu mi-ai cunoscut amicii, nu-i așa? I-ai întâlnit pe petrecăreții ăia fără dram de minte. Chicotește autoironic. Uneori sunt sătulă de rolul pe care îl joc, de falsa identitate pe care am fost nevoită să mi-o asum. E așa de bine să poți să întâlnești oameni cu aceleași idei, să ai lângă tine un prieten așa de bun ca tine. În fond, sunt și eu om, oftează ea dramatic. Știi ceva, Sarah, și eu am momente de singurătate. Momente când, în spatele fațadei ăsteia, mă simt singură. Mi-a făcut bine să mă deschid în fața ta. Să mă simt din nou om, dincolo de masca pe care o port.

— Atunci trebuie să-l cunoști pe Ralf. E cel mai minunat om de pe lume și sunt convinsă că voi doi vă veți înțelege bine. Sunt foarte mândră de el și vreau să-l cunoști și tu.

— Uite, de asta țin eu așa de mult la tine, Sarah – ești atât de generoasă, de plină de iubire, atât de sinceră, fără mascarade și șarade. Am învățat atât de multe lucruri de la tine. Și da, mi-ar plăcea să-l cunosc pe Ralf al tău.

Sarah vrea ca întâlnirea să fie o surpriză pentru Ralf. Prin urmare, atunci când el o sună o săptămână mai târziu cu propunerea unei revederi, nu-i spune că va veni cu cineva. Ea, Monique și Michel ajung devreme la cafenea. Ralf întârzie ca de obicei, dar Sarah s-a obișnuit deja cu natura impredictibilă a activității lui și nu se impacientează; Monique, în schimb, pare un pic agitată. Încă nu este convinsă că e bine ceea ce face, să intervină în puținele momente speciale pe care Sarah și Ralf le pot petrece împreună.

— Sunt sigură că el ar prefera să fie singur cu tine, repetă ea. Mai bine aș pleca să vă las să stați în liniște.

— Nu, te rog, rămâi, insistă Sarah. Îți promit că prezența ta nu o să-l deranjeze. Mi-a spus de multe ori că se bucură că mi-am făcut prieteni și m-am acomodat așa de bine în casa voastră. Abia aștept să-i spui că faci și tu parte din Rezistență. Va fi încântat!

— O, Sarah, ești ca o rază de lumină! Ralf e un bărbat foarte norocos să te aibă, de asta măcar sunt sigură.

— Ah, ah, uite-l! Tocmai a intrat pe ușă!

Monique se întoarce pe jumătate în scaun. Într-adevăr, Ralf își croiește drum cu pași mari printre mesele din

cafenea, către ele; un zâmbet larg i se întinde pe față când o vede pe Sarah sărind ca să-l întâmpine. Dar zâmbetul i se șterge în timp ce se apropie de masa lor și o zărește pe Monique. Se uită întrebător la Sarah.

Sarah se mulțumește să izbucnească în râs.

— Nu te uita așa, Ralf! E în regulă, ea e de partea noastră. Știe totul despre tine, despre noi. Știu că e secret, însă și ea mi-a spus secretele ei. Ai încredere în mine! Stai jos și lasă-mă să-ți povestesc.

Ralf se așază, însă privirea pe care i-o aruncă lui Monique arată că e departe de a da crezare cuvintelor liniștitoare ale lui Sarah. E o privire aspră, atât de aspră, încât Monique se ridică de la masă.

— Uite ce-i, Sarah, treaba asta nu e deloc în regulă. Așa cum ți-am spus de la început. Plec. Vă las singuri ca să puteți vorbi.

Sarah o prinde de încheietură și o forțează să se așeze la loc.

— Nu, Monique, rămâi! Te rog! Ralf, văd că nu ai înțeles. Monique e aliata noastră! E și ea în Rezistență! Poți avea deplină încredere în ea! N-aș fi invitat-o să vină cu mine dacă aș fi crezut, chiar și numai pentru o clipă, că astfel te-aș pune în pericol.

— Nu știu dacă...

— Chiar trebuie să plec acum. Îmi pare rău, Ralf. Îmi cer scuze.

Monique dă din nou să se ridice în picioare. Sarah o împinge din nou la loc. Ralf își mută privirea de la una la cealaltă.

— Dacă Sarah zice că e în regulă, dacă tu, Sarah, ești sigură...

— Da, Ralf, sunt foarte sigură. Te rog să ai încredere în mine și să nu mă mai tratezi ca pe un copil prostuț. Pentru că nu sunt.

— Știi că nu ești. Doar că... totul ar fi trebuit să fie secret. Chiar dacă e și ea în Rezistență, nu ar fi trebuit să se amestece. Nu ar fi trebuit să fim toți trei aici, împreună.

— Dar nu e vorba de niciun amestec, Ralf. Nu așa trebuie să vezi lucrurile. Trebuie să ne cunoaștem dușmanii și prietenii, și eu nu vreau decât să îi cunoști pe prietenii *mei*. Atât. Zău așa, relaxează-te. Și hai să nu ne mai pierdem vremea cu fleacuri.

Ralf încearcă să se relaxeze, la fel și Monique, însă o fac anevoios. Conversația nu decurge natural și e formală și stânjenitoare. Într-un târziu, Sarah e cea care pune degetul pe rană.

— *Eu* sunt, de fapt, problema, nu-i așa? Voi doi sunteți în Rezistență, în timp ce eu nu, așa că nu puteți discuta deschis între voi în prezența mea. *Eu* sunt a cincea roată la căruță. *Eu* vă încurc. Nu v-am văzut niciodată atât de tulburați – și asta mă tulbură pe *mine*! Așa că știți ceva? O să plec acum ca să vă las să discutați în voie despre treburi ale Rezistenței despre care eu nu am habar.

— Stai un pic, Sarah, nu...

Ralf se ridică pe jumătate în scaun, în timp ce Sarah se saltă în picioare, și încearcă să o ia de mână și să o tragă înapoi în jos, însă ea râde și se smucește ca să scape din strânsoare.

— Ralf, chiar vreau să o cunoști pe Monique. Vorbesc serios. Este prietena mea cea mai bună și m-a ajutat foarte mult. Este valabil și pentru tine, Monique. Nu te-am văzut niciodată atât de stânjenită și asta mă face să mă simt și

eu stânjenită. Fii tu însăși și nu te gânde pentru moment la mine și încearcă să te împrietenești cu Ralf. Asta e tot ce mă interesează.

Se apleacă, îl sărută pe Ralf pe frunte, își flutură mâna spre Monique și iese din cafenea.

Dar după numai o săptămână primește un mesaj de la Ralf – trebuie să o vadă cât mai curând posibil. O sună chiar el, și asta înseamnă că se află într-o situație de urgență. E ceva absolut confidențial, secret, insistă el.

— Să nu spui nimănui, nici măcar lui Monique. În special lui Monique.

— Nici n-aș avea cum, îi răspunde Sarah. Monique s-a întors la Paris. Nici nu am văzut-o de la întâlnirea de la cafenea. Ia spune-mi, a decurs bine?

— Sarah, nu avem timp să discutăm despre asta acum. Poți să fii la cafenea peste o oră?

Sarah se uită la ceasul atârnat pe peretele din hol.

— Da, dar nu pot să stau mult. Copiii trebuie să se întorcă peste puțin timp de la școală și...

— Bun. Ne vedem acolo. Ralf închide telefonul.

Nedumerită și ușor intrigată, dar încântată să îl revadă atât de curând pe Ralf, ea ajunge cu cinci minute înaintea lui și îi citește lui Michel o poveste din cartea lui preferată.

Ralf se strecoară pe scaunul din fața ei. Se uită în stânga și în dreapta cu ochi mari. E speriat.

— Sarah, am dat de un mare necaz. Nici n-ar fi trebui să mă întâlnesc cu tine, dar am vrut să aflu – sunt nevoit să mă dau la fund și nu ne vom mai vedea mult timp de acum încolo. Gestapoul e pe urmele mele.

Sarah simte cum inima îi sare în piept.

— De ce? Ce s-a întâmplat?

— O misiune care s-a sfârșit prost. Am vrut să răpim un ofițer de rang înalt din Poitiers. Ca să putem intra la el în birou și să furăm dosarele. Dosarele acelea cuprind listele cu toți evreii din Poitiers și naziștii îi caută. O să-i vâneze unul câte unul. Oameni nevinovați care nu supără pe nimeni și-și văd de treburile lor. Și nu numai evreii străini; acum îi vor și pe cei francezi. Oameni ca tine sau Madame Hoffmann. Dar ceva n-a mers conform planului și ofițerul neamț a fost ucis. Așa că trebuie să fugim, eu și alți patru camarazi de-ai mei. Să dispărem. Am vrut să-ți spun ca să nu-ți faci griji.

— Să nu-mi fac griji? Ralf, acum o să-mi fac și mai multe griji! Deci înțeleg că ești căutat pentru crimă?

— Da, cam așa ceva.

— Dar ți-am spus să ai grijă, Ralf! Ți-am spus să...

— Nu e momentul potrivit pentru învinuiri, Sarah. Acum trebuie să plec. Nu ar fi trebuit oricum să vin, e riscant. Dar n-am putut să dispar, pur și simplu, fără să te anunț. La revedere, draga mea. O să ne revedem când totul va fi mai bine.

Dă să se ridice, dar Sarah îl trage înapoi.

— Stai puțin, nu pleca, te rog. Spune-mi ce s-a întâmplat cu Monique. Voi doi v-ați împrietenit după plecarea mea?

Ralf face o grimasă.

— Nu prea. Eu și ea... ei bine, hai să zicem că nu suntem compatibili. Ne-am despărțit la puțin timp după plecarea ta și fiecare a mers pe drumul lui. A fost o greșeală, Sarah. Nu ar fi trebuit să te bagi.

— Dar...

— Chiar trebuie să plec. Ai grijă de tine, iubito – și dacă e să se întâmple ceva, să nu uiți că te iubesc.

— Ce vrei să spui? Așteaptă! Nu pleca...

— Îmi pare rău, dar nu am ce să fac. Nici n-ar fi trebuit să vin. Dar era ultima ocazie și n-am putut să nu...

Se apleacă, o sărută pe buze, se răsuțește pe călcâie și pleacă.

— Așteaptă! strigă Sarah și dă să o ia la fugă după el, numai că e cu Michel și o încurcă și cartea, și căruciorul și, până să iasă pe trotuar, Ralf s-a făcut nevăzut. S-a topit în mulțime.

Petrece restul zilei și întreaga noapte în chinuri groaznice; e ca și cum niște cărbuni încinși ar arde în ea. Nu poate gândi, nu poate mânca, abia dacă respiră și nu reușește decât să se concentreze ca să se poată preface în fața copiilor că totul e bine, să îi hrănească, să le țină lecția de limba germană, să-i culce și să se poarte ca și cum nimic nu e în neregulă, când totul este în neregulă și lumea ei interioară se destrăma, iar ea trebuie să pretindă că nu. Cum ar putea să continue în acest fel? Cum ar putea să trăiască știind în ce pericol îngrozitor se află Ralf? Dacă va fi prins?

În dimineața următoare se trezește devreme: vrea să afle amănunte. Deschide radioul și merge să ia ziarul din fața ușii de la intrare. Și, da, informația a apărut în ziare. Și este difuzată la emisiunea de știri de la radio. Titlul din ziar: *Ofițer german de rang înalt ucis de luptători din Rezistență*. Nimic despre viața personală a ofițerului, nimic despre natura muncii sale; este descris drept erou, în timp ce inovații nu sunt altceva decât niște infractori păcătoși. O fotografie destul de neclară îl înfățișează într-un grup de ofițeri. I se menționează numele: *Oberst*¹ Friedrich Kurtz.

---

¹ „Colonel” (în germ. în original) (n. red.).

Friedrich? Nu este ăsta numele pe care l-a auzit rostit de Monique în urmă cu câteva zile? Să fie oare...? Studiază cu atenție poza. Da, el e. Prietenul lui Monique, cel cu care se sărutase ea, cel care îi făcea curte. Sarah parcurge în grabă textul de sub titlu.

Făptașii, se arată în articol, au reușit să fugă, însă poliția are piste și e încrezătoare că îi va prinde în câteva zile. Sarah lasă ziarul să cadă pe masă și aleargă în toaletă, se apleacă peste chiuvetă și încearcă să vomite, dar nu poate, fiindcă nu a mâncat nimic în ziua precedentă, așa că nu simte decât un gust înfiorător de fiere. Se stropește pe față cu apă rece și se întoarce în bucătărie, însă dă acolo peste Madame Elise, care pregătește micul dejun pentru Madame și Monsieur Lemoins, așa că murmură „bună dimineața”, împăturește ziarul uitat deschis pe masă și se strecoară înapoi în dormitorul ei de la mansardă, unde începe să umble de colo-colo, incapabilă să gândească, să facă orice; corpul, mintea par să-i fi crăpat într-o mie de bucăți. Cum va putea să reziste până la sfârșitul zilei?

Reușește totuși, și seara e sunată de Monique.

— Ai aflat știrea? gâfâie aceasta în telefon. Friedrich, Friedrich al meu a fost ucis!

— Da, am citit în ziar azi-dimineață, îi răspunde Sarah.

— Nu-mi vine să cred. Ce prostie! *Les maquisards* din Poitiers sunt niște imbecili de au ajuns să îl omoare! Știi dacă Ralf a fost implicat? Ai vorbit cu el?

Sarah caută cu disperare un răspuns, sau mai degrabă un răspuns potrivit. Este mai bine totuși să nu-i spună. Îi datorează măcar atât lui Ralf, oricâtă încredere ar avea în Monique.

— Nu știi, Monique. Nu... nu am vorbit cu el.

Se simte îngrozitor să o mintă deliberat pe Monique, prietena ei cea mai bună. E pentru prima oară când minte pe cineva în care se încrede; minciunile pe care este obligată să le spună, minciunile spuse naziștilor despre viața și identitatea ei, minciunile spuse lui Madame Lemoins, toate acestea nu contează câtuși de puțin. Aceasta este o minciună total diferită și se simte ca și cum ceva întreg și bun a crăpat în ea. Se simte de parcă ar fi o trădătoare. Totuși nu are încotro. Dacă i-ar spune adevărul lui Monique – că îl văzuse cu o zi în urmă și că el îi povestise –, ar fi o trădare și mai mare.

— Dacă auzi că a fost implicat, să nu spui la nimeni. Mie însă poți să-mi spui – îi pot fi de ajutor. Îl pot ascunde, îi pot ascunde aici, în Paris. Așa că să mă anunți dacă încearcă să ia legătura cu tine. Bine?

— Bine. Da... o să te anunț, Monique.

Știe însă că nu o să o facă. Ceva e în neregulă; a detectat o notă ciudată în vocea lui Monique. E ca o melodie care sună ușor fals, ceva sesizabil doar pentru urechea antrenată a unui muzician. Este acolo, deși nu-și dă seama cu exactitate ce anume. O tresărire de suspiciune o străbate, dublată de realizarea faptului că nu o va face cu niciun chip. Nu, nu îi va mai spune nimic lui Monique și n-ar fi trebuit să-i spună nimic niciodată.

Ziua se scurge în alte chinuri, alte torturi. E ca și cum o menghină ar strânge-o cu putere și i-ar stoarce ultima suflare, ultimul gând, dar în același timp e obligată să funcționeze, să se prefacă, să zâmbească, să vorbească, să-și joace rolul, deși e strangulată încetul cu încetul. Dacă incertitudinea cu privire la soarta familiei ei a zdruncinat-o, acum e de o mie de ori mai rău; se simte sfâșiată. Cum va putea supraviețui încă o zi, încă o noapte?

Și totuși supraviețuiește. Știrea de a doua zi e și mai rea, iar agonia crește de o sută, de o mie de ori: *Grupul de criminali arestat!* strigă titlurile din ziare, iar articolul detaliază, explicând că făptașii au fost prinși într-o casă abandonată din Poitiers în care se adăposteau. Le sunt divulgate numele. Iată-l și pe al lui Ralf – numele lui sub acoperire, Karl Vogel, este de acum expus în fața lumii. Sarah nu se poate abține: scoate un țipăt în timp ce citește, însă, din fericire, e singură în bucătărie, căci Madame Elise încă nu a sosit. Reușește să termine de citit articolul. Criminalii au fost reținuți și se află într-o închisoare din Poitiers, de unde vor fi trimiși la Paris pentru a fi judecați în regim de urgență și, dacă vor fi găsiți vinovați, vor fi executați.

Sarah se clatină pe picioare și mintea i se golește. I se înmoaie genunchii, o paloare rece ca gheața îi invadează fiecare celulă, respirația i se oprește și se agață de marginea mesei pentru a nu se prăbuși pe podea – trebuie să se calmeze! Nu are voie să cadă, cu toate că în clipa asta nu își dorește altceva. Trebuie să supraviețuiască acestei zile, nopții următoare, vieții ei! Cum va putea? Și totuși trebuie!

Monique sună din nou seara și rămân un timp ca să discute la telefon. De data asta Sarah nu mai caută o notă discordantă în vocea ei. Nu-i mai pasă, e prea târziu acum. Nu-i mai pasă de nimic. Nu mai are pe nimeni, și prieteni nu-și poate alege după placul ei. Nu o mai are decât pe Monique, și oricum, e prea târziu. Plânge în receptor, plânge din toată inima, iar Monique îi murmură cuvinte de îmbărbătare. Dar ce ar putea să spună cineva, ce alinare ți-ar putea oferi în astfel de momente?

A fost cea mai rea zi din viața ei.

Dar nici măcar aceasta nu este cea mai rea. A doua zi citește negru pe alb: *Ieri, cei cinci ucigași ai lui Oberst Kurtz au fost judecați și executați.*

De data aceasta, Sarah pică leșinată. De data aceasta, Madame Elise este acasă și o găsește. De data aceasta, e sfârșitul.

Sarah clipește, deschide ochii. Se trezește întinsă pe podeaua din bucătărie.

— Mă auzi, copilă? Poți să te ridici?

Menajera îi tamponează fața cu o cârpă umedă. Are o expresie inofensivă, blândă, îngrijorată.

Capul lui Sarah se odihnește pe o pernă formată din prosoape de bucătărie.

— Nu... nu știu. Am leșinat?

— Da. Te-am găsit întinsă pe podea.

Răceala de gheață e încă în ea, dar Sarah reușește să îngaime câteva cuvinte.

— Am... am primit niște vești rele.

Madame Elise îi șoptește conspirativ:

— Știi. Dar nu poți să rămâi aici. *Madame și monsieur* trebuie să coboare din clipă în clipă. Poți să mergi până la salonul de mic dejun? *Madame și monsieur* nu o să intre acolo. Trebuie să te ridici. Haide, o să te ajut eu.

Madame Elise o sprijină să se salte în picioare, o cuprinde cu brațul și o lasă pe Sarah să se reazeme de ea, în timp ce o conduce spre cămăruța din spatele casei, folosită de familie numai în lunile de vară.

O întinde pe canapea.

— Stai aici și așteaptă-mă. Mă întorc imediat ce pleacă stăpânii.

Așa că Sarah stă întinsă pe canapea, așteaptă și încearcă să digere vestea. Ralf e mort. Executat. De națiști.

De reprezentării răului împotriva căruia lupta. Ralf al ei, iubirea vieții ei; Ralf, jumătatea ei. E mort. Nu mai există. Nu mai e. Cum e posibil? Cum poate să trăiască știind că el e mort? Nici măcar nu e în stare să plângă – în ea este un gol, un vid; tot ce a fost acolo a dispărut, s-a stins, a pierit. Viața nu mai merită trăită. Nu poate să trăiască într-o lume lipsită de Ralf. Nu poate, nu mai poate... Începe să plângă cât mai silențios cu putință pentru că din bucătărie răzbesc zgomote. Madame și Monsieur Lemoins sunt acum acolo, însă curând se așterne tăcerea, căci se retrag în sufragerie să ia micul dejun; alte zgomote se aud când pleacă din casă. Pași. Uși care se deschid și se închid. Și pe urmă liniștea. Ușa încăperii se deschide și Madame Elise își face apariția în prag zâmbitoare, dând din cap și spunând „Au plecat!”, și acesta e momentul când Sarah clachează, când izbucnește iar în hohote de plâns, în vorbe nedeslușite, înecate, în icnete de suferință în brațele lui Madame Elise. Și acesta este momentul când realizează: Madame Elise este și ea mamă – una dintre acele femei minunate de puternice care au sprijinit-o, au ajutat-o și au hrănit-o pe tot parcursul odiseei ei, care i-au ridicat moralul și au molipsit-o cu iubirea, forța și curajul lor; Madame Elise este și ea una dintre ele, iar ea, Sarah, nu și-a dat seama pentru că... pentru că ce? Nu contează. Acum este aici pentru ea. Și Sarah știe acum. Știe că se poate topi în brațele lui Madame Elise, că-i poate povesti totul, că i se poate confesa, că se poate elibera. Madame Elise a fost tot timpul inima care bătea în liniște în casa aceasta, nerecunoscută, invizibilă, și totuși o prezență vitală; vitală pentru ea, pentru Sarah.

Și așa se face că ei îi dezvăluie Sarah totul, ei îi mărturisesc tot.

— Nu pot trăi fără el, spune ea.

— Ba da, poți. Trebuie. Nu poți să renunți. Nu asta și-ar fi dorit el. Gândește-te, ce și-ar fi dorit el?

— Pe mine.

— Da, dragă, dar în afară de tine?

— El... el mi-a spus că lupta pe care o ducea este mai importantă decât noi, decât dragostea noastră.

— Exact. Deci crezi că ar fi vrut ca tu să renunți, să te lași în voia sorții? Ar fi vrut ca să mori și tu?

— Nu, sigur că nu.

— Atunci repet întrebarea și, de data asta, gândește-te bine: ce și-ar fi dorit el?

Sarah gândește. Își trage nasul, se șterge la ochi și gândește adânc, atent. Și în final găsește răspunsul.

— Ar fi vrut ca eu să continui. Lupta. De dragul lui. Pentru Franța. Pentru libertate.

— Da, așa cred și eu.

— Dar nu pot! Sunt doar o fată! Și o lașă! se vaită ea.

— Ba nu ești. Ai ajuns până aici și te-ai descurcat bine. Te-am urmărit, Sarah, și te-ai descurcat bine!

— M-ai urmărit?

— Sigur că da. Te-am urmărit și te-am admirat. Am văzut cum te ocupi de copiii, cum te-ai adaptat. Cât de calmă și fermă ești, cât de matură.

— *Eu*, matură? Dar... sunt exact opusul.

— Nu, Sarah. Tu nici nu te cunoști. Încă. Dar te vei cunoaște. Trebuie să vezi moartea lui Ralf ca pe o provocare.

— Dar azi-dimineață am leșinat!

— E o reacție de înțeles. Stai un pic – am auzit ceva. E un zgomot, vine de sus.

Este Michel, care plânge.

— O, *zut!* Am uitat de el. Trebuie să plec. Mă întorc mai târziu, după ce o să plece copiii la școală.

— Așa să faci. Mai avem multe de vorbit.
Și vorbesc.

— Am vrut să te previn, recunoaște Madame Elise. Am vrut să te avertizez în privința lui Monique. Dar n-am putut, fiindcă ar fi însemnat să mărturisesc că ți-am citit și eu o parte din scrisori. Se înroșește rușinată. Îmi pare rău, știi că n-am nicio scuză. Însă în vremurile astea periculoase suntem nevoiți să facem lucruri rușinoase; trebuie să știm de care parte sunt oamenii cu care venim în contact. A fost o idee proastă să ascunzi scrisorile sub saltea – nu te-ai gândit că în casa asta există cineva care îți schimbă așternuturile?

E rândul lui Sarah să se înroșească.

— Nu m-am gândit, spune ea. Nu m-am gândit la tine, nici nu te observam. Și oricum, nu te-am plăcut – ai fost atât de neprietenoasă în prima mea zi aici, când am venit pentru interviu.

Madame Elise ridică din umeri.

— N-ai cum să mă învinuiești că lucrând într-o casă de *collaborateurs*, nu mă dau peste cap să fiu drăguță și binevoitoare cu toată lumea care intră pe ușă. Cum nu-mi permit să mă port urât cu patronii, tind să mă port urât în general, și în special cu străinii. Îmi cer scuze. Dar să știi că am descoperit curând că ești altfel de cum crezusem. Și scrisorile tale... Clatină din cap incredulă. Ce gest naiv din partea ta, și cât de periculos. Nu ar fi trebuit să le scrii, nu ar fi trebuit să le ții în cameră. Și totuși n-ai văzut că la un moment dat am început să mă port mai frumos cu tine?

Sarah se înroșește.

— Îmi pare rău. Nu prea te băgam în seamă.

— Înțeleg. Nu eram decât menajera cea invizibilă. În fine, ce vreau să-ți spun e că voiam mult să îți vorbesc, să te previn. Că nu așteptam decât momentul potrivit. Am fost îngrozită când am aflat că i-ai prezentat-o pe Monique lui Ralf.

— Chiar crezi că ea e cea care l-a trădat pe Ralf? Pe *ei*?

— Sigur că da. Monique e o cățea cu două fețe, cea mai rea din oraș! E în stare să-și trădeze propria mamă. Mă gândesc că a pus pe cineva să-l urmărească pe Ralf și a descoperit planul cu răpirea ofițerului. Deși probabil că nu vom afla niciodată cu exactitate ce s-a întâmplat.

Sarah se cutremură.

— Nici nu vreau să știu. Prietena mea cea mai bună... Dumnezeu mare, dar asta înseamnă că sunt indirect răspunzătoare pentru arestarea lui Ralf? Pentru că am avut încredere în Monique și am condus-o la el?

— Nu trebuie să gândești așa. S-a întâmplat și n-ai ce face, cert este că nu mai poți rămâne aici nicio zi. Probabil că ești următoarea pe lista naziștilor. Monique știe că ești evreică – e un miracol că n-ai fost arestată până acum.

— Ce ar trebui să fac? Unde să mă duc?

— Poate încerci să treci în Elveția ca să te întâlnești cu surorile tale? Sau să ajungi în Spania?

Sarah nu răspunde. Ceva crește tainic în ea, se ridică din profunzimile ei; sursa acestui ceva este tristețea adâncă ce s-a instalat ca o piatră în măruntaiele ei, însă din care a răsărit acum acest ceva, acest mic lujer – ce o fi oare? Nu știe să-l definească. E mult, mult mai mult decât o simplă furie. Mai mult decât durerea care o macină. E un sentiment ce se hrănește din suferința ei și e enorm. E sigur și ferm și

se încolăcește în jurul ființei ei, trăgându-și seva din durere și invadându-i fiecare fibră din corp. Este aproape ca și cum ar fi pe cale să se transforme în altcineva, într-o altă persoană, și totul se întâmplă aici, în bucătărie, și se trezește acum că se ridică în picioare, căci lucrul acesta e real și nu-l mai poate ignora: acum știe ce are de făcut.

— Te rog să mă scuzi, Madame Elise. Mă duc sus să-mi strâng lucrurile.

Sarah se întoarce; îl ține de mână pe Michel. E îmbrăcată cu haine de stradă; are sacoșa de pânză aruncată pe umăr și bocancii de munte în brațe.

— Trebuie să plec, îi spune lui Madame Elise. Trebuie să părăsesc casa asta. Știu ce am de făcut. Le-am scris copiilor bilete de adio – nu am putut să le spun în față, s-ar fi supărat prea tare.

— Înțeleg că nu vei încerca să ajungi în Spania?

— Nu, trebuie să termin munca începută de Ralf.

— Am bănuț că asta vei decide. O să am eu grijă de Michel astăzi.

— Mulțumesc, chiar asta voiam să te rog. Și mai am o rugămintă – poți să mă ajuți, să iei bocancul și să-l ții în mână răsturnat?

Lasă mâna lui Michel și-i dă bocancul lui Madame Elise. Scoate din sacoșă mica ei agendă și un creion și privește cu încordare înăuntru bocancului.

— E greu de descifrat, spune ea. Văd totuși că e un număr.

Madame Elise ține bocancul răsturnat și se uită și ea înăuntru.

— Da, e un număr scrijelit imediat sub călcâi. Vrei să-l citeșc cu voce tare ca să ți-l notezi? E scris mărunț și greu de descifrat.

— Da, te rog.

Madame Elise citește șirul de cifre și Sarah le notează. După ce o rostește pe ultima, Madame Elise întreabă șovăielnic:

— Poți să-mi spui ce...?

— E un număr de telefon, răspunde Sarah. Ralf mi l-a scris. Este numărul unei doamne din Metz - o cheamă Mathilde.

IV

FREIBURG

Grămada de suferință și lacrimi leșinată pe podeaua din bucătăria familiei Beaulieu nu mai există. Există în schimb o nouă Sarah, o Sarah diferită. Altceva a preluat acum controlul. Ceva nedefinit și totuși puternic și cuprinzător, un amestec de furie, dârzenie și iubire; împreună, aceste sentimente au dat naștere unei cutezante atât de completoare, încât orice grijă de sine dispare. E ca și cum tot ce însemnase Ralf s-a contopit într-o flacără fierbinte care i-a pătruns în corp, în inimă, și a transformat-o instantaneu în omul nou care este acum. Cuvintele rostite de Madame Elise i-au intrat în creier și și le-a însușit: trebuie să vadă moartea lui Ralf ca pe o provocare.

Sunt cuvinte care au mers drept la țintă. Ele sunt cele care au aprins această flacără, care au făcut-o să priceapă că nu este așa, și n-a fost niciodată. Nu a fost niciodată cea tânără inocentă, cea mică pacoste care își plângea de milă și se bălăcea în lacrimi. În ea a fost dintotdeauna *ceva* în stare latentă, ceva ce nu așteptase decât să i se spună: „Trezește-te! Fii tu însăși! Poți!”

Nu va privi înapoi. Aceasta este noua Sarah.

După plecarea din Poitiers, s-a întors la Metz traversând cât de repede a putut Parisul pentru a scăpa de spectrul lui Monique. Paris, locul unde Ralf a fost executat, locul unde zace probabil abandonat, uitat, îngropat într-un mormânt nemarcat. Și a ajuns la Metz, unde s-a reîntâlnit cu Mathilde. Iar aceasta a pus-o în legătură cu grupul de Francezi Liberi care îl primise pe Ralf în rândurile sale și care a acceptat-o acum și pe ea. I-a fost ușor să se alăture Rezistenței. Se crezuse lașă, prea timidă, prea imatură. Asta fusese vechea Sarah.

Se dovedește că Sarah, Sarah cea nouă, învață repede și e neînfricăată. E imediat integrată în grupul Rezistenței din Metz, imediat instruită să servească drept curier, imediat pusă la lucru, la început transmițând mesaje, lăsându-le și recuperându-le din cutii poștale secrete, apoi localizând, salvând și escortând piloții avioanelor doborâte, pe urmă transportând arme, grenade și explozivi din plastic acolo unde este nevoie. Nu a plâns niciodată după plecarea din Poitiers. Mai mult decât atât, a devenit curierul cel mai curajos, cel mai viclean, cel mai demn de încredere.

A învățat să mintă fără scrupule, să flirteze cu gestapoviștii care o opresc ca să îi ceară documentele. Știe să le zâmbească sfios și să-și fluture genele, să se joace cu o şuviță din părul care îi scapă de sub batic și să rostească într-o combinație perfectă de timiditate și vino-ncoace „Zău așa, domnule ofițer, arăt eu a spioană?”

Iar ei îi întorc zâmbetul, cuceriiți pe loc de farmecul ei feminin, și o lasă să plece, cu tot cu coșul cu mere pe fundul căruia stă ascuns un pistol-mitralieră, cu bucățelele de hârtie cu mesaje codificate din pliurile rochiei, cu explozivii din plastic din baghetele golite de miez, cu muniția din

căptușeala falsă a valizelor. Călătorește de la Paris la Metz și înapoi, la Reims, Rouen și Amiens, și o dată ajunge până departe în sud, la Orléans. Este curierul lor cel mai bun; aproape că și-a dezvoltat un al șaselea simț care o ajută să câștige încrederea oamenilor; a tras învățăminte din experiența cu Monique și e acum capabilă să vadă dincolo de aparențe, fără să se înșele niciodată. E capabilă să detecteze minciunile, dar și să mintă fără să-și facă scrupule și atât de convingător, încât ea însăși crede în propriile minciuni.

— E vorba de bunica mea, *monsieur*. Am primit vestea că e grav bolnavă și merg s-o vizitez la Paris. Amândoi părinții mei au murit și ea e tot ce mi-a rămas pe lume și vreau să-i duc aceste *médicaments* primite de la un prieten doctor. E adevărat, sunt *médicaments* de pe piața neagră, dar cred că pot fi iertată, nu-i așa, având în vedere circumstanțele. Sper că puteți trece cu vederea această mică încălcare a regulilor.

Sau:

— Tată meu a murit, *monsieur*, și merg la înmormântarea lui. Am inima frântă, el era tot ce mai aveam pe lume.

Este capabilă să plângă la comandă, să stoarcă lacrimi care-i țâșnesc din ochi și se preling pe obraji, lăsând în urmă dâre ca de melc pe care nu le șterge niciodată. Poate să-și compună o expresie de suferință profundă sau una seducătoare, cât ai clipi, și știe cu precizie pe care dintre ele să o folosească, când anume și asupra cui. Ar fi putut fi actriță, dar nu, este spioana perfectă fiindcă interpretarea ei este întotdeauna nuanțată și spontană, mereu adaptată la destinatarul subterfugiului său. Ea însăși este uimită și amuzată descoperindu-și această abilitate, pe care nu ezită să o exploateze în avantajul ei. Rezistența o iubește. Este una dintre puținele lor femei, și femeile sunt prețioase, nu numai

fiindcă trezesc mai puține suspiciuni – așa cum se întâmplă cu bărbații tineri, a căror apariție ridică întotdeauna întrebarea de ce nu sunt în armată –, ci și pentru că e foarte pricepută la ceea ce face. În plus, e o femeie dezirabilă. Are o mulțime de ocazii pentru a lega relații amoroase, mulți colegi îi bat la ușă, însă ea îi respinge pe toți. Nu va iubi niciodată un alt bărbat. Ralf trăiește în inima ei. Spiritul lui e cel care a însuflețit-o și spiritul lui a devenit acum al ei.

Lunile petrecute luptând în calitate de curier pentru Rezistență au întărit-o, au pus-o la încercare, i-au demonstrat seriozitatea și abilitatea de a fi spioană, agent, *maquisard* neînfricat. Așa se face că e chemată să se prezinte la un oarecare Monsieur Bigot. Nu este numele lui real. Monsieur Bigot lucrează la serviciul francez de informații, *Bureau Central de Renseignements et d'Action*¹ – BCRA.

— Mademoiselle Mayer, de ceva vreme sunt în căutarea unei persoane vorbitoare nativă de germană, de preferință femeie. Mi-ai fost recomandată de celula din Rezistență din care faci parte.

Ezită, și Sarah îl privește cu nerăbdare, în expectativă. E pregătită pentru următorul pas, pentru misiunea următoare, pentru treapta următoare pe scara Rezistenței. E pregătită pentru orice, pentru tot.

— Da? îl îndeamnă ea când vede că Monsieur Bigot tace.

— Misiunea pe care o avem în vedere pentru tine ar fi foarte periculoasă. Iar tu ești așa de tânără și lipsită de experiență. Dar nu avem pe altcineva. Ne trebuie o persoană care să vorbească perfect limba germană, astfel încât să treacă drept nemțoaică.

---

¹ Biroul Central de Informații și Operațiuni (n. red.).

Sarah chicotește.

— O aveți în față. Oficial, eu sunt nemțoaică – după anexarea și ocuparea Alsaciei, locul meu de baștină, am primit acte de identitate germane. Sunt bilingvă, deși, desigur, vorbesc germana cu accent alsacian.

— Da, da, știm toate astea. Documentele nemțești autentice ar fi unul dintre motivele alegerii tale. Și faptul că ești alsaciană e perfect, fiindcă va trebui să treci prin Colmar. Tinerețea și lipsa ta de experiență sunt cele care ne îngrijorează.

Nerăbdarea lui Sarah crește și mai mult la auzul numelui Colmar.

— Dar cum pot câștiga experiență dacă nu mă puneți la încercare? spune ea. Dați-mi misiunea, oricare ar fi ea.

— Uite care e treaba: va trebui să intri în Germania. Misiunea este în Germania. Și ai fi complet pe cont propriu, cu nimeni care să te ajute. E o misiune secretă, în care nu te poți baza decât pe instinct și abilități. Ai fi înconjurată de nemți; va trebui să te amesteci printre ei, să îi convingi că ești cine susții că ești, să-i minți, să-i lingușești și în final să le smulgi informații.

Sarah simte că i se pune un nod în gât. Este ceva la care nu se așteptase. Însă respiră adânc și își revine.

— O s-o fac, orice ar fi.

— E ca și cum te-ai arunca singură în gura lupului.

— Sunt pregătită, susține ea, și-și întărește spusele dând din cap.

— Va trebui să parcurgi un instructaj de câteva luni.

— Când încep?

— Imediat. Monsieur Bigot ezită din nou. Mai e ceva ce ar trebui să știi înainte de a accepta misiunea.

— Da?

— Noi îți putem asigura intrarea în Germania. Îți putem face rost de un permis de călătorie – trenurile dintre Colmar și Freiburg transportă acum aproape exclusiv personal militar, așa că vei avea nevoie de un asemenea permis. Însă nu putem să te aducem înapoi în Franța. Pentru asta va trebui să te descurci singură.

Sarah se îneacă.

— O... Bine, dar atunci cum voi putea să vă transmit informațiile?

— Avem un agent în Basel și de acolo un sistem de transmitere a informațiilor prin curieri. Va trebui să iei legătura cu agentul, restul e în sarcina noastră. Așa încât nu vei fi obligată să te întorci. Vei putea rămâne în Germania până la sfârșitul războiului. Și te asigur că sfârșitul nu e prea departe. De la debarcarea de luna trecută, Aliații reiau treptat controlul asupra Franței. Însă zona de frontieră delimitată de Rin, la est de Alsacia, încă ne dă bătăi de cap. Nemții o țin solid în mâini și controlul asupra ei este crucial pentru victoria noastră finală. Iar tu poți să ajuți la asta.

— Dar... dacă aș vrea să mă întorc în Franța înainte de terminarea războiului? Vreau să ajung la Colmar.

Sunt atâtea lucruri care o așteaptă în orașul natal. Vrea să știe ce s-a întâmplat cu părinții, e disperată să afle vești. Acum, că l-a pierdut pe Ralf, e cu atât mai necesar să-și găsească restul familiei.

Monsieur Bigot ridică din umeri.

— Alsacia se află sub ocupație germană. E treaba ta dacă vei dori să mergi acolo după ce îți vei încheia misiunea, iar la întoarcerea în Franța va trebui să te descurci pe cont propriu. Dacă vei dori să părăsești Germania, cel mai bine e să o faci pe la frontiera cu Elveția. Avem acolo un fermier care a ajutat mulți oameni. Îți putem da adresa lui. Dar va

trebui să-ți organizezi singură fuga. Frontiera e păzită bine de nemți. E periculos și nu te putem ajuta.

Sarah cade pe gânduri și rămâne tăcută pentru o vreme. S-a obișnuit cu primejdiile; acum nu mai are pentru cine să trăiască în afară de familie. Însă moartea lui Ralf a eliberat în ea o forță nouă și ciudată: trebuie să-i răzbune moartea și o va face doar lăsând deoparte propriile interese ca să lupte pentru libertatea Franței, așa cum a început deja să facă. Ralf și-a sacrificat fericirea – șansa de a fugi din Franța împreună cu ea – pentru a lupta în cadrul Rezistenței. Ea trebuie să facă la fel. „Țelul acesta este mai important decât noi”, așa spunea el mereu. „Mai important decât dorința noastră de a fi împreună. Trebuie să lăsăm deoparte micile noastre nevoi ca să luptăm pentru libertate.”

Răsuflă adânc.

— Accept.

*

Urmează un program de instruire intens și riguros. Este trimisă într-o tabără de instrucție secretă, aflată undeva în nordul Franței.

Îi prinde foarte bine faptul că are o memorie bună, căci trebuie să păstreze în minte, fără a nota nimic, tot ce i se predă. Programa cuprinde lecții despre activitatea militară germană în zona graniței și informații generale cu privire la armata germană: uniforme Wehrmachtului și Gestapoului, grade militare, echipament, arme, muniție. Studiază organigrame și însemne militare, învață să recunoască și să facă distincția între însemnele de multiple culori de pe gulerele uniformelor; să numere și să recunoască tresele de pe epoleți; să numere și să recunoască barele și frunzele de stejar de pe mâneci. Trebuie să învețe să recunoască

unitățile militare: să facă diferența dintre *Fallschirmjäger*¹ și *Gebirgsjäger*², să identifice *Waffen SS* și *Sicherheitsdienst*, să știe care soldat face parte dintr-un regiment de parașutiști și care este subofițer în trupele Panzer. E ca și cum ar studia pentru un examen la școală, numai că aici penalizarea pentru neștiință poate fi moartea.

Învață alfabetul Morse, cum să codifice și să decodifice mesaje; ca bază a codului ei trebuie să aleagă o poezie. Pentru moment e pusă în încurcătură; nu a citit prea multă poezie, nici pentru propria plăcere, nici pentru școală. Însă apoi își amintește Psalmul 22, „Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi”, cel pe care mama sa i l-a recitat înainte de plecarea ei de acasă, cel ale cărui cuvinte i-au oferit ocazional putere și alinare. El are să fie poemul ei.

Cel mai mult trebuie să studieze și să memoreze hărți: hărți ale zonei de graniță cu sudul Germaniei, de-a lungul Rinului, fluviul care desparte provincia Alsacia, cândva aparținând Franței, de landul Baden din Germania. Trebuie să și le întipărească în minte pentru a putea recurge la ele oricând are nevoie fără să apeleze la hărți imprimare. Mai trebuie să învețe pe de rost rute și mersul trenurilor, nume de sate și localizarea lor, râurile, podurile și căile ferate care le leagă, cea mai importantă dintre ele fiind cea dintre Freiburg și Colmar ce traversează podul Neuf-Brisach.

— Asta e calea ferată care ne interesează, îi spune instructorul, arătând o linie pe harta întinsă în fața lor. În fiecare zi, nemții trimit sute de trupe peste podul ăsta, trupe și tancuri. Trebuie să aflăm unde și când sunt încărcate

---

¹ „Parașutiști” (în germ. în original) (n. red.).

² „Vânători de munte” (în germ. în original) (n. red.).

trenurile. Trebuie să le aflăm sursa. Și, odată ce o descoperim, o vom distruge. Scopul principal al misiunii tale va fi depistarea sursei.

I se alocă o nouă identitate: va fi Hannah Schmidt, o tânără alsaciană a cărei familie a fost ucisă atunci când satul natal a fost ras de pe fața pământului de un raid al Aliatilor. O tânără care își caută rudele rămase în viață în regiunea de graniță situată la vest de Freiburg. O fată inocentă, o orfană în căutarea unui nou cămin.

I se explică ce traseu trebuie să urmeze. Va călători cu trenul până la Strasbourg, unde va lua un alt tren spre Colmar. În Colmar va schimba din nou trenul; acolo va primi permisul de călătorie în Germania și biletul. Va trebui să traverseze Rinul și să ajungă la Freiburg.

— Colmar! icnește ea.

— Da, Colmar. Știi că e orașul tău natal. Dar, *mademoiselle*, nu ai voie să te oprești acolo. Nu ai voie să-ți întrerupi călătoria, să cobori din tren ca să îți cauți prietenii și rudele. Este vital să urmezi întocmai instrucțiunile. Colmarul mișună de militari nemți, este centrul activității armatei germane din întreaga regiune. Știi că abia aștepti să afli vești despre familia ta, însă pentru moment va trebui să-ți stăpânești nerăbdarea – vei avea timp mai târziu să faci cercetări, acum nu e momentul. Ai înțeles?

Sarah își înghite nodul din gât și cuvintele care îi stau pe buze: „Dar trebuie! Trebuie să merg să-mi caut părinții; trebuie să aflu ce s-a întâmplat cu ei! Cum să n-o fac din moment ce voi fi la Colmar? Și cum să nu mă strecor afară din gară ca să aflu vești?”

Așa se face că stă acum, așa cum i s-a spus, pe o bancă de pe peronul doi al gării din Colmar. Deasupra capului ei, lipit pe

perete, este un afiș cu portretul lui Hitler. Steaguri și afișe cu svastica sunt pretutindeni. Trenurile care vin și pleacă sunt și ele împodobite cu svastici. Nu după mult timp, un bărbat înalt și slab, îmbrăcat într-un costum gri și cu un ziar în mână, vine și se așază lângă ea pe bancă. Deschide ziarul, citește. Îi aruncă o privire, dă din cap și zice:

— *Guten tag, Fräulein.*¹ Ați sosit astăzi de la Lyon?

Este parola convenită. Sarah răspunde:

— Da, și sunt în drum spre Strasbourg.

Bărbatul dă din nou din cap, continuă pentru un timp să citească ziarul, apoi îl împătorește, îl lasă pe bancă lângă Sarah, se ridică în picioare, se înclină ușor în fața ei și se îndepărtează.

Sarah ia ziarul. Înăuntrul lui este un plic. Un plic care conține permisul de călătorie și biletul de tren. Se întâmplă aievea, va trece granița și va intra pe teritoriul inamicului. „Vei fi pe cont propriu”, așa îi spusese Monsieur Bigot. Și, într-adevăr, niciodată nu s-a simțit mai singură.

Odată ajunsă în Germania, poate fi prinsă, torturată, ucisă. I-au dat ceea ce ei numesc pilula-L. E o capsulă mică, umplută cu cianură și cu înveliș gumat, pe care trebuie s-o țină ascunsă asupra ei sau în haine, în așa fel încât să poată ajunge cu ușurință la ea, în caz că este arestată de Gestapo. Gestapoviștii sunt foarte pricepuți la smulgerea de informații; metodele lor de tortură vin de hac până și celor mai experimentați agenți. Dar, dacă înghiți pilula, scapi de suferință; ești mort în câteva secunde, chiar înainte ca interogatoriul să înceapă. În felul acesta, agentul poate salva viețile celor care depind de tăcerea lui.

---

¹ „Bună ziua, domnișoară” (în germ. în original) (n. red.).

Este o moarte rapidă și nedureroasă, mai ușoară decât cea la care ai fi supusă de inamic.

Dar ea nu se gândește acum la Gestapo sau la posibila ei arestare. Se gândește la părinți, la fosta ei casă, aflată la doar câteva minute de mers pe jos de gară. I s-a interzis să meargă acolo, dar când se uită la ceasul de pe perete, vede că trenul de Freiburg nu va ajunge în gară decât mult mai târziu, după ce se va întuneca. Are mult timp la dispoziție.

„Trebuie să știi! E vorba de familia mea, de părinți! Nu pot să pornesc în misiune fără să știu ce s-a ales de ei! Dacă e să mor, măcar să știu ce li s-a întâmplat!”

Trebuie să ia o decizie. Poate că cea mai grea din viața ei. Se uită lung la ușile de ieșire din gară; nu i-ar lua mult să se strecoare afară ca să afle ce vrea să știe și să se întoarcă. Mai e atât de mult până la sosirea trenului – câteva ore. Poate s-o facă și nimeni nu va ști. Uite ieșirea, o așteaptă. Nu-i va lua mult timp.

Dar nu, trebuie să se comporte ca o profesionistă. A fost instruită și ordinele trebuie respectate, regulile urmate, dispozițiile executate exact așa cum i-au fost date. E ca într-o orchestră: fiecare instrumentist trebuie să interpreteze întocmai notele din partitură. Orice variație, indiferent cât de mică, poate distruge întreaga prestație, și până și solistul trebuie să se alinieze cerințelor și să nu acționeze individual. S-a înrolat în armata de renegați a Franței Libere; trebuie să joace după reguli, chiar dacă se află în Colmar. Și, oricum, Monsieur Bigot avusese dreptate: locul mișună de soldați. Nu poate risca. Și totuși, în interiorul ei se dă o luptă. Cum poate sta aici, fără să facă nimic, când vechea ei casă este atât de aproape?

Tentația este prea mare. După zece minute se ridică și iese pe ușa gării.

Traversează *Bahnhofplatz*. Piața gării s-a schimbat atât de mult față de cum o știa ea în copilărie. Afișe supradimensionate cu svastica, imprimate în roșu, alb și negru. Drapele naziste și afișe cu Hitler lipite pe ziduri. Vehicule ale armatei împopoțonate cu svastici, parcate sau circulând. Și soldați peste tot; mai mulți soldați decât civili. Sarah își îndreaptă umerii, își ridică bărbia și traversează piața fără să ia în seamă fluierăturile și strigătele apreciative ale bărbaților

Reușește să treacă mai departe fără incidente și își croiește drum prin aleile înguste pavate, mărginite de șiruri de case pe jumătate cu lemnărie aparentă. E cuprinsă de nostalgie. *E acasă! În Colmar, leagănul vieții ei!* Dar nu mai e Colmarul pe care ea l-a cunoscut. Nu zărește nicio față prietenoasă. Se intersectează cu o femeie pe care o știe, Madame Charron, cusătoreasă, și îi zâmbește și deschide gura ca să o salute, însă Madame Charron nu îi întoarce zâmbetul; face o grimasă și clatină din cap, ca pentru a o avertiza, după care își reia mersul și pleacă mai departe, fără a o saluta.

Simte fiori reci pe șira spinării. „Ceva e în neregulă”, își zice Sarah. Pe fețele civililor pe lângă care trece citește aceeași asprime pe care a remarcat-o la Madame Charron; oameni pe care i-a cunoscut în copilărie nu-i adresează niciun cuvânt, nicio privire. În aer plutește o atmosferă aproape sinistă.

Ajunge în sfârșit la *Gerechtigkeitsgasse* și este copleșită de un val de bucurie. *Aici e casa ei!* Dar veselia îi e înăbușită de anxietate, de conștiința faptului că peste câteva momente va afla adevărul. Oare părinții ei au reușit să fugă? Și unde sunt acum?

Stă în fața fostei ei case. Vitrina e tot spartă și tot acoperită de scânduri bătute în cuie. Apasă pe sonerie; dinăuntru

se aude un clopoțel, sunetul pe care îl știe dintotdeauna, dar niciun fel de alt zgomot. Așteaptă, dar nimeni nu vine să-i deschidă ușa. Nimic surprinzător; la urma urmei, părinții nu ar fi avut cum să rămână aici. Și totuși... Poate că cineva locuiește acum acolo și ar putea să-i spună... și în clipa următoare o voce țipă în ea: „Dumnezeule, nu! Ce faci, Sarah, *ți-ai pierdut mințile* de vrei să suni? Ai uitat ce ai învățat la instructaj? Dacă locuiește cineva aici, atunci sunt cu siguranță niște nemți, niște naziști! Părinții tăi au reușit probabil să fugă și casa a fost rechiziționată – de germani! Pleacă odată de aici!”

Se îndepărtează repede de casă. Trece pe lângă câteva clădiri din josul străzii și se îndreaptă către prăvălia cizmarului. Acolo ar fi trebuit să se oprească de la bun început, pentru că, dacă e ca să știe cineva ce s-a întâmplat, acela este unchiul Yves. Deschide ușa în zgomot dogit de clopoței și pătrunde în încăperea îngustă. Totul îi este foarte familiar: mirosul de piele și ulei de in, uneltele de muncă așezate pe rafturi, vitrina cu cele câteva perechi răzlețe de pantofi și tejgheaua. În spatele tejghelei stă o fată cu păr castaniu care se ridică la vederea ei și îi zâmbește.

— Cu ce te pot ajuta?

Sunt primele cuvinte prietenoase pe care le aude de la sosirea în Colmar, dacă nu ia în calcul strigătele pofcioase ale soldaților. Dar poate că din cauză că fata asta este o străină. Probabil că unchiul Yves a angajat-o ca să lucreze la tejghea și să trateze cu clienții.

— Aș vrea să-l văd pe Monsieur Girard, spune Sarah arătând spre capătul îndepărtat al coridorului, unde se află ușa care dă în atelierul unchiului Yves.

— Mergi înainte, răspunde fata, după care se așază la loc.

Sarah înaintează, deschide ușa și rămâne în prag. Totul e neschimbat. Atelierul, uneltele, rafturile, masa înțesată de lucruri – și, în fața ei, unchiul Yves, care își ridică privirea, o vede și se grăbește spre ea ca să o prindă în brațe.

— Sarah! *Ma petite!* Te-ai întors!

— Da, unchiule. Sunt doar în trecere și am venit ca să văd – să aflu...

Ochii ei se agață de ai lui, întrebători, imploratori, nerăbdători: „Te rog, te rog, unchiule, spune-mi că totul e în regulă! Spune-mi că ai mei sunt în siguranță!”

Însă în ochii lui nu găsește răspunsul după care tânjește. Ochii lui nu îi oferă ușurare, mângâiere, nu o eliberează de premonițiile rele care o chinuie de mai bine de un an. Dimpotrivă.

În ochii unchiului Yves citește tot ce poate fi mai rău. Citește suferință și compasiune și o durere adâncă, insondabilă. Umerii ei se încovoie.

Însă adevărul e și mai rău de atât.

— Au venit să-i aresteze, spune unchiul Yves într-un târziu. Înainte să se termine luna de păsuire. I-au târât afară, în stradă. Li s-a spus să-și ia fiecare câte o valiză, însă Josef a refuzat și și-a luat în schimb vioara.

— Tipic pentru el, zice Sarah. Muzica e viața lui, muzica e mai importantă pentru el decât hainele. Deci înțeleg că au fost trimiși într-un lagăr. De asta mi-a fost cel mai teamă.

Ochii i s-au umezit; trebuie să-și ștergă des lacrimile.

— Dar... dar, draga mea, e mai rău de atât. Poate că nici n-ar trebui să-ți spun – la urma urmei, acum nici nu mai contează. Dar... dar...

— Dar ce?

— Surioara ta Sofie a început să urle. A țipat, a strigat că nu pleacă nicăieri.

— O, nu!

— Mama ta a încercat s-o calmeze, dar nu a reușit. Un soldat a plesnit-o pe Sofie și ea l-a lovit cu picioarele. Au vrut s-o țină cu forța, dar nu s-a lăsat, s-a zbătut și a continuat să țipe. Și, în cele din urmă... au împușcat-o.

— Au împușcat-o pe sora mea?

Șocul o paralizează.

Unchiul Yves începe și el să plângă.

— Da, chiar aici, în stradă. Încă se mai văd pete de sânge printre pietrele de pavaj. Eu și câțiva vecini am încercat să curățăm locul, dar...

— Ai fost de față? Ai văzut ce s-a întâmplat?

Yves dă din cap.

— Da, eu și alți câțiva; cu toții am fi vrut să ajutăm, să-i oprim, dar ce puteam face? Tatăl, mama, cealaltă soră a ta au fost târați mai departe, plângând și strigând. Tatăl tău a urlat „Împușcați-mă și pe mine, porci naziști! Împușcați-mă și pe mine!” Dar sigur că nu l-au ascultat. Au fost urcați într-un vehicul și duși de aici. Nu știm unde. Se pare că într-un lagăr german. Am încercat să aflăm informații, dar n-am reușit. Nu știm nimic de soarta lor, și nici nu vom afla decât după terminarea războiului.

Izbutește cumva să-și croiască drum înapoi spre gară, pe lângă soldații care fluieră admirativ după ea, pe lângă afișele cu svastica. Urcă în trenul de Freiburg. Vagonul este aproape gol – un lucru bun.

Își mușcă încheieturile degetelor ca să împingă valurile de durere în jos, tot mai jos, în cutia încuiată unde a îngropat și suferința provocată de moartea lui Ralf. Nu-și poate permite să cedeze durerii.

Are o treabă de îndeplinit. Și locul acela întunecat dinlăuntrul ei, acel loc de îngropăciune a celor mai profunde chinuri, îi oferă impulsul de care are nevoie. Astăzi, impulsul s-a amplificat de o sută de ori.

Sarah s-a oțelit.

Și iat-o ajunsă la Freiburg. A aflat adevărul, un adevăr care s-a dovedit mai rău decât se așteptase. În timpul călătoriei cu trenul a încercat să asimileze noutățile: că surioara ei iubită este moartă, că nu se știe ce s-a întâmplat cu părinții ei. Nu poate face nimic. Însă măcar acum știe. Oare ar fi fost mai bine să nu afle, să-și păstreze intacte speranțele? Probabil că nu. Nici că se putea o știre mai proastă... Își dorise din tot sufletul ca ai ei să fi scăpat cu fuga! Totuși, încă mai are o rază de speranță – că după război, care se va termina cu siguranță în curând, acele lagăre îngrozitoare vor fi golite și că se va reîntâlni cu părinții și cu sora ei Manon. Circulă însă niște zvonuri – zvonuri cum că lagărele de muncă ar fi de fapt lagăre ale morții. Nu vrea să dea crezare acestor zvonuri. Nu. Părinții și sora ei sunt în viață și se află într-un lagăr și după război ea are să-i găsească. Trebuie să se agațe de această speranță; nu poate lăsa durerea s-o macine, să-i distragă atenția de la misiunea pe care și-a asumat-o. Trebuie să-și continue treaba, trebuie să o ducă la bun sfârșit.

Dar înainte de a se dedica total misiunii, mai are *ceva* de făcut. De îndeplinit cea mai grea sarcină. Care implică o nouă deviere de la plan, însă de data asta nu va încălca regulile. „Vei fi pe cont propriu”, așa îi spusese Monsieur Bigot, „și va trebui să iei decizii de una singură. Asigură-te că vor fi cele mai bune decizii”.

Din păcate, nu a făcut schimb de adrese cu Ralf, doar și-au promis să ia legătura după război prin intermediul lui

Margaux. E păcat și este totodată dovada lipsei lor de judecată, căci iat-o acum în orașul lui natal, fără nicio idee despre adresa la care locuiesc părinții lui. Are însă indicii. Știe că tatăl lui Ralf este chirurg ortoped. Ralf i-a spus că e angajat la un spital catolic, căci după ce refuzase să se înscrie în Partidul Nazist, nu i se mai permise să lucreze la Universitäts-Klinik. Îi e ușor să afle că în Freiburg funcționează două spitale catolice: Loretto și Sf. Iosif. Și îi e ușor să descopere că doctorul Sommer lucrează la Sf. Iosif.

Recepționera este o femeie slabă și înțepată, cu părul gri ca oțelul, strâns la spate într-un coc sobru. Se holbează la Sarah cu ochi albaștri, reci ca gheața, care par să o sfredelească și să tragă o concluzie: „Nu arăți ca o pacientă.”

Are dreptate: Sarah nu e pacientă. Aduce vești, cele mai rele vești pe care le poate primi un părinte.

— Agenda de programări a doctorului Sommer este plină pentru următoarele săptămâni, rostește pe un ton aspru recepționera. Dacă doriți, vă pot programa în noiembrie.

— Nu! Trebuie să-l văd astăzi - acum. E o chestiune personală. Vă rog, anunțați-l - numele meu este Hannah Schmidt. Ah, dar nu mă cunoaște, n-are cum să știe...

— Cum poate fi o chestiune de ordin personal din moment ce nu vă cunoaște? Să știți că domnul doctor este o persoană foarte ocupată. Dacă aveți de discutat o problemă personală cu dânsul, de ce nu mergeți să îl vizitați acasă?

— Nu, nu! N-am cum! Dar... dar... vă rog să-i spuneți că vreau să-i vorbesc. Că e ceva urgent. Și că e vorba de Ralf.

— Ralf?

Femeia se încruntă și mijeste ochii.

— Ralf? Să-i spun de Ralf? Atâta tot?

— Da, atât. Va înțelege. Vă rog... Mergeți și anunțați-l.

E secătuită de puteri, extenuată și se teme de întâlnirea cu tatăl lui Ralf, dar e ceva ce trebuie să facă. Înainte de orice. Nu face parte din misiune; știe că a depășit orice măsură și se uită neliniștită în jur ca să se asigure că gestapoviștii nu au urmărit-o de la hotelul ieftin în care a dormit noaptea trecută. Îi pare rău că nu e mai bine îmbrăcată. S-a întors de unde a plecat: haine vechi, o fustă de tweed jerpelită, o bluză de bumbac în dungi, o jachetă tricotată și, desigur, bocancii ei solizi, pătați de sânge. A renunțat la ținutele demodate, dar elegante ale lui Monique. A devenit o persoană nouă, cu o nouă identitate, o nouă încarnare, s-a reinventat.

Recepționera așază receptorul înapoi în furcă.

— Doctorul Sommer a zis că puteți intra, anunță ea pe un ton dușmănos, în timp ce un pacient iese din cabinet.

Sarah dă din cap în semn că a înțeles, se îndreaptă spre ușa cu plăcuță de alamă strălucitoare, ridică mâna ca să ciocănească... Nu apucă; ușa se deschide și în prag apare doctorul Sommer, un bărbat zdravăn ca un urs. Îi întinde mâna, o trage înăuntru și închide ușa. Sarah nu suportă să-i privească fața. Să vadă suferința, speranța, teama, angoasa înțipărite pe chipul lui.

— Ai vești de la Ralf – de la fiul meu? întrebă el, și vocea i se sparge.

— Da, răspunde Sarah, dar nu izbutește să rostească mai mult decât acest cuvânt, dar este de ajuns. Se pierde cu firea și, pentru prima oară de la momentul clacării din Poitiers, se prăbușește în lacrimi, în hohote mari de plâns, așa încât doctorul Sommer, un străin, la urma urmei, se grăbește să vină să o sprijine și rămân acolo, agățați unul de celălalt, scuturați amândoi de plânsete sfâșietoare.

*

Herr Sommer o informează pe recepționeră că pleacă acasă și-i cere să anuleze toate programările și să le spună pacienților care se prezintă la cabinet că a intervenit ceva și doctorul nu va fi disponibil în restul zilei. El și Sarah părăsesc spitalul, merg pe jos până la stația de tramvai, urcă într-unul care trece prin Martinstor, pentru a pătrunde în Wiehre, un cartier de lux al orașului. Străbat Prinz-Eugen-Strasse, o arteră lată, plină de vegetație, cu vile elegante retrase de la stradă în spatele unor grădini mari cât niște parcuri. O conduce pe o poartă și pe aleea care dă către una dintre aceste vile. Un labrador maro-ciocolatiu sare să îl întâmpine pe doctor și o salută pe Sarah dând din coadă, agitându-se plin de voieșie.

— El este Bruno, îl prezintă doctorul Sommer. Câinele lui Ralf. El iubește – *iubea* animalele, în special câinii.

Răsuțește cheia în ușă. Pătrund într-un hol mochetat de dimensiuni impresionante. O femeie dă buzna pe una dintre multele uși.

— Franz? Ai venit devreme... Ce... o!

Femeia se oprește. Privirea ei zboară de la o față la cealaltă, studiind expresiile, citindu-le, descifrându-le, incredulă la început. Apoi, pe măsură ce înțelege, fața ei se boțește și doamna Sommer se aruncă în brațele soțului.

— *Nein, nein, nein, nein, nein!* bolborosește, agățându-se de el cu toată puterea. Nu, nu-mi spune, nu-mi spune!

Doctorul nu spune. Nu e nevoie s-o facă. Nu e nevoie ca propoziția să fie rostită cu voce tare. Sarah plânge și ea acum fără rețineri. A renunțat la armura care a ținut-o dreaptă de când a părăsit Poitiers, și-a abandonat fațada de oțel. A dat liber durerii care a săpat o gaură adâncă în ființa ei, un abis

în care s-a prăvălit. Vede rezemat de perete un scaun tapițat, se lasă să cadă pe el, își îngroapă capul în mâini.

Doctorul Sommer se desprinde din brațele soției și se întoarce cu fața spre Sarah, gesticulând în direcția ei.

— *Liebling*¹, ea este Hannah. Este – *a fost* – logodnica lui Ralf. Este la fel de distrusă ca și noi și trebuie s-o tratăm ca pe fiica noastră. Mi-a povestit o parte din istorie – o s-o repete acum și pentru tine.

Frau Sommer dă din cap și răspunde printre lacrimi:

— *Ja, ja*, haide să mergem în bucătărie. O să fac o cafea. Iertați-mă, sunt așa de... așa de...

Cedează iar suferinței, pare gata să se prăbușească. Sarah sare în picioare, uitându-și propria durere, și o sprijină împreună cu doctorul Sommer, după care o duc în bucătărie și o așază la masa din colțul încăperii. Doctorul Sommer merge la aragaz și se apucă să prepare cafeaua. Frau Sommer se străduiește să-și revină, își trage nasul, își șterge ochii cu un șervet, se uită la Sarah și își cere scuze, încearcă să fie o gazdă bună și în același timp să facă față bombei care i-a explodat în inimă.

Cafeaua e cafea adevărată, un lux rar, iar prăjitura este o tartă cu mere făcută în casă, un deliciu pe care Sarah are impresia că nu l-a mai savurat de ani de zile. Mănâncă și își spune povestea. Recunoaște că Hannah Schmidt nu este numele ei real.

— Mai mult nu vă pot spune, adaugă ea. Îmi pare rău, dar ar fi periculos pentru dumneavoastră, în caz că... În fine, important e că mai mult nu vă pot dezvălui. Dar vreau să știți că Ralf a fost cel mai curajos, cel mai cinstit, cel mai nobil bărbat pe care l-am cunoscut vreodată.

---

¹ „Draga mea” (în germ. în original) (n. red.).

Nu are de gând – desigur – să mărturisească în fața lor că nu a cunoscut prea mulți bărbați tineri; însă dintre aceia pe care i-a cunoscut, Ralf a fost, fără îndoială, cel mai bun, un lucru de care este absolut convinsă, și nu numai pentru că el a iubit-o.

— Ne făcuserăm planuri să ne căsătorim după război, spune ea. Își dorea mult să devină doctor, ca dumneavoastră, domnule, adaugă uitându-se la bărbatul care ar fi putut să-i fie socru. Totul e așa de... de diabolic. Ralf a murit pentru binele celorlalți. E un adevărat erou. Merită să fiți mândri de el.

— Am fost întotdeauna mândri de Ralf, ca și de toți copiii noștri, zice doctorul Sommer. Ralf avea toată viața în față, era în floarea vârstei. Atâția tineri, la fel ca el, au fost trimiși la moarte – ce nebunie!

— Diabolic – asta-i cuvântul potrivit, spune Frau Sommer. Ceea ce face Hitler este lucrarea Diavolului. O întreagă generație de bărbați tineri trimisă la moarte doar pentru a-i împlini ambițiile nebunești. Este Diavolul în persoană.

— *Grössenwahnsinn*, o aprobă doctorul Sommer. Megalomanie. Nebunie curată. Am fost atât de mândri când am fost informați că Ralf dezertase. Sigur că ne-am făcut mii de griji pentru el, dar am știut că a făcut lucrul corect. Sărmanul Ralf nu este – nu *era* – făcut să fie soldat. Unii bărbați sunt croiți pentru asta și abia așteaptă să-și dovedească vitejia și să moară în luptă. Dar nu și Ralf. El era atât de nerăbdător să-mi calce pe urme. Max, fiul nostru mai mare, e în anul cinci la facultatea de medicină, însă a fost și el mobilizat; a făcut un an de practică într-un spital de campanie în Rusia. Așa că ne facem griji și pentru el. Slavă Domnului că Reinhard e prea tânăr pentru a fi încorporat.

— Dar dacă războiul va mai dura câțiva ani..., zice Frau Sommer.

— Nu va mai dura! declară încrezătoare Sarah. Se va termina în mai puțin de un an, sunt convinsă. Aliații au debarcat și au invadat Europa. Frontul este împins spre nord și Parisul a fost deja recucerit. Naziștii sunt respinși. Pierd bătălii și pe Frontul de Est. Războiul va fi câștigat de oamenii buni, Frau Sommer. Răul va fi învins.

— Chiar crezi asta?

Ochii lui Frau Sommer sunt umezi de speranță.

— O știi cu certitudine. Ralf nu a murit degeaba, a murit luptând pentru cauza bună. Și a fost trădat.

Le povestește puțin despre misiunea lui Ralf ca *maquisard*, despre ultima lui însărcinare și despre felul cum a fost trădat.

Frau Sommer o prinde de mână.

— Și ai venit până aici, la Freiburg, doar pentru a ne da vestea?

Sarah dă aprobator din cap.

— Dar și fiindcă îndeplinesc și eu acum o misiune. Ajut la doborârea Germaniei naziste. Mai mult nu vă pot spune – și, oricum, trebuie să plec în curând.

— Îți spun eu ce ar trebui să faci, *Fräulein*, spune doctorul Sommer. Ar trebui să răspândești aceste informații. Să vorbești cu oamenii simpli, cu nemții obișnuiți. Să le spui că vii din Franța, din Alsacia. Că știi că Germania este pe cale să se confrunte cu o înfrângere răsunătoare. Că Wehrmachtul se retrage din calea trupelor Aliate. Sădește frica în inimile oamenilor! Din nefericire, foarte mulți nemți încă mai cred minciunile lui Goebbels – încă mai cred că vom învinge, că Dumnezeu este de partea noastră și că din această cauză nu putem fi învinși. Trebuie să le spulberi iluziile.

— Exact asta și intenționez să fac, zâmbeste Sarah printre lacrimi. Demoralizarea inamicului este una dintre tacticile noastre. Scopul este acela de a slăbi mental dușmanul. Aceasta este una dintre armele secrete în acest război, iar eu mă aflu în cea mai bună poziție pentru a o folosi. E parte din misiunea mea.

Nu e lăsată să plece. Vor să afle totul despre fiul lor, din prima clipă când Sarah l-a întâlnit. Vor să afle despre călătoria lor împreună spre sud și despre felul în care – aparent – el a abandonat-o.

— Așa am perceput eu totul la acel moment – ca pe un abandon, spune Sarah. Dar, sigur, nu eram decât o *Kleinmädchen*, o fetiță răzgâiată care dorea să fie protejată. Ralf a fost mai înțelept decât mine. A știut că trebuie să mă lase să mă descurc singură, să stau pe propriile picioare și, deși la vremea aceea m-am supărat pe el, acum știu că a avut dreptate.

Tace o clipă, reflectând. Familia Sommer așteaptă cu răbdare să continue și, după un timp, ea reia povestirea.

— Am fost ocrotită toată viața mea, recunoaște Sarah. Mai întâi de părinți, și în special de mama, după care m-au alungat din cuibușorul cald de acasă – au fost nevoiți să o facă –, și tot am reușit să găsesc protecție. Am dat întotdeauna de câte o femeie extraordinară care m-a luat sub aripa ei ocrotitoare. Aceste substitute de mamă apăreau întotdeauna ca din neant. Și, mai presus de orice, l-am avut alături pe Ralf, care m-a protejat mereu, m-a ținut în siguranță. Aveam realmente nevoie de această protecție – eram atât de naivă! Nu știam nimic despre realitatea războiului. Ralf s-a purtat minunat cu mine, Frau Sommer, Herr Sommer. Se uită de la unul la celălalt, la fețele lor schimonosite de efortul de a nu izbucni în plâns de mândrie. Ralf m-a adus

în siguranță la Poitiers și pe urmă m-a lăsat liberă, mi-a dat drumul să zbor. Și asta am făcut. Am făcut greșeli. Unele chiar foarte grave. Am acordat încredere unor oameni care nu meritau. Și, pe urmă, moartea lui Ralf a...

E rândul ei acum să-și încrețească fața. Doctorul și Frau Sommer o iau fiecare de o mână și se așază cu toții în jurul mesei, ținându-se de mâini, și apoi Frau Sommer se ridică și zice:

— Mă duc să-l sun pe Stefan. Trebuie să-l cunoști.

Doctorul Sommer se uită la Sarah.

— Stefan e prietenul cel mai bun al lui Ralf, spune el. A avut norocul să intre la facultate cu un an înaintea lui Ralf și a scăpat de înrolare. Studiază medicina. E bine să afle și el povestea și poate că o să te ajute.

Petrece toată după-amiaza discutând pe rând cu cei veniți acasă la Frau și Herr Sommer. Mai întâi cu Reinhard, fratele mai mic al lui Ralf, apoi cu Silke, surioara lui, întoarsă de la școală. Și după aceea cu Stefan, care îl sună pe un alt prieten, Hans. Hans este și el dezertor, ca Ralf, se ascunde de naziști și activează în clandestinitate pentru Rezistența germană. Sarah află că organizația s-a dezvoltat mult în ultimul timp, însă dacă este periculos să faci parte din Rezistența franceză, în echivalentul nemțesc primejdia este de zece ori mai mare. Hans lucrează noaptea, strecurându-se prin întuneric, însă îi lasă o adresă de contact lui Sarah, cu promisiunea că se vor reîntâlni.

Conversația se prelungește până târziu în noapte, cu Sarah repetându-și povestea de mai multe ori, adăugând de fiecare dată alte amănunte. Li se alătură și o tânără, iubita lui Stefan: Ulrike Böhm. Face și ea parte din Rezistența

germană. Oficial, este studentă la medicină și provine dintr-un oraș aflat la sud de Freiburg, în apropiere de Basel.

Sarah se încruntă, apoi o întreabă:

— Și zici că locuiești lângă Basel?

— Da, în fine, acolo locuiesc acum părinții mei. Eu stau mai mult în Freiburg, din cauza studiilor. Și lucrez la o cafea de lângă gară. De ce mă întrebi?

— Tocmai mi-a venit o idee. Crezi că mă poți ajuta cu ceva?

— Sigur că da. Despre ce este vorba?

— Când va veni momentul și dacă va fi cazul, crezi că vei putea transmite un mesaj? M-ar ajuta să nu pierd timpul cu deplasările.

— Bineînțeles. Doar să îmi dai de veste când și cum.

Discută mult cu Ulrike. Și cu Stefan și Hans, așa cum obișnuiau să facă ei atunci când Ralf era și el prezent. E o mângâiere să fie cu oameni care l-au cunoscut pe Ralf. Plâng uneori și se consolează reciproc și deapănă povești mai vechi cu Ralf. Într-o zi, după terminarea războiului, îi vor recupera trupul și vor ține o slujbă memorială în onoarea lui. După terminarea războiului. Vorbe pline de o speranță care îi apropie și mai mult. La final, Sarah simte că face și ea parte din familie, din grupul lui de prieteni. Că o sprijină cu toții. Că misiunea ei nu va mai fi de acum încolo doar să răzbune moartea lui Ralf, ci și să facă în așa fel, încât sacrificiul lui să merite, să le arate tuturor că Ralf nu a murit în zadar, căci ea este aici pentru a-i continua munca.

Munca pe care o va începe a doua zi.

Mai târziu, Frau Sommer o conduce spre o cămăruță aflată la mansardă. Acolo își va petrece noaptea. Doarme bine pentru întâia oară după luni de zile și se trezește la primele ore

ale dimineții. Frau Sommer îi pregătește micul dejun, îi face cafea, se agită în jurul ei ca o cloșcă. O conduce la intrarea din spate a casei, unde se află garajul. De ușa lui e rezemată o bicicletă aparținând lui Frau Sommer, și ea i-o împrumută lui Sarah – bicicleta îi va ușura considerabil munca. Sarah o ia de ghidon. Frau Sommer stă lângă ea, cu mâinile la spate și fața schimonosită iar de efortul de a nu izbucni în plâns.

— Uite, dragă, astea sunt pentru tine, zice ea. O să-ți fie frig pe bicicletă. Îi vâra în mâini o pereche de mănuși și o căciulă. Și niște *Proviant*¹ pentru prânz. Nimic simandicos, doar un sandviș. Lasă un pachetel înfășurat în hârtie cerată în coșulețul bicicletei. Ești sigură că valiza stă bine? Testează mica valiză așezată în portbagajul bicicletei zgâlțâind-o, însă valiza e bine legată, așa că dă din cap aprobator și strânge mâna lui Sarah de pe ghidon.

— La revedere, draga mea. Îți doresc tot binele din lume. Ai grijă de tine și vino să ne vizitezi când se va termina războiul.

Bicicleta aproape că se răstoarnă atunci când Sarah îi dă drumul o clipă pentru a-și arunca brațele în jurul lui Frau Sommer – un gest spontan care o ia prin surprindere pe femeia mai vârstnică. Ea își revine însă repede și îi răspunde cu bunăvoință, lăsând deoparte pe moment politețurile și formalismul specifice atitudinii sale. Își înghite nodul din gât și repetă:

— Ai grijă de tine și întoarce-te cu bine.

— Așa voi face, promite Sarah.

Împinge bicicleta pe poarta grădinii, iese în stradă și pedalează prin oraș în direcția gării. Misiunea ei a început.

---

¹ „Merinde” (în germ. în original) (n. red.).

Instrucțiunile primite de Sarah sunt simple, precise și foarte țintite. Misiunea ei este să afle unde și când sunt îmbarcate trupele Wehrmachtului care traversează podul pentru a intra în Franța. Informația este vitală pentru recucerirea Alsaciei de către Aliați. Monsieur Bigot bănuiește că există o gară centrală, un loc de adunare unde soldații sunt triați, urcați în tren și expediați aproape invariabil la moarte, căci trenurile merg într-o singură direcție și se întorc goale.

— Ordinul dat de Hitler pentru Alsacia este „Luptați pe viață și pe moarte”, îi explică Monsieur Bigot. Dar noi credem că prima lor opțiune e moartea. De ce să-i facem să-și piardă vremea, când putem să-i trimitem pe lumea cealaltă bombardându-i? rostește el chicotind, însă lui Sarah îi este imposibil să se amuze de umorul lui macabru. Totuși nu pune misiunea sub semnul îndoielii și nu ezită; e ferm hotărâtă să o ducă la îndeplinire.

Și-a întipărit în minte hărți, dispunerea liniilor ferate și mersul trenurilor și poate apela la aceste informații ori-când are nevoie. Dar, odată ajunsă aici, la locul acțiunii, trebuie să-și facă un plan, trebuie să știe cu exactitate cum să procedeze pentru aflarea informațiilor. Evident, punctul de

demarare a investigațiilor este gara din Freiburg. De aici pornește calea ferată spre Colmar, deși este puțin probabil ca soldații să fie îmbarcați în mijlocul unui orașel. Totuși trebuie să se asigure că poate elimina Freiburgul de pe listă. Și există o singură modalitate pentru a face asta: să aștepte și să urmărească mișcările de trupe.

A studiat mersul trenurilor și știe că ele ajung în Alsacia, după traversarea podului Neuf-Brisach de peste Rin, la ora șapte dimineața, când încă nu se luminează. Călătoria de la Freiburg la Brisach durează puțin peste o oră. Înseamnă că trenurile pleacă din Freiburg înainte de șase dimineața. Este singurul lucru pe care îl știe cu certitudine. Dar, cum trenurile sunt special destinate trupelor, nu are cum să știe unde opresc în drum, cât durează aceste staționări, sau dacă nu cumva sunt trenuri directe. Toate aceste amănunte trebuie să le afle.

Așa încât începe azi din Freiburg. Pedalează pe bicicleta împrumutată până la gară. Interdicția circulației pe timp de noapte nu a fost ridicată, însă dimineața devreme este un tren cu destinația Karlsruhe și, dacă va fi oprită, va spune că merge să-l ia pentru că și-a găsit o slujbă nouă în Karlsruhe.

Nu este oprită și ajunge la gară fără incidente. Gara e deja aglomerată cu călători care așteaptă trenuri ce-i vor duce în diferite părți din Germania. Sarah nu crede că, în mijlocul acestei forfote, mii de soldați sunt îmbarcați în trenuri, însă profită de ocazie pentru a sta de vorbă cu alți pasageri. Se așază pe o bancă de pe peron, lângă o femeie între două vârste cu o valiză mare în poală. Îi zâmbește.

— *Guten Morgen! Kalt heute, ja?* Ce frig e azi, nu-i așa?

Este, într-adevăr, destul de rece, o vreme mai degrabă de decembrie decât de sfârșit de octombrie. Sarah e recunoscătoare

pentru mănușile primite de la Frau Sommer, ca și pentru ja-cheta cu căptușeală de blană de oaie și ciorapii groși de la serviciul de informații francez.

„Trebuie să-ți confecționezi o înfățișare banală”, i s-a spus. „Nemțoaicele n-au gust, și pe ele nici nu le interesează moda. Trebuie să ai un aspect cenușiu și anost, dar îngrijit și curat – așa sunt ele.”

— *Guten Morgen*, replică acum femeia pe care a abordat-o în gară. Da, e prea frig pentru momentul ăsta din an. Am auzit că bieții noștri soldați suferă îngrozitor – îngrozitor de tare de frig pe Frontul de Est, și clatină din cap cu tristețe.

Sarah nu lasă să-i scape ocazia. I se adresează pe un ton molcom, blând, consolator. A recunoscut umbra unei dureri profunde în ochii femeii.

— Ați pierdut pe cineva pe front?

Ochii femeii se umplu de lacrimi.

— Pe fiul meu! Dragul meu fiu! Și pe soț! Și mai am doi nepoți care, dragii de ei, sunt pe front acum.

— Îmi pare rău, zice Sarah, și dă să continue, să schimbe subiectul și să abordeze probleme locale, când femeia își șterge lacrimile și rostește cu o voce devenită încordată și aspră:

— Și numai din vina acelor *verdammte Juden!* Nenorociții ăia de evrei, porcii ăia nesătui! Războiul ăsta a izbucnit din cauza lor! Sunt bucuroasă să-mi sacrific fiul, soțul și nepoții ca să scăpăm lumea de plaga asta!

Sentimentul de simpatie resimțit de Sarah se dizolvă în aer, la fel ca respirația albă și umedă de pe buzele ei.

— De acord, zice ea. Evreii sunt răspunzători pentru tot ce se întâmplă. M-am bucurat în ziua când i-am văzut deportați pe toți din Alsacia. Cale bătută, așa le-am zis!

— Ești din Alsacia?

— Da. Am sosit în Freiburg ieri. Am venit să-mi caut rudele de aici – casa noastră din apropiere de Strasbourg a fost distrusă de un bombardament. Părinții mei au fost uciși de jefuitorii americani. Îi omoară pe toți etnicii germani din Alsacia. Eu am avut norocul să scap cu viață – la momentul bombardamentului s-a întâmplat să fiu la Colmar. Femeile sunt violate. Până și copiii mici sunt uciși. Este ceva îngrozitor. Americanii sunt însetați de sânge. Și francezii și mai și. Am fost nevoită să fug, atât de înspăimântător era totul! Dușmanii îi șterg de pe fața pământului pe bieții noștri soldați.

Femeia pălește, dar îi oferă propria versiune:

— Nu, nu se poate, nu-i adevărat! Nu l-ai ascultat aseară pe Herr Goebbels? Am repurtat o mare victorie în Alsacia. I-am respins pe inamici, trupele noastre i-au făcut bucăți.

Sarah clatină din cap, își coboară vocea și se apleacă spre femeie vorbindu-i pe un ton conspirativ:

— Nu, nu-i deloc așa. Goebbels nu face decât să încerce să ne liniștească. Eu vin din Alsacia și știu ce am văzut. Îmi caut unchiul și mătușa, Heinrich și Ute Schmidt. Locuiesc în Freiburg. Nu cumva îi cunoașteți?

Fața femeii este acum albă ca varul și fruntea încrețită de îngrijorare. Ignoră întrebarea lui Sarah și zice:

— Și chiar ai văzut toate astea cu ochii tăi? Umblă vorba că Herr Goebbels exagerează, că denaturează adevărul, dar...

— Face mai mult decât să exagereze! Spune minciuni sfruntate! Să nu credeți niciun cuvânt din spusele lui – inamicul ne-a decimat trupele pe tot cuprinsul Franței și acum revendică prețioasa noastră Alsacie! Este îngrozitor! N-am suportat și de asta am venit în Germania ca să-mi caut rudele. La fel ca mulți alți etnici germani din Alsacia, am rămas fără casă. Mă întreb dacă soldații noștri din Baden, de pe

linia graniței, vor putea face față inamicului. Știți cumva unde anume sunt staționați? Mi-e teamă că vor fi depășiți numeric.

Femeia clatină din cap.

— Aici, în Freiburg, nu sunt staționate trupe – poate mai spre vest, lângă graniță? Dar să știi că lumea vorbește că n-avem cum să pierdem războiul! Hitler are o *Wunderwaffe* – o armă-minune pe care o va folosi în ultima clipă ca să ne asigure victoria!

Sarah scutură din cap. Și, făcând acest gest, e ca și cum s-ar scutura de toate straturile de politețe, rețineră, bunăcuviință, bună creștere – toate acele calități la care mama ei insista să apeleze pentru a nu spune minciuni. A noua poruncă din religia străbunilor ei, dacă nu și din cea a tatălui ei agnostic: *Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău*. O furie fierbinte, o turbare o cuprinde. Femeia aceasta, împreună cu hoardele de germani care l-au adus la putere pe acest om – pe acest Adolf Hitler –, cu tot cu ideologia lui care a devastat un întreg continent, a lăsat pe drumuri mii, sute de mii de oameni, care a provocat moarte și distrugere și carnaj; care a aruncat bărbați în floarea vârstei din ambele tabere, bărbați ca Ralf, tineri plini de vitalitate și pasiune, nevinoși, în furcile iadului, le-a supt viața din ei; femeia aceasta și concetățenii ei cu opinii similare merită să fie pedepsiți. Merită să tremure de spaimă pentru consecințele faptelor lor. Merită tot ce li se întâmplă și acum ea, Sarah, are puterea de a răspândi în rândurile lor o armă foarte subtilă: arma fri-cii. Această femeie trebuie să tremure și ea de spaimă, așa cum a tremurat ea, așa cum au tremurat milioane de oameni din Franța întreagă, de pe întreg continentul. Răsuflă adânc pentru a-și potoli bătăile dureroase ale inimii. Trebuie să-și păstreze cumpătul, nu-și permite să lase furia să răzbată la

suprafață, la vedere. Așa că atunci când vorbește din nou, o face pe un ton calm, stăpânit. Își flutură mâna, semnalând că nu ia în considerare argumentele femeii.

— Toate astea nu-s decât propagandă. Adevărul e că Alianții au o *Wunderwaffe* și mai puternică decât cea a lui Hitler. Odată eliberată, ea poate pulveriza un oraș întreg în câteva secunde, îl poate rade de pe fața pământului! Nu peste mult timp, din Freiburg și împrejurimi nu vor rămâne decât ruine și sânge. Orașul nu mai e deloc sigur.

Femeia tremură de acum din toate încheieturile. Se ridică și se îndepărtează în grabă, murmurând:

— Trebuie să prind trenul.

Pe parcursul discuției, Sarah a urmărit cu atenție ce se petrece în jur. De pe banca pe care stă are o perspectivă bună asupra peroanelor și bănuielile i se adevăresc: nu numai că nu sesizează îmbarcări în masă de trupe nemțești în trenuri, dar în gară sunt foarte puțini soldați.

La 6.15 renunță. Freiburg nu este locul pe care îl caută, va trebui să se deplaseze spre vest. Își consultă mental harta cu liniile ferate precum și mersul trenurilor și vede că următoarea stație aflată la sud de Freiburg este Brühl; aici se găsește și o *Güterbahnhof*, o gară de mărfuri special creată pentru decongestionarea traficului din gara principală din Freiburg. În jurul acestei stații a apărut un orașel; decide să se îndrepte chiar acum într-acolo, să poposească pentru o zi în Brühl și să investigheze, așa cum a făcut astăzi. Va vedea mâine dacă soldații sunt îmbarcați în gara aceea.

Merge cu bicicleta spre Brühl, urmărind indicatoarele de ieșire din oraș. Odată ajunsă acolo, se cazează într-un mic hotel de lângă gara de mărfuri. Petrece ziua colindând prin oraș, privind, ascultând, pândind semne de activitate militară majoră, vorbind cu oamenii. Încurajată și amuzată de

conversația purtată mai devreme cu femeia din gara din Freiburg, decide să recurgă de acum înainte la acest modus operandi: să împrăștie zvonuri și informații false și îndoieli, și să submineze în acest fel încrederea populației civile. În vremuri de război, cel mai mic zvon se răspândește peste tot, în cercuri sociale din ce în ce mai largi, luând avânt și amplificându-se de fiecare dată. Așa că astăzi va face conversație. La prânz, pălăvrăgește cu chelnerița care o servește cu un bol de tocană de iepure fără gust, specialitatea casei.

— Este adevărat, spune Sarah, inamicul a avansat până pe malul vestic al Rinului. Ne-au distrus toate forțele. Am văzut cu ochii mei măcelul în drum spre Freiburg, atunci când trenul a traversat zona agricolă din Franța. Un adevărat dezastru, îți spun! Am văzut cadavre, cadavre de soldați de-ai noștri zăcând în bălți de sânge – bieții de ei! Bietele lor mame! Se zvonește că inamicul ar avea șalupe gonflabile și că în curând va traversa Rinul încoace, în Germania.

— Serios? Dar logodnicul meu a fost adus special de pe Frontul de Est pentru a lupta ca să apere Alsacia. Herr Hitler a zis că o putem apăra fără probleme. Dumnezeu e de partea noastră, nu-i așa?

Sarah face semnul crucii. Instructorul a învățat-o cum să-l facă – e o modalitate bună de a-și sublinia așa-zisa identitate germană.

— Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Führer! Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți bravii noștri soldați care luptă pentru Reich! Știi unde este staționat logodnicul tău? Trebuie să-l previi.

Fata clatină din cap.

— E strict secret, zice ea. Știu doar că e undeva în apropiere de Rin, dar nu mi-a scris unde anume.

— Îmi pare așa de rău pentru băieții noștri. Dumnezeu pare să-și fi întors fața de la noi, spune Sarah cu o voce tristă. Și eu am fost convinsă că suntem invincibili, dar după toate pe care le-am văzut... Își face din nou semnul crucii. *Jesus, Maria und Josef* – cine ar fi crezut? Inamicul a invadat Franța. Mă tem că vom pierde războiul.

— Știi ceva, eu n-am avut niciodată încredere în Herr Goebbels. Am avut întotdeauna impresia că ne vinde gogoși.

— Herr Goebbels? Dumnezeu să ne ajute! Doar ce deschide gura, și scuipe numai minciuni. Nu trebuie să crezi o iotă din spusele lui, sau și mai bine, fii sigură că adevărul este exact opusul a ce zice el!

— O să-i spun logodnicului meu, zice fata. El crede minciunile lui Herr Goebbels. Toți soldații le cred, sunt siguri că vor câștiga războiul. Că Germania nu are cum să piardă.

Sarah clatină din cap.

— Dacă merg în Franța, se vor arunca singuri în ghearele morții, o avertizează ea pe chelneriță. Să-i spui asta logodnicului tău.

— Mulțumesc că mi-ai zis. Să știi c-o să-i spun – are permisie în weekendul ăsta și urmează să ne vedem.

— Spune-le tuturor, continuă Sarah. Spune-le să plece de aici, din zonă – a devenit periculos. Aliații o vor invada curând, și atunci Dumnezeu cu mila! Și eu îmi caut rudele ca să le previn.

— Așa voi face. O să le spun și alor mei. Probabil că ar trebui să ne refugiem cu toții din împrejurimile Freiburgului.

— Da – tot ce se află în zona Freiburgului va fi pradă ușoară pentru inamic. Știi că au construit șalupe gonflabile atât de mari și solide, încât pot transporta pe ele tancuri? Peste o săptămână sau două vor cotorpi Germania. Dacă aș

fi în locul tău, aş dispărea cât mai iute. Du-te în nord sau în Bavaria – oriunde, numai nu sta pe loc. Şi răspândeşte informaţiile astea! Să nu-i lăsăm pe cei dragi să rămână aici ca să fie carne de tun pentru Aliaţi!

— Aşa o să fac. Mulţumesc mult!

Sarah îşi şterge buzele cu şervetul, achită nota şi iese din restaurant făcându-i cu mâna fetei. Aruncă o privire peste umăr şi o vede deja adâncită în conversaţie cu un grup de clienţi de la o altă masă. Zâmbeşte în sinea ei. Dacă *maman* ar auzi-o! *Maman*, care a învăţat-o să nu mintă niciodată! Şi Sarah nu a minţit niciodată înainte de război. Însă acum e dispusă să mintă fără scrupule – minciuna e parte din misiunea ei. „Răspândeşte îndoieli şi discordie”, i-a spus Monsieur Bigot. „Răspândeşte nesiguranţa în rândurile civililor. Subminează-le încrederea în Führer. Sămânţa neîncrederii va prinde rădăcini şi va distruge inamicul pe dinăuntru, îi va slăbi forţele!” Nu, *maman* nu s-ar supăra pentru o asemenea minciună. De fapt, ar lăuda-o şi ar îndemna-o să continue: e o minciună bună, o minciună spusă pentru victorie.

Biata chelneriţă. Fără îndoială, ea n-a făcut nimic rău, însă e parte din problemă, şi trebuie deci să fie parte din soluţie. Sarah îşi îngroapă în minte uşoara senzaţie de vinovăţie pentru faptul că a minţit-o şi pleacă mai departe.

În zorii zilei următoare situaţia se repetă aproape întocmai în gara din Brühl, care este însă cu mult mai mică – nu are decât două peroane. Aproape că nu sunt călători în ea şi puţinii pasageri se îndreaptă spre Freiburg, în nord, fie pentru a vizita oraşul, fie pentru a prinde un tren de legătură. Sarah se aşază pe o bancă şi, la fel ca în ziua precedentă, îşi atrage în conversaţie vecinul – de data aceasta un bărbat cu palton de tweed şi pălărie gri. Dau din cap unul spre celălalt,

schimbă câteva remarci despre vreme, după care Sarah se lansează în discursul ei despre situația din Alsacia.

— Poate puteți să mă ajutați, spune ea. Îmi caut rudele care trăiesc aici, în Brühl – Herr Heinrich Schmidt și soția sa Ute – se întâmplă cumva să-i cunoașteți? Am întrebat în stânga și în dreapta, dar nu am reușit să dau de ei.

Bărbatul clatină din cap și îi răspunde că știe multe familii Schmidt, dar nu și acest cuplu anume. Schmidt e un nume foarte comun.

— Sunt disperată să-i găsesc, zice Sarah. Trebuie neapărat să-i previn. Am venit din Alsacia fiindcă Aliații mi-au distrus casa și mi-au omorât părinții. A fost ceva oribil! Vreau să-mi avertizez rudele să plece de aici cât mai curând cu putință. E foarte periculos. Inamicul e poziționat pe celălalt mal al Rinului și se pregătește de invazie. Deși, desigur, Herr Goebbels nu ar recunoaște asta nici în ruptul capului. Vrea să folosească oamenii care locuiesc în zona asta drept scut, pentru că știe că dușmanul nu va avea milă. Mă tem că nu ne vom putea opune. Am auzit că avem mii de soldați încartiruiți pe malul fluviului. Știți unde anume sunt staționați?

Bărbatul clatină din cap.

— Mii de soldați? Nu, categoric nu. Sigur că mai vedem din când în când câte un soldat – doar e război, nu-i așa? Dar nu cu miile.

— Dar trebuie să fie pe undeva prin apropiere! Mă tem pentru ei. Și aș vrea să-i pot avertiza cumva că riscă să se arunce drept în ghearele morții.

Bărbatul se încruntă.

— Dar nu se poate, nu poate fi adevărat. Hitler a promis că va apăra Alsacia cu orice preț.

— Nu va avea cum. Alsacia e deja aproape complet recucerită de Aliați. Am fost acolo și știu ce vorbesc. Se încearcă

mușamalizarea situației. Nu se difuzează astfel de știri în Freiburg și în orașele de graniță pentru că oamenii de aici vor fi primii atacați. Și sacrificați.

Bărbatul face ochii mari, înapăimântat.

— Mulțumesc că mi-ai spus, zice el. Cred că astăzi n-o să merg la muncă. Mă duc să-mi iau nevasta și copiii și o să încercăm să plecăm urgent.

— Bună idee. Încercați să vă îndepărtați cât mai mult – și răspândiți informația!

— De cum ajung acasă o să sun la serviciu. Lucrez la o firmă mare de asigurări. Trebuie să afle și colegii mei – au și ei familii!

— Da, așa să faceți. Va fi ca atunci când germanii au invadat Parisul. Mai țineți minte că parizienii au fugit cu toții? Acum vedem cum roata s-a întors, din păcate, și nemții sunt cei nevoiți să fugă.

— Așa e. Mulțumesc mult, *Fräulein*.

Bărbatul se îndepărtează grăbit. Sarah se uită la ceasul din gară: șase fără un sfert. Un tren local intră în gară, oprește, și cei câțiva pasageri de pe peron urcă în el. Un tren de marfă trece prin fața celuilalt peron fără a opri. Trenul de pasageri se zdruncină, scârțâie, roțile încep să se învârtă. Părăsește gara, acum rămasă complet goală. Nici urmă de trupe care să se imbarce spre Alsacia.

Sarah își ia bicicleta, urcă în șa și se îndreaptă către vest, spre următorul oraș, următorul hotel. Astăzi e mult mai frig. Dacă va începe să ningă, bicicleta nu îi va mai fi de niciun folos...

Ziua următoare decurge în mare parte la fel ca precedentele două. O gară în zori, o bancă, așteptarea, conversația. Poveștile lui Sarah devin tot mai înapăimântătoare, pericolul

despre care vorbește tot mai iminent, vocea ei, propria ei teamă, din ce în ce mai convingătoare. O femeie sare imediat în picioare și o ia la goană pentru a-și preveni familia atunci când Sarah îi relatează despre acea *Wunderwaffe* construită de inamic, arma-minune ce poate pulveriza un întreg oraș în câteva secunde.

— Este o invenție americană, explică ea. Ceva strict secret... zice ea, dar femeia s-a ridicat deja de pe bancă și a plecat în mare grabă.

Și astfel Sarah trece prin gară după gară: Hungstetten, Gottenheim, Wasenweiker, Ihringen. Discută cu cât mai mulți oameni cu putință și, în afară de a le servi povestea ei, încearcă să le smulgă informații despre activitatea militară din zonă. Există cazărmi în apropiere? Își înflorește povestea pentru a face întrebările să pară mai credibile. Are un frate care e soldat staționat în zonă, le explică ea interlocutorilor; trebuie să-i dea vestea morții părinților. Sigur, e minunat că armata germană e pregătită să lupte până la ultimul om, dar oare chiar intenționează să se angajeze în bătălii? Și, dacă da, cum și unde?

Dar nimeni nu pare să știe nimic. Nimeni nu a văzut sau a auzit de trenuri speciale care să transporte în fiecare dimineață sute de soldați în Alsacia. Este frustrant și dezamăgitor, și Ihringen e ultimul oraș de dinainte de Breisach, pe malul estic al Rinului.

Însă în ultima zi dă în Ihringen de un bărbat mai vârstnic cu care împarte masa la prânz; spre marea ei încântare, omul e pasionat de trenuri.

— Da, putem fi mândri de soldații noștri, spune bărbatul. Sunt dispuși să lupte până la moarte, până la ultimul om. Sau, mai corect, ultimul băiat – din nefericire, recruții noștri

sunt acum foarte tineri, dar dornici să-și dea viața pentru *Vaterland*. Tineretul nostru e demn de toată admirația!

— Așa e, le datorăm tot respectul – își dau viața pentru noi, deși gestul pare inutil acum... Ce păcat că, în ciuda nobilului lor sacrificiu, vom pierde războiul.

— Ba nu-l vom pierde! exclamă bărbatul. În ultima clipă Herr Hitler va lansa *Wunderwaffe*, și așa vom câștiga războiul. Ține minte ce-ți spun.

Sarah nu vrea să discute despre acea *Wunderwaffe* a lui Hitler.

— Dar e vorba de băieții noștri, de băieții noștri cei curajoși – pentru ei trebuie să ne rugăm, zice ea și-și face cruce. Dumnezeu să îi apere.

— Nu-ți face griji, *gnädiges Fräulein*¹. Dumnezeu este de partea noastră. Băieții noștri își dau viața pentru o cauză mai măreață decât noi. Pentru *Deutschland* și gloria sa. *Heil Hitler!*

Sarah îi imită salutul hitlerist aruncându-și brațul drept în aer.

— Eu îi salut pe băieții noștri de fiecare dată când îi văd trecând în tren! continuă bărbatul. Îmi spun: Iată-i pe eroii noștri, pe bravii noștri eroi.

— Trec pe aici? Cu trenul? Încearcă Sarah să-și mascheze cât mai bine interesul.

— Sigur că da. În fiecare dimineață, în zori.

Inima pornește să bubuie în pieptul lui Sarah.

— Și de unde anume vin soldații? Întreabă ea pe un ton nepăsător. Vreau să zic, de unde vin trenurile? Unde sunt ei îmbarcați – undeva mai la nord de aici?

— Da, da, răspunde bărbatul. La nord-est de Freiburg, lângă Denzlingen – acolo e o tabără militară mare unde

---

¹ „Dragă domnișoară” (în germ. în original) (n. red.).

sunt adunate trupele. Și, special pentru tabăra asta, au construit o mică gară – Degenfeld. De acolo, pe *Güterumgehungsbahnlinie*, ajung direct, fără opriri, la Breisach.

Calea ferată secundară pentru marfă! *Sigur că da!* Cât de proastă fusese! Și doar văzuse trenul. În timp ce stătea în gara din Brühl și discuta cu bărbatul cu pălărie, îl văzuse trecând fără să oprească și crezuse că era un tren de marfă ca oricare altul. Când, de fapt, *acesta* era trenul pe care îl căuta...

După câteva ore e în satul Degenfeld, la sud de Gundelfingen. A venit cu trenul, după ce a lăsat pentru moment bicicleta lui Frau Sommer în gara din Freiburg. În viața ei n-a fost atât de fericită să vadă soldați nemți; uniformele lor gri ardezie, unele dintre ele purtând banderola cu svastica pe mânecă; vehicule militare; steaguri, panouri și afișe cu svastica. Un val de ușurare o cuprinde, purtând cu el povara eșecului: a găsit ceea ce fusese trimisă să caute. A smuls informații, a aflat locul, și acum nu îi rămâne decât să sape după cât mai multe detalii.

Satul pare să nu cuprindă decât o foarte veche gară cu două peroane, aparent repuse în funcțiune, o clădire alăturată mai mare, probabil la fel de veche, care a fost transformată în hotel și restaurant, și alte câteva clădiri mai mici grupate în jurul gării și al hotelului; o mică băcănie și niște case cenușii și triste, cu ferestrele acoperite de scânduri bătute în cuie. Toate clădirile, toți stâlpii de iluminat sunt împodobiți cu afișe și steaguri cu svastica. Pe toate ferestrele sunt lipite svastici.

Sarah intră în hotel. Hotelul are o sală de recepție, goală, cu excepția unui birou amplasat într-un colț. Deasupra lui, un portret uriaș al lui Adolf Hitler înconjurat de drapele cu svastica. Recepționera o măsoară de sus și până jos.

— Ce cauți aici? Întreabă ea.

E o întrebare atât de directă, încât Sarah face un pas în spate. Își amintește însă că nemților le place stilul direct, fără ocolișuri, fără conversații mărunte politicoase. Doar adevărul gol-goluț.

Dezgroată povestea cu fratele.

— Sunt din Alsacia, începe ea să explice. Am fost nevoită să fug de acolo când au venit Aliații. A fost îngrozitor! Părinții mei au fost uciși. Fratele meu e într-un regiment staționat undeva pe aici, prin apropiere. Din păcate, nu știu exact unde. Trebuie să-i dau de știre că mama și tata sunt morți – uciși fără milă de inamic. Fratele meu nu are decât șaptesprezece ani și trebuie să afle vestea. De acum încolo vom fi singuri pe lume!

— M-aș mira să-l găsești – sunt mii de soldați aici, spune recepționera și îi întoarce apoi spatele înainte ca Sarah să apuce să o atace cu „informații” despre situația curentă din Alsacia; este prima persoană care evită să devină victima asaltului ei verbal.

Camera ei de hotel este mică, rece și goală: un pat de o persoană cu o saltea subțire și două pături roase, împăturite și așezate la picioarele lui, o noptieră, un scaun din lemn, un dulap. Pe hol este baia comună, folosită de cei cazați în toate camerele de pe palier, însă se pare că ea este singurul oaspete al hotelului. Cine ar veni, oricum, în locul acesta uitat de Dumnezeu?

Petrece după-amiaza plimbându-se. Face apel la harta memorată și pornește înspre est de sat, ajungând într-un loc pe nume Heuweiler, însă nici urmă de soldați sau regiment. Se întoarce trecând prin Gundelfingen. Pe drum începe să ningă ușor și zăpada acoperă pământul cu o manta de un alb imaculat. Sarah își ridică fața spre cer și lasă fulgii

să i se topească pe obraji. Își amintește de casa ei, de Colmar, de Alsacia, de momentele când ieșea cu familia la țară iarna și copiii țipau de plăcere, în timp ce se dădeau pe derdeluș cu sania. De momentele când construiau oameni de zăpadă, când *maman* și *papa* râdeau împreună cu fetele care alergau și se băteau cu bulgări.

Toate astea s-au terminat. Trecutul a fost șters nu doar de trecerea timpului, ci de ororile războiului, așa că amintirile îi aduc în ochi lacrimi nu de bucurie nostalgică, ci de acea tristețe profundă dăltuită în inima ei, în ființa ei, în abisul cimitirului de suferință unde Ralf este îngropat și el. Simte că nu mai suportă; se răsucește pe călcâie și pornește înapoi spre hotel.

În capătul satului dă de un grup de tineri soldați care o salută cu entuziasm. Sarah se smulge din starea de depresie și afișează o expresie voioasă.

— *Guten Abend*, zice ea. Ce căutați pe aici, băieți?

— Femei frumoase, răspunde unul din ei râzând. Mașina noastră a făcut pană și trebuie să ne întoarcem pe jos la cazarmă. Dar uite peste ce femeie frumoasă am dat! Ce noroc pe capul nostru. Unde mergi? Și ce cauți aici, în pustietatea asta?

Băieții se prezintă rând pe rând, amuzându-se de propriile nume, care încep toate cu litera H – Horst, Heinrich, Heinz –, iar Sarah își potrivește pasul cu al lor. Horst și Heinz nu au decât șaisprezece ani și sunt prea tineri pentru a flirta, și cu atât mai puțin pentru a lupta. Heinrich e cu un an mai mare. Sarah le spune:

— Îl caut pe fratele meu – e soldat, la fel ca voi. Poate că e în regimentul vostru. Îl știți cumva? Îl cheamă Reinhold Schmidt. E cam de vârsta voastră. Blond, cu ochii albaștri.

— Avem o mulțime de băieți pe nume Schmidt la noi în cazarmă. O mulțime de soldați vin și pleacă zilnic și n-avem cum să discutăm cu toți sau să îi știm pe nume. Ești sigură că fratele tău e staționat aici?

— N-am cum să fiu sigură de nimic, răspunde Sarah. Tot ce știu e că e staționat pe undeva prin zona asta. Am sperat ca să-l cunoască cineva și să mă îndrume spre el. Trebuie să-i dau niște vești proaste. Fața i se schimonosește de tristețe. Părinții noștri au fost uciși în urmă cu câteva zile în casa noastră de lângă Strasbourg. Acum suntem amândoi orfani. Trebuie să-l găesc pe Reinhold ca să îi spun să nu se întoarcă acasă – pentru că nu mai avem casă, nu mai avem familie! Casa noastră este în mâinile dușmanului și familia noastră a fost ucisă!

Începe să plângă. Băieții se uită stânjeniți unii la alții. Heinz o mângâie pe umăr.

— Îmi pare foarte rău pentru părinții tăi. Aș vrea să pot face ceva...

— O să întrebăm de Reinhold la cazarmă, promite Horst. O să ne ocupăm serios de treaba asta. Cine știe, uneori se întâmplă miracole și poate că vom da de el. O să îl căutăm, nu-i așa, băieți?

— O să faceți voi asta pentru mine?

Și-a șters lacrimile și continuă să meargă umăr la umăr cu ei.

— Sigur că da. Promitem. O să începem imediat ce ajungem înapoi la barăci.

— Deși, din păcate, nu vom avea prea mult timp la dispoziție. Măine plecăm în Alsacia ca să ne luptăm cu dușmanul.

— O, serios?

În mod normal acum ar fi momentul potrivit să se lanseze în discursul ei despre ororile care îi așteaptă în Alsacia. Însă nu poate; nu poate să îi mintă pe acești băieți. O mustră

conștiința. Nu se simte în stare să le înșire basme, să înflorescă povești, să îi sperie. Ei sunt așa de încrezători în sine, de nerăbdători să-și dovedească bărbăția, de inocenți, adăpostiți în bula lor de invulnerabilitate. Cum ar putea ea să o spargă? Oricum se vor arunca în ghearele morții. Sau, mai corect spus, vor fi expediați cu trenul la osândă.

Ajung la o răscruce de drumuri. Băieții își iau la revedere de la ea.

— O să-l căutăm pe fratele tău, zice Heinrich. Dacă e la noi în cazarmă, o să-l găsim.

Mintea lui Sarah strigă „Nu vă obosiți, totul e o invenție”. Dar își înghite vorbele care îi stau pe buze. Și ea e tot soldat, un alt fel de soldat, și în armată sentimentalismele nu-și au locul.

— Deci cazarma voastră e pe drumul ăsta?

— Da – la vreo trei kilometri de aici.

— Mult noroc! strigă Sarah în urma lor, și nu este o urare mincinoasă.

În adâncul inimii ei știe însă că nu norocul îi așteaptă, ci doar ghinionul. Va fi o pierdere regretabilă de vieți omești, dar n-are ce să facă. Moartea lui Ralf a fost și ea o pierdere regretabilă.

Se întoarce la hotel; îi este foame și în mod normal ar lua acum cina, însă când traversează sala de mese spre scara care urcă la camera ei de la etaj, vede că este plină de soldați nemți, mulți din ei cu banderola cu svastica înfășurată pe mâneca uniformei. Sunt joviali și zgomotoși și câțiva strigă după ea:

— Hei, frumușico! Hai încoace să bei ceva cu noi! Haide, nu te sfii!

Le aruncă o jumătate de zâmbet și merge mai departe, urcă scările și intră în camera ei. În seara asta va face foamea.

În ziua următoare, stând în liziera pădurii, la adăpostul brazilor, lui Sarah nu-i vine să-și creadă ochilor. În fața ei, un gard înalt din sârmă. Dincolo de acesta, șir după șir de barăci. Clădiri dreptunghiulare de un cenușiu sumbru, cu structuri plictisitor de simple și funcționale și aspect sobru și respingător. Realizează imediat: acesta este locul căutat. Aici mașina de ucis a Wehrmachtului adună muniția umană, o depozitează, o expediază. Aici sunt colectate, sortate și îmbarcate viețile, gloanțele vii destinate Alsaciei, cele trimise acolo pentru a împărți și a primi moartea. Este o imagine care îi îngheață sângele în vene. Nici țipenie de om. Locul e cufundat în tăcere, în moarte, și asta îl face și mai sinistru.

Cercetează din ochi zona din preajma lizierei, încercând să evalueze dimensiunile taberei; gardul de sârmă are cel puțin opt metri înălțime, e ca și cum ar încercui o închisoare în care soldații sunt ținuți prizonieri. Clădirile sunt dispuse pe lungime în cinci șiruri de câte opt. Fiecare baracă are trei șiruri de paisprezece ferestre pe lungime și patru pe lățime. Câți soldați ar putea să încapă în fiecare baracă? Minim o sută. Calculează pornind de la această estimare modestă și

ajunge la un total de patru mii de oameni. E incredibil, și nu e de mirare că Germania pare să dispună de un stoc inepuizabil de luptători! Sunt aduși și ținuți aici, pentru a fi trimiși la comandă cu trenul în Franța, via Alsacia.

Sub acoperirea copacilor, merge de-a lungul perimetrului; în capătul din față al incintei sunt semne de oarecare activitate, pe care o poate observa din pădure. Vede o poartă mare păzită de santinele, o clădire de dimensiuni mai mari ce pare a avea o funcție administrativă și un spațiu betonat gol în fața barăcilor, unde sunt parcate câteva camioane acoperite. Bănuiește că soldații vor fi transportați în aceste camioane până la gara din Degenfeld, unde vor fi îmbarcați în nenumăratele vagoane și expediați. Expediați în ambele sensuri ale cuvântului.

Se gândește la tinerii pe care i-a cunoscut cu o zi în urmă. Horst, Heinrich, Heinz; cu toții mai tineri decât Ralf, băieți care abia au terminat școala generală, băieți cu ochi scilpitori, dornici de aventură, încrezători în victorie, inocenți în intenții; băieți hrăniți cu promisiunea deșartă a viitoarei glorii a Germaniei și dispuși să lupte pentru ea, fără a bănuși răul care îi stă la temelie; băieți recrutați de peste tot, cu precădere probabil din regiunile mai sudice ale Germaniei: Baden și Rheinland-Palatinat și Hesse; băieți smulși din sânul familiilor și înghesuiți în aceste clădiri întunecate, un habitat temporar, apoi îndesați în tunuri metaforice pentru a fi lansați ca niște ghiulele spre morți inevitabile. Pentru că cei mai mulți vor muri, este ferm convinsă de asta. Fiecare din ei are o mamă, un tată care stau acasă și-i așteaptă într-o ignoranță sfâșietoare cu privire la soarta lor, însă știind în adâncul inimilor că nu își vor mai vedea niciodată fiii mult iubiți.

Aceasta este o fabrică de ucis, un loc în care moartea e împărțită și primită. La urma urmei, însă, aici sunt numai nemți, cazarma asta este o rotiță în angrenajul de distrugere nazist. De ce i-ar păsa dacă băieții pe care i-a cunoscut cu o zi în urmă vor fi folosiți și abuzați în cadrul acestui proces îngrozitor de ineluctabil? Și totuși îi pasă. Se înfioară, răsuflă adânc, își îndreaptă umerii.

„Termină cu asta”, se ceartă în sinea ei cu asprime. „Termină cu sentimentalismele. Adună-te, Sarah. Fă-ți treaba: datoria ta este să dai raportul superiorilor, să le comunicii ce ai descoperit și să încerci să afli mai mult.” Când și cât de des sunt aduse aici noi contingente? Câți soldați deodată? Pe ce drum ajung aici? Acestea sunt informațiile de o valoare incomensurabilă pe care a fost trimisă să le culeagă, și asta va face. Chiar dacă, din cauza acestor informații, Aliații își vor trimite în curând bombardierele și vor rade toată zona de pe fața pământului. Și în urma lor nu vor rămâne decât dărâmături și viețile pierdute ale lui Horst, Heinrich și Heinz. Mamele și tații lor îi vor plânge, așa cum au făcut doctorul și Frau Sommer. Și ce dacă? Asta nu este treaba ei. Victime colaterale, așa li se spune. Sentimentalismul, emoțiile nu au ce căuta în vremuri de război.

Se decide să mai stea și să continue să observe. Mai de vreme sau mai târziu trebuie să apară și alte semne de viață în afara santinelilor. Imposibil ca soldații să rămână tot timpul în interiorul barăcilor. I s-a făcut foame și frig. Are un măr în buzunarul jachetei; îl scoate și îl mănâncă. Mersul alungă un pic frigul. Evită zonele deschise și se deplasează în sus și în jos prin pădure, printre copaci. Curând se va însera. Va rămâne până la căderea nopții și apoi se va înapoia la hotel pe drumul către Degenfeld. Dacă se va

întâlni cu cineva, va spune că s-a rătăcit – căuta ferma unor rude și a greșit drumul. Va zâmbi, va flirta, va face pe nevinovata. Mai mult decât atât, va face chiar și conversație, dacă vor fi dispuși s-o asculte. Le va povesti despre devastarea cumplită a Alsaciei, a întregii Franțe; despre zdrobirea forțelor germane. Va răspândi știrea că Germania e pe cale să piardă războiul. Derutează și demoralizează inamicul; răspândește zvonuri, sădește sămânța îndoielii. Așa poate fi distrus dușmanul – din interior, ridicând un edificiu de insecuritate în mintea lui, slăbindu-i încrederea și hotărârea.

Pe măsură ce întunericul se lasă, o ceață umedă se poartă. Se aprind reflectoare și garnizoana pare învăluită într-o mantie de un albastru strălucitor. Da, acum e și mișcare. Vede bărbați umblând prin incintă, bărbați în uniformă. Niște băieți, probabil. Aude zgomote; să fie muzică? Un cântec? Da, așa e. Probabil cineva care încearcă să se distreze. Se înfioară. S-a făcut foarte frig, e vremea să plece.

Întoarce spatele garnizoanei și merge puțin prin pădure, înainte de a ieși pe drumul către Degenfeld. După numai cincisprezece minute aude un hureit slab, care crește în intensitate; e zgomotul unui vehicul ce se apropie dinspre Degenfeld. Se mută din mijlocul drumului spre margine. La o cotitură, vede o strălucire orbitoare și hureitul se întetește. Se retrage la adăpostul copacilor pentru a observa scena. În fasciculul de lumină aruncat de faruri zărește un camion militar mare, acoperit. Apoi un al doilea și un al treilea. Numără opt camioane care rulează încet, trecând pe lângă ea. Sunt, fără îndoială, pline cu soldați care îi înlocuiesc pe cei expediți cel mai recent.

Camioanele trec huruind, lăsând în urmă numai întuneric. Drumul nu e iluminat, însă luna este în primul pătrar și o ajută să vadă pe unde calcă. Ajunge la un pod de vreo cincizeci de metri, care traversează un râu. Când va reveni în camera ei de hotel, își va consulta harta mentală pentru a afla denumirea râului. Mâine va merge să aștepte în gara din Degenfeld. Pentru a găsi ultima piesă din puzzle...

Mai are o ultimă misiune: să transmită aceste informații vitale.

E încă întuneric când se strecoară afară din hotel și se îndreaptă către gară. Peste noapte a nins ușor și continuă și acum să ningă liniștit. Lumea pare atât de imaculată, cu străzile de un alb atât de pur în lumina lunii, încât e greu de crezut că pe undeva, în depărtare, zăpada s-a înroșit de sânge uman, de sângele unor bărbați de toate naționalitățile; aliați și dușmani deopotrivă, căzuți în luptă din cauza nebuniei lui Hitler, vărsându-și sângele care s-a scurs în pământ. Atâtea vieți deja pierdute, iar ea deține informații care vor contribui la pierderea altora.

Continuă să meargă, ajunge la gară și se ghemuiește în umbra unor dependențe, așteptând. Nu este singura care așteaptă; un tren învăluit în întuneric, o bestie metalică lungă pândește pe șine. Sarah se înfioară, frigul e mușcător, se înfășoară mai strâns în haine, își freacă brațele și mâinile înfășurate în mânușile primite de la Frau Sommer. Secundele trec. Se transformă în minute. Numără: cinci, șase... zece.

Din depărtare se aude huruit de vehicule, din ce în ce mai tare pe măsură ce se apropie; au venit. Se ridică în picioare

și se lipește de zid, la adăpost, întuneric peste întuneric, așteptând, urmărind.

Lumini; gara se trezește la viață. Voci, strigăte, ordine. Pași. Un bărbat merge de-a lungul trenului, deschizând ușile vagoanelor.

Și, acum, iată-i. Bărbați în uniformă umplu peronul, se suie în tren. Aude râsete; bărbații – sau mai corect, băieții – par binedispuși și urcă voioși în vagoane. Au în sfârșit parte de acțiune după plictiseala din barăci. Băieți puternici și veseli, aflați pe punctul de a-și începe viața de adult: le întrezărește siluetele prin geamurile de la vagoane în timp ce își ocupă locurile.

„Tocmai v-ați urcat în trenul care vă duce la moarte”, șoptește Sarah pe mutește. „Până la miezul nopții veți fi probabil morți cu toții.”

Se aude un fluierat; locomotiva se zgâlțâie. Hurducături și smucituri, zăngănit de metal pe metal, și bestia se trezește din somn, se întinde, cască. După care pornește să se târască spre vest, spre Colmar, spre moarte.

Se întoarce la hotel. Patul o cheamă, deși e încă rece. Îl va încălzi ea. Are dreptul la câteva ore de somn.

Petrece dimineața în camera ei, notând informațiile, codificându-le pe baza Psalmului 22. Cea mai importantă descoperire: localizarea cazărmii din Degenfeld. Odată îndatorirea îndeplinită, își face bagajul, iese în stradă și parcurge distanța scurtă care desparte hotelul de gară.

Satul e tăcut și liniștit, nici țipenie de soldat și abia câțiva civili. Greu de crezut că în urmă cu numai câteva nopți mișuna de militari ieșiți să se bucure de câteva rare momente de distracție; acum e ca și mort. Așa cum vor fi și ei în

curând. Urcă într-un tren cu destinația Freiburg; aproape că și-a încheiat misiunea. Mai are un singur lucru de făcut...

Cafeneaua unde lucrează Ulrike se află la numai câteva clădiri de gară, lângă universitate. Sarah o zărește pe tânără prin fereastră, intră, se așază și așteaptă. Cafeneaua este plină, iar Ulrike e singura chelneriță; se grăbește să treacă pe la fiecare masă ca să preia comenzile. Ajunge în final și la masa lui Sarah. Comandă cafea; Ulrike ia comanda și pleacă, revine cu cafeaua. Sarah scoate pe furiș notițele și le strecoară într-un șervețel. Își bea cafeaua și pleacă.

Ulrike va merge în satul ei natal de lângă Basel și de acolo la Basel, unde se află oamenii de legătură ai lui Monsieur Bigot de la organizația Francezilor Liberi. Din Basel, informațiile adunate de Sarah își vor face drum spre Serviciul de Informații Francez. De acum înainte, problema nu va mai fi în mâinile ei: și-a încheiat misiunea. E liberă. Se întoarce la Degenfeld.

Starea de spirit a lui Sarah este cea mai rea cu putință acum. A terminat ce avea de făcut și se poate întoarce acasă. Numai că nu mai are nici casă, nici familie în Germania sau oriunde în apropiere. Unde ar putea să meargă? Ce ar putea să facă? E blocată în Germania până la sfârșitul războiului, care ar mai putea dura câteva luni. Ar putea să revină la Freiburg, acasă la familia Sommer, dar nu, nu le poate cere să o adăpostească, deși locuința lor e pe moment cea mai apropiată de ceea ce ar putea numi acasă, însă ar însemna să-i expună unui mare risc.

Despre Elveția i-a povestit Monsieur Bigot. Există puncte de trecere a frontierei cu Elveția, cu șanse egale de a fi prins sau nu de nemți. În Elveția se află surorile ei; ar trebui să meargă acolo și să le caute în Sion, să le dea

vestea despre expulzarea părinților și moartea lui Sofie. Ar trebui să se reunească și să aștepte împreună terminarea războiului, după care să afle în ce lagăr de muncă au fost trimiși părinții și Manon. Nu trebuie să-și piardă speranța. Și totuși Elveția, o țară cu care nu e familiarizată, nu-i spune nimic. Și nici ideea revederii cu surorile nu îi surâde. Deocamdată.

Alsacia e cea care o atrage. Escapada făcută la Colmar a fost prea scurtă. Trebuie să-l vadă din nou pe unchiul Yves, să afle mai multe, să plângă aducându-și aminte, să dea frâu liber tristeții. Și pe urmă mai e o altă casă, un alt loc. Margaux, Victoire, Jacques. Château Gauthier, locul unde a început totul, oamenii care au ajutat-o în primele momente ale chinului despărțirii de familie, oamenii care i-au oferit mângâiere și confort, și care o vor ajuta din nou. Trebuie să se întoarcă la ei. Dar cum să procedeze? Nu are permis de călătorie spre Colmar. Poate că există o modalitate de a face rost de așa ceva?

Se întoarce la gară. Ghișeul de bilete e închis, locul e pustiu. Iese din nou în stradă și cade pe gânduri; *trebuie* să existe o cale de întoarcere la Colmar.

Merge la primărie, o construcție mică, pe jumătate decorată cu lemnărie aparentă, situată în piața satului. Și această clădire este practic pustie, deși nu în totalitate. Ușa de la intrare dă direct într-o mică încăpere de lucru, unde o tânără bate cu furie la mașină. Își ridică privirea cu nerăbdare, ca și cum, singură fiind, abia aștepta o pauză, o vizită.

— Te pot ajuta cu ceva?

— Da. Voiam să aflu de unde îmi pot procura un permis de călătorie spre Colmar.

Fata se încruntă.

— Spre Colmar? Un permis de călătorie? Îmi pare rău, nu e posibil.

— Dar nu se poate, trebuie să existe o cale. Trebuie să ajung acolo, e foarte important! Vezi tu...

Îi înșiră povestea pe care a născocit-o.

— Părinții mei locuiesc în Colmar. Am aflat că mama e pe moarte. Te rog! Trebuie să merg s-o văd – trebuie! Nu se poate să nu existe cineva autorizat să elibereze permise. Poate primarul? Te rog, pot să îl văd? Ca să încerc să-l conving?

Turuie, bate câmpii, dar numai pentru că de data asta minciuna servește unui scop real și personal. E disperată să se întoarcă în unicul loc care a fost căminul ei. Chiar dacă familia nu mai e acolo, străzile au rămas aceleași, sunt străzile copilăriei ei și, mai presus de orice, ultimii prieteni pe care îi mai are sunt cu toții acolo.

— Te rog!

Fata ezită, apoi spune:

— În urmă cu o săptămână ți-aș fi răspuns afirmativ. Primarul e un om bun și poate că te-ar fi ajutat. Numai că acum nu mai poate. Toate trenurile civile spre Colmar au fost anulate. Numai militarii pot călători pe destinația asta. N-ai auzit ultimele știri, *Fräulein*? Inamicul a cucerit toată Alsacia. Toată provincia e în război și sunt o mulțime de morți. Pentru civilii nemți a devenit un loc periculos. Așa că încearcă toți să fugă! E deci posibil să pleci din Alsacia, nu și să intri.

— Chiar așa de grav să fie?

Știe că nu este așa de grav. Ea însăși a răspândit zvonul că Aliații au cucerit aproape toată Alsacia, că Germania e

pe cale să piardă războiul. Acum plătește prețul pentru succesul propriilor minciuni...

— Am auzit lucruri îngrozitoare, *Fräulein!* Colmar a fost transformat într-o baie de sânge. Îmi pare rău pentru mama ta, dar din păcate nu ai ce face, trebuie să accepți situația.

Dar Sarah refuză s-o accepte. Dintre toate cuvintele rostite de tânără a reținut o propoziție: „Numai militarii pot călători pe destinația asta.” În dimineața asta a văzut de fapt cu ochii ei trenul ieșind pufăind din gară. Un alt tren va pleca mâine dimineața spre Colmar. Și poimâine un altul. Trebuie să găsească o cale să urce într-unul din aceste trenuri. Și crede că știe cum să procedeze.

— Mulțumesc, *Fräulein.* Știu că vrei să mă ajuți și înțeleg că nu ai cum.

— Îmi pare rău pentru mama ta, repetă fata în timp ce Sarah se îndepărtează.

În seara aceea, Sarah hotărăște să ia cina la restaurantul hotelului. Cu o seară înainte a cumpărat niște pateuri pe care le-a mâncat în cameră, evitând din nou restaurantul, căci în momentul când a intrat, ofițerii așezați la mese s-au holbat rânjind la ea. Unii au mers și mai departe și i-au strigat: „Vino să iei masa cu noi, *Fräulein!* Îți fac eu cinste, hai că avem un loc liber la masă.”

În seara asta va accepta de bunăvoie invitația. În seara asta, în loc să ignore ofertele, întoarce zâmbetele ofițerilor, se uită în jur și se oprește cu privirea asupra unei mese unde vede un scaun liber.

— *Gerne,* spune ea în seara asta. Cu plăcere. Mulțumesc.

— Ești invitata noastră, zice unul dintre ofițeri rânjind, ușor amețit.

Sarah îi studiază însemnele de pe guler și-și dă seama că este colonel, *Oberst*: trei frunze de stejar. Bărbatul încearcă să se dea bine pe lângă ea, la fel ca toți ceilalți, și e cel mai insistent, cel mai rău dintre toți. Sau cel mai bun, pentru că asta este exact ce caută ea.

Sarah se prezintă drept Hannah Schmidt și deapănă aceeași poveste pe care i-a servit-o fetei de la primărie: mama ei locuiește în Colmar, are cancer și e pe moarte, iar ea trebuie neapărat să meargă să o viziteze.

— Noi suntem etnici germani și am sperat ca Germania să câștige războiul. Eu încă mai am speranțe... Fiindcă speranța nu moare niciodată, nu-i așa? Chiar dacă totul pare pierdut, încă mai putem învinge. Dumnezeu este de partea noastră! Am venit la Freiburg să muncesc în urmă cu un an și de atunci nu mi-am văzut părinții. Trebuie s-o văd pe mama înainte să moară!

Înșiră minciună după minciună, improvizând pe măsură ce înaintează cu povestirea. Minciunile îi ies acum atât de ușor pe gură – ea, care nu a rostit întotdeauna decât adevărul înainte de izbucnirea războiului.

Își șterge o lacrimă.

— Dar trenurile au fost anulate! Nu pot să-mi cumpăr bilet, și nici n-am cum să obțin un permis de călătorie. E o catastrofă!

Îi urmărește pe furiș pe ofițeri. Privirile lor sunt grave, pline de simpatie. Colonelul – *Oberst* Hagenmeier e numele său – își așază o mână cărnoasă peste mâna ei.

— Nu plânge, *liebes Fräulein*. Sunt sigur că vom putea face ceva pentru dumneata. Nemții trebuie să se ajute între ei, nu-i așa, camarazilor?

Ceilalți meseni se uită nesiguri unii la alții, apoi dau din cap cu entuziasm.

— Întotdeauna se găsește un loc în plus, zice unul din ei.

— Mai ales pentru o *Fräulein* așa de încântătoare, îl completează un altul.

— Familiile germane trebuie să se ajute între ele, în special în vremuri grele, intervine un al treilea. Nu așa ne învață Führerul? Nu pe asta se bazează societatea noastră?

— *Heil Hitler!* strigă toți aruncându-și în sus brațul drept.

Și, într-adevăr, galanții ofițeri ai Wehrmachtului îi sar în ajutor. În zorii zilei următoare, Sarah revine în gară, însă de data asta pe peron, fără să se ascundă și cu valiza în mână.

Stă la intrarea pe peron și așteaptă. În jurul ei mișună soldați, mulți întorc capul după ea, unii o fluieră. Tot mai mulți trec pe lângă ea; unde sunt prietenii ei ofițeri?

Oberst Hagenmeier o prinde de cot.

— *Vino, draga mea, haide cu mine în vagonul ofițerilor – nu ai ce căuta cu gloata!*

O conduce spre capătul îndepărtat al trenului.

— În spate e cel mai sigur, îi explică el. În caz că inamicul încearcă să facă trenul să deraieze.

E pentru prima oară când Sarah înțelege pe deplin în ce s-a vârat, ce primejdie o paște. Călătorește într-un tren al Wehrmachtului din Germania în Franța! În compania – ba nu, în calitate de *oaspete* al – inamicului! E ceva ironic în situația aceasta, numai că ei nu-i arde de răs. E prea copleșită de supărare, de durere, și este nevoită să recurgă la toate resursele ei interne de putere pentru a juca rolul tinerei nemțoaice recunoscătoare și încântate să se afle în tovărășia

acestor ofițeri galanți, să împartă cu ei același vagon, să converseze veselă, ca și cum războiul nu s-ar fi dezlănțuit în jur; pentru că asta ar fi impresia pe care și-ar face-o cineva judecând după buna dispoziție a ofițerilor care se întrec între ei să-i câștige atenția.

Însă *Oberst Hagenmeier* a arătat cât se poate de clar că o consideră oaspetele său, așa încât, odată ajunși în Colmar, poate că se vor revedea, în caz că luptele nu vor fi prea intense. Ce părere are ea?

— De ce nu? răspunde Sarah, și ochii ei promit multe alte lucruri, și mai ispititoare.

Nu a știut că poate fi o actriță atât de bună, că poate afișa un licăr sfios în ochi doar propunându-și asta. *Oberst Hagenmeier* reacționează împungând-o jucăuș în coaste, flirtând, chicotind și tachinând-o.

Trenul se smucește și, în sfârșit, pornesc.

Curând gonesc spre vest. Curând ajung la podul peste Rin de la Breisach. Îl traversează și intră în Alsacia. Sarah scoate un oftat de ușurare și satisfacție. A reușit, s-a întors acasă.

Scrâșnet asurzitor de frâne, bubuit, trosnet de metal frecat de metal. Vagonul saltă într-o parte, se balansează, se răstoarnă, se îndreaptă din nou, încă legănându-se. Țipete de bărbați, corpuri care se prăbușesc unul peste altul, se reped să se agațe de banchete și bare, cad pe podea; Sarah se trezește prinsă sub masa unor corpuri bărbătești. Unul după altul, se desfac totuși cu toții din încâlceală. Cineva o prinde de mână, de braț; e trasă în sus, în picioare: este *Oberst Hagenmeier*.

— Ce e... ce s-a întâmplat? bâiguie ea.

— Trenul s-a răsturnat, a deraiat – probabil e o ambuscadă, îi răspunde el. Și-a pierdut chipiul. S-a înroșit la față și arată ca o șuncă afumată. Ești rănită? Inamicul – trebuie să încercăm să fugim – vino cu mine, *Fräulein!*

Deschide ușa și o ajută să sară din vagon. În haosul creat, cineva a reușit să spargă unul dintre geamurile care formează acum acoperișul vagonului ce zace răsturnat pe câmp. Au în fața ochilor un adevărat dezastru: o grămadă de vagoane înșirate acum în zigzag, unele dintre ele răsturnate, bărbați în uniformă revărsându-se pe uși și geamuri, oameni care țipă, strigă, se cațără ca să iasă din tren.

— Stai lângă mine! Îi poruncește *Oberst* lui Sarah în timp ce o împinge în spatele lui și latră ordine soldaților simpli, încercând să aducă un pic de ordine în toată dezordinea aceea. Trebuie să fugim înainte să sosească inamicul!

Însă e prea târziu. Se trezesc imediat încercuți. Alți soldați, alte uniforme, cele ale armatei Francezilor Liberi; bărbați cu puști ațintite asupra lor; militari care dau ordine, de data aceasta în franceză.

— Mâinile sus toată lumea! *Hände hoch!* Luați-o pe acolo, pe câmp! *Vite, vite!* Mai repede, porci de naziști ce sunteți! *Schnell!*

Nemții se grăbesc să se conformeze. Merg cu toții, cu brațele ridicate în aer, în direcția câmpului spre care au fost îndrumați. Soldații francezi sunt peste tot, stau cu puștile îndreptate spre ei și strigă insulte.

— *Schwein* naziști! Porcilor! Scursurilor!

Unul din ei o observă pe Sarah și o scoate din șir.

— Ia uite ce avem noi aici, o târfă nemțoaică! Ia vino încoace, târfulițo!

E prinsă de braț și aruncată pe jos. Un soldat francez se apropie și o lovește cu piciorul în coaste. Alții se strâng în jur și o privesc chiorâș, rânjind.

— Ce făceai? Voiai să te strecuri în Franța ca să mergi la produs?

Cineva o ridică în picioare.

— O să vezi cu ochii tăi ce au avut de îndurat franțuzoaicele în mâinile naziștilor! Luați-o de aici, o să ne ocupăm de ea mai târziu!

E trasă, smucită, îndepărtată de trenul distrus. E prizonieră, dar nu naziștii sunt cei care au capturat-o.

Se trezește într-o clădire de cărămidă lungă și joasă. E înconjurată de soldați din armata Francezilor Liberi. Care

stau aproape de ea, *prea* aproape. A fost plesnită peste față și lovită cu picioarele de mai multe ori. A încercat să riposteze, a strigat la ei în franceză:

— Nu sunt nemțoaică, sunt franțuzoaică!

— Atunci ce căutai în trenul ăla, de ce încercai să te strecorei în Alsacia?

— Sunt agent al serviciilor noastre secrete! Spionam în Germania. Pentru Franța!

Valiza i-a rămas în tren însă are documentele de identitate în buzunar.

— Să-ți vedem actele!

Le scoate, dar fără să-și facă prea mari speranțe; în situația în care se află, știe că nu sunt ce trebuie.

Și, într-adevăr, soldatul care le examinează pufnește pe nas și le aruncă pe jos.

— Hannah Schmidt – cetățean german. Da, credem că ești spioană, numai că o spioană nemțoaică trimisă în Franța. Din ce alt motiv ai fi putut să fii în trenul ăla?

— Am mințit ca să urc în el! Am vrut să mă întorc acasă. Sunt din Colmar. Sunt evreică! M-am născut în Alsacia – aici locuiesc. Am fost în Germania în misiune, ca să culeg informații. Credeți-mă, sunt franțuzoaică – sunt de partea voastră!

— De ce Dumnezeu te-am crede, târfuliță nemțoaică ce ești?

Alte lovituri cu piciorul, alte plesnituri peste față. Cineva îi smulge haina de pe ea.

— Știi ce le-au făcut amicii tăi nemți femeilor noastre? Vrei să vezi?

Lovituri, plesnituri. Sarah încearcă să lovească, să plesnească și ea; se zbate, dar asta nu face decât să îi înfurie și mai tare pe soldații francezi. Unul dintre ei o ține cu mâinile la spate, iar ea îl lovește cu picioarele pe cel aflat în fața ei.

O durere, o durere sfâșietoare o cuprinde. O durere cum nu a mai simțit niciodată, care întrece orice imaginație. Urlă.

— Prindeți-o de picioare, scoateți-i pantalonii!

Bărbații au devenit acum nu doar furioși, ci dușmănoși, răi. O împing, o pipăie; le simte mâinile pe tot corpul. Sarah urlă, țipă, zgârie, dar fără folos: e aruncată pe jos și se zvârcolește, iar ei îi trag pantalonii. Dar deodată cineva intră în încăpere și bărbații se opresc. O saltă în picioare și o țin strâns de brațe, ca într-o menghină, dar nu o mai molestează.

— Ce se întâmplă aici? Iatră nou-venitul.

— Domnule, am prins-o pe această spioană nemțoaică. Era în trenul pe care l-am atacat.

Sarah reușește să-și ia mintea de la durerea care a copleșit-o.

— *Nu sunt spion neamț! Sunt spion francez! Am fost în Germania în misiune și pot s-o dovedesc! țipă ea în franceză.*

Nou-venitul își mută privirea de la ea la soldați, după care spune:

— Dați-i drumul. Apoi se adresează ei: Urmează-mă.

Sarah se apleacă și-și ia documentele de pe jos. Bărbatul o conduce pe un coridor spre o încăpere mică, mobilată cu un birou și un scaun. Nu se prezintă.

— Bun, acum povestește. Spui că ești spion francez? Cum poți să dovedești asta?

Sarah îi întinde documentele.

— Sunt falsuri, îi explică ea. Numele meu este Sarah Mayer. Sunt din Colmar. Și sunt evreică.

Îi povestește tot, însă bărbatul se mulțumește să o asculte încruntat, cu un aer sceptic.

— Dar nu poți dovedi nimic din ce mi-ai spus. De ce te-aș crede? Cine este ofițerul tău superior?

— E în Metz. Monsieur Bigot.

Inima i se strânge în clipa când îi pronunță numele, care nu este cel real, pe care nu îl știe. Nu are nici cea mai mică idee cine este de fapt ofițerul ei superior. Monsieur Bigot i-a spus: „Vei fi pe cont propriu. Dacă vei fi prinsă, nu te vom putea ajuta.”

Desigur, se gândise că putea fi arestată de nemți, de Gestapo. Dar Sarah a fost capturată de francezi; și totuși, nici acum Monsieur Bigot nu poate face nimic pentru ea: e complet singură.

Bărbatul care o interoghează cade un timp pe gânduri. Într-un final, spune:

— Foarte bine. N-ai cum să dovedești toate astea, însă îți vom mai da o șansă. Te vom trimite la Paris, unde vei fi interogată de un expert în spionaj german.

Sarah își zice că mai are totuși o șansă ca să scape. Un expert în spionaj își va da seama că ea spune adevărul. Și va putea să ia legătura cu Monsieur Bigot, care îi va confirma spusele și va fi eliberată. E optimistă.

Nu-și face totuși prea mari speranțe, căci e legată, încătușată și împinsă pe bancheta din spate a unei mașini. Un soldat urcă și se așază lângă ea. O doare tot corpul, îl simte ca pe o rană vie.

Șoferul își întoarce capul și îi aruncă o privire.

— Jigodie de spioană! mârâie el. Știi cum îi tratau nemții pe luptătorii din Rezistență pe care îi prindeau? Cum îi torturau până la smulgeau secretele noastre? Ei bine, află că francezii au învățat de la nemți cum să conducă un interogatoriu. Vei avea ocazia să cunoști metodele franțuzești, care sunt și mai dure, pentru că sunt alimentate de flacăra răzbnării. Dacă nu ciripești, ai face bine să-ți iei adio de la viață!

Mașina gonește acum spre Paris.

Eo clădire imensă și impresionantă, pe Boulevard Mortier. E condusă înăuntru de soldatul care a stat lângă ea pe bancheta din spate a mașinii. Șoferul s-a făcut nevăzut. „Slavă Domnului”, își zice ea. A bombardat-o cu amenințări pe tot parcursul călătoriei până la Paris, i-a povestit ce lucruri oribile urmau să i se facă în timpul interogatoriului. Francezii caută acum răzbunarea, așa îi spusese el. „Ai auzit de Carlingue? Știi că erau mai răi decât naziștii? Mare noroc dacă o să supraviețuiești.” Și așa mai departe.

Sarah a încercat să rămână puternică. Să-și amintească de Ralf, de curajul, de neînfricarea lui. Dar degeaba: este înspăimântată și rușinată de panica urcându-i din adâncurile ființei. În ciuda cutezanței de care a dat dovadă în ultimele luni, în sufletul ei a rămas o fată simplă care adoră lucrurile simple: familia, prietenii, iubitul. Nimic nu își dorește mai mult pe lume decât o viață simplă alături de cei dragi; nu e făcută pentru război. Dar este cineva făcut pentru război? Nu-i așa că războiul nu este altceva decât o aberație, o deformare completă a ceea ce înseamnă să fii om? Închide ochii și se agață cu putere de singura ancoră pe care o mai

are. Cuvintele. Și le repetă în gând, din nou și din nou: „Că de voi și umbla în mijlocul morții, nu mă voi teme de rele...”

Dar iată totuși unde a ajuns. Soldatul pare un pic mai binevoitor decât șoferul, așa că își adună tot curajul și îi spune:

— Trebuie să merg la toaletă, e urgent. Vă rog...

Soldatul se înroșește și o conduce pe coridor către o ușă pe care scrie *Toilettes*.

— O să vă aștept aici, zice el.

Sarah întinde în față mâinile încătușate.

— Vă rog? repetă ea.

Nu e nevoie de alte cuvinte.

Soldatul desface cătușele.

— Grăbiți-vă, rostește el pe un ton țăfnos în timp ce Sarah intră în baie.

De cum pătrunde în cabină, cu mâinile în sfârșit libere, Sarah se apleacă și-și scoate un bocanc. Ia din păr o agrafă și meșterește la călcâiul bocancului. Deschide cu atenție o mică clapă. Scotocește înăuntru.

Capsula. Pilula cu cianură. „Moartea va fi instantanee”, o asigurase Monsieur Bigot la interviul în care îi încredințase misiunea de spionaj.

Sarah vâra capsula în gură, între gingie și obraz, unde va sta în siguranță. Când va veni vremea, nu va trebui decât să muște din ea.

E conștientă că nu va fi în stare să reziste torturii. Și că este preferabil să moară. Poate – există o șansă mică – îl va întâlni acolo sus pe Ralf. Și pe Sofie. Cine știe? „Căci Tu ești cu mine.”

Iese din toaletă. Soldatul care a escortat-o o așteaptă; îi aruncă o jumătate de zâmbet când o vede. O încătușează din nou și o conduce pe coridor, urcă o scară, apoi pe un

alt coridor. Trec pe lângă diverși oameni, care se holbează cu toții intrigați la ei, după care își feresc privirea. Sarah se simtă goală, expusă, sătulă de toate și stoarsă de puteri. Capsula letală, fixată cu gingia, este acum singura ei ancoră. Îl va urma pe Ralf în moarte. Pentru ce ar mai avea, oricum, să trăiască? Două surori: o vor plânge, dar în final își vor reveni și se vor descurca și fără ea. Toată lumea a pierdut pe cineva drag în război și ele îi vor accepta moartea și-și vor vedea de viețile lor. Iar Rebecca va avea grijă de ele, cu siguranță. Și Margaux, și unchiul Yves. Oameni cărora le-a păsat de ea; dar și ei o vor uita curând. Pentru că viața merge înainte.

Da, dorința de a trăi este puternică, dar la fel este și cea de a se elibera de viață. De a se lăsa în brațele morții. Poate, poate că îl va întâlni pe Ralf acolo, dacă este adevărat ceea ce se spune despre rai. „Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat...”

Este condusă într-o cameră de lucru, mică și goală, mobilată doar cu un birou și câte un scaun de ambele părți ale lui. O femeie așază pe birou o carafă cu apă și un pahar. Se uită la Sarah și face o grimasă.

— Ia loc și așteaptă. Herr Dahlke trebuie să sosească.

Herr Dahlke. Deci omul care o va interoga este neamț. Nu știe dacă e semn bun sau rău. Pipăie cu limba capsula cu cianură; e pregătită.

Femeia deschide ușa ca să iasă, însă de pe coridor se aud voci. „*Merci, mademoiselle Vandame*”, rostește una dintre ele.

Vocea îi e ciudat de familiară. V-ul – el nu l-a pronunțat niciodată corect. Pentru că, în limba germană, v-ul e pronunțat f, și el a studiat cu un profesor neamț și a învățat mai mult franceza scrisă decât cea vorbită. Așa că nu a pronunțat niciodată corect v-ul. Ea l-a pus să-l repete de nu știu

câte ori – și mai e și vocea! Inconfundabilă! Dar nu, nu se poate! Nu are cum...

Se rotește în scaun. Se ridică pe jumătate.

El tocmai închide ușa; e cu spatele la ea.

Se întoarce. Privirile lor se întâlnesc.

Și, în clipa următoare, se aruncă împleticindu-se unul spre celălalt. Brațele lui o cuprind și o strâng cu putere la piept. Ea nu-i poate răspunde la fel, are încheieturile încătușate, dar plânge în schimb, plânge atât de tare, încât simte cum inima i se face fărâme, apoi se smulge din îmbrățișare și scuipe în palmă. Și-i arată capsula.

El icnește și, încă ținând-o înlănțuită, se întoarce cu fața spre ușă.

— Guardian! strigă el. Da, tu de colo! Adu cheia! Desfă-i cătușele!

Și ea este, în fine, cu adevărat liberă în brațele lui.

Mai târziu, el îi povestește prin ce a trecut.

— Am fost încătușați și urcați într-un tren cu destinația Paris, ca să fim închiși în pușcăria din Fresnes, îi explică el. Știam cu toții că era sfârșitul, că urma să fim executați. Dar... ei bine, chiar și așa, tot aveam nevoi fizice. Am cerut să merg la toaletă, și unul dintre soldații care ne păzeau m-a escortat. Mi-a spus să nu încui ușa. Însă în timpul cât eram înăuntru, trenul s-a oprit. O oprire neplanificată. Era noapte și întuneric beznă afară, însă la lumina slabă de pe un drum din apropiere am zărit un rambleu destul de abrupt care cobora spre el. Știam că era riscant. Dacă trenul staționa mai mult, aveau să mă descopere în mod sigur. Dar era un risc pe care eram dispus să mi-l asum. Am reușit să

deschid geamul, să urc pe vasul de toaletă, să mă cațăr afară și să sar din tren. Și m-am rostogolit în jos pe rambleu.

Acolo, pe marginea drumului, am fost găsit. Eram inconștient. Un fermier m-a găsit, mergea spre casă. M-a urcat într-o căruță și m-a dus la el acasă. Când m-am trezit, nu mi-am amintit nimic. Mi-au tăiat cătușele și au adus un doctor francez, un simpatizant al Rezistenței. Mi-am recăpătat memoria treptat. Se pare că trenul nu staționase mult, dar până să-mi descopere ei dispariția, fermierul mă găsisse și mă luase cu el.

Bineînțeles că naziștii au pus afișe peste tot și au încercat să dea de mine – susțineau că sunt periculos. Numai că eu eram deja la adăpost și primeam îngrijiri.

— Dar de ce nu m-ai sunat? De ce...?

— N-am putut – suferisem o comoție gravă. M-am recuperat, dar am rămas cu un gol complet în memorie în privința cifrelor. Nu mi-am mai amintit numărul tău de telefon. Și nici pe cel al lui Mathilde. Sau al colegilor din Rezistență. Mi-am amintit nume de oameni și de locuri, dar nu și numerele de telefon. Pe alea le-am pierdut cu totul din memorie.

— Dar ai fi putut să vii la Poitiers ca să mă cauți. Sau să iei legătura cu Régine.

Ralf clatină din cap.

— Adevărul e că am presupus că ai plecat imediat în Elveția, așa cum îți spuseseam să faci. Am văzut articolul din ziar, cel în care se spunea că fuseserăm executați cu toții – deși au greșit numărul, nu-i așa? Doar patru dintre noi au fost uciși, nu cinci. Am presupus că mă crezi mort. N-aveam ce să fac în privința asta – m-am bazat pe faptul că o să te gălesc după terminarea războiului. După ce am stat câteva luni acasă la fermier, m-am înrolat din nou în Rezistență, dar

într-un alt grup. În momentul acela, Alianții invadaseră deja Franța, recuceriseră Parisul și serviciile secrete franceze au fost încântate de prezența mea, m-au instruit în tehnici de interogare... și iată-mă!

E rândul ei să-i povestească.

— Monique! oftează el. Ea e cheia. Nu mi-a plăcut de ea, am avut îndoieli în privința ei, dar tu ai tras de mine, ai insistat să o cunosc.

— Îmi pare rău, nespus de rău. Eram o fetiță atât de naivă la vremea aceea. Atât de dornică să-mi fac prieteni. I-am înghițit minciunile pe nemestecate.

— Să știi că a încercat să mă seducă, dar am respins-o. Și cred că asta a înfuriat-o și mai tare. M-a trădat ca să se răzbune pe mine.

Sarah se înfioară.

— Madame Elise e de părere că Monique face parte din Carlingue.

Ralf îi prinde mâna și i-o strânge.

— Ai avut noroc să scapi, spune el. Ai fost într-un pericol mare.

Sarah clatină din cap.

— Nu. În ciuda celor întâmplute, rămân convinsă că Monique își iubește cu adevărat nepoții și nepoatele. S-a bucurat că aveam grijă de ei, mi-a spus că nu i-a văzut niciodată atât de fericiți. Și că voia ca lucrurile să rămână așa. Pentru ea, eu nu am fost decât plevușcă – m-a folosit ca să ajungă la tine.

— Dar ești evreică. Nu crezi că te-ar fi trădat pentru asta?

Sarah clatină din nou din cap.

— Cei din familia Beaulieu nu îi urăsc propriu-zis pe evrei. Nu au cea ură înăscută față de noi pe care nașiții

încearcă să o inculce nemților. Pentru ei, eu am fost doar o oportunitate de care au profitat, având în vedere că îi curtau pe nemți. Trebuiau, prin urmare să-i evite pe evrei. Dar lui Monique nu-i păsa câtuși de puțin că sunt evreică.

Oftează.

— Îmi pare însă rău pentru copii. Clanul Beaulieu-Lemoins va avea parte de vremuri grele. Au fost colaboraționiști și vor plăti pentru asta.

— Pe bună dreptate. Când războiul se va termina, vor fi judecați și pedepsiți.

— Cred totuși că domnul Lemoins e un om bun. Numai că a făcut o căsătorie nepotrivită și a fost atras în rețeaua lor de iubitori de naziști. Îmi pare rău pentru el și pentru copii.

— Ei bine, toate acestea sunt de domeniul trecutului acum. Nu merită să te mai gândești la el – bănuiesc că la un moment sau altul ar fi putut face o altă alegere. Cât despre Monique: în cel mai bun caz va fi rasă în cap; asta le fac franțuzoaicelor care s-au culcat cu soldați nemți. Sau poate că va fi judecată pentru trădare. Oricum ar fi, să nu ne mai batem capul cu ea. Acum e vremea *noastră*. Ești pregătită? Știi ce vei face cu libertatea asta proaspăt dobândită? Mai ții minte cum spuneam mereu „Atunci când se va termina războiul?” Vremea aceea a venit, Sarah. Acum e vremea noastră.

Ies împreună și se plimbă mână în mână pe străzile din Paris. Se plimbă pe malurile Senei. Se țin de mână. Se îmbrățișează. Dansează. Fac dragoste.

Pentru Ralf și Sarah, războiul s-a încheiat; s-au regăsit. Dar pacea este încă departe pentru amândoi. Mii de obstacole îi așteaptă.

La numai o săptămâna de la regăsirea lor, barăcile din Lapropierea satului Degenfeld sunt bombardate de Aliați și rase de pe fața pământului. S-a terminat cu trenurile pline cu soldați germani care traversau podul spre Franța. Vin însă și alte vești, care le îngheață sângele în vine amândurora: se dovedește că panica pe care Sarah a încercat s-o răspândească în rândul civililor nemți a avut un sâmbure de adevăr, căci Royal Air Force atacă Freiburgul pe data de 27 noiembrie. În numai douăzeci și cinci de minute sunt aruncate peste o mie nouă sute tone de bombe. Ziarele exultă: se estimează un număr de două mii de morți în cursul atacului devastator asupra orașului. În chip miraculos, magnifica lui catedrală nu a fost însă atinsă și e intactă.

Știrea îi zdruncină pe Ralf și Sarah, și este acum rândul lui Ralf să-și facă griji pentru părinții *lui*, și e rândul ei să îl îmbărbăteze. N-au cum să primească vești din Freiburg și n-au nicio modalitate de a stabili un contact.

În decembrie, ianuarie și februarie, Aliații atacă în mod repetat regiunea, producând pagube și distrugând mai multe căi ferate și locomotive de pe linia secundară de mărfuri care înconjoară Freiburgul. Informațiile culese de Sarah

au fost bine exploatate. Totuși finalul războiului nu e un dat. Se dovedește că Hitler posedă într-adevăr o *Wunderwaffe*. Care nu se prezintă sub forma unei arme propriu-zise, ci a unui atac-surpriză asupra Alsaciei pe 1 ianuarie 1945, desfășurat sub numele de cod Operațiunea Northwind. Este ultima ofensivă majoră germană pe Frontul de Vest și, fiindcă Hitler spumegă acum de furie, fiindcă nu mai are nimic de pierdut, atacul e deosebit de violent și disperat, ultima tresărire devastatoare a unei bestii brutale care luptă pentru supraviețuire. Peisajul alsacian idilic e transformat într-o baie de sânge; zăpada se înroșește de sângele germanilor, francezilor și americanilor. E un adevărat măcel. Însă treptat, încet, Alianții câștigă teren. Pe 2-3 februarie 1945, Colmarul este eliberat, în fine, de forțele americane și franceze.

Pe 5 februarie, armata germană înfrântă distruge podul peste Rin de la Breisach.

Alsacia e eliberată și se întoarce la Franța. Întreaga țară sărbătorește, și Ralf și Sarah află într-un final vești. Călătoresc la Basel și Sarah reușește să ia legătura cu Ulrike Böhm, iubita lui Stefan, cea care a ajutat-o cu misiunea ei de spionaj. Vestea pe care le-o dă Ulrike înlătură o piatră de pe inima lui Ralf: cartierul Wiehre din Freiburg nu a fost bombardat, casa părintească e în picioare, părinții, frații și sora lui au scăpat nevătămați. Totuși încă nu poate să-i contacteze direct, căci haosul domnește în serviciile poștale și deocamdată nu pot călători în Germania.

Și pe urmă, în mai, războiul se termină cu adevărat. Hitler se sinucide. Germania capitulează. Este momentul pe care l-au așteptat cu toții.

Ralf și Sarah se îndepărtează de molozul adunat în centrul bombardat al Freiburgului și merg mână în mână pe

Prinz-Eugen-Strasse. Inima ei stă să explodeze; îi bate cu putere, nebunește în piept, dar nu de spaimă, ca în anii epuizanți ai războiului, ci de o emoție năucitoare. Aproape că nu mai are suflu. Și totuși:

— E numai vina mea. Eu le-am dat vestea supărătoare, spune ea. Dacă nu le-aș fi dat-o, n-ar fi avut cum să afle că ai fost, chipurile, executat. Mă simt atât de vinovată.

— Nu ai de ce, zice Ralf. Pentru că acum le vei aduce cea mai bună veste pe care au primit-o vreodată în viață.

Continuă să meargă tăcuți, strângându-se de mână, privind-se, legănându-și brațele. Sarah face din când în când câte o mică săritură; alteori se oprește și îl îmbrățișează; și, în tot acest timp, nu-și poate stăpâni bucuria.

Ralf deschide zăvorul porții de la numărul 26. Străbat cărarea din grădină. Se uită unul la celălalt zâmbind, apoi el apasă pe butonul soneriei. De trei ori: acesta era modul lui de a-și anunța sosirea de la școală.

O lumină se aprinde înăuntru; o zăresc prin ochiul drept-unghiular al geamului jivrat al ușii de intrare din lemn masiv de stejar. O siluetă se desprinde din umbră; o siluetă feminină se ivește în spatele geamului – e mama lui Ralf. Ralf schimbă un zâmbet, o îmbrățișare cu Sarah. Ușa se deschide.

Strigătul scos de Frau Sommer e cel mai dulce sunet pe care Sarah l-a auzit în viața ei. Nicio muzică nu se poate compara cu bucuria nestăpânită a unei mame care-și îmbrățișează fiul întors din morți: viu și liber.

EPILOG

Deși războiul s-a încheiat, viața continuă ca într-un carusel care îi poartă de la extaz la agonie, de la bucurie la disperare.

Bucurie atunci când Sarah călătorește până la Sion pentru a-și regăsi surorile, pe Thérèse și Amélie. Sunt amândouă bine, studiază și locuiesc în continuare cu Rebecca, însoțitoarea lor, care și-a găsit o slujbă de profesoară la o școală primară. Rebecca a devenit mamă surrogat pentru cele două fete; o iubesc și o respectă. Și, la rândul lor, ele au devenit pentru ea copiii pe care și i-a dorit toată viața: ficele ei.

Surorile ei cad pradă disperării atunci când Sarah e nevoită să le spună că părinții au fost trimiși într-un lagăr în Germania și nimeni nu știe deocamdată ce s-a ales de ei. Zvonurile care vin din Germania sunt înfiorătoare: povești de groază, tot mai multe cu fiecare zi ce trece. Povești despre lagăre ale morții, gropi comune cu sute de cadavre neidentificate, mii, sute de mii, poate chiar un milion de morți sau mai mulți: evrei, țigani, alți indezirabili.

Și mai multă disperare atunci când surorile află că cea mai mică dintre ele, iubita lor Sofie, este cu siguranță moartă, împușcată de gestapoviști în fața casei lor din Colmar.

Bucurie atunci când Sarah și Ralf se căsătoresc în cadrul unei ceremonii restrânse în Freiburg, înconjurați de prieteni apropiați și rude. Sarah, Thérèse și Amélie sunt primite cu brațele deschise în familia Sommer. „Aici va fi întotdeauna casa voastră”, le spune Frau Sommer, devenită Tante Gisela pentru surorile mai mici și Mama pentru Sarah.

Petrecerea are loc în grădina din spatele reședinței Sommer. Punctul culminant este atins în clipa când doctorul Sommer instalează o capră de tăiat lemne pe care așază un buștean gros și îi întinde lui Ralf un fierăstrău cu două mâner. Ralf se uită zâmbitor la Sarah.

— Ești pregătită?

Sarah privește fierăstrăul și se încruntă mirată.

— Ce-i cu ăsta?

Ralf râde.

— Tăierea bușteanului e o tradiție nemțească de nuntă. Trebuie să-l tăiem în două. Uite, stai acolo și ia fierăstrăul.

Îi arată unde să se poziționeze, în capătul celălalt al caprei. Sarah pricepe imediat; apucă mânerul fierăstrăului, în timp ce Ralf îl ia pe celălalt, din capătul opus al caprei. Taie împreună, mișcând fierăstrăul înainte și înapoi, înainte și înapoi, răsând, oprindu-se din când în când ca să-și recapete suflul, tăind din nou, până ce, în fine, bușteanul se despică în două. Toată lumea râde, bate din palme și îi ovaționează: au reușit!

Doctorul Sommer îi explică lui Sarah:

— Tăierea bușteanului simbolizează primul dintr-un șir de obstacole inevitabile pe care mirele și mireasa trebuie să le depășească în viață. Și singura cale pentru a reuși este lucrul în echipă. Iar voi ne-ați demonstrat că o puteți face.

Ralf clatină din cap.

— De fapt, am demonstrat deja asta, nu-i așa? Am supraviețuit războiului și suntem încă împreună – ce obstacol mai mare am putea întâlni?

Tristețe atunci când se întorc în Colmar, la casa familiei Mayer. Sângele lui Sofie încă pătează crăpăturile din pavaj. Nu vor mai locui niciodată în această casă. Bucuria și tristețea se amestecă la întâlnirea cu vechii prieteni și vecini: unchiul Yves, familia Petit și, desigur, rudele din partea mamei, mama și sora lui Leah. Tristețe la aflarea veștii că cei doi frați ai lui Leah, unchii lor, au fost uciși în luptă; bucuria revederii cu soțiile și copiii lor.

Speranță pentru cele trei surori: o fărâșă de speranță că părinții și sora Manon au supraviețuit. Sarah se hotărăște să facă tot ce-i stă în putință pentru a afla ce soartă au avut.

Pentru Sarah, o altă revedere plină de bucurii și lacrimi: Margaux, Victoire, Jacques, Eric – filiera de la Château Gauthier. Thérèse și Amélie nu i-au cunoscut, fiind forțate să parcurgă un alt traseu, via Basel, după descoperirea cadavrului lui Krämer de către soldații din regimentul lui și după întărirea prezenței germane pe ruta prin Munții Vosges, devenită prea periculoasă pentru refugiați.

Prilej de încântare pentru Sarah atunci când Margaux o conduce în capătul curții pavate și deschide ușa unui șopron cu aspect cam dărăpănat. „Surpriză!” strigă ea, și Sarah icnește de bucurie. Uneltele tatălui ei! Sunt acolo, în siguranță, împreună cu toate instrumentele muzicale, puse la adăpost atunci când familia a fost nevoită să fugă. Unchiul Yves a găsit ascunzători pentru fiecare din ele, până și pentru violoncelul mamei. Muzica va răsună din nou.

Va fi poate chiar mai mult decât atât, căci odată cu regăsirea uneltelor prețioase, aproape de neînlocuit pentru meșteșugul fabricării de viori, Sarah își permite să viseze. Căci plănuiește de mult timp să-și deschidă un atelier de fabricat viori în Freiburg. Nu acum, nu încă: la fel ca în timpul războiului, pentru moment nimeni în Germania nu are chef, interes sau bani pentru viori. Însă muzica nu va pieri niciodată. Muzica este sursă de bucurie și de speranță într-o nouă viață. Deocamdată, ea va preda lecții gratuite copiilor, ajutând la revenirea muzicii în sufletele locuitorilor din Freiburg, și poate că într-o zi, după ce Ralf își va termina studiile medicale și vor avea împreună copii, poate că va redeveni lutier.

Se întoarce la Freiburg împreună cu Ralf, în timp ce Thérèse și Amélie merg cu Rebecca la ferma acesteia de lângă Winzenheim; vor locui acolo împreună, fetele se vor înscrie cât mai curând posibil la școală, iar Rebecca va readuce ferma la viață. Înainte de a se despărți, Rebecca o ia deoparte pe Sarah și îi spune:

— Sarah, îți doresc din toată inima să-ți regăsești părinții și sper că au supraviețuit ororilor din lagăr. Unii au reușit, să știi, așa că poate... Dar dacă nu, aș vrea să le adopt pe fete, dacă și tu vei fi de acord.

Sarah rămâne fără cuvinte. Se mulțumește să-și deschidă larg brațele și s-o primească pe Rebecca la pieptul ei. Este un „da, bineînțeles” puternic, dar tăcut.

Sarah e însuflețită acum de o nouă obsesie, de un singur țel: să afle ce s-a întâmplat cu părinții ei și cu Manon. Investighează, studiază liste cu evrei duși în diverse lagăre. Inima i se frânge când dă, în fine, de numele lor: au fost trimiși la Auschwitz în iunie 1944.

Deși vestea nu e neașteptată, Sarah izbucnește în lacrimi la citirea numelor lor. Continuă să cerceteze și află că Leah și Manon Mayer au fost ucise prin gazare la câteva zile după sosirea în lagăr.

Numele tatălui ei nu se regăsește însă pe nicio listă. Nici pe cea a morților, nici pe cea a supraviețuitorilor. Ce s-a întâmplat cu Josef Mayer? E posibil să fi rămas în viață la Auschwitz? Dar dacă da, atunci unde este? Sarah se agață din nou de firul subțire al speranței. Poate... poate că...

Disperată, călătorește la Auschwitz, impulsionată de acel unic fir de speranță. Se roagă: „Doamne, ajută-mă să-l găsesc, ajută-mă să-l găsesc! Sau măcar să aflu ce s-a întâmplat cu el!”

Însă, în ciuda strădaniilor ei, nu află nimic. Se întoarce acasă pe culmile disperării.

Abia un an mai târziu, un titlu dintr-un ziar îi atrage atenția: *Muzicienii de la Auschwitz*. Citește articolul. La Auschwitz a existat într-adevăr o orchestră! A fost formată în 1940 de șapte muzicieni, care au pus să le fie trimise instrumentele și, de-a lungul anilor, orchestra se mărise, fiind nu numai tolerată, ci și încurajată de autoritățile din lagăr.

Inima lui Sarah începe să bubuie cu putere. Își amintește spusele unchiului Yves, că Josef își luase cu el vioara, fără alte bagaje, atunci când fusese deportat. Sarah demarează o nouă investigație. Ce s-a întâmplat cu muzicienii de la Auschwitz? Poate că numele lor se află pe o listă separată? Poate că au supraviețuit? Dar dacă ei, sau cel puțin Josef, au supraviețuit ca prin minune, de ce nu se știe nimic despre ei, despre *el*?

Se întoarce la Auschwitz, vorbește cu oameni care ar putea să-i ofere răspunsuri, caută în arhive. La un moment

dat dă peste o fotografie ștearsă a orchestrei lagărului, făcută, se pare, la sfârșitul anului 1944. Studiază fețele muzicienilor. Și, acolo, pe primul rând, descoperă chipul unui bărbat care seamănă cu tatăl ei... Abia atunci citește scrisul de sub poză: acești muzicieni evrei au fost deportați la Bergen-Belsen în noiembrie 1944.

Și pe o listă de morți la Bergen-Belsen găsește, în fine, numele tatălui ei. Odiseea în căutarea adevărului s-a încheiat. Ultimul lăstar fragil de speranță s-a ofilit și a murit. Merge în Alsacia la surorile ei și împreună organizează la Colmar un serviciu memorial evreiesc pentru părinți și surorile mai mici. Dar după ce a atins punctul cel mai de jos, caruselul vieții se înalță din nou. În ochii lui Sarah strălucește o nouă lumină în timp ce își ia la revedere în lacrimi de la Thérèse și Amélie.

— Viața merge înainte, le spune ea. Azi plângem, dar mâine ne vom șterge lacrimile și vom zâmbi din nou. Le ia mâinile și le așază pe abdomenul ei. Aici este o viață, spune ea. O viață nouă: un copil! Viața trebuie să continue. Trebuie să cântăm la vioară, să facem muzică, să găsim iubirea, să ne trăim viața din plin. Războiul s-a sfârșit, cu toate ororile lui. Peste un an veți avea un nepot sau o nepoată, iar eu și Ralf vom avea un fiu sau o fiică.

Și bucuria ce se înalță din ea, bucuria născută din scântea unei noi vieți e de ajuns pentru a absorbi toată tristețea, toată suferința, tot întunericul care au apăsător atâta timp. Surorile ei țipă de încântare: brațele se ridică, șase brațe se așază pe trei rânduri de umeri, trăgându-se mai aproape, strângându-se în cea mai lungă îmbrățișare pe care fiecare dintre ele a cunoscut-o vreodată. Și plâng, râd, se bucură. Împreună.

SCRISOARE DE LA SHARON

Dragă cititorule,

Îți mulțumesc pentru că ai citit *Fiica lutierului*; sper din toată inima că ți-a plăcut povestea, că te-a captivat, că ai urmărit cu interes aventura lui Sarah! Dacă dorești să afli detalii despre data apariției noii mele cărți, înscrie-te, te rog, pe lista mea de mailing:

www.bookouture.com/sharon-maas

Ca scriitoare, pentru mine e întotdeauna o mare bucurie să știu că undeva pe lume există cititori – că *tu* ești – pe care nu-i cunosc, pe care nu-i voi cunoaște niciodată personal, dar de care mă simt legată prin cuvinte, prin poveste. Între noi s-a stabilit cumva o relație...

Dacă ți-a plăcut cartea mea, de ce n-ai ajuta la găsirea altor cititori pentru ea? O poți face recomandând-o prietenilor și familiei, prin intermediul rețelelor de socializare sau scriind o recenzie. Și poate că ne vom reîntâlni într-o nouă carte – de ce nu?

O parte dintre personajele secundare din *Fiica lutierului* apar într-o altă carte a mea, *The Soldier's Girl*, a cărei acțiune se petrece tot în Alsacia. Alsacia e o regiune franceză

pe care am vizitat-o de multe ori și cred că reprezintă un cadru minunat pentru o carte, cu bogata sa cultură și istoria sa frământată. Alsacia de azi nu mai e, desigur, în război, e un loc pașnic. Sper ca romanele mele să vă inspire să o vizitați! Zona rurală e spectaculoasă, satele încântătoare, iar vinul este cel mai bun din Franța, deși, trebuie să recunosc, sunt subiectivă!

Vă mulțumesc din nou,
Sharon Maas

NOTE ISTORICE

Povestea din această carte este fictivă, însă fundalul e cât se poate de real. Anexarea Alsaciei și Lorenei de către Germania nazistă a avut loc în 1940 și, așa cum am descris în roman, a produs mari tragedii și tulburări în rândurile populației din cele două regiuni. Cea mai gravă consecință a ocupației a fost aceea că toți evreii au fost evacuați, majoritatea fiind deportați în sudul Franței.

Toate personajele cărții sunt și ele fictive, însă povestea lui Sarah Mayer este inspirată din cea a unei eroine din cel de-al Doilea Război Mondial, Marthe Cohn, născută Hoffnung, o fată evreică a cărei familie extinsă a fost nevoită să fugă din Metz la începutul războiului. S-au mutat la Poitiers, unde mama ei, Régine Hoffnung, a sprijinit mulți alți fugari evrei: i-a ascuns, le-a oferit adăpost și i-a ajutat să plece mai departe. Această femeie remarcabilă a constituit sursa de inspirație pentru personajul fictiv Régine Hoffmann. Logodnicul lui Marthe, Jacques, s-a înrolat în Rezistență, însă a fost arestat și executat, o tragedie teribilă care i-a dat ei puterea de a se alătura luptei împotriva naziștilor. La fel ca eroina mea Sarah, Marthe a fost trimisă în Germania pentru a culege informații pentru serviciile secrete franceze. Îi

puteți citi povestea reală, absolut fascinantă, în autobiografia *Behind Enemy Lines*.

Nu există (și nu a existat niciodată) un sat Degenfeld la nord de Freiburg și, prin urmare, nicio cazarmă în zonă, după cum nu au existat trenuri care să transporte soldați nemți de acolo la Colmar, așa cum se întâmplă în roman. Freiburg a fost însă intens bombardat în toamna anului 1944, la fel și alte localități din regiune. Colmar a fost cu adevărat ultimul oraș francez eliberat în al Doilea Război Mondial, iar Operațiunea Northwind a lui Hitler a fost realmente ultima ofensivă majoră de pe Frontul de Vest. S-a soldat cu un eșec răsunător, însă pierderile de vieți omenești au fost imense de ambele părți.

MULȚUMIRI

Imense mulțumiri echipei de la Bookouture, care a ajutat la aducerea pe lume a acestei cărți, și în special minunatului meu editor Lydia Vassar-Smith. Lydia mi-a stat alături pe parcursul scrierii mai multor cărți și încrederea ei constantă în mine, afecțiunea ei autentică pentru poveștile pe care reușesc cumva să le storc din mine (un adevărat miracol de fiecare dată, din punctul meu de vedere!), ca și mâna ei sigură, ochiul pătrunzător și sprijinul neprecupețit m-au ajutat de fiecare dată să dau viață ideilor mele. Tușa finală a editorului e cea care cizelează o carte și o aduce la forma ei cea mai bună, așa încât, mulțumesc, Lydia! E de la sine înțeles că și restul echipei de la Bookouture și-a pus la bătaie toate abilitățile, contribuind la apariția acestei cărți, așa că multe mulțumiri lui Kim Nash, Noelle Holten, Alexandrei Holmes, Leodorei Darlington, lui Jacqui Lewis și Jane Donovan.

Ce m-aș face fără prieteni și, în special, fără camarazii mei în ale scrisului? Scrisul e prin definiție o muncă solitară, așa că m-am bucurat să am de partea mea „surori complice” cu care să dezbat părțile mai reușite și mai puțin reușite ale cărții, bazându-mă pe înțelegerea pe care o au față de acest proces al scrisului prin care trec și ele. Așadar, multe

mulțumiri Renitei D'Silva, lui Debbie Rix și June Considine (alias Laura Elliott), care și-au plecat urechea, m-au ascultat cu simpatie și m-au ajutat atunci când am avut nevoie.

Le sunt îndatorată bloggerilor și autorilor entuziaști de recenzii care s-au dovedit a-mi fi de un enorm folos la cărțile de până acum – nu pot decât să sper că și aceasta vă va plăcea la fel de mult! Mulțumiri prietenilor mei scriitori din grupuri specializate de pe Facebook, cum ar fi Bookouture Lounge, Savvy Authors' Snug, World War II Authors, Irish Chapter of Historical Novel Society și mai ales lui Dianne Ascroft, precum și lui Marion Kummerow, Genevieve Montcombroux și Rachel Zaouche, posesoare de ample cunoștințe despre al Doilea Război Mondial. O mențiune specială pentru Genevieve Montcombroux pentru citirea unei ciorne a acestui roman și corecturile aduse unor detalii specifice situației Franței în perioada războiului. Mulțumiri și celor care au postat pe site-ul comunității Absolute Write Water Cooler, în spațiul destinat „cercetătorilor și experților”, pentru ponturile oarecum macabre despre împușcături în cap! Mulțumiri și lui James Beatley, lutierul din Dublin care mi-a oferit informații fascinante asupra acestui meșteșug prea puțin cunoscut.

Mulțumiri și filierei irlandeze: Tony, Noreen, Danny și restul clanului, care mi-au facilitat mutarea în zona de frontieră și m-au făcut să mă simt în largul meu în noua mea patrie și să fac din ea un mediu stabil pentru activitatea mea scriitoricească.

Nu în cele din urmă, mulțumiri copiilor mei, Miro și Saskia, pentru răbdarea de care dau mereu dovadă, ca și pentru ceștile cu ceai pe care mi le-au adus, în tăcere, în cursul crucialelor sesiuni zilnice de scriere, desfășurate sub consemnul „nu deranjați”.

CUPRINS

I. 1943, Colmar	5
II. Vosges, Metz.....	69
III. Poitiers	255
IV. Freiburg.....	377
Epilog	451
Scrisoare de la Sharon	457
Note istorice.....	459
Mulțumiri	461